

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
THE THAILAND RESEARCH FUND

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

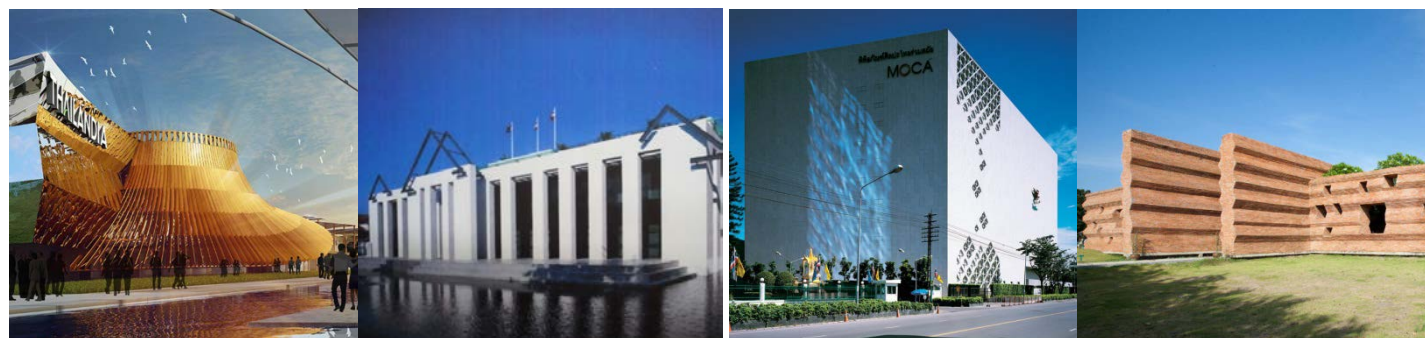
โครงการ การสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่

The Creation of Modern Thai Architectural Identity

สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์

Modern Thai Architecture under Globalization and Localization

(รายงาน 6/6)

วิญญู อาจารย์รักษา
วิมลสิทธิ หรยางกูร
บุษกร เสาร์ฐวรกิจ
ชุตติมา ขจรณรงค์วณิช

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ การสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่

The Creation of Modern Thai Architectural Identity

สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์

Modern Thai Architecture under Globalization and Localization

(รายงาน 6/6)

คณะผู้วิจัย/สังกัด

วิญญู อารักษ์	คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
วิมลสิทธิ์ หรยางกูร	คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
บุษกร เสาร์วรกิจ	คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ชุติมา ขจรณรงค์วิทย์	คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว.ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

คำนำ

งานวิจัย “สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์” เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยหลัก “การสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ (The Creation of Modern Thai Architectural Identity)” ซึ่งได้รับ “ทุนองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นพื้นฐานต่อการพัฒนา” จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

ด้วยสภาพของสังคมไทยเป็นไปในลักษณะสังคมพหุลักษณะที่เกิดจากหลากหลายปัจจัย ทั้งจากอารยธรรมดั้งเดิมที่หลากหลายในภูมิภาคนี้ คติความเชื่อที่เชื่อมโยงกับศาสนา ปัจจัยที่แตกต่างกันในสภาพภูมิประเทศและสภาพภูมิอากาศ และที่สำคัญจากปัจจัยภายนอกที่เป็นอิทธิพลตะวันตกและกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีมาอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับความผันผวนของสังคมไทยเองที่ทำให้เอกลักษณ์ไทยโดยรวมขาดความชัดเจน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยในบริบทของสังคมสมัยใหม่ยังเป็นประเด็นที่มีการถกเถียง โดยเฉพาอย่างยิ่งสำหรับอาคารประเภทที่ความสำคัญระดับชาติ เช่น อาคารรัฐสภา อาคารศูนย์การประชุมแห่งชาติ อาคารศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย รวมทั้งอาคารตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ฯลฯ

งานวิจัยในโครงการหลัก “การสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่” จึงมุ่งหาคำตอบเกี่ยวกับแนวคิดและรูปแบบที่เหมาะสมในบริบทของสังคมไทยปัจจุบัน พร้อมกันนี้ได้มุ่งค้นหาลักษณะการสืบสาน การปรับเปลี่ยนรูปแบบที่มีมาแต่เดิม รวมทั้งที่มีการคิดใหม่ทำใหม่ที่จะมีการพัฒนาต่อไปในอนาคตด้วยความมุ่งมั่นดังกล่าว คณะผู้วิจัยซึ่งมีความสนใจและได้ตระหนักถึงปัญหาเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ จึงได้กำหนดกรอบแนวคิดวิจัยสำหรับงานวิจัยที่มีความครอบคลุมใน 6 โครงการวิจัย คือ

1. พื้นฐานเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย (Fundamentals of Thai Architectural Identity)
2. การก่อรูปทางสถาปัตยกรรม (Architectural Configuration)
3. การจัดองค์ประกอบ รูปทรง และสัดส่วนทางสถาปัตยกรรม (Architectural Composition, Form and Scale/Proportion)
4. ส่วนประกอบและส่วนประณีตสถาปัตยกรรม (Architectural Features and Refinement)
5. สถาปัตยกรรมเขียวและการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Green Architecture and Sustainable Development)
6. สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ (Modern Thai Architecture under Globalization and Localization)

คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า กรอบแนวคิดวิจัยที่ครอบคลุมตามโครงการวิจัยทั้ง 6 โครงการดังกล่าวข้างต้น จะสามารถให้คำตอบสำหรับโจทย์วิจัยที่ได้กล่าวมาในตอนต้น คณะผู้วิจัยเห็นว่าจำเป็นต้องแยกการวิจัยออกเป็น 6 โครงการวิจัยที่ต่างมีความสำคัญและมีสาระเฉพาะ แม้ว่าเป็นสิ่งที่อยู่นอกเหนือข้อกำหนดของทุนวิจัยที่มีวงเงินจำกัด

ท้ายสุดนี้ คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้มีส่วนในการสนับสนุนให้งานวิจัยนี้สำเร็จด้วยดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย รวมทั้งสถาปนิก นักวิชาการ และประชาชน (คนทั่วไป) ที่มีส่วนร่วมตามขั้นตอนต่าง ๆ ของงานวิจัย

ศาสตราจารย์ ดร. วิมลสิทธิ์ ทรายางกูร
และคณะผู้วิจัย

“How feasible is it to creat a modern Thai architectural identity with the essence of Thai character in a globalized context and what are the possible solutions?” (Horayangkura, 2010: 77)

บทคัดย่อ

สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์ และท้องถิ่นภิวัตน์

ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ที่มีอิทธิพลมากขึ้นในศตวรรษที่ 21 งานสถาปัตยกรรมในประเทศไทยได้ปรากฏเป็นรูปแบบงานสถาปัตยกรรมซึ่งมีความเป็นสากลมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันอิทธิพลของกระบวนการโลกาภิวัตน์ก็ได้ส่งผลให้เกิดกระบวนการท้องถิ่นภิวัตน์ โดยเป็นกระแสการพัฒนาเพื่อรักษาความเป็นท้องถิ่นให้ยังคงอยู่ และมีความเด่นชัดขึ้นท่ามกลางความเป็นสากล ทำให้เกิดปัญหาในการออกแบบงานสถาปัตยกรรมที่ขาดแนวทางการสร้างความสมดุลระหว่างทั้งสองกระบวนการ งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาการสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ที่ต้องคำนึงถึงการผสมผสานโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ เพื่อการสร้างองค์ความรู้ใหม่ทางสถาปัตยกรรมตามแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้: 1) ศึกษาทฤษฎี หลักการและแนวทางการสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ พร้อมกับพัฒนารอบแนวคิดวิจัยที่ประกอบด้วยแนวคิดหลัก ๆ และสาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง 2) ศึกษางานสถาปัตยกรรมภาคสนามในภูมิภาคต่าง ๆ ที่เป็นงานกรณีตัวอย่าง และงานที่มีความโดดเด่นตามแนวคิดหลัก ๆ และสาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง 3) ศึกษาแนวความคิดของสถาปนิกและนักวิชาการ รวมทั้งแรงบันดาลใจ ปัจจัยและทิศทางที่นำไปสู่การสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมที่แสดงถึงเอกลักษณ์ไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ 4) ศึกษาระดับความคิดเห็นด้วยและองค์ประกอบสำคัญ ๆ ของความคิดเห็นของกลุ่มสถาปนิกทั่วไปและกลุ่มคนทั่วไป พร้อมการวิเคราะห์เชิงบูรณาการและการวิเคราะห์ในมิติการสืบสาน การปรับเปลี่ยน และการคิดใหม่-ทำใหม่ 5) การนำเสนอข้อสรุปและข้อเสนอแนะแนวทางการสร้างสรรค์ตามกรอบแนวคิดวิจัยในบริบทโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ โดยเฉพาะที่นำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ในการพัฒนารอบแนวคิดวิจัย ได้ครอบคลุมแนวความคิดต่าง ๆ เกี่ยวกับ 1) สถาปัตยกรรมในแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นภิวัตน์ 2) สถาปัตยกรรมในแนวคู่ขนานสมัยใหม่กับประเพณี 3) สถาปัตยกรรมที่เป็นการขัดต่อฐานานุลักษณะ 4) สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งได้ใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์สถาปนิกและนักวิชาการโดยตรงรวมจำนวน 20 คน ในแนวทางการออกแบบและการสัมภาษณ์สถาปนิกและนักวิชาการผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ อีกจำนวน 5 คน โดยเฉพาะในประเด็นข้อขัดแย้งต่าง ๆ และทางออกต่อการพัฒนา

เอกลักษณ์ไทยสมัยใหม่ ส่วนการสอบถามกลุ่มสถาปนิกทั่วไปและกลุ่มคนทั่วไปได้มุ่งไปที่การค้นหาระดับความคิดเห็น ต่อแนวความคิดและรูปแบบสถาปัตยกรรมที่แสดงพื้นฐานเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ โดยได้สอบถาม กลุ่มสถาปนิกทั่วไปจำนวน 205 คน ด้วยแบบสอบถามจำนวน 25 ข้อ และกลุ่มคนทั่วไปจำนวน 315 คน ด้วย แบบสอบถามจำนวน 20 ข้อ รวมทั้งได้ค้นหาองค์ประกอบของความคิดเห็นของทั้งสองกลุ่มโดยวิธีการวิเคราะห์ องค์ประกอบ (factor analysis) ปรากฏผลการวิจัยจากการวิเคราะห์เชิงบูรณาการ ดังนี้

1. สถาปัตยกรรมในแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นวิวัตน์ การศึกษาการผสมผสานความเป็นสากลและความเป็นท้องถิ่นนั้น ประกอบด้วยปัจจัยแวดล้อมเชิงบูรณาการในมิติต่าง ๆ และแนวทางพื้นฐานต่าง ๆ สำหรับการออกแบบสร้างสรรค์ โดยมีปัจจัยที่ได้รับการแสดงความคิดเห็นด้วยอย่างเด่นชัด จำนวน 5 ปัจจัย ได้แก่ รากฐานทางความคิดแบบตะวันออก ความสัมพันธ์กับสภาพภูมิอากาศท้องถิ่น บริบทสังคมไทยแบบพหุลักษณะ บริบท ที่มีเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมท้องถิ่น และมิติทางนามธรรมและรูปธรรมของสถาปัตยกรรมไทย ส่วนแนวทางการ สร้างสรรค์นั้น กลุ่มสถาปนิกทั่วไปและกลุ่มคนทั่วไป มีความเห็นด้วยในแนวทางการสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมท้องถิ่น ร่วมสมัย และการประยุกต์ลักษณะไทย/ภูมิปัญญา/วิถีธรรมชาติกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ส่วนแนวทางสถาปัตยกรรม ไทยสมัยใหม่กับรูปแบบสัญลักษณ์นั้น กลุ่มสถาปนิกทั่วไปมีความเห็นด้วยเช่นกันเพียงแต่มีสัดส่วนน้อยกว่ากลุ่มคน ทั่วไป

2. สถาปัตยกรรมในแนวชูนานสมัยใหม่กับประเพณี การสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมในแนวทางการวาง ของใหม่คู่กับของเก่า เป็นรูปแบบที่สะท้อนถึงปัญหาในกระบวนการโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์อย่างชัดเจน ทั้งนี้ เป็นแนวทางที่ไม่เอื้อให้เกิดบูรณาการทางวัฒนธรรมเชิงลึก โดยสถาปนิกส่วนใหญ่มีแนวคิดเห็นด้วยไม่มากนัก อย่างไรก็ตาม เป็นแนวทางซึ่งกลุ่มคนทั่วไปให้การยอมรับพอสมควร หากต้องการออกแบบให้มีการวางเคียงกันของรูปแบบ สถาปัตยกรรมไทยประเพณีกับรูปแบบสมัยใหม่จำเป็นต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจน และมีหลักการหรือกลวิธีในการออกแบบ เพื่อการเชื่อมโยงที่เหมาะสม

3. สถาปัตยกรรมที่เป็นการขัดต่อฐานานุลักษณะ การยึดถือฐานานุลักษณะในการสร้างสร้างงาน สถาปัตยกรรมไทยประเพณี คือ การออกแบบให้ตัวสถาปัตยกรรมแสดงออกถึงฐานะและหน้าที่ของสถาปัตยกรรม ว่าสัมพันธ์กับผู้ใช้สอยตามสถานะทางสังคมต่าง ๆ ภายใต้อิทธิพลโลกาภิวัตน์องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมซึ่ง แสดงออกถึงฐานานุลักษณะมักถูกใช้เพื่อแสดงถึงความเป็นไทยโดยไม่ได้นำถึงหลักการดังกล่าวอยู่บ่อยครั้ง จาก การศึกษาพบว่า ฐานานุลักษณะยังมีความสำคัญทั้งในมุมมองของกลุ่มสถาปนิกทั่วไป และกลุ่มบุคคลทั่วไป แต่มี ความแตกต่างกันระหว่างทั้ง 2 กลุ่มอยู่บ้าง โดยคนทั่วไปมีความยึดหยุ่นมากกว่าในการปรับใช้ ทั้งนี้ สถาปนิกจำเป็นต้อง พิจารณาถึงความเหมาะสมของสถานที่ และโอกาสในการปรับใช้ฐานานุลักษณะในการออกแบบ

4. สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ การสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ในแนวทางบูรณาการโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภูมิตั้งนั้น เป็นการดำเนินการตามหลักของเศรษฐกิจสร้างสรรค์โดยพื้นฐาน เพราะเป็นการเพิ่มมูลค่าจากความคิดสร้างสรรค์โดยการต่อยอดจากต้นทุนทางวัฒนธรรมไทยในมิติต่าง ๆ ทั้งนี้ การอ้างอิงจากกระบวนการท้องถิ่นภูมิตั้งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของกลุ่มสถาปนิกทั่วไป และกลุ่มคนทั่วไป ซึ่งคิดว่าลักษณะไทยในงานสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนางานสถาปัตยกรรม

การพิจารณาถึงแนวทางการสืบสาน การปรับเปลี่ยน และการคิดใหม่-ทำใหม่ ในสาระของสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภูมิตั้งทั้ง 4 ประการ ปรากฏว่าต่างมีแนวทางเหล่านี้มาน้อยแตกต่างกัน ทั้งนี้ สถาปัตยกรรมในแนวคูนานสมัยใหม่และประเพณี และสถาปัตยกรรมที่เป็นการขัดหลัฐานานลักษณะมีความโดดเด่นในมิติการสืบสาน ในขณะที่สถาปัตยกรรมในแนวทางบูรณาการโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภูมิตั้ง และสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เปิดโอกาสให้กับการปรับเปลี่ยน และคิดใหม่-ทำใหม่มากที่สุด โดยรวม อาจสรุปได้จากการศึกษาทั้ง 4 ประการว่า มีกรณีศึกษาสำคัญ ๆ ของรูปแบบอาคารที่เข้าข่ายการปรับเปลี่ยนมากที่สุด และมีกรณีศึกษาที่เข้าข่ายการคิดใหม่-ทำใหม่น้อยที่สุด

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาถึงแนวทางหลัก ๆ ในการสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้อิทธิพลโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภูมิตั้ง โดยไม่ได้มุ่งจะควบคุมรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัย แต่เป็นการนำเสนอแนวทางสำคัญ ๆ ในเชิงบูรณาการความเป็นท้องถิ่นและสากล การค้นหาแนวทางบูรณาการนั้นเป็นกระบวนการสร้างสรรค์ที่เปิดกว้างและยังต้องมีการศึกษาต่อไป อย่างไรก็ตาม ความเกี่ยวข้องระหว่างสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ในแนวทางบูรณาการโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภูมิตั้ง และเศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นเรื่องสำคัญที่สังคมไทยต้องรับรู้และให้การสนับสนุนให้ภาคส่วนต่าง ๆ ร่วมกันสร้างความเข้าใจและพัฒนาให้มีทิศทางที่ชัดเจน อันจะส่งผลให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ทางสถาปัตยกรรมเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศต่อไป

คำสำคัญ:

สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่

โลกาภิวัตน์

ท้องถิ่นภูมิตั้ง

บูรณาการ

ABSTRACT

Modern Thai Architecture under Globalization and Localization

As a result of the increasingly influential globalization of the 21st century, architectural characteristics in Thailand appear to be more universal. This phenomenon has occurred in parallel to the rise of localization which has also been influenced by globalization. Localization is a developing force to preserve local identities while making them recognizable amidst internationalization. Under these circumstances, the main problem of architectural design is the lack of guidelines in balancing the two processes. According to the key concept of “glocalization”, this research, consequently, aims to study the creation of a modern Thai architectural identity by considering the combination of global and local forces to bring forth a new kind of architectural design knowledge.

This research focuses on the following objectives: 1) Reviewing theories, concepts and design guidelines of modern Thai architecture under globalization and localization; developing a conceptual framework for research comprising key concepts and related concepts and influencing factors; 2) Making architectural surveys in various regions of Thailand, especially involving case studies and prominent works in accordance with the key concepts and relevant issues; 3) Investigating the concepts held by architects and academics, as well as the inspiration, influences and directives of creation of architecture which show a modern Thai identity under globalization and localization; 4) Examining the perception and significant perceptual dimensions of professional architects and people in general in accordance with the conceptual framework for research, proposing research findings through integrated analysis and further analyses regarding inheritance, transformation and reinvention; 5) Conclusions and recommendations being made for the creation of modern Thai architecture under globalization and localization, particularly the path towards the development of creative economy.

In developing the conceptual framework for this research, various concepts were covered regarding: 1) Architecture in the glocalization approach; 2) The juxtaposition of traditional and modern architectural styles; 3) The misapplication of Thai architectural orders according to social hierarchy; 4) Modern Thai architecture for the development of creative economy. These topics were the bases for interviewing in person 20 architects and academics in terms of their design approaches and inspirations, and 5 others through electronic message, concerning in particular conflicting issues and resolutions in

identity development. Questionnaires were employed to collect data from professional architects and people in general in the search for perception of concepts and designs, expressing the fundamentals of Thai architectural identity. Critical perceptual dimensions were generated through factor analysis. Through integrated analyses, the following research findings are revealed:

1. Architecture in the glocalization approach: Study of the integration of universality and locality comprises contextual factors for intergration and fundamental design approaches. There are five factors which are found to be significant; these include the fundamental characteristics of Eastern thinking, concern towards the local climate, the multi-cultural nature of Thai society, local context with particular architectural identity and the abstract and non-abstract characteristics of Thai architecture. In regards to design approaches, most architects and people in general see the importance of the creation of a contemporary vernacular architecture and the integration of new technology with the application of Thai characteristics, local wisdom and living in coexistence with nature respectively. For the creation of iconic Thai architecture, most professional architects agree with the concept, although to a lesser degree than people in general do.

2. The juxtaposition of traditional and modern architectural styles: The arrangement of traditional and modern architectural elements side by side clearly reflects the clash of globalization and localization. It is an approach which allows no critical cultural integration. Although most professional architects do not agree with the approach, it is quite acceptable from the general public's viewpoint. In the latter case, the juxtaposition of traditional and modern elements requires a justifiable objective and design solutions that can properly connect the different styles.

3. The misapplication of Thai architectural orders according to social hierarchy: Traditional Thai architecture is always created according to architectural orders representing the status and function of a building in relation to social stratification. Under globalization, the architectural elements that signify such orders are frequently used to express Thainess without considering the original principle. The orders are still found to be important by most architects and people in general. The latter group, however, seems to be more flexible in relation to the new application of orders. It can be concluded that architects must consider the appropriateness of place and occasion as regards the use of architectural orders or any new applications.

4. Modern Thai architecture for the development of creative economy: The creation of modern Thai architecture according to the concept of glocalization is essentially a practice based on the principle of creative economy. This is because it is the process of adding value by developing creative ideas based

on the vast resources of Thai culture. In this regard, the relationship between creation and the localization process is found to be important for both professional architects and people in general who believe that Thai identity in modern architecture is not a hindrance to the development of architecture.

The content of research on Modern Thai Architecture under Globalization and Localization as presented in the four topics above are analysed regarding the dimensions of inheritance, transformation and reinvention. The degrees in which each topic relates to these dimensions are different. The study reveals that the topic *The juxtaposition of traditional and modern architectural styles* and the topic *The misapplication of Thai architectural orders according to social hierarchy* are outstanding in the inheritance dimension while the topic *Architecture in the glocalization approach* and the topic *Modern Thai architecture for the development of ceative economy* contain greater degrees of transformation and reinvention. Overall, it can be concluded from the case studies of these four topics that there are more design solutions that are transformations of the past; and fewer that are reinvented.

This research topic aims to provide guidelines for the creation of modern Thai architecture considering the processes of globalization and localization. It does not aim to control the characteristics of modern Thai architecture. The research mainly presents major directions in the integration of local and global values. The search for integrative solutions is a creative process which is still open and requires further investigation. Nonetheless, the relationship between modern Thai architecture under glocalization approach and creative economy is an important issue that is not very well recognized by Thai society. There is a lack of support from relevant organizations to build up understanding and to develop directions which will result in the creation of new architectural knowledge with which to move Thailand's creative economy forward.

Keywords:

Modern Thai Architecture

Globalization

Localization

Glocalization

Integration

สารบัญ

คำนำ	0-1
บทคัดย่อ	0-3
Abstract	0-6
สารบัญเรื่อง	0-9
สารบัญตาราง	0-13
สารบัญแผนภาพ	0-13

สารบัญเรื่อง

บทที่ 1

บทนำ: สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์	1-1
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย	1-1
1.2 ใจหายวิจัย	1-3
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	1-6
1.4 ขั้นตอนและขอบเขตของการวิจัย	1-7
1.5 ประโยชน์ของงานวิจัย	1-8
1.6 นิยามคำสำคัญ	1-9
1.7 กรอบแนวคิดวิจัย: สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์	1-13
แผนภาพ 1-1 สารและกระบวนการวิจัย	1-15

บทที่ 2

แนวคิด งานศึกษาและวิจัยที่เกี่ยวข้อง	2-1
2.1 สถาปัตยกรรมในบริบทโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์	2-1
2.1.1 สถาปัตยกรรมแห่งยุคโลกาภิวัตน์	2-5
2.1.2 สถาปัตยกรรมท้องถิ่นวิวัตน์ในกระแสโลกาภิวัตน์	2-1
2.1.3 สถาปัตยกรรมในแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์	2-9
2.2 สถาปัตยกรรมในแนวทางบูรณาการโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์:	
แนวบูรณาการทางวัฒนธรรม	2-13
2.2.1 ปัจจัยที่มีผลต่อบูรณาการทางวัฒนธรรม (Cultural Integration)	2-15

สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์	0-9
---	-----

2.2.2	แนวทางการสร้างสรรค์เชิงบูรณาการ	2-21
2.3	สถาปัตยกรรมในแนวค่านานสมัยใหม่กับประเพณี	2-30
2.4	สถาปัตยกรรมที่เป็นการขัดต่อฐานานุลักษณะ	2-34
2.5	สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์	2-42
2.6	สรุปการศึกษาเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัฒน์	2-50
2.7	ข้อสรุปการศึกษาสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัฒน์ที่เชื่อมโยงกับการสืบสาน การปรับเปลี่ยน และการคิดใหม่-ทำใหม่	2-51

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

3.1	แหล่งข้อมูลเพื่อการค้นหา	3-1
3.2	ขั้นตอนและวิธีการในภาพรวม	3-3
3.3	รายละเอียดวิธีการวิจัยโครงการ สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัฒน์	3-8

บทที่ 4

	การวิเคราะห์ข้อมูล: สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัฒน์	4-1
4.1	ลักษณะข้อมูลและการนำไปใช้ประโยชน์	4-2
4.2	การวิเคราะห์บทสัมภาษณ์	4-3
4.2.1	การสัมภาษณ์โดยตรง	4-3
4.2.2	การสัมภาษณ์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์	4-21
4.2.3	ข้อสรุปจากการสัมภาษณ์โดยตรงและการสัมภาษณ์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์	4-23
4.3	การวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มสถาปนิกทั่วไปเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัฒน์	4-25
4.3.1	การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นด้วยของกลุ่มสถาปนิกทั่วไปเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัฒน์ในการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่	4-25
4.3.2	การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ความคิดเห็นของกลุ่มสถาปนิกทั่วไปเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัฒน์ในการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่	4-33

4.4 การวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มคนทั่วไปเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์	4-43
4.4.1 การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นด้วยของกลุ่มคนทั่วไปเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ในการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่	4-43
4.4.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ความคิดเห็นของกลุ่มคนทั่วไปเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ในการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่	4-48
4.5 ข้อสังเกตเชิงเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มสถาปนิกทั่วไปกับกลุ่มคนทั่วไป	4-53
4.5.1 การเปรียบเทียบประเด็นตามระดับความคิดเห็นด้วยในสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ระหว่างกลุ่มสถาปนิกทั่วไปกับกลุ่มคนทั่วไป	4-53
4.5.2 การเปรียบเทียบองค์ประกอบความคิดเห็นในสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ระหว่างกลุ่มสถาปนิกทั่วไปกับกลุ่มคนทั่วไป	4-55
4.6 การวิเคราะห์เชิงบูรณาการและการอภิปรายผล	4-58
4.6.1 การวิเคราะห์สถาปัตยกรรมในแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นภิวัตน์: แนวบูรณาการทางวัฒนธรรม	4-59
4.6.2 การวิเคราะห์สถาปัตยกรรมในแนวคู่ขนานสมัยใหม่กับประเพณี	4-62
4.6.3 การวิเคราะห์สถาปัตยกรรมที่เป็นการขัดต่อฐานานุลักษณะ	4-64
4.6.4 การวิเคราะห์สถาปัตยกรรมในแนวรูปแบบไทยสมัยใหม่เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์	4-66
4.7 การวิเคราะห์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ในมิติการสืบสาน การปรับเปลี่ยน และการคิดใหม่-ทำใหม่	4-67
4.7.1 การวิเคราะห์งานสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์ และท้องถิ่นภิวัตน์ในมิติการสืบสาน การปรับเปลี่ยน และการคิดใหม่-ทำใหม่ ผ่านแนวรูปแบบต่าง ๆ และแนวโน้มในการสร้างสรรค์	4-68
4.7.2 ข้อสรุปลักษณะโดดเด่นในสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์ และท้องถิ่นภิวัตน์	4-78

บทที่ 5

บทสรุปและเสนอแนะ	5-1
5.1 บทสรุป	5-1
5.1.1 ข้อสรุปเกี่ยวกับความสำคัญ ความจำเป็น และเป้าหมาย ของแนวทางสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์	5-2

5.1.2	ข้อสรุปเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบริบทกับสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์	5-4
5.1.3	ข้อสรุปเกี่ยวกับการใช้ผลการวิจัยในมิติการสืบสาน การปรับเปลี่ยน และ การคิดใหม่-ทำใหม่ ตามสาระของสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้ โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์	5-7
5.1.4	ข้อสรุปเกี่ยวกับลักษณะโดดเด่นในสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์ และท้องถิ่นวิวัตน์	
5.2	ข้อเสนอแนะ	5-15
5.2.1	เรื่องเดิมที่ต้องค้นหา	5-15
5.2.2	เรื่องใหม่เพื่อการพัฒนา	5-16

บรรณสารอ้างอิงและที่มาภาพ

บรรณสารอ้างอิงคำนำ	บ-1
บรรณสารอ้างอิงบทที่ 1	บ-1
บรรณสารอ้างอิงบทที่ 2	บ-2
บรรณสารอ้างอิงบทที่ 3	บ-6
บรรณสารอ้างอิงบทที่ 4	บ-6
ที่มาภาพบทที่ 1	บ-7
ที่มาภาพบทที่ 2	บ-8
ที่มาภาพบทที่ 5	บ-11

ภาคผนวก

ภาคผนวก 1	ผ-2
รายการอาคารสถานที่ ที่ได้ออกสำรวจงานสถาปัตยกรรม	ผ-2
ภาคผนวก 2	ผ-10
รายการการสัมภาษณ์สถาปนิกและนักวิชาการ	ผ-10

ภาคผนวก 3

1. สาระสำคัญของคำถามในการสัมภาษณ์สถาปนิกและนักวิชาการโดยตรง	ผ-13
2. สาระสำคัญของคำถามในการสัมภาษณ์สถาปนิกและนักวิชาการผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์	ผ-14

ภาคผนวก 4	ผ-16
------------------	------

1. แบบสอบถามกลุ่มสถาปนิกทั่วไป: พื้นฐานเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย	ผ-17
2. แบบสอบถามกลุ่มคนทั่วไป: พื้นฐานเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย	ผ-29

ภาคผนวก 5	ผ-37
------------------	------

รายการการจัดสัมมนาทางวิชาการเรื่อง “เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ในบริบทสังคมปัจจุบัน” เพื่อการอภิปรายผลของงานวิจัย	ผ-37
---	------

รายละเอียดการจัดทำโครงการ	ผ-41
----------------------------------	------

สารบัญตาราง

ตาราง 4-1	การวิเคราะห์สาระสำคัญจากบทสัมภาษณ์สถาปนิกและนักวิชาการ เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์	4-17
ตาราง 4-2	ระดับความคิดเห็นด้วยของกลุ่มสถาปนิกทั่วไปต่อสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์	4-25
ตาราง 4-3	การวิเคราะห์องค์ประกอบความคิดเห็นของกลุ่มสถาปนิกทั่วไปเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นวิวัตน์	4-31
ตาราง 4-4	ระดับความคิดเห็นด้วยของกลุ่มคนทั่วไปเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้อิทธิพลโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์	4-43
ตาราง 4-5	การวิเคราะห์องค์ประกอบความคิดเห็นของกลุ่มคนทั่วไปเกี่ยวกับเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์	4-49
ตาราง 4-6	การเปรียบเทียบการวิเคราะห์องค์ประกอบความคิดเห็นระหว่างกลุ่มสถาปนิกทั่วไปกับกลุ่มคนทั่วไปเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์ในการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่	4-55
ตาราง 4-7	การวิเคราะห์งานสถาปัตยกรรมตามกรอบแนวคิดสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์ ในมิติการสืบสาน การปรับเปลี่ยน และการคิดใหม่-ทำใหม่	4-70

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพ 1-1	สาระและกระบวนการวิจัย	1-15
แผนภาพ 4-1	กระบวนการวิเคราะห์เชิงบูรณาการและการอภิปรายผล	4-58

บทที่ 1

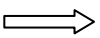
บทนำ: สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้ โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

โลกาภิวัตน์ยังเป็นเรื่องที่มีความเข้าใจไม่ตรงกัน โดยเฉพาะประเด็นที่ไปที่ไปของโลกาภิวัตน์ ใน *“ตะวันตก-ตะวันออก...ใครสร้างโลกสมัยใหม่”* (อเนก เหล่าธรรมทัศน์, 2552: 33-34) ได้กล่าวถึง การที่อารยธรรมของโลกตะวันตกและตะวันออกที่ไม่เคยแยกออกจากกัน และแท้จริงแล้ว ‘โลกาภิวัตน์’ เริ่มจากการแผ่อิทธิพลของ ‘ตะวันตก’ ที่มีความก้าวหน้ากว่า ได้รุกเข้าสู่ดินแดนโรมันตะวันออกและยุโรปในคริสต์ศตวรรษที่ 8 จึงเป็นการเริ่มต้นของโลกาภิวัตน์ก่อนที่โลกตะวันตกค้นพบทวีปอเมริกา¹ และได้พัฒนาอารยธรรมเหนือส่วนอื่นของโลกด้วยหลักการทางวิทยาศาสตร์ พร้อมการวางรากฐานทุนนิยมและประชาธิปไตยไปทั่วโลกในเวลาต่อมา

การกลับมาผงาดของโลกตะวันออกตามการคาดการณ์ถึงความรุ่งเรืองของเศรษฐกิจของจีน พร้อมกับสัญญาณถดถอยของอเมริกา โลกกำลังกลับหัวตามที่นักวิชาการกำลังชี้ให้เห็นการเกิด ‘บูรพาภิวัตน์’ ซึ่ง อเนก เหล่าธรรมทัศน์ (2554) ได้วิเคราะห์เชิงภูมิ-รัฐศาสตร์ และเศรษฐกิจโลกใหม่ โดยมีจีนเป็นผู้นำขบวนบูรพาภิวัตน์เป็น ‘หัวขบวนรถด่วนสายบูรพาตะวันออก’ ซึ่งมีผลทำให้ประเทศตะวันออกกำลังพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว และดึงโลกทั้งมวลให้วิ่งตาม (อเนก เหล่าธรรมทัศน์, 2554: 63)

ที่กล่าวมาข้างต้น มุ่งชี้ให้เห็นว่า กระแสโลกาภิวัตน์มีขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งจากโลกตะวันตกและตะวันออก นั้นย่อมาหมายความว่า การเกิดบูรณาการทางวัฒนธรรม (cultural integration) ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องว่ามีอิทธิพลมากน้อยอย่างไร กระแสโลกาภิวัตน์จัดเป็นปัจจัยภายนอก ซึ่งอาจมาจากโลกตะวันตก หรือมาจากโลกตะวันออก ส่วนท้องถิ่นภิวัตน์เป็นปัจจัยภายในของถิ่นที่ ซึ่งไม่ใช่กระแสด้าน แต่เป็นกระแสเสริมสร้างท้องถิ่นในการพัฒนาแบบบูรณาการ ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เกิดแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นภิวัตน์ (glocalization)

Globalization + Localization Glocalization

¹ คริสโตเฟอร์ โคลัมบัส ค้นพบ
ทวีปอเมริกา ตั้งแต่ ปี ค.ศ.
1492

ภาพ 1-1 'วัดนอกอย่าง' เช่น โบสถ์วัดเฉลิมพระเกียรติวรวิหาร สร้างในสมัยรัชกาลที่ 3 หน้าบันประดับด้วยกระเบื้องเคลือบสีตามอิทธิพลสถาปัตยกรรมจีน

(ที่มา: <http://www.reumthai.com/index.php?topic=5040.15>)

สำหรับด้านสถาปัตยกรรม โกอิชิ นากาชิมา (Koichi Nagashima, 1999) ได้ชี้ให้เห็นการคงอยู่ของแบบแผนกระบวนทัศน์ (paradigm) ใน 2 แบบแผนหลักในแนวทางการออกแบบงานสถาปัตยกรรมในอนาคต คือ การแผ่ขยายของกระแสโลกาภิวัตน์สู่วิถีชีวิต โดยเฉพาะจากการแพร่กระจายของข่าวสารจากการพัฒนาของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นอิทธิพลที่คงอยู่และกำลังรุดคืบอย่างต่อเนื่อง ส่วนอีกด้านหนึ่งเกิดความจำเป็นในการให้ความสำคัญและเสริมสร้างบทบาทในการรองรับกิจกรรมและวัฒนธรรมท้องถิ่น แบบแผนทั้งสองจึงเป็นแบบแผนกระบวนทัศน์ที่เกิดการทำลายต่อกัน ที่นำไปสู่การพัฒนาร่วมในแนวบูรณาการ 'glocal approach'

แนวบูรณาการกระแสโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นภูมิลักษณ์ในงานสถาปัตยกรรม (glocal architecture) แท้จริงแล้ว ได้เกิดขึ้นในกรุงเทพฯ ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 ต่อเนื่องมาถึงรัชกาลที่ 4 และ 5 โดยแต่เดิมนั้นเป็นการ 'ทำตามเดิม' จนถึงรัชกาลที่ 3 ซึ่งเริ่มรับอิทธิพลของศิลปกรรมจากจีน ซึ่งสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ เรียกว่า 'วัดนอกอย่าง' (ภาพ 1-1) ต่อมาเป็นการทำ 'อย่างผสม' ที่มี 'แบบฝรั่งแบบจีน' ในสมัยรัชกาลที่ 4 และในที่สุดก็ 'เปลี่ยนเป็นอย่างใหม่' ที่ทำเป็น 'แบบฝรั่ง' อย่างแท้จริง ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ที่ทรงพลิกแผ่นดินให้เป็น 'ฝรั่ง' เพื่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ใช่ประเทศป่าเถื่อนที่ชาติตะวันตกใช้เป็นข้ออ้างในการเข้ายึดเป็นเมืองขึ้น (นิจ วิทยุธีระนันท์, 2539: 107-108)

อิทธิพลสถาปัตยกรรมโมเดิร์น (Modern Architecture) ที่ได้เข้ามาแทนที่อิทธิพลสถาปัตยกรรมโคโลเนียล (Colonial Architecture) ในช่วงหลังยุคอาณานิคมได้นำไปสู่ทิศทาง แนวคิด และรูปแบบที่เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางทั้งในวงการศึกษา วงการศึกษ และสังคมไทยโดยรวม ด้วยสถาปัตยกรรมโมเดิร์นหรือสถาปัตยกรรมสมัยใหม่มีรูปแบบที่เน้นการสนองประโยชน์ใช้สอย (functionalism) และที่เกิดจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทั้งนี้ย่อมหมายถึงความนิยมในรูปแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่อย่างกว้างขวาง ขณะเดียวกันก็ไม่อาจมองข้ามปัจจัยวัฒนธรรมท้องถิ่นที่นำไปสู่แนวทางบูรณาการ 'glocal approach' ตามที่นากาชิมา (1999) ได้เสนอไว้

1.2 โจทย์วิจัย

จากการศึกษาแนวโน้มของทิศทางในแนวบูรณาการดังกล่าวข้างต้น จึงกำหนด โจทย์วิจัยในการค้นหาดังนี้: 1) รูปแบบและความเข้าใจที่เกิดขึ้นโดยผ่านการวิเคราะห์ ความหลากหลายในปรากฏการณ์ 2) ลักษณะการสืบสานจากอดีตสู่ปัจจุบัน 3) รูปแบบ ที่มีการแปรเปลี่ยนไปจากเดิม (transformation) 4) รูปแบบใหม่ที่เกิดจาก 'การคิดใหม่- ทำใหม่' (reinvention)

สำหรับงานวิจัยโครงการ **สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์ และท้องถิ่นภิวัตน์ (Modern Thai Architecture under Globalization and Localization)** จากการศึกษาค้นคว้าเบื้องต้น จึงได้กำหนดแนวคิดหลัก ๆ (key concepts) พร้อมสาระสำคัญและตัวอย่างรูปแบบพอสังเขยที่นำไปสู่การพัฒนากรอบแนวคิดวิจัย ต่อไป ดังนี้

1. **สถาปัตยกรรมในแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นภิวัตน์ (Glocalization)** ภายใต้แนวคิดบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นภิวัตน์ จึงค้นหาการเกิดบูรณาการทาง วัฒนธรรม (culture integration) ปัจจัยสำคัญ ๆ ที่มีผลต่อบูรณาการทางวัฒนธรรม การประยุกต์ปัจจัยท้องถิ่นที่นำไปสู่สถาปัตยกรรมท้องถิ่นร่วมสมัย การประยุกต์ลักษณะ ไทย/ภูมิปัญญา กับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ฯลฯ

อาคารกรณีตัวอย่าง: โครงการบ้านสวนปาริชาติ 2

อาคารธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานเชียงใหม่

ภาพ 1-2 (ซ้าย) บ้านสวนปาริชาติ 2 (ขวา) อาคารธนาคาร แห่งประเทศไทย สำนักงาน เชียงใหม่

(ที่มา: (ซ้าย) วิมลสิทธิ์ ทรายางกูร และ คณะ, 2536: 308; (ขวา) ผู้วิจัย, ธันวาคม 2554)

2. **สถาปัตยกรรมในแนวคู่ขนานประเพณีกับสมัยใหม่** เกิดจากแนวรูปแบบที่เป็น เพียงการวางเคียงกัน (juxtaposition) ของอาคารรูปแบบไทยประเพณีกับอาคารสมัยใหม่

ภาพ 1-3 (ซ้าย) อาคารศูนย์
วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย
(ขวา) อาคารกรมสอบสวนคดี
พิเศษ

(ที่มา: (ซ้าย) วิลลิสทรี ทรายางูร และ
คณะ, 2536: 236; (ขวา) ผู้วิจัย,
มีนาคม 2555)

อาคารกรณีตัวอย่าง: อาคารศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย อาคารกรม
สอบสวนคดีพิเศษ DSI (ภาพ 1-3)

ภาพ 1-4 (ซ้าย) อาคารโรงแรม
ดาราเทวี (ขวา) อาคารศาลา
ไทยในงานเชียงใหม่ไฮเอ็กซ์โป
2010

(ที่มา: (ซ้าย) ผู้วิจัย, ธันวาคม 2554;
(ขวา) [www.gaoloumi.com/viewthread
.php?action=printable&tid=15740](http://www.gaoloumi.com/viewthread.php?action=printable&tid=15740))

3. สถาปัตยกรรมที่เป็นการขัดต่อนานุรักษ์ณ์ ประกอบด้วยแนวทางแรก
คือ สถาปัตยกรรมในแนวรูปแบบไทยประเพณีที่เป็นการละเมิดฐานานุรักษ์ณ์ เกิดจาก
การนำรูปแบบไทยประเพณีของสถาปัตยกรรมประเภทวัดและวัง ที่เป็นรูปแบบ 'ของสูง'
มาใช้กับอาคารประเภททั่วไป เช่น อาคารโรงแรม อาคารศาลาไทยในงานเวลด์เอ็กซ์โป ฯลฯ
อาคารกรณีตัวอย่าง: อาคารโรงแรมดาราเทวี อาคารศาลาไทยในงานเชียงใหม่
ไฮเอ็กซ์โป 2010 (ภาพ 1-4)

สำหรับการขัดต่อนานุรักษ์ณ์ในแนวทางที่ 2 คือ สถาปัตยกรรมในแนว
แบบต่าง ๆ ที่เป็นการละเลยฐานานุรักษ์ณ์ เกิดจากการออกแบบอาคารประเภทวัดและวัง
ในสังคมปัจจุบัน ให้มีรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ใช่รูปแบบไทยประเพณี

อาคารกรณีตัวอย่าง: พระตำหนักทักษิณราชินีเวศน์ อาคารต่าง ๆ ในวัดพระ
ธรรมกาย (ภาพ 1-5)

4. สถาปัตยกรรมในแนวรูปแบบไทยสมัยใหม่เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ
สร้างสรรค์ เกิดจากการค้นคว้าวิจัยที่นำไปสู่การสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรม
ไทยสมัยใหม่อย่างลงตัวที่จัดเป็น 'การคิดใหม่-ทำใหม่' (reinvention) โดยมีศักยภาพใน
การพัฒนาตามแนวเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (creative economy)

อาคารกรณีตัวอย่าง: จะต้องมีการศึกษาวิจัยเพื่อกำหนดแนวรูปแบบอาคาร ใน
ทำนองเดียวกับอาคารแฝดปิโตรนาส กรุงกัวลาลัมเปอร์
หรืออาคารไทเป 101 กรุงไทเป (ภาพ 1-6)

ภาพ 1-5 (ซ้าย) อาคารพระ
ตำหนักทักษิณราชินีเวศน์ (ขวา)
อาคารต่าง ๆ ใน วัดพระธรรมกาย
(ที่มา: (ซ้าย) วิมลสิทธิ์ หรยงกูร
และคณะ, 2551: 163; (ขวา) <http://www.dhammadakaya.net/dhammadakaya-temple/the-memorial-hall-of-khun-yay-arch-araya-chandra-khonnokyoong>)

ภาพ 1-6 (ซ้าย) อาคารแฝด
ปิโตรนาส กรุงกัวลาลัมเปอร์
(ขวา) อาคารไทเป 101 กรุง
ไทเป
(ที่มา: (ซ้าย) <http://architectism.com/petronas-twin-towers-by-ce-sar-pelli/>; (ขวา) http://www.kruger-fan.com/projects_taiwan_taipei101.php)

การศึกษาเชิงลึกทางทฤษฎี และแนวคิด จากงานวิจัยและเอกสารทางวิชาการ

พร้อมทั้งครอบคลุมกรณีตัวอย่างอาคารอย่างกว้างขวาง จะสามารถพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดวิจัย (research conceptual framework) อย่างละเอียดต่อไป และผลจากการวิจัยตามกรอบแนวคิดวิจัยดังกล่าว จะนำไปสู่การตอบใจทวิวิจัยที่ได้กล่าวไว้ในตอนต้น

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยในโครงการวิจัย สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎี หลักการ และแนวทางการออกแบบงานสถาปัตยกรรมให้มีเอกลักษณ์ไทยสมัยใหม่ พร้อมกับการพัฒนากรอบแนวคิดวิจัยที่ประกอบด้วยแนวคิดหลัก ๆ (key concepts) และสาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความสำคัญต่อการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ โดยมีการศึกษาเบื้องต้นงานสถาปัตยกรรมที่เป็นกรณีตัวอย่าง
2. ศึกษางานสถาปัตยกรรมภาคสนามในภูมิภาคต่าง ๆ ที่เป็นงานกรณีตัวอย่าง และงานที่มีความโดดเด่นตามแนวคิดหลัก ๆ และสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์
3. ศึกษาแนวคิดของสถาปนิกและนักวิชาการ ทั้งแนวคิดเบื้องหลัง แรงบันดาลใจ ปัจจัยและทิศทางที่นำไปสู่การสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมที่แสดงถึงเอกลักษณ์ไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์
4. ศึกษาระดับความคิดเห็นด้วยและองค์ประกอบสำคัญ ๆ ของความคิดเห็นของกลุ่มสถาปนิกทั่วไปในวงการวิชาชีพและของกลุ่มคนทั่วไปที่มีต่อแนวคิดและรูปแบบเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ตามกรอบแนวคิดวิจัยในบริบทโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ นำเสนอการวิเคราะห์เชิงบูรณาการและอภิปรายผลของการวิจัย พร้อมการวิเคราะห์เอกลักษณ์ในมิติการสืบสานการปรับเปลี่ยน และการคิดใหม่-ทำใหม่
5. นำเสนอข้อสรุปแนวทางการสร้างสรรค์ให้มีเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ พร้อมทั้งข้อเสนอแนะต่อการนำผลสรุปไปใช้ในการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ และข้อเสนอแนะต่อการวิจัยต่อไป โดย

เฉพาะที่นำไปสู่การสร้างสรรคงานสถาปัตยกรรมเพื่อการพัฒนาตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์

1.4 ขั้นตอนและขอบเขตของการวิจัย

ขั้นตอนหลัก ๆ และขอบเขตของการวิจัยพอสังเขปมีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การค้นหาแนวคิดหลัก ๆ (key concepts) เป็นการศึกษาเบื้องต้นด้านทฤษฎีจากเอกสารวิชาการทุกประเภท เพื่อกำหนดแนวคิดหลัก ๆ พร้อมกำหนดนิยามหรือความหมายเฉพาะ รวมทั้งศึกษากรณีตัวอย่างงานสถาปัตยกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยครอบคลุมแนวคิดหลัก ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์ ทั้งที่แสดงถึงการสืบสาน การแปรเปลี่ยนไป และการคิดใหม่-ทำใหม่ การค้นหาแนวคิดหลัก ๆ และสาระที่เกี่ยวข้องนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดวิจัย (research conceptual framework) ซึ่งจะต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในงานขั้นตอนต่อมา

ขั้นตอนที่ 2 การออกสำรวจงานสถาปัตยกรรม เป็นการออกสำรวจงานสถาปัตยกรรมในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ ตามรายการอาคารที่ได้จัดทำขึ้น โดยครอบคลุมงานสถาปัตยกรรมที่เป็นกรณีศึกษาในขั้นตอนที่ 1 และที่มีลักษณะโดดเด่นที่สอดคล้องกับแนวคิดหลักและสาระในกรอบวิจัย

ขั้นตอนที่ 3 การสัมภาษณ์สถาปนิก/นักวิชาการ เป็นการออกสัมภาษณ์สถาปนิกและนักวิชาการโดยตรง จำนวน 20 คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสถาปนิกผู้ออกแบบหรือรับผิดชอบโครงการงานสถาปัตยกรรมที่ได้ออกสำรวจแล้ว เพื่อค้นหาแนวคิดและแรงจูงใจในการออกแบบ ตลอดจนความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ นอกจากนี้ยังมีการสัมภาษณ์สถาปนิกและนักวิชาการ อีกจำนวน 5 คน ที่เป็นการสัมภาษณ์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยครอบคลุมประเด็นข้อขัดแย้งต่าง ๆ และทางออกต่อการพัฒนาเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่

ขั้นตอนที่ 4 การสอบถามกลุ่มสถาปนิกทั่วไปและกลุ่มคนทั่วไป เป็นการสอบถามโดยใช้แบบสอบถามที่ได้จัดทำขึ้นสำหรับกลุ่มสถาปนิกทั่วไป และกลุ่มคนทั่วไปโดยเฉพาะ โดยมุ่งค้นหาระดับความคิดเห็นต่อแนวคิดและรูปแบบสถาปัตยกรรมที่แสดงเอกลักษณ์ไทยสมัยใหม่ในบริบทโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์ ระดับความเห็นด้วยย่อมแสดงถึงระดับการยอมรับ ในแบบสอบถามที่ใช้ ชุดคำถามสำหรับกลุ่มสถาปนิกทั่วไป ประกอบด้วยข้อความคำถาม จำนวน 31 ข้อ ชุดคำถามสำหรับกลุ่มคนทั่วไป ประกอบด้วย

ข้อคำถาม จำนวน 20 ข้อ สาระสำคัญของข้อคำถามพัฒนามาจากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 – 3 กล่าวคือ จากทฤษฎี รูปแบบงานสถาปัตยกรรม และแนวความคิดของสถาปนิก และนักวิชาการ

ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบูรณาการและการอภิปรายผล ได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างต่อเนื่องเพื่อจัดทำและปรับกรอบแนวคิดวิจัย (research conceptual framework) ของโครงการวิจัย จึงเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเอกสารจากการสำรวจงานสถาปัตยกรรมในภาคสนาม จากการสัมภาษณ์เชิงลึกสถาปนิกและนักวิชาการ และจากการสอบถามกลุ่มสถาปนิกทั่วไปและกลุ่มคนทั่วไป ซึ่งนำไปสู่ 1) การวิเคราะห์เชิงปริมาณในระดับความคิดเห็นต่อแนวคิดและรูปแบบที่แสดงเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ 2) การวิเคราะห์หามิติสำคัญ ๆ ในความคิดเห็น โดยการวิเคราะห์ตัวประกอบ (factor analysis) ตามกรอบแนวคิดวิจัย ทั้งนี้ ในตอนท้ายของบทวิเคราะห์ของโครงการวิจัย มีการนำเสนอการอภิปรายผลเพื่อนำไปสู่การจัดทำข้อสรุปต่อไป 3) การจัดทำการวิเคราะห์แนวรูปแบบต่าง ๆ เพื่อชี้ประเด็นของการสืบสาน การปรับเปลี่ยนของรูปแบบ และการคิดใหม่-ทำใหม่ ในแนวทางการพัฒนาเอกลักษณ์ไทยในงานสถาปัตยกรรมสำหรับสังคมปัจจุบัน และอนาคต

ขั้นตอนที่ 6 การสรุปและการเสนอแนะ นำเสนอบทสรุปและข้อเสนอแนะที่พยายามชี้ไปถึงแนวทางการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ตามสาระของกรอบแนวคิดวิจัย โครงการวิจัย **สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์** การนำผลของงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ต่อการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ร่วมกับผลของงานวิจัยอื่น ๆ ในชุดโครงการวิจัย นอกจากจะสร้างความมั่นคงด้านเอกลักษณ์แล้ว ยังเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทางสังคมและเศรษฐกิจควบคู่กันไปภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งจะเป็พื้นฐานของข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยที่ควรจัดทำขึ้นในอนาคต

1.5 ประโยชน์ของงานวิจัย

โครงการวิจัย **สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์** จะเป็นประโยชน์ได้ดังนี้

1. งานวิจัยนี้ได้พิสูจน์ว่า แนวคิดหลักและสาระสำคัญที่ปรากฏในกรอบแนวคิดวิจัย **สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์**

สามารถนำไปสู่การสร้างสรรค์เอกลักษณ์ไทยสมัยใหม่ในงานสถาปัตยกรรมสำหรับสังคมไทยปัจจุบันและอนาคตได้ โดยได้ผ่านการแสดงความคิดเห็นของทั้งกลุ่มสถาปนิกทั่วไป และกลุ่มคนทั่วไป จึงจัดได้ว่า งานวิจัยนี้ได้บุกเบิกพรมแดนแห่งความรู้ใหม่

2. งานวิจัยนี้ได้ชี้แนวคิดและแนวรูปแบบที่เป็นประโยชน์ต่อการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์สำหรับวงการวิชาชีพสถาปัตยกรรม เป็นการสร้าง 'ทางออก' แทนการ 'ไขว่คว้า' รูปแบบอดีตมาใช้กับบริบทสังคมปัจจุบัน
3. งานวิจัยนี้ได้สร้างจิตสำนึกให้วงการศึกษได้ตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างสรรค์เอกลักษณ์ไทยสมัยใหม่ในงานสถาปัตยกรรมสำหรับสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะการปลูกฝังให้สร้างสรรค์ในแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นวิวัตน์ (glocalization) ผ่านกระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการวิจัย
4. จากแนวคิดบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นวิวัตน์ในงานสถาปัตยกรรม (glocal architecture) ของงานวิจัยนี้จะนำไปสู่การสร้างสรรค์อาคารที่มีความสำคัญระดับชาติ เช่น อาคารรัฐสภาแห่งใหม่ อาคารศูนย์การประชุมแห่งชาติ และรวมถึงอาคารที่มีผลต่อการสร้างรายได้ และเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของประเทศ ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อเป็นอาคารคู่บ้านคู่เมืองดังเช่น อาคารแฝดปิโตรนาสของประเทศมาเลเซีย เป็นต้น
5. ท้ายที่สุดแล้ว การสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่นอกจากสร้างโอกาสการรับรู้สถานะความเป็นไทยในเวทีโลก ยังมีส่วนในการสร้างเอกภาพให้เกิดขึ้นในสังคมไทย และนำไปสู่ความสามัคคีในชาติได้

1.6 นิยามคำสำคัญ

งานวิจัยนี้ได้กำหนดคำต่าง ๆ ที่มีความหมายเฉพาะ ดังนี้

กรอบแนวคิดวิจัย (Research Conceptual Framework)

กรอบแนวคิดวิจัย เป็นโครงสร้างเชิงสาระของงานวิจัย ประกอบด้วยแนวคิดหลัก ๆ (key concepts) โดยแต่ละแนวคิดหลัก ๆ ประกอบด้วยแนวความคิดสำคัญ ๆ (concepts) หลากหลายแนวความคิด เช่น ลักษณะเชิงนามธรรมเป็นแนวคิดหลักที่

ประกอบด้วยแนวความคิดหลาย ๆ แนวความคิด ได้แก่ ความเบา ความโปร่ง ความโล่ง ความร่มรื่น เป็นต้น โดยมีสาระและปัจจัยที่เกี่ยวข้องเฉพาะของแต่ละแนวความคิด

การคิดใหม่-ทำใหม่ (Reinvention)

การคิดใหม่-ทำใหม่ เป็นการสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรมขึ้นใหม่ โดยพิจารณาจากปัจจัยบริบทปัจจุบันและการคาดคะเนการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต จึงต้องอาศัยความเข้าใจบริบทและเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าในการขับเคลื่อนสู่การคิดใหม่-ทำใหม่ ในขณะเดียวกันผลงานสถาปัตยกรรมในแนวคิดใหม่-ทำใหม่ยังคงต้องสื่อถึงรากลึกของความเป็นไทย ที่อาจต้องพัฒนาต่อไปเป็นรูปแบบเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ในบริบทของสังคมสมัยใหม่

การปรับเปลี่ยน (Transformation)

การปรับเปลี่ยน หมายถึงการปรับเปลี่ยนรูปแบบให้มีความเหมาะสมกับสังคมปัจจุบันจากการอิงกับแนวความคิด การเลือกใช้วัสดุ เทคโนโลยีการก่อสร้าง ฯลฯ ที่ทันสมัย โดยยังคงยึดปัจจัยด้านสภาพภูมิอากาศ ความเชื่อ และประเพณีปฏิบัติบางประการซึ่งรวมถึงปัจจัยด้านฐานานุลักษณะ เป็นรูปแบบที่สะท้อนลักษณะพื้นฐานทางนามธรรมและสอดคล้องกับบริบทของสังคมปัจจุบัน

การสืบสาน (Inheritance)

การสืบสาน หมายถึง การสืบสานแนวรูปแบบ การใช้วัสดุและวิธีการก่อสร้างแบบดั้งเดิม โดยเป็นไปตามความเชื่อ วิถีชีวิต และประเพณีปฏิบัติ ทั้งนี้การสืบสานย่อมมีระดับของการสืบสานมากหรือน้อยแตกต่างกันได้

รูปแบบสัญลักษณ์เฉพาะ (Iconic Design)

งานสถาปัตยกรรมสามารถสื่อ 'สาร' ที่เป็นการสร้างความเข้าใจด้วยรูปแบบต่าง ๆ รูปแบบหนึ่งอาศัยสัญลักษณ์จากการออกแบบที่เป็นรูปแบบสัญลักษณ์เฉพาะ (iconic design) เช่น การใช้องค์ประกอบเครื่องยอดที่มียอดแหลมฐานกว้าง สิ่งที่ต้อง-การสื่อ (signified) คือ พลับหรืออำนาจที่รับรู้ได้จากรูปแบบเชิงสัญลักษณ์เฉพาะ (icon)

ฐานานุลักษณะ

ฐานานุลักษณะในงานสถาปัตยกรรม หมายถึงลักษณะในรูปแบบสถาปัตยกรรมที่แสดงสถานภาพทางสังคม โดยเป็นคำที่ใช้แทนความหมายเกี่ยวกับความสัมพันธ์

ระหว่างฐานานุกรมกับฐานานุศักดิ์ หรือระหว่างสถานภาพของรูปลักษณ์ในงานสถาปัตยกรรมกับสถานภาพทางสังคม ซึ่งจะต้องมีความสอดคล้องเหมาะสมกัน

ท้องถิ่นภูวตัน

กระบวนการพัฒนาในระดับท้องถิ่น ซึ่งมีความแตกต่างจากกระบวนการโลกาภิวัตน์ในระดับสากล โดยสร้างความแข็งแรงให้กับชุมชนหรือท้องถิ่นในมิติต่าง ๆ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง (ประเวศ วสี, 2551) รวมถึงการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมทางกายภาพด้วย ทั้งนี้ มีลักษณะการใช้องค์ความรู้หรือทรัพยากรในท้องถิ่นเป็นสำคัญ

บูรณาการ

การสร้างแนวทางเชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์ตามหลักการหรือแนวคิดต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกันเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์และควมมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ เกิดขึ้นจากการรวมส่วนประกอบย่อยตั้งแต่ 2 องค์ประกอบขึ้นไป โดยส่งเสริมกัน และพัฒนาเป็นส่วนหนึ่งของส่วนทั้งหมดที่ใหญ่กว่า (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546) ในที่นี้หมายถึงแนวทางบูรณาการระหว่างกระบวนการโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภูวตัน

ภูมิปัญญาไทย

ภูมิปัญญาไทย หมายถึง พื้นความรู้ความสามารถของคนในสังคมไทยที่มีการสั่งสม ประยุกต์ พัฒนา และสืบทอดกันมาอย่างต่อเนื่อง จนเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่มีคุณค่าต่อวิถีชีวิต สอดคล้องกับบริบทสภาพแวดล้อมด้านต่าง ๆ ของแต่ละยุคสมัย

รูปลักษณะเชิงสัญลักษณ์

รูปลักษณ์ (image) ที่สื่อความหมายทางสัญลักษณ์ (symbolism) รูปลักษณ์อาจเป็นไปตามคติความเชื่อต่าง ๆ ความหมายที่ต้องการสื่อ ซึ่งรวมถึงเอกลักษณ์ไทย ความหมายเฉพาะต่าง ๆ (signification) ซึ่งรวมถึงลำดับศักดิ์ หรือฐานานุศักดิ์ เหล่านี้เป็นความหมายทางสัญลักษณ์ที่แสดงออกทางรูปลักษณ์

ลักษณะพื้นถิ่นร่วมสมัย

งานสถาปัตยกรรมที่มีลักษณะพื้นถิ่นร่วมสมัย หมายถึงงานสถาปัตยกรรมที่มีรูปลักษณ์เช่นเดียวกับสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ ในพื้นที่เดียวกันด้วยการใช้วัสดุ เทคนิคการก่อสร้าง และรูปแบบทำนองเดียวกัน ในช่วงเวลาเดียวกัน ในถิ่นที่เดียวกัน

โลกาภิวัตน์

กระบวนการทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมซึ่งดำเนินไปในระดับนานาชาติ และส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ มีการพัฒนาไปสู่ความเชื่อมโยงในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมมากขึ้น ปรากฏเป็นความคล้ายคลึง หรือความเป็นสากลที่แพร่กระจายไปทั่วโลก ทั้งนี้รวมถึงมิติทางกายภาพด้วย ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 กระบวนการโลกาภิวัตน์ในยุคปัจจุบันเกิดจากการพัฒนาระบบสารสนเทศ เป็นสำคัญ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542)

สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่

งานสถาปัตยกรรมที่แสดงเอกลักษณ์ไทยในบริบทของสังคมสมัยใหม่ จึงแตกต่างจากสถาปัตยกรรมไทยประเพณีที่แสดงลักษณะไทยแบบดั้งเดิมที่ยึดถือกันมาแต่อดีต

² อ่านวัณณภักษ์. (2557). อัตลักษณ์ คือเอกลักษณ์ไทย. *สยามรัฐ*. ปีที่ 65 ฉบับที่ 22426 (20 กันยายน), หน้า 14.

อัตลักษณ์สถาปัตยกรรม²

งานสถาปัตยกรรมของแต่ละพื้นที่มีลักษณะเฉพาะที่กำหนดจากปัจจัยเฉพาะต่าง ๆ ในพื้นที่นั้น ๆ อัตลักษณ์สถาปัตยกรรมจึงหมายถึงรูปแบบสถาปัตยกรรมเฉพาะพื้นที่ในบริบทเดียวกัน

เอกลักษณ์สถาปัตยกรรม²

ลักษณะร่วมเฉพาะของงานสถาปัตยกรรมที่สะท้อนให้เห็นบริบทหรือปัจจัยที่มีส่วนในการกำหนดรูปแบบสถาปัตยกรรมของพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง แต่ละพื้นที่มีอัตลักษณ์เฉพาะของพื้นที่ เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมจึงเป็นลักษณะร่วมของอัตลักษณ์หลากหลายทางสถาปัตยกรรม

1.7 กรอบแนวคิดวิจัย: สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์ และท้องถิ่นภิวัตน์ (Modern Thai Architecture under Globalization and Localization)

แนวคิดหลัก ๆ (key concepts) พร้อมสาระในงานสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่
ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ในการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย
สมัยใหม่ ประกอบด้วย:

1. สถาปัตยกรรมในบริบทกระแสโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์
2. สถาปัตยกรรมในแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นภิวัตน์
(glocal architecture): แนวบูรณาการทางวัฒนธรรม
 - ปัจจัยที่มีผลต่อบูรณาการทางวัฒนธรรม (cultural integration)
 - รากฐานทางความคิดแบบตะวันออก
 - ความสัมพันธ์กับธรรมชาติ/สภาพภูมิอากาศ
 - การผสมผสานจากบริบทสังคมไทยแบบพหุลักษณะ
 - บริบทที่มีเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย
 - มิตินามธรรม / รูปธรรม / สุนทรียภาพ
 - มิติคุณภาพชีวิต
 - แนวทางการสร้างสรรค์เชิงบูรณาการ
 - แนวสถาปัตยกรรมท้องถิ่นร่วมสมัย
 - แนวสถาปัตยกรรมสมัยใหม่กับรูปแบบสัญลักษณ์
 - แนวการประยุกต์ลักษณะไทย / ภูมิปัญญา / วิถีธรรมชาติดั้งเดิมกับเทคโนโลยีสมัยใหม่
3. สถาปัตยกรรมในแนวคู่ขนานสมัยใหม่กับประเพณี
 - แนวรูปแบบที่เป็นองค์ประกอบที่มีการใช้สอยต่อเนื่องกัน
 - แนวรูปแบบที่เป็นองค์ประกอบแยกจากกันแต่อยู่ใกล้กัน
4. สถาปัตยกรรมที่เป็นการขัดต่อฐานานุลักษณะ
 - แนวรูปแบบประเพณีที่เป็นการละเมิดฐานานุลักษณะ

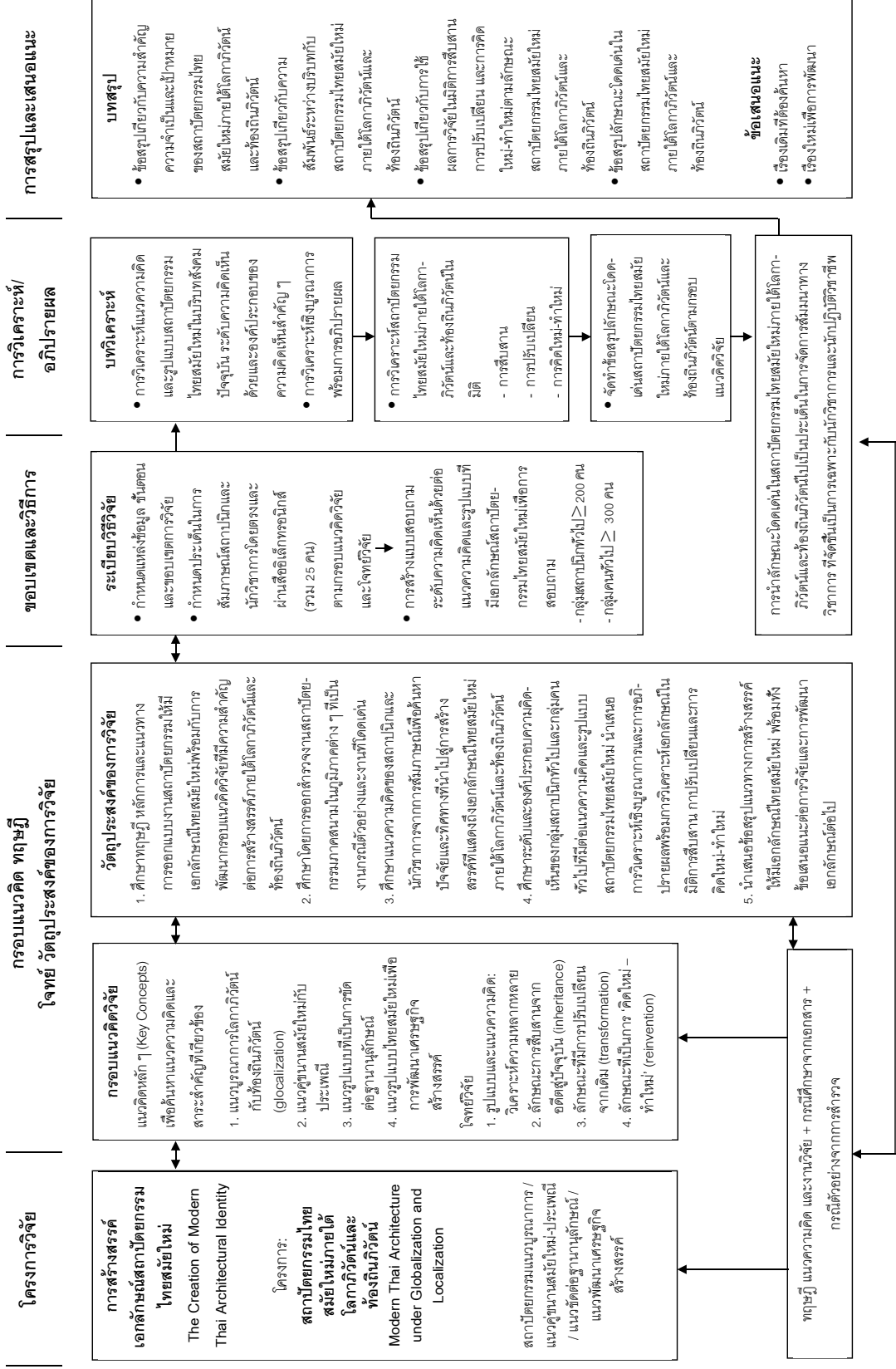
- แนวทางการออกแบบที่ขัดต่อวัฒนธรรมหลวง
- แนวรูปแบบต่างๆ ที่เป็นการละเลยฐานานุรักษ์
- แนวทางการออกแบบอาคารประเพณีวังและวัด

5. สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์

- แนวทางการพัฒนาเอกลักษณ์ไทยสมัยใหม่ที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ

แผนภาพ 1-1 สาระและกระบวนการวิจัย

โครงการ กรอบแนวคิด ทฤษฎี โจทย์ วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตและวิธีการ การวิเคราะห์อภิปรายผล การสรุปและเสนอแนะ
โครงการวิจัย สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัฒน์ (Modern Thai Architecture under Globalization and Localization)

บทที่ 2

แนวคิด งานศึกษาและวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การค้นหาแนวทางการสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้อิทธิพลโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภูมิต้นนั้น คือการค้นหาแนวทางการสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ จากความเข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างความเป็นโลกสากลและความเป็นท้องถิ่นในด้านสถาปัตยกรรม ในบทนี้ จะนำเสนอทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การวางกรอบแนวคิดวิจัย (research conceptual framework) ซึ่งประกอบด้วย แนวคิดหลัก ๆ (key concepts) และสาระสำคัญ ซึ่งจะกำกับกระบวนการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ โดยในการวางกรอบแนวคิดในการค้นหาแนวทางการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ อาจจัดวางแนวคิดหลัก ๆ และลำดับของการศึกษาได้ดังนี้

- 2.1 สถาปัตยกรรมในบริบทกระแสโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภูมิต้น
- 2.2 สถาปัตยกรรมในแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นภูมิต้น:
แนวบูรณาการทางวัฒนธรรม
- 2.3 สถาปัตยกรรมในแนวคู่ขนานสมัยใหม่กับประเพณี
- 2.4 สถาปัตยกรรมที่เป็นการขัดต่อฐานานุลักษณะ
- 2.5 สถาปัตยกรรมในแนวรูปแบบไทยสมัยใหม่เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์

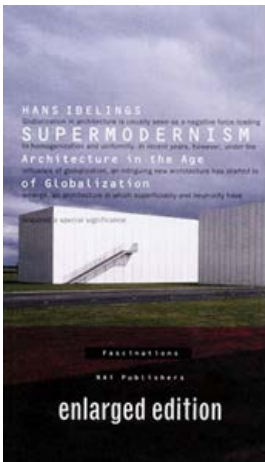
ทั้งนี้การเข้าใจบริบทกระแสโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภูมิต้นตามข้อ 2.1 และหลักการของแนวทางบูรณาการความเป็นโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภูมิต้นในการออกแบบสถาปัตยกรรมตามหัวข้อ 2.2 จัดเป็นส่วนสำคัญที่สุด เนื่องจากเป็นปัจจัยและเข็มทิศที่จะนำไปสู่การศึกษาและเปรียบเทียบกรณีศึกษาทางสถาปัตยกรรมต่าง ๆ รวมถึงการศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่และไทยประเพณีในหัวข้อ

2.3 – 2.4 และการศึกษาสถาปัตยกรรมในเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในหัวข้อสุดท้าย 2.5 คาดว่าการศึกษาตามหัวข้อต่าง ๆ ดังกล่าว จะนำไปสู่การสรุปและเสนอแนะแนวทางการออกแบบตามแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์ และรวมทั้งข้อเสนอแนะต่อการพัฒนางานสถาปัตยกรรมตามแนวเศรษฐกิจสร้างสรรค์ต่อไป

2.1 สถาปัตยกรรมในบริบทกระแสโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างโลกาภิวัตน์ และท้องถิ่นวิวัตน์นั้นไม่ใช่เรื่องซึ่งเกิดขึ้นใหม่ และไม่ได้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตั้งแต่ครั้งหลังศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมาแต่อย่างใด ในบริบทของประเทศไทย ซึ่งในที่นี้หมายถึงรัฐ อันมีพัฒนาการทางปกครองตั้งแต่ราชอาณาจักรสยามได้เริ่มก่อร่างขึ้น กระแสการเข้ามาของผู้คน และวัฒนธรรม ซึ่งมีความแตกต่างอย่างชัดเจนจากซีกโลกตะวันตก ได้เคลื่อนเข้ามาสู่ชนชั้นนำของสังคม และสามัญชนทั่วไป ตั้งแต่ปลายสมัยอยุธยา ส่วนอารยธรรมตะวันออกได้เข้ามาก่อนหน้านี้เป็นเวลานานแล้ว ต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์ โดยนับจากรัชกาลที่ 3 กระแสนี้ได้ทวีความชัดเจนขึ้น และกลายเป็นแรงกดดันที่มาพร้อมกับกระบวนการแสวงหาอาณานิคม (colonization) จากชาติมหาอำนาจต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม ระดับความเข้มข้นของกระบวนการโลกาภิวัตน์ และผลกระทบต่อความเป็นท้องถิ่นมีมากขึ้นอย่างชัดเจนตั้งแต่ช่วงปลายศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมา เมื่อเศรษฐกิจโลกได้เติบโตอย่างเต็มที่ภายใต้ระบบทุนนิยม (capitalism) และเมื่อความก้าวหน้าของการติดต่อสื่อสาร (communication technology) ได้ลดข้อจำกัดในมิติระยะทางลง

ตลอดช่วงเวลาต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้น สถาปัตยกรรม ทั้งในฐานะศาสตร์ความรู้ และสิ่งก่อสร้าง เป็นผลผลิตของสังคมที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เพราะสถาปัตยกรรมไม่ได้มีความอิสระจากกระแสความเปลี่ยนแปลงของสังคมในทางตรงกันข้าม สถาปัตยกรรมได้ซึมซับกระแสโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์ไว้ ทั้งนี้ไม่ได้หมายถึงการเกิดความขัดแย้ง แต่หมายถึงรูปแบบต่าง ๆ ของปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น ดังนั้น สถาปัตยกรรมภายใต้อิทธิพลโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์ จึงเป็นทั้งสิ่งที่สะท้อนการต้านทานความเปลี่ยนแปลง การนำการเปลี่ยนแปลง และการค้นหาการผสมผสานอันหลากหลาย การวิพากษ์สถาปัตยกรรมในบริบทนี้ ย่อมหมายถึงการถกเถียงถึงบทบาทในการสรรค์สร้างของสถาปนิกด้วย ในที่นี้จึงจำเป็นต้องทบทวนงานสถาปัตยกรรมในบริบทโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์

ภาพ 2-1 ฮานส์ อีเบลลิงส์ ยกตัวอย่างงานสถาปัตยกรรมของสำนักงานสถาปนิกโอเอ็มเอ (OMA) โดย โอโตะ (Toyo Ito) โดมินิค แปร์โวลท์ (Dominique Perrault) และฌอง นูเวล (Jean Nouvel) เป็นลักษณะงานสถาปัตยกรรมของยุคโลกาภิวัตน์ ภาพนี้เป็นปกหนังสือ Supermodernism: Architecture in the Age of Globalization ซึ่งมีภาพอาคาร Book Technology Center ที่ออกแบบโดยแปร์โวลท์ (ที่มา: Ibelings, 1998)

2.1.1 สถาปัตยกรรมแห่งยุคโลกาภิวัตน์

ฮานส์ อีเบลลิงส์ (Hans Ibelings, 1998: 9-10) เสนอว่า ภาพรวมของสถาปัตยกรรมในช่วงเปลี่ยนศตวรรษที่ผ่านมา นั้น กำลังสะท้อนแนวทางการออกแบบใหม่ ในหนังสือซึ่งใช้ชื่อ “แนวคิดสมัยใหม่นิยมขั้นสุด: สถาปัตยกรรมในยุคโลกาภิวัตน์ (Supermodernism: Architecture in the Age of Globalization)” (ภาพ 2-1) อีเบลลิงส์ อธิบายว่า ตั้งแต่เริ่ม ค.ศ. 1990 เป็นต้นมา โลกาภิวัตน์จะเป็นประเด็นร่วมสมัยที่ถูกพูดถึงกันในทุกวงการ และในทุกระดับสังคม ซึ่งไม่เว้นแม้แต่ในโลกของสถาปัตยกรรม รูปแบบสถาปัตยกรรมใหม่ได้ถือกำเนิดขึ้น รูปแบบซึ่งอีเบลลิงส์เชื่อว่าได้ละทิ้งแนวคิด ‘โพสต์โมเดิร์น’ หรือ หลังสมัยใหม่นิยม (Postmodernism) ไปจนหมดสิ้นอย่างเช่น ความเป็นสถานที่ ลักษณะทางบริบท และอัตลักษณ์ หรือแม้แต่แนวคิดด้านความหมายที่ไม่ตายตัวของแนวคิดหรือสร้างนิยม (Deconstructivism) ฯลฯ ในกรณีนี้ อีเบลลิงส์ได้สร้างคำว่า “Supermodernism” ขึ้นมาโดยเฉพาะให้กับสถาปัตยกรรม

คำว่า “Supermodernism” ล้อกับคำว่า “Postmodernism” และ “Modernism” คำ ๆ นี้มีที่มาที่สำคัญจากหนังสือของ มาร์ค ออเจ (Marc Augé, 1995) ชื่อ “Non-places: Introduction to an Anthropology of Supermodernity (ความไม่เป็นสถานที่: บทนำสู่มานุษยวิทยาแห่งสภาวะความทันสมัยสูงสุด)” ซึ่งกล่าวถึง ความเปลี่ยนแปลงของสถานที่ต่าง ๆ ทั่วโลก ที่มีความคล้ายและเหมือนกันมากขึ้นทุกที จนไม่สามารถแยกได้ว่าตั้งอยู่ในที่แห่งใด อาทิ สนามบิน โรงแรม ห้างสรรพสินค้า สถานที่เหล่านี้เป็นฉากให้กับวิถีชีวิต ซึ่งดูจะย้อนหลังไปและในขณะเดียวกันก็ดูจะเดินไปไกลกว่าอุดมการณ์สมัยใหม่นิยม ที่ยึดถือความก้าวหน้าอันเป็นหนึ่งเดียวของมนุษยชาติ ในสภาพการณ์เช่นนี้สถาปัตยกรรมมีลักษณะสากลนิยมซึ่งไม่อิงกับความเป็นท้องถิ่นใด ๆ

อย่างไรก็ตาม แนวทางของลักษณะทางสถาปัตยกรรมซึ่งมีกลืนอายุของแนวคิดสมัยใหม่นิยม (Modernism) ที่อีเบลลิงส์พยายามจะนำเสนออีกครั้งด้วยคำว่า “Supermodernism” นั้น ไม่ใช่ใช้ลักษณะทางสถาปัตยกรรมหนึ่งเดียว ที่เกิดขึ้นในช่วงของการเปลี่ยนศตวรรษที่ผ่านมา กระแสโลกาภิวัตน์ในด้านหนึ่งนั้นเกิดจากความก้าวหน้าของเครื่องประมวลผลหรือคอมพิวเตอร์ ที่ไม่เพียงเอื้อให้เกิดการติดต่อสื่อสารระหว่างพื้นที่ต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว แต่ได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการออกแบบสถาปัตยกรรม ด้วยก่อให้เกิดความเป็นไปได้ของรูปทรงและที่ว่างอย่างหลากหลาย ในที่นี้สถาปัตยกรรมซึ่งมีลักษณะที่มีรูปทรงโดดเด่น ประหลาด หรือคล้ายคลึงกับสถาปัตยกรรมในแนวหรือสร้างนิยม (Deconstructivism) ได้เกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย รูปแบบนี้ถูกเรียกว่า “สถาปัตย-

ภาพ 2-2 หน้าปกหนังสือ Iconic Building โดย ชาร์ล เจนคส์ (Charles Jencks) ซึ่งมีภาพอาคาร St. Mary Axe ที่ออกแบบโดย ลอร์ด นอร์แมน ฟอสเตอร์ (Lord Norman Foster) ถูกตัดต่อเป็นภาพกระสวยอวกาศที่กำลังออกเดินทาง (ที่มา: Jencks, 2005)

กรรมแนวสัญลักษณ์” หรือ “Iconic Architecture”

แม้ว่าการสร้างสถาปัตยกรรมให้มีภาพลักษณ์ที่โดดเด่นขึ้นในเมือง จะไม่ใช่เรื่องใหม่ในประวัติศาสตร์ แต่กระแสนการสร้างสถาปัตยกรรมลักษณะนี้ในปัจจุบันนี้มีความเกี่ยวข้องกับโลกาภิวัตน์อย่างแยกไม่ออก นักทฤษฎีชาร์ล เจนคส์ (Charles Jencks, 2005) ได้อธิบายในหนังสือ Iconic Building (ภาพ 2-2) ของเขาว่า สถาปัตยกรรมในแนวดังกล่าวมีจุดเริ่มต้นเมื่ออาคารทรงประติมากรรมของพิพิธภัณฑ์กุกเกนไฮม์ (Guggenheim Museum) (ภาพ 2-3) ในเมืองบิลเบา ประเทศสเปน ซึ่งออกแบบโดยสถาปนิกแฟรงค์ เกห์รี (Frank Gehry) ได้เปิดใช้งานเมื่อปี ค. ศ. 1997 ทั้งนี้ การขยายสาขาของพิพิธภัณฑ์แห่งนี้จากกรุงนิวยอร์กมาสู่เมืองบิลเบา ถือเป็นปรากฏการณ์ที่สัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจในยุคโลกาภิวัตน์

ภาพ 2-3 พิพิธภัณฑ์กุกเกนไฮม์ (Guggenheim Museum) ซึ่งออกแบบโดยสถาปนิก แฟรงค์ เกห์รี (Frank Gehry)
(ที่มา: http://en.wikipedia.org/wiki/Guggenheim_Museum_Bilbao)

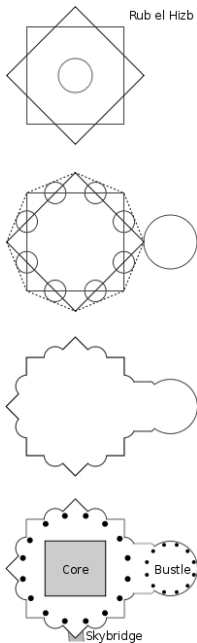

สถาปนิกผู้ออกแบบสถาปัตยกรรมแนวสัญลักษณ์มักจะได้รับแนวคิด หรือแรงบันดาลใจมาจากหลากหลายสิ่ง โดยมีคอมพิวเตอร์เป็นตัวช่วยเสริมให้สถาปัตยกรรมถูกสร้างขึ้นมาได้ นอกเหนือจากการใช้คอมพิวเตอร์มาเป็นเครื่องมือในการสร้างที่ว่างและรูปทรงที่น่าสนใจแล้ว ยังมีกลุ่มสถาปนิกซึ่งนำเอาคอมพิวเตอร์มาช่วยเป็นหัวสมองในการขับเคลื่อนงานออกแบบ ด้วยการกำหนดเกณฑ์และข้อจำกัดต่างๆ ให้คอมพิวเตอร์ช่วยประเมินทางเลือก และคำนวณหาทางออก อาทิ เกร็ก ลิน (Greg Lynn) และ ซาฮา ฮาดิด (Zaha Hadid) ทั้งนี้สถาปนิกในกลุ่มที่ฮิเบลลิงส์ได้กล่าวว่ายู่ในแนวทางสมัยใหม่สูงสุด ก็ได้เริ่มหันมาออกแบบสถาปัตยกรรมที่มีลักษณะของสถาปัตยกรรมแนวสัญลักษณ์ด้วยเช่นกัน¹

ในภาพรวม สถาปัตยกรรมแนวสัญลักษณ์ดูเหมือนจะมีลักษณะที่ไม่ยึดติดกับลักษณะความเป็นท้องถิ่นใด ๆ อย่างไรก็ตาม สิ่งที่น่าสนใจคือ สถาปัตยกรรมแนว

¹ หากมองว่าสถาปัตยกรรมหลายชิ้นในแนวทางเหล่านี้ เป็นเพียงการพัฒนาต่อมาจากสถาปัตยกรรมแนวรีอัสตังนิยม ช่วงเวลานี้ก็เป็นเพียงจุดที่ย้อนกลับมาสู่แนวสถาปัตยกรรมดังกล่าวด้วยเทคโนโลยีแบบใหม่ภายใต้อิทธิพลโลกาภิวัตน์

สัญลักษณ์ที่ถูกสร้างขึ้นในบางประเทศพยายามจะสร้างความโดดเด่นไปพร้อม ๆ กับการสอดแทรกความเป็นท้องถิ่นในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเอาไว้ในตัวสถาปัตยกรรมด้วย อาทิ อาคารแฝดปิโตรนัส (Petronas twin towers) ในประเทศมาเลเซีย (ภาพ 2-4) ซึ่งออกแบบโดย ซีซาร์ เพลลี (César Pelli) มีการนำรูปทรงเรขาคณิตแบบอิสลาม (Islamic geometry) มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบผังอาคาร และอาคารสถาบันศิลปะ Xiangshan ของ China Academy of Art ในประเทศจีน (ภาพ 2-5) ซึ่งออกแบบโดย หวัง ชือ (Wang Shu) มีการออกแบบหลังคาและการเลือกใช้วัสดุที่สะท้อนถึงสถาปัตยกรรมจีนในอดีต

ภาพ 2-4 (ซ้าย) ผังอาคารปิโตรนัส ซึ่งมีที่มาจากรูปทรงเรขาคณิตแบบอิสลาม (ขวา) อาคารแฝดปิโตรนัส กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย (ที่มา: (ซ้าย) wikipedia; (ขวา) <http://www.tourmalaysia.com/2010/12/17/kuala-lumpur-petronas-twin-towers/>)

ภาพ 2-5 อาคารสถาบันศิลปะ Xiangshan เมืองหางโจว ประเทศจีน (ที่มา: <http://controversies.msa.ac.uk/blogs/wangshu/context/about-wang-shu/>)

2.1.2 สถาปัตยกรรมท้องถิ่นภูวนิทัศน์ในกระแสโลกาภิวัตน์

แน่นอนว่าสถาปัตยกรรมแนวสมัยใหม่สูงสุด หรือสถาปัตยกรรมแนวสัญลักษณ์ ซึ่งเป็นลักษณะอันแพร่หลายของสถาปัตยกรรมแห่งยุคโลกาภิวัตน์ ไม่ใช่แนวทางของสถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้นโดยปราศจากแรงต้านทาน ดังนั้น จำเป็นต้องมองกระแสโลกาภิวัตน์คู่กับกระแสท้องถิ่นภูวนิทัศน์ด้วย ในยุคโบราณ พัฒนาการของสถาปัตยกรรมในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งย่อมไม่ได้เป็นเรื่องของโลก หรือเรื่องของท้องถิ่น เพราะไม่ได้มีการนำเอารอบความสัมพันธ์ดังกล่าวมาจับแต่อย่างใด หากแต่ในปัจจุบัน เราไม่สามารถพูดถึงกระแสการภูวนิทัศน์หนึ่ง โดยไม่วิเคราะห์ถึงอีกกระแสการภูวนิทัศน์หนึ่งได้ ในที่นี้ การศึกษากระบวนการท้องถิ่นภูวนิทัศน์ จึงเป็นการศึกษาที่สัมพันธ์กับกระบวนการโลกาภิวัตน์ด้วย

หากจะพิจารณาแนวทางสถาปัตยกรรมท้องถิ่นภูวนิทัศน์ในกระแสโลกาภิวัตน์ที่อยู่นอกเหนือจากบริบทของไทย หนึ่งในแนวคิดทางสถาปัตยกรรมจากตะวันตกที่ดูจะมีจุดยืนตรงข้ามกับกระบวนการโลกาภิวัตน์คือ สถาปัตยกรรมในแนว “ภูมิภาคนิยมเชิงวิพากษ์” หรือ “Critical Regionalism” ซึ่งถูกนำเสนอในทศวรรษที่ 1980 โดย อเล็กซานเดอร์ โทซนิส และ ลีแอน เลอแฟวัวร์ (Alexander Tzonis, Liane Lefaivre, 1981) ในหนังสือชื่อเดียวกันกับแนวคิด และโดย เคนเนท แฟรมป์ตัน (Kenneth Frampton, 1983) ในบทความชื่อ “Towards a Critical Regionalism: Six Points for an Architecture of Resistance (การมุ่งสู่แนวทางภูมิภาคนิยมเชิงวิพากษ์: หกแนวคิดสำหรับสถาปัตยกรรมแห่งการต้านทาน)” แนวคิดภูมิภาคนิยมเชิงวิพากษ์ได้ชี้ให้เห็นว่า แม้แต่สถาปนิกที่ออกแบบใน “แนวคิดสมัยใหม่นิยม” หรือ “Modernism” บางกลุ่ม ก็ได้สร้างผลงานสถาปัตยกรรมที่สะท้อนถึงความแตกต่างของภูมิภาคไว้ เช่น สถาปนิกชาวฟินแลนด์ อัลวา อัลโต (Alvar Aalto) สถาปนิกชาวออสเตรเลีย-อเมริกัน ริชาร์ด นูทรา (Richard Neutra) และ สถาปนิกชาวบราซิล ออสการ์ นีเมเยอร์ (Oscar Niemeyer) (ภาพ 2-6) นอกเหนือจากการต่อต้านสถาปัตยกรรมในแนวทางสมัยใหม่นิยมแล้ว การนำเสนอแนวคิดภูมิภาคนิยมเชิงวิพากษ์ของสถาปนิกเหล่านี้ยังเป็นทางเลือกที่ต่างไปจาก “แนวคิดหลังสมัยใหม่นิยม” หรือ “Postmodernism” ที่แม้จะเป็นแนวทางต่อต้านรูปแบบทางสถาปัตยกรรม “แนวทางสมัยใหม่นิยม” แต่ก็ยังเป็นแนวทางที่เน้นด้านรูปแบบเป็นสำคัญ โดยขาดการสร้างมิติความสัมพันธ์อื่น ๆ ที่สอดคล้องกับความเป็นท้องถิ่นหรือภูมิภาค

ภาพ 2-6 (ขวา) อาคาร Saynatsalo City Hall ออกแบบโดย อัลวา อัลโต (ซ้าย) อาคาร President's Palace, Brasilia ออกแบบโดย ออสการ์ นีเมเยอร์
(ที่มา: (ขวา) <http://archleague.org/2013/03/horizontal-light-lewenz-aalto-and-the-nordic-landscape-by-thomas-ryan/>; (ซ้าย) www2.planalto.gov.br/presidencia/palacios-e-residenciasoficiais/palacio-do-planalto/galeria-de-imagens)

ในบริบทประเทศไทย การค้นหาแนวทางรักษาลักษณะความเป็นท้องถิ่นในสถาปัตยกรรมในสถานการณ์ซึ่งได้รับอิทธิพลรูปแบบจากต่างถิ่น เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นมานานแล้วในการสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรม สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพได้ทรงสรุปพัฒนาการของอาคารบ้านเรือนในกรุงเทพฯ เป็น 3 ช่วงเวลาดังนี้ (นิจ วิทยุ-ชีระนันท์, 2539 ก: 107)

ช่วงที่ 1: **ทำตามเดิม** เริ่มจากเมื่อตั้งกรุงเทพฯ จนถึงสมัยรัชกาลที่ 3

ช่วงที่ 2: **อย่างผสม** สมัยรัชกาลที่ 4 เมื่อมีรูปแบบจีนและฝรั่งเข้ามา

ช่วงที่ 3: **เปลี่ยนเป็นอย่างใหม่** เริ่มในรัชกาลที่ 5 เมื่อใช้รูปแบบฝรั่งทั้งหมด

ในลำดับพัฒนาการนี้ ตัวอย่างของงานสถาปัตยกรรมที่เป็นการทำแบบไทยเดิม คือ ตำหนักจันทร์ หรือหอพระไตรปิฎกในวัดระฆังโฆสิตาราม ตัวอย่างของงานที่มีรูปแบบผสมคือ สถาปัตยกรรมของหมู่อาคารในพระนครคีรี จังหวัดเพชรบุรี และตัวอย่างของงานสถาปัตยกรรมที่มีรูปแบบตะวันตกคือ พระที่นั่งอนันตสมาคม (ภาพ 2-7)

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจะเป็นหมุดหมายสำคัญที่กระแสนวัฒนธรรมจากตะวันตกได้เคลื่อนเข้ามาสู่สยามอย่างเต็มที่ การสร้างสถาปัตยกรรมตั้งแต่ช่วงเวลานั้นเป็นต้นมาก็ไม่ได้เป็นรูปแบบจากต่างประเทศทั้งหมด ควรจะต้องบันทึกไว้ในที่นี้ด้วยว่า ในรัชสมัยของพระองค์มีงานสถาปัตยกรรมที่พยายามจะผสมผสานความเป็นตะวันตก และความเป็นไทยเอาไว้ด้วยกัน อาทิ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท และวัดเบญจมบพิตร และในช่วงเวลาหลังจากนั้น นักประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม ชชาติร์ ประทีนตม (2547: 224-241, 323-448) ได้อธิบายว่าชนชั้นนำไทยบางส่วนได้เริ่มที่จะย้อนกลับมาค้นหาลักษณะไทยในงานสถาปัตยกรรมอีกครั้งทั้งในรัชสมัยของรัชกาลที่ 6 และตั้งแต่ช่วงภายหลังการ

ภาพ 2-7 'ทำตามเดิม' ตำหนักจันทร์ วัดระฆัง โฆสิตาราม
(ที่มา: www.silpathai.net/wp-content/uploads/2011/07/หอไตรวัดระฆัง.jpg)

ภาพ 2-7 (บน) 'อย่างผสม' กลุ่มอาคารในพระนครคีรี (ล่อง) 'เปลี่ยนเป็นอย่างใหม่' พระที่นั่งอนันตสมาคม

(ที่มา: (บน) www.mtb15.tht.bz/article.php?tokenWeb=NDg0Nw==&article_id=16807&detailID=34854; (ล่าง) <http://th.wikipedia.org/wiki/พระที่นั่งอนันตสมาคม>)

เปลี่ยนแปลงการปกครอง ทั้งเมื่อชนชั้นนำฝ่ายสนับสนุนสถาบันกษัตริย์ได้กลับขึ้นมาใช้อำนาจอีกครั้ง และในยุคนาตินิยมภายใต้รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม โดยเป็นงานสถาปัตยกรรมที่มีหน้าที่การใช้งานแบบใหม่ ไม่ใช่เพียงวัดหรือวังเช่นในอดีต ตัวอย่างของงานสถาปัตยกรรมในแนวทางการแสดงเอกลักษณ์ไทยในช่วงรัชกาลที่ 6 ได้แก่ หอประชุมโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย (ภาพ 2-8 ซ้าย) ส่วนตัวอย่างงานสถาปัตยกรรมแสดงความเป็นไทยในช่วงเวลาหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ได้แก่ กลุ่มอาคารราชการบนสองฝั่งถนนราชดำเนินนอก และอาคารโรงละครแห่งชาติ (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร และคณะ 2536: 93-94, 156) (ภาพ 2-8 ขวา และ 2-9)

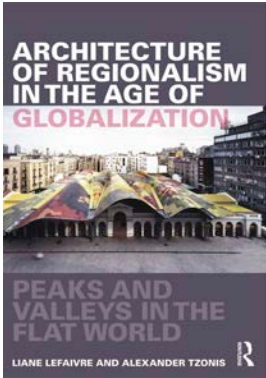
ภาพ 2-8 (ซ้าย) หอประชุมโรงเรียนวิชาวุฒวิทยาลัย (ขวา) โรงละครแห่งชาติ
(ที่มา: (ซ้าย) <http://schoolzone.momypedia.com/article-8-81/>; (ขวา) www.sujitwongthes.com 2011/03/ผู้มีอำนาจ"วัฒนธรรม"-ทำ)

ภาพ 2-9 อาคารที่ทำการราชการสองฟาก ถนนราชดำเนินนอก
(ที่มา: สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร, 2547: 151)

ในปัจจุบันซึ่งกระบวนการโลกาภิวัตน์ได้ส่งอิทธิพลต่อพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วโลกมากขึ้น กระแสท้องถิ่นก็มีความเคลื่อนไหวมากขึ้นเช่นกัน การกำหนดให้มี “ปีแห่งการรณรงค์วัฒนธรรมไทย พ.ศ. 2537” การกำหนดให้ปีพุทธศักราช 2541 – 2544 เป็น “ปีแห่งการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น” และการสถาปนา “กระทรวงวัฒนธรรม” ขึ้นอีกครั้ง² เมื่อปี พ.ศ. 2545 เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของความพยายามในกระตุนการสืบสานความเป็นไทยในช่วงของการก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 อย่างไรก็ตาม การผสมผสานระหว่างกระบวนการโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นในสังคมไทยยังมีลักษณะ ‘ทวีบุคลิกทางวัฒนธรรม’ ตามข้อสังเกตของเกษียร เตชะพีระ (2554, 135-139) โดยมีการแยกออกจากกันอย่างชัดเจนระหว่างลักษณะที่เป็นสากล และลักษณะที่เป็นไทย ผู้คนรู้สึกแปลกแยกจาก ‘ความเป็นไทย’ ซึ่งมีลักษณะดำรงอยู่ต่างหากและไม่ข้องเกี่ยวกับวิถีชีวิตในปัจจุบันนัก สำหรับพัฒนาการของงานสถาปัตยกรรมของไทยก็มักจะสะท้อนลักษณะดังกล่าวเช่นกัน เมื่อสถาปนิกต้องการสื่อสารความเป็นไทยให้มีความชัดเจน ก็มักจะหยิบฉวยเพียงรูปแบบสถาปัตยกรรมประเพณีมาใช้ โดยขาดการพัฒนาไปข้างหน้า

อเล็กซานเดอร์ โทซนิส และ ลิแอน เลอแฟร์ ได้ย้อนกลับมากล่าวถึงแนวคิดภูมิภาคนิยมเชิงวิพากษ์อีกครั้งในหนังสือ “ภูมิภาคนิยมเชิงวิพากษ์ (Critical

² กระทรวงวัฒนธรรมได้รับการจัดตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2495 โดยจอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น โดยได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการของกระทรวงพร้อมกันด้วย

ภาพ 2-10 ปกหนังสือเล่มล่าสุดของ อเล็กซานเดอร์ ไทซ-นิส และ ลีแอน เลอแฟร์ (Alexander Tzonis, Liane Lefaivre, 2012) เกี่ยวกับแนวคิดสถาปัตยกรรมภูมิภาคนิยมในชื่อ "Architecture of Regionalism in the Age of Globalization" (ที่มา: Liane & Tzonis, 2012)

³ ในปี พ.ศ. 2536 สมาคมสถาปนิกสยามฯ ได้จัดงานสถาปนิกประจำปี ภายใต้หัวข้อ "สืบต่อวิถียุณย สืบสานเวลา (Tradition & Trend)" ซึ่งเกี่ยวข้องกับความเป็นไทยและสากล

Regionalism: Architecture and Identity in a Globalized World" (2003) และ "สถาปัตยกรรมภูมิภาคนิยมในยุคโลกาภิวัตน์ (Architecture of Regionalism in the Age of Globalization)" (2011) (ภาพ 2-10) โดยมีสาระสำคัญว่า การสร้างงานสถาปัตยกรรมในแนวภูมิภาคนิยมยังเป็นการท้าทายอยู่เสมอในการต่อต้านลักษณะโลกาภิวัตน์ที่เน้น 'คุณค่าสากล (universal values)' ซึ่งส่งผลให้สภาพแวดล้อมสรรค์สร้างในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วโลกมีรูปแบบที่เหมือนกัน ทำให้เห็นว่าตลอดเวลากว่า 30 ปีที่ผ่านมา ประเด็นของการปะทะกันระหว่างกระแสโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นมิได้มีระดับลดลงแต่อย่างใด

2.1.3 สถาปัตยกรรมในแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์และท้องถิ่น

สถาปัตยกรรมในแนวภูมิภาคนิยมเชิงวิพากษ์นั้นมิได้หมายความว่าถึงสถาปัตยกรรมที่ตระหนักถึงท้องถิ่นโดยแยกออกจากอิทธิพลภายนอกอย่างสิ้นเชิง แต่หมายความว่างานสถาปัตยกรรมที่ถูกออกแบบและก่อสร้างขึ้นโดยให้ความสำคัญกับการผสานปัจจัยท้องถิ่นอันหลากหลายทั้งทางสังคม วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมธรรมชาติ เข้ากับปัจจัยต่าง ๆ ของกระแสโลกาภิวัตน์ด้วย จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งถึงความสำคัญของแนวคิด 'บูรณาการ' หรือ 'integration' โดยมีการใช้คำว่า 'glocalization' เป็นคำศัพท์เรียกเฉพาะ ซึ่งมีที่มาจากการผสมคำว่า 'global' และ 'local' เข้าไว้ด้วยกัน ทั้งนี้วงการสถาปัตยกรรมของไทยได้ใช้คำดังกล่าวอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2543 เมื่อสมาคมสถาปนิกสยามฯ ได้จัดงานสถาปนิก 43 ขึ้น ภายใต้หัวข้อ "ผสมผสานใหม่ ให้ชุมชน (Glocal Architecture)" โดยเป็นการให้ความสำคัญกับแนวทางการผสมผสานระหว่างความเป็นนานาชาติ และความเป็นท้องถิ่นในระดับประเทศหรือระดับภูมิภาค³

โกจิชิ นากาชิมา (Koichi Nagashima, 1999) ได้กล่าวไว้ในบทความ "แนวทางบูรณาการระหว่างโลกและท้องถิ่น สู่สถาปัตยกรรมแห่งอนาคต (Glocal Approach toward Architecture of the Future)" ว่า "กระบวนทัศน์แห่งโลก (global paradigm)" นั้นกำลังสร้างความท้าทายอย่างเต็มที่ต่อ "กระบวนทัศน์แห่งท้องถิ่น (local paradigm)" นากาชิมาอธิบายว่า ทั้งสองคือบริบทที่สำคัญต่อสถาปัตยกรรม ในทางหนึ่งกระแสโลกาภิวัตน์ได้เคลื่อนเข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตของมนุษย์ในทุกๆ มิติ ทั้งนี้เนื่องจากการแพร่กระจายของข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ และการพัฒนาของเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการสื่อสาร ในอีกทางหนึ่ง การคงอยู่และบทบาทของความเป็นถิ่นที่ (locality) ซึ่งมีสถานที่อันเป็นระนาบที่รองรับกิจกรรมจริง ๆ ของมนุษย์และวัฒนธรรม

เฉพาะถิ่น ก็จำเป็นต้องได้รับการประเมินและสืบสานต่อ นากาชิมาเชื่อว่าแนวทางบูรณาการซึ่งเขาเรียกว่า “Glocal Approach” นั้นเป็นทางออกสำหรับการค้นหาสถาปัตยกรรมแห่งอนาคต

วิลเลียม ลิม (William Lim, 2001: 126, 148) สถาปนิกอาวุโสชาวสิงคโปร์พยายามจะเสนอแนวทางของกระบวนการผสมผสานเช่นเดียวกับนากาชิมา ในบทความ “กระบวนการบูรณาการโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัฒน์แห่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Glocalization of Southeast Asia)” ลิมมองว่ากระแสโลกาภิวัตน์นั้นเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ในขณะที่เดียวกันก็มีทั้งประโยชน์ทางบวก และผลกระทบทางลบ สิ่งที่ต้องมองหาคือ สูตรที่จะเอื้อให้ทุกฝ่ายเป็นผู้ชนะ (win-win formula) ลิมพบว่าศัพท์ “glocalization” นี้ได้ถูกบรรจุไว้อย่างเป็นทางการในพจนานุกรมศัพท์ใหม่ของออกซ์ฟอร์ดเมื่อปี พ. ศ. 2534 (Oxford Dictionary of New Words, 1991) โดยถือเป็นความพยายามเชื่อมวิสัยทัศน์ของผู้นิยมลักษณะโลกภายนอก (externalist-globalization) และผู้นิยมลักษณะท้องถิ่นภายใน (internalist-localization) เข้าไว้ด้วยกัน⁴ ที่สำคัญ ลิมมองว่าวิสัยทัศน์แบบนี้เป็นแนวทางที่ยังไม่ได้มีการค้นหามากนัก

⁴ ในการใช้คำเหล่านี้ ลิมอ้างถึงหนังสือ *Postmetropolis* โดย เอ็ดเวิร์ด โซจา (Edward W. Soja, 2000)

ลิมไม่ได้อธิบายแนวทางบูรณาการไว้อย่างเฉพาะเจาะจง แต่ได้ให้หลักการไว้ว่า “แนวคิดบูรณาการโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัฒน์นั้น คือปรากฏการณ์ซึ่งลักษณะโลกและลักษณะท้องถิ่นมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องและมีพลวัต มีการผสมผสานและการซ้อนเหลื่อมระหว่างพื้นที่ของทั้งสองส่วน” เป็น “สภาวะซึ่งมีทั้งลักษณะนานาชาติ และลักษณะท้องถิ่นอยู่พร้อมๆ กัน มีความเป็นสากล และก็มีเฉพาะเจาะจงด้วย” (William Lim, 2001: 148, 164) ลิมให้ความสำคัญในเรื่องของความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความเป็นธรรมทางพื้นที่ (cultural pluralism และ spatial justice) เป็นพิเศษ เขากล่าวว่า “ความหลากหลายและการยอมรับความแตกต่างจะต้องไม่ถูกจำกัดในการพัฒนาความเป็นโลกและท้องถิ่นวิวัฒน์ (glocality)” (William Lim, 2003: 89)

จากแนวคิดของโกอิจิ นากาชิมา และวิลเลียม ลิม อาจกล่าวได้ว่าสถาปัตยกรรมในรูปแบบบูรณาการโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัฒน์นั้นเป็นไปได้หลายแนวทาง โดยหนังสือ “Tropical Architecture” หรือ “สถาปัตยกรรมภูมิภาคร้อนชื้น” ของโทชินิส และคณะ (2001) ได้นำเสนอบทความของ เคน หยาง (Ken Yeang) สถาปนิกชาวมาเลเซียผู้มีความรู้ทั้งในด้านการออกแบบซึ่งคำนึงถึงระบบนิเวศน์ในที่ตั้งของอาคารเป็นพิเศษ รูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้นจึงมีความเฉพาะเจาะจงในมิติทางสภาพแวดล้อม ซึ่งเป็นการบูรณาการในแนวทางหนึ่ง และในปี พ.ศ. 2545 เกล็น เมอคัทท์ (Glenn

Murcutt) สถาปนิกชาวออสเตรเลียได้รับรางวัล Pritzker อันทรงเกียรติ โดยคณะกรรมการได้ยกย่องงานสถาปัตยกรรมของเขาว่า ไม่เพียงแต่คำนึงถึงมิติทางภูมิอากาศของพื้นที่ในการออกแบบ แต่ยังรวมถึงมิติทางสุนทรียภาพและความเป็นสถานที่ ซึ่งก่อให้เกิดลักษณะสถาปัตยกรรมร่วมสมัยของออสเตรเลีย (The Pritzker Architecture Prize, 2002) (ภาพ 2-11)

ภาพ 2-11 (ซ้าย) อาคาร Mena-ra Mesiniaga ออกแบบโดย เคน หยาง (Ken Yeang) (ขวา) อาคาร Marie Short House ออกแบบโดย เกล็น เมอคัทท์ (Glenn Murcutt)

(ที่มา: (ซ้าย) <http://jbulirphsarchitecture.wordpress.com/2014/04/28/detailed-blog-post-ken-yeang/>; (ขวา) <http://eod.houseplans.com/2011/11/04/iconic-house-design-plus-new-kirei-wood-paneling/>)

แนวทางบูรณาการของอิทธิพลจากต่างถิ่น และลักษณะพื้นถิ่นในสถาปัตยกรรมไทยนั้นไม่ใช่กระบวนการซึ่งไม่เคยเกิดขึ้นมาแต่อดีต ในบทความ “อุปายไปสู่การสร้างสร้งงานสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัยจากรากวัฒนธรรมท้องถิ่น” อนุวิทย์ เจริญศุกกุล (2541: 68) ได้แสดงความชื่นชมพระอุโบสถวัดเศวตฉัตรวรวิหาร ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมแบบพระราชนิยมในสมัยรัชกาลที่ 3 (พ.ศ. 2367 – 2394) ว่า มีความงดงามและเป็นงานสถาปัตยกรรมไทยซึ่งได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมจีน โดยมีได้เป็นการลอกเลียนแบบ แต่เป็นการสร้างสรรค์ตามสภาพวัฒนธรรม สังคมและเศรษฐกิจในสมัย

ภาพ 2-12 (ซ้ายและขวา) พระอุโบสถวัดเศวตฉัตรวรวิหาร

(ที่มา: www.bloggang.com/viewdiary.php?id=morkmek&month=12-2010&date=02&group=3&gblog=69)

นั้น กล่าวได้ว่าสถาปัตยกรรมแบบพระราชนิยมดังในสมัยรัชกาลที่ 3 มีลักษณะจำเพาะเจาะจงซึ่งเกิดจากอิทธิพลภายนอกและเงื่อนไขภายใน โดยถือเป็นงานสถาปัตยกรรมตัวอย่างตามแนวทางบูรณาการจากอดีต (ภาพ 2-12)

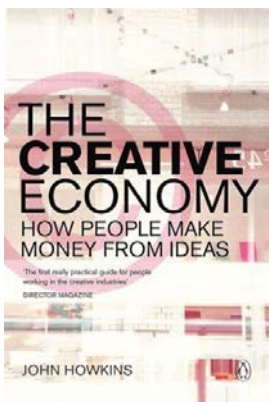
อนุวิทย์ เจริญศุภกุล (2541: 69) ยอมรับว่า “สภาพการณ์ในปัจจุบันของสังคมไทย กับสังคมโลก เราไม่อาจจะหลีกเลี่ยงกระแสโลกาภิวัตน์ไปได้” การนำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างโลกาภิวัตน์ ท้องถิ่นภิวัตน์ และสถาปัตยกรรมที่เกี่ยวข้องข้างต้นได้ชี้แนะสู่เป้าหมายสำคัญ คือ การค้นหาแนวทางการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ในแนวทางบูรณาการปัจจัยสากลเข้ากับปัจจัยท้องถิ่น ทั้งนี้ตามข้อคิดภาษาอังกฤษซึ่งมักมีผู้อ้างอิงอยู่เสมอว่า “*think global, act local*” ในความหมาย “จงคิดคำนึงอย่างโลกาภิวัตน์ แต่จงประพฤติปฏิบัติอย่างท้องถิ่นภิวัตน์ให้จงได้” (อนุวิทย์ เจริญศุภกุล, 2541: 69)

ในการแสดงปาฐกถาชุดสิรินธร เรื่อง “สถาปัตยกรรมไทย” นิจุ หิญาชีระนันท์ (2539 ข: 111-112) ได้กล่าวสรุปแนวทางพัฒนาสถาปัตยกรรมร่วมสมัยของไทยไว้ 10 ประการ แม้ว่านิจุจะไม่ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่าเป็นแนวทางที่คำนึงถึงการเผชิญหน้ากันระหว่างกระแสความเป็นสากล และความเป็นท้องถิ่น แต่ทว่ากว่าครึ่งหนึ่งของแนวทางทั้งหมดที่นิจุได้วางไว้ ก็ได้สะท้อนข้อคำนึงต่อการเผชิญหน้าดังกล่าว ซึ่งในที่นี้จะขอนำเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องมาแสดงไว้โดยสังเขป ดังนี้

“การพัฒนา ควรคำนึงถึงแวดวงของสังคมและวัฒนธรรมของเรา มีความเคารพ และสืบทอดมรดกและภูมิปัญญาของบรรพบุรุษให้สอดคล้องและเชื่อมโยงต่อกันไปในอนาคต ระมัดระวังมิให้สูญเสียเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมในระหว่างการพัฒนา” (ประการที่ 2)

“สถาปัตยกรรมของประเทศไทย มีความแปลกแยกแตกต่างกันในแต่ละภาค ทำให้มีเอกลักษณ์อันหลากหลาย จะเป็นความผิดอย่างมหันต์ หากมีการครอบงำหรือชักจูงภาคต่าง ๆ ให้พัฒนาและปรับเปลี่ยนแบบอย่างทางสถาปัตยกรรมของภาคนั้น ๆ ให้เข้ามาร่วมกระแสหลักของภาคกลางหรือเมืองหลวง เพียงแต่ไม่ครอบงำเท่านั้นก็ยังไม่พอ จะต้องมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้สถาปัตยกรรมในแต่ละภาค พัฒนาค้นคว้าและพื้นฐานดั้งเดิมเพื่อดำรงรักษาลักษณะจำเพาะของท้องถิ่น” (ประการที่ 3)

⁵ สำหรับประเด็นที่ไม่ได้ยกมาแสดงไว้ในที่นี้ ได้แก่ การพัฒนาการของรูปแบบทางสถาปัตยกรรมอันเป็นสัจธรรม (ประการที่ 1) ความสำคัญของการวิเคราะห์มากกว่าการจดจำ (ประการที่ 6) การคำนึงถึงสภาพแวดล้อมและทัศนียภาพของเมือง (ประการที่ 9) และหน้าที่การพัฒนางานสถาปัตยกรรมซึ่งไม่ได้ขึ้นอยู่กับการปลูกเท่านั้น แต่ขึ้นอยู่กับการสังคมด้วย (ประการที่ 10)

ภาพ 2-13 หนังสือ *The Creative Economy* โดย จอห์น ฮาวกินส์ (John Howkins) ซึ่งตีพิมพ์ครั้งแรกในปี ค.ศ. 2001 โดยเน้นการสร้างมูลค่าจากความคิดสร้างสรรค์

(ที่มา: Howkins, 2001)

“ยอมรับการเคลียร์คนระหว่างการพัฒนาที่มาจากแกน และวิญญานภายในของเราเอง กับอิทธิพลที่มาจากภายนอก โดยพิจารณาถ่วงถ่วงและคัดเลือกเข้ามาเฉพาะสิ่งที่ดีงามและมีคุณ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สมดุล” (ประการที่ 4)

“ดำรงรักษา และสืบทอดมรดกทางสถาปัตยกรรม โดยพยายามผสมผสานเอกลักษณ์และค่านิยมในวิถีชีวิตไทย เข้ากับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และวัสดุก่อสร้างสมัยปัจจุบันอย่างชาญฉลาด” (ประการที่ 5)

“ควรหลีกเลี่ยงการลอกเลียนสถาปัตยกรรมตามยุคสมัยของชาติต่าง ๆ มาใช้อย่างไร้เหตุผล อันเป็นการหยุดพัฒนาและเป็นการหลงทาง” (ประการที่ 7)

“ระมัดระวังมิให้ตกเป็นเหยื่อในขบวนการแห่งการพัฒนาไปสู่ความทันสมัยอย่างที่เราเรียกว่าเป็น *Victim of Modernization*” (ประการที่ 8)

เป็นที่ชัดเจนว่าแนวทางทั้ง 6 ประการที่ได้ยกมานี้ เป็นข้อเสนอแนะในการดำรงความเป็นท้องถิ่น หรืออาจกล่าวได้ว่าการดำรงความเป็นไทยไว้ท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลก ⁵ อย่างไรก็ตาม การค้นหาแนวทางการผสมผสานระหว่างของใหม่และของเก่าในทางสถาปัตยกรรมของไทยนั้นเป็นเรื่องที่มีความพยายามกันมานานแล้ว แต่ก็ยังประสบปัญหาไม่มีแนวทางที่ชัดเจน โดยเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการไหลบ่าเข้ามาของอิทธิพลตะวันตก และการขาดช่วงเวลาของการพัฒนาที่เหมาะสมตั้งแต่ก่อนสมัยการเปลี่ยนแปลงการปกครอง (อนุทิพย์ เจริญศุภกุล, 2512: 88 – 89) ทั้งนี้สิ่งที่มักพบเห็นจึงเป็นเพียงการวางเคียงกันระหว่างรูปแบบสถาปัตยกรรมประเพณี และสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ โดยไม่ได้ผสมผสานกันอย่างลงตัวหรือเหมาะสม และในบางกรณีก็เกิดความขัดแย้งระหว่างหลักฐานารูปกับหลักฐานาราคี ซึ่งสถาปัตยกรรมไทยประเพณีได้เคยยึดถือความสอดคล้องไว้อย่างเคร่งครัด (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2539: 53)

หากสามารถวางแผนทางสู่เป้าหมาย และหาคำตอบให้กับปัญหาที่กล่าวมานี้ โดยได้บูรณาการสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้อิทธิพลโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ จะถือเป็นกระบวนการสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (creative economy) (ภาพ 2-13) ซึ่งมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับกระแสโลกาภิวัตน์ ทั้งนี้เพราะการค้นหาแนวทางการผสมผสานความเป็นนานาชาติและท้องถิ่นดังกล่าวถือเป็นการสร้างสรรค์ต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมให้มีศักยภาพมากขึ้น

2.2 สถาปัตยกรรมในแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นวิวัตน์: แนวบูรณาการทางวัฒนธรรม

การสร้างสรรคงานสถาปัตยกรรมนั้นถือเป็นกระบวนการทางวัฒนธรรมของมนุษย์อย่างหนึ่ง (อนุวิทย์ เจริญศุภกุล 2541, 67) อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อเสนอของวิลเลียม ลิม ที่ได้กล่าวถึงในตอนต้น (William Lim, 2001: 126, 148) การค้นหาตำแหน่งแห่งหนให้กับสถาปัตยกรรมในกระแสโลกาภิวัตน์และกระแสท้องถิ่นวิวัตน์ นั้น ไม่ได้มีจุดเริ่มต้นจากมิติทางกายภาพ แต่มีพื้นฐานเป็นปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรม (cultural phenomenon) ทั้งนี้ เราจะมองเห็นความเป็นไปได้ในการผสมผสานความเป็นสากลที่ไม่ได้ยึดถือความแตกต่างระหว่างภูมิภาคมากนัก เข้ากับความเฉพาะเจาะจงของท้องถิ่น ซึ่งจะเกิดเป็นบูรณาการทางวัฒนธรรม (cultural integration) ได้ในที่สุด ในที่นี้ได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ด้านซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อกัน ได้แก่ ปัจจัยที่มีผลต่อบูรณาการทางวัฒนธรรม และแนวทางการสร้างสรรค์เชิงบูรณาการ

2.2.1 ปัจจัยที่มีผลต่อบูรณาการทางวัฒนธรรม (Cultural Integration)

การคำนึงถึงแนวบูรณาการทางวัฒนธรรมในการพัฒนาการสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมจำต้องเริ่มจากการศึกษา “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” ทั้งนี้เพราะการปรับเปลี่ยนสู่กระแสโลกาภิวัตน์โดยฉับพลันนั้นอาจทำให้เกิดสภาวะ “ความไร้รากเหง้าทางภูมิปัญญา” (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2539: 52) ซึ่งหากกระแสดังกล่าวทวีความรุนแรงมากขึ้น ความเป็นท้องถิ่นแต่ละภูมิภาคก็จะถูกกลืนหายไปตามกระแสด้วย ในประเด็นนี้ โกอิชิ นากาชิมา (2542: 4) กล่าวว่า “เอเชียอุดมไปด้วยประเพณีวัฒนธรรมอันหลากหลาย” และได้ตั้งคำถามว่า “ชาวเอเชียได้นำเอาความมั่งคั่งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมเหล่านี้มาเป็นต้นทุนบ้างหรือเปล่า” การดำรงไว้ หรือการประยุกต์ใช้ “ความเป็นเอเชีย” จึงถือเป็นรากฐานเชิงบูรณาการทางวัฒนธรรมที่สำคัญ

ในแนวทางการพัฒนาสถาปัตยกรรมร่วมสมัยของไทยของ นิจ ฮิญาชิระนันท์ (2539 ข: 111-112) ซึ่งได้ระบุไว้ข้างต้น รากเหง้าทางวัฒนธรรมถือเป็นประเด็นสำคัญอันหนึ่ง ทั้งนี้ ในแนวคิดประการที่ 2 ของนิจ ได้กล่าวถึง “มรดกและภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ” ว่าเป็นสิ่งที่ควรสืบทอด และในประการที่ 4 ได้กล่าวถึง “แกนและวิญญาณภายในของเรา” กล่าวโดยสรุป “ความคิดแบบตะวันออก” คือรากฐานสำคัญ โดย “ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษและท้องถิ่น” เป็นสิ่งที่ช่วยขับเคลื่อนและส่งเสริมกระบวนการบูรณาการ

ภาพ 2-14 ภาพเรือนพื้นถิ่นซึ่งปลูกสร้างตามภูมิปัญญาท้องถิ่นและสอดคล้องกับสภาพดินฟ้าอากาศ (ซ้าย) ภาพร่างบ้านริมน้ำทั่วไป (ขวา) บ้านล้านนา จังหวัดลำปาง

(ที่มา: (ซ้าย) ยุวดี ศิริ, 2546: 65 (ขวา) ปก The Thai House: History and Evolution (Chaichongrak et al., 2002))

ภูมิปัญญาตะวันออกซึ่งแฝงอยู่ในงานสถาปัตยกรรมประเพณี และสถาปัตยกรรมท้องถิ่นในอดีตมักมีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางดินฟ้าอากาศ ตั้งแต่การวางผังอาคาร การสร้างการไหลเวียนของอากาศผ่านพื้นที่ใต้ถุน ชาน ระเบียง หรือโถง รวมถึงการเลือกใช้วัสดุที่โปร่งเบา ระบายอากาศได้ และไม่ทึบตัน (ระวีวรรณ โอฬารรัตน์-มณี 2556: 44, 60) นอกจากนี้ จากพัฒนาการของรูปแบบทางสถาปัตยกรรม จะเห็นได้ถึงการก่อเกิดลักษณะเฉพาะตัว และองค์ประกอบทางกายภาพต่าง ๆ ซึ่งไม่เพียงตอบรับกับภูมิอากาศ แต่ได้สะท้อนศิลปวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นด้วย ความจำเพาะเจาะจงเหล่านี้เป็นสิ่งที่เอื้อกับแนวทางบูรณาการความเป็นพื้นถิ่นและความเป็นสากล

การคำนึงถึงบริบททางวัฒนธรรมชาตินี้ตรงกับแนวคิดของสถาปัตยกรรมในแนวทางภูมิภาคนิยมเชิงวิพากษ์ (critical regionalism) ที่ยังได้รับการกล่าวถึงในยุคปัจจุบันด้วย โดยเป็นปัจจัยเฉพาะประการหนึ่งของท้องถิ่น ทั้งนี้การปลูกสร้างอาคารให้สอดคล้องกับธรรมชาติทำให้สถาปัตยกรรมของภูมิภาคเขตร้อนขึ้นมีความแตกต่างจากภูมิภาคอื่น ๆ (Tzonis, Lefaivre, and Stagno 2001: 2-3) ในปัจจุบันปัญหาสภาพแวดล้อมได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น การสร้างงานสถาปัตยกรรมโดยตระหนักถึงความสัมพันธ์กับสภาพภูมิอากาศ จึงเป็นความรับผิดชอบโดยตรงของผู้ออกแบบ ธรรมชาติและภูมิอากาศถือเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่ง ในการสร้างสรรค์ความเฉพาะเจาะจงให้กับสถาปัตยกรรมในแนวทางบูรณาการโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์

นอกเหนือจากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติแล้ว บริบททางสังคมเป็นปัจจัยแวดล้อมที่สำคัญอย่างปฏิเสธไม่ได้ของสถาปัตยกรรม โดยเฉพาะการออกแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่เพื่อผสมผสานกระแสนต่าง ๆ ของสังคมโลกเข้ากับการดำเนินไป

ของสังคมท้องถิ่น การที่รัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงครามได้เปลี่ยนชื่อประเทศสยามเป็นประเทศไทย เมื่อ พ.ศ. 2482 และส่งเสริมความเป็นไทยโดยอ้างอิงกับวัฒนธรรมจากส่วนกลางนั้น ทำให้ความหลากหลายของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นอื่น ๆ หรือชนชาติอื่น ๆ ซึ่งเคยอยู่ภายใต้สยาม ได้ถูกมองข้ามไป ในส่วนของสถาปัตยกรรม เป็นที่ชัดเจนว่าอาคารราชการในรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์ และสถาปัตยกรรมจารีตได้รับการสร้างขึ้นอย่างแพร่หลายในช่วงซึ่งจอมพล ป. กลับมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกครั้งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2491 (มุสดี ทิพทัส 2539: 257-258, 419, ชาติวีระกิตนันทการ 2547: 432, 481-483) แม้กระทั่งในปัจจุบันเมื่อเอ่ยถึงสถาปัตยกรรมไทย สังคมก็มักจะนึกถึงเพียงรูปแบบตามจารีตประเพณีของบ้าน วัด และวังจากภาคกลาง ซึ่งได้กลายเป็นตัวแทนของอัตลักษณ์ไทย ในประเด็นนี้การขยายกรอบของความเป็นไทยให้กว้างขึ้นจำต้องคำนึงถึงความแตกต่างของสังคมแต่ละท้องถิ่น โดยยึดถือเอา “ลักษณะพหุลักษณ์ของบริบทสังคมไทย” เป็นพื้นฐานในการสร้างสรรค์ลักษณะไทยตามแนวทางบูรณาการ

สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและทางสังคมนั้น ย่อมส่งผลต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งในภาพรวมถือเป็นบริบทที่สำคัญของงานสถาปัตยกรรมด้วย เพราะสถาปัตยกรรมนั้นไม่อาจตั้งอยู่โดยไม่คำนึงถึงความสัมพันธ์กับ “ความเป็นสถานที่” (place) หรือลักษณะของสิ่งปลูกสร้างซึ่งแวดล้อมอยู่ได้ ทั้งนี้ แนวคิดประการที่ 3 ของนิจ วิทยะธีระนันท์ (2539 ข: 111-112) ก็ได้ให้ความสำคัญกับ “การดำรงรักษาลักษณะจำเพาะของท้องถิ่น” โดยควร “พัฒนามรดกแห่งเจ้าและพื้นฐานดั้งเดิม” และไม่ถูกครอบงำจากส่วนกลาง ในประเด็นเดียวกันนี้ วีระ อินพันทัง (2537: 84) ได้แสดงความคิดเห็นถึงความจำเป็นที่ต้องมีการสืบทอดเอกลักษณ์ท้องถิ่นในสถาปัตยกรรมว่า “แต่ละถิ่นที่ ก็ยังคงมีประวัติศาสตร์ รากเหง้าทางวัฒนธรรม ตลอดจนสิ่งแวดลอมที่แตกต่างกันไป งานสถาปัตยกรรมที่สะท้อนยุคสมัยและชนชาติ จึงน่าจะเป็นการผนวกความเป็นสากลและเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละแห่งไว้พร้อม ๆ กัน”

ลักษณะพหุลักษณ์ของสังคมไทยในท้องถิ่นต่าง ๆ ได้ส่งผลให้อัตลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมของแต่ละภูมิภาคมีความแตกต่างกัน โดยการประกวดแนวความคิดเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมท้องถิ่น ในปี พ.ศ. 2542 อันสืบเนื่องจาก “ปีแห่งการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น” ระหว่างปี พ.ศ. 2541 – 2544 ซึ่งจัดโดยกรมศิลปากรนั้น ได้จำแนกโจทย์พื้นที่การประกวดแบบเป็น 8 ภาค คือ ภาคกลาง ภาคเหนือตอนบน ภาคเหนือตอนล่าง ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ภาคตะวันออก-

ภาพ 2-15 ปกหนังสือ “การประกวดแบบแนวความคิดเอก-
ลักษณะสถาปัตยกรรมท้องถิ่น”
ได้รับรวบรวมผลการประกวดแบบ
ซึ่งจัดโดยกรมศิลปากร ในปี
พ.ศ. 2542
(ที่มา: กรมศิลปากร, 2542)

เฉียงเหนือตอนล่าง ภาคใต้ตอนบน และภาคใต้ตอนล่าง (สมาคมสถาปนิกสยามฯ, 2542: 14) (ภาพ 2-15) ถึงแม้การจำแนกการค้นหาเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมท้องถิ่นตามภูมิภาคในลักษณะนี้อาจขาดความครอบคลุม โดยเป็นการแบ่งตามเขตการปกครองมากกว่าตามกลุ่มวัฒนธรรมย่อย ๆ แต่ก็เป็นการสะท้อนถึงการตระหนักในการนำความหลากหลายของท้องถิ่นเข้าหาทิศทางกระแสโลกาภิวัตน์ บริบทที่มีเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย จึงถือเป็นปัจจัยในการสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ในแนวทางการบูรณาการโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นไว้ด้วยกัน

จากความสำคัญของภูมิปัญญาไทย รวมถึงบริบททางธรรมชาติ ทางสังคม และทางกายภาพ การสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัยจากการบูรณาปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ร่วมกับปัจจัยสากลต่าง ๆ สามารถพิจารณาได้ใน “มิติเชิงนามธรรม” และ “มิติเชิงรูปธรรม” (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร 2539: 54-55) เน้นกันว่า “เอกลักษณ์ทางรูปธรรม” นั้นเป็นสิ่งที่สามารถสัมผัสได้ชัดเจน และเป็นประเด็นสำคัญอันหนึ่งในการศึกษาสถาปัตยกรรมไทยประเพณี และสถาปัตยกรรมท้องถิ่นต่าง ๆ เพื่อค้นหา “รูปลักษณ์ไทย” โดยมีวิธีการหลากหลาย เช่น การนำรูปแบบเดิมมาใช้ซ้ำ การผสมผสานดัดแปลง การพลิกแพลงรูปแบบ หรืออาจเป็นการใช้รูปแบบเด่นเฉพาะจุดหรือเฉพาะส่วนที่เลียนแบบจากสถาปัตยกรรมในอดีต

อย่างไรก็ตาม อนุวิทย์ เจริญศุภกุล (2512: 93) ได้เน้นให้เห็นถึงความสำคัญของ “มิติทางนามธรรม” เป็นพิเศษ โดยระบุว่า “การศึกษางานสถาปัตยกรรมโบราณตามวัตถุประสงค์ เพื่อนำมาเนรมิตงานสถาปัตยกรรมในลักษณะไทยนั้นไม่ใช่เป็นการศึกษาลอกรูปแบบ แต่ต้องการค้นหาสิ่งที่เป็นคุณค่าทางนามธรรม เช่น การนำไปสู่ (approach) การออกแบบ ที่ว่างอากาศที่เนรมิตขึ้น” วิมลสิทธิ์ หรยางกูร (2539: 53)

มองว่าลักษณะทางรูปธรรมเปรียบได้กับ “เปลือก” ในขณะที่ลักษณะนามธรรมนั้นเปรียบได้กับ “แก่น” และการศึกษาเอกลักษณ์เชิงนามธรรมนั้นจำเป็นต้องเข้าถึงจิตวิญญาน เพื่อให้ได้รูปแบบความเป็นไทยที่ต่างจากลักษณะสถาปัตยกรรมในภูมิภาคนี้

ตามข้อเสนอแนะประการที่ 7 ของนิจ วิทยะนันท์ (2539 ข: 111-112) อุปสรรคของแนวคิดบูรณาการคือปัญหาของการลอกเลียนแบบอย่างขาดความเข้าใจและเหตุผล ซึ่งมีใจความว่า “ควรหลีกเลี่ยงการลอกเลียนสถาปัตยกรรมตามยุคสมัยของชาติต่างๆ มาใช้อย่างไร้เหตุผล อันเป็นการหยุดพัฒนาและเป็นการหลงทาง” การออกแบบเชิงบูรณาการควรมีการคำนึงถึงทั้ง “มิตีรูปธรรม” และ “มิตินามธรรม” โดยจะทำให้เกิดความชัดเจนของเอกลักษณ์ (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร 2539: 55) ซึ่งจะส่งเสริมให้เกิดการรับรู้ทาง “มิตินุสรียภาพ” ในที่สุด

นอกเหนือจากการสืบสานภูมิปัญญา การสร้างความสัมพันธ์กับบริบทต่าง ๆ และการรับรู้ทางสุนทรียภาพแล้ว คุณค่าประการสำคัญของการสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมคือ การทำให้ผู้ใช้งานหรือผู้อยู่อาศัยได้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งนี้ เมื่อพิจารณางานสถาปัตยกรรมไทยประเพณีในอดีต มักมีรูปแบบที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและเชื้อให้มีสภาพความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับบริบททางสภาพภูมิอากาศ เช่น ความโปร่งโล่งในการวางผังอาคาร หรือการจัดกลุ่มอาคารล้อมรอบลานหรือลาน นิจ วิทยะนันท์ (2539 ข: 111-112) ได้กล่าวถึงสังคมและสภาพแวดล้อม “ที่น้ำอยู่และน้ำปรารภนา” ในแนวคิดประการที่ 9 ซึ่งครอบคลุม ความสัมพันธ์กับเมืองหรือทัศนียภาพของเมือง การคำนึงถึงพื้นที่ว่าง และการสร้างพื้นที่สีเขียว ทั้งในตัวอาคารและระหว่างอาคาร ทั้งนี้เป็นการลดความหนาแน่นของสภาพแวดล้อม โดยยังเป็นพื้นที่สำหรับการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของผู้ใช้งานด้วย กล่าวได้ว่าการสร้าง “มิตินุสรียภาพ” ที่ดีโดยพิจารณาทั้งจากอดีตและความเหมาะสมในปัจจุบัน เป็นพื้นฐานประการหนึ่งในการสร้างงานสถาปัตยกรรมที่มีการผสมผสานความเป็นท้องถิ่นและความเป็นสากลเข้าไว้ด้วยกัน (ภาพ 2-16)

ภาพ 2-16 (บน) โครงการบ้าน
เอือนธรรม จังหวัดเชียงใหม่เป็น
ตัวอย่างกลุ่มอาคารในชนบทซึ่ง
คำนึงถึงความเป็นชุมชนและ
คุณภาพชีวิต (ล่าง) อาคาร
เจริญอักษร กรุงเทพมหานคร
เป็นตัวอย่างอาคารในเมืองซึ่ง
คำนึงถึงความเป็นชุมชนและ
คุณภาพชีวิต ด้วยการจัดพื้นที่
สวนหน้าอาคารและพื้นที่โถงใน
อาคาร

(ที่มา: (บน) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
สมาคมนิสิตเก่าคณะสถาปัตยกรรม
ศาสตร์, 2554: 128; (ล่าง) [http://cas-
group.com/cas-group/th/contact.php](http://cas-group.com/cas-group/th/contact.php))

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยสำหรับการสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ผ่าน
แนวคิดบูรณาการท้องถิ่นภูมิลักษณ์เข้ากับกระแสโลกาภิวัตน์อาจประกอบขึ้นจากประเด็น
ต่างๆ ดังนี้

- รากฐานทางความคิดแบบตะวันออก
- ความสัมพันธ์กับธรรมชาติ/สภาพภูมิอากาศ
- การผสมผสานจากบริบทสังคมไทยแบบพหุลักษณ์
- บริบทที่มีเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย
- มิตินามธรรม / รูปธรรม / สุนทรียภาพ
- มิติคุณภาพชีวิต

การศึกษามบูรณาการทางวัฒนธรรมระหว่างโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภูมิลักษณ์
จำต้องตอบคำถามให้ได้ว่า อะไรคือความเป็นท้องถิ่น หรือแม้แต่ว่าอะไรคือความเป็น
ไทย ซึ่งปัจจัยต่างๆ เหล่านี้สามารถใช้เป็นจุดอ้างอิงเบื้องต้นในการค้นหาลักษณะไทย
ซึ่งมีผลต่อบูรณาการทางวัฒนธรรม

2.2.2 แนวทางการสร้างสรรค์เชิงบูรณาการ

นอกเหนือจากปัจจัยแวดล้อมดังกล่าว การศึกษาเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่จำเป็นต้องวางกรอบการศึกษาถึงแนวทางหลัก ๆ ในการออกแบบสร้างสรรค์บนแนวทางบูรณาการอิทธิพลโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นด้วย ในเบื้องต้นจึงจำเป็นต้องกล่าวถึงการสร้างสรรค์ “สถาปัตยกรรมไทยในสมัยปัจจุบัน” ซึ่งวิมลสิทธิ์ หรยางกูร (2539: 57-62) ได้วิเคราะห์และนำเสนอไว้ในบทความ “เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย: ข้อคิดเห็นบางประการในการกำหนดแนวรูปแบบ – สูตรสำเร็จในการสร้างสรรค์?” โดยประกอบไปด้วยแนวทางต่าง ๆ ดังนี้

- แนวสถาปัตยกรรมไทยประเพณี⁶
- แนวสถาปัตยกรรมไทยภูมิภาค (ไทยพื้นถิ่น)
- แนวสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์
- แนวสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัย
- แนวสถาปัตยกรรมไทยธุรกิจ
- แนวสถาปัตยกรรมไทย ‘อยากเป็นไทย’
- แนวสถาปัตยกรรมไทยอนุรักษ์
- แนวสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ (ไทย ร.9)

⁶ สำหรับแนวสถาปัตยกรรมไทยประเพณีนั้น บางครั้งก็มีผู้เรียกว่า “สถาปัตยกรรมแบบจารีต” เช่น ในงานเขียนของชาติรี ประทีปพนทการ (2547: 48)

การจัดกลุ่มรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยในปัจจุบันทั้ง 8 แนวทางข้างต้น เกิดจากการเน้น “ไปที่คุณค่าของรูปแบบที่เกิดขึ้น ซึ่งก็มักจะสะท้อนมาจากอุดมการณ์ หรือเป้าหมายของผลงานสถาปัตยกรรม” ในที่นี้จึงขออธิบายเฉพาะลักษณะของแนวทาง ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยในยุคโลกาภิวัตน์ตามผู้วิเคราะห์ (จนถึงปี พ.ศ. 2539) โดยสังเขป ดังนี้

- แนวสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัย หมายถึง รูปแบบที่ต้องการมีเอกลักษณ์ไทยบางประการ โดยมีองค์ประกอบบางส่วนที่สื่อถึงลักษณะไทย แต่รูปแบบทั่วไปยังคงเป็นแบบแนวโมเดิร์น โดยมีทั้งการเน้นเอกลักษณ์ไทยเฉพาะส่วน เช่น ชุ่มทางเข้าอาคาร โรงแรมเชียงใหม่ และการเน้นบรรยากาศรวมให้มีเอกลักษณ์ไทย เช่น อาคารสวนปาริชาติ 2 (ภาพ 2- 17 ซ้าย) หรือ ธนาคารเอเชีย สาขาน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น (ภาพ 2- 17 ขวา) งานแนวไทยร่วมสมัยนี้มีปรากฏตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 จนกระทั่งปัจจุบัน ทั้งนี้ถือเป็นแนวทางบูรณาการที่มีคุณค่า หากแต่ขาดการสร้างสรรค์ในมิติใหม่

ภาพ 2-17 (ซ้าย) ธนาคารเอเชีย
สาขาน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น
(ขวา) โครงการสวนปาริชาติ 2
(ที่มา: (ซ้าย) www.alinearchitect.com/VCArchWork.htm; (ขวา) วิมล-
สิทธิ์ หรยางกูร และคณะ, 2536: 422)

- แนวสถาปัตยกรรมไทยธุรกิจ หมายถึง รูปแบบสถาปัตยกรรมที่มีลักษณะไทย เพื่อเน้นประโยชน์โครงการทางธุรกิจเป็นหลัก เช่น โรงแรม หรือศูนย์การค้า มักเน้นการแสดงออกทางรูปแบบไทยอย่างฉาบฉวย และเป็นบางส่วนของอาคาร โดยอ้างอิงรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยประเพณี หรือสถาปัตยกรรมไทยภูมิภาค เช่น ศาลาไทยหน้าทางเข้าโรงแรมฮิลตันอินเตอร์เนชั่นแนล (ภาพ 2-18 บน) ชุมทางเข้าอาคารโรงแรมลิตรเติลดัก จังหวัดเชียงราย (ภาพ 2-18 ล่าง) ลักษณะบูรณาการในแนวทางนี้เป็นกรณีปัญหาซึ่งจะได้กล่าวถึงโดยละเอียดในหัวข้อถัดไป

ภาพ 2-18 (บน) อาคารโรงแรม
ฮิลตันอินเตอร์เนชั่นแนล (ล่าง)
โรงแรมลิตรเติลดัก จังหวัด
เชียงราย
(ที่มา: (บน) www.eptg-acsc.co.th/-consultant/sc/projectinformation.php;
(ล่าง) วิมลสิทธิ์ หรยางกูร และคณะ,
2536: 312)

- แนวสถาปัตยกรรม ‘อยากเป็นไทย’ หมายถึง อาคารซึ่งพยายามทำให้มีลักษณะไทยโดยมักไม่ได้มีแนวคิดดังกล่าวตั้งแต่ต้น หรือ ไม่สามารถแสดงถึงความเป็นไทยได้สำเร็จ เช่น อาคารพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ซึ่งเป็นการวางหลังคาทรงไทยยอดปราสาทลงบนสถาปัตยกรรมรูปแบบตะวันตก หรือ อาคารศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย (ภาพ 1-3 ซ้าย) ซึ่งออกแบบโดยสถาปนิกต่างชาติ และไม่ได้มีลักษณะ “จิตวิญญาณของเอกลักษณ์ไทย” เท่าที่ควร กล่าวได้ว่าเป็นบูรณาการที่ยังไม่สมบูรณ์คล้ายคลึงกับแนวทางสถาปัตยกรรมไทยธุรกิจ

- แนวสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ (ไทย ร.9) หมายถึง รูปแบบซึ่งมีลักษณะเค้าโครงไทย และมีลักษณะสมัยใหม่จากเทคโนโลยีและวัสดุของตัวสถาปัตยกรรม โดยถือเป็นการคิดค้นใหม่ ซึ่งไม่ใช่เป็นการทำตามรูปแบบเดิม ทั้งนี้จึงมีความแตกต่างจากสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัย ซึ่งผู้วิเคราะห์อธิบายว่ามีความ ‘เก่า’ กว่าเพราะยังอิงกับสถาปัตยกรรมโมเดิร์น หรือสถาปัตยกรรมไทยในอดีตมากกว่า ในขณะที่แนวไทยสมัยใหม่ หมายถึง งานซึ่งมีความกลมกลืนเชิงบูรณาการลักษณะไทยและสากลจนแยกไม่ออก เกิดเป็นแนวทางใหม่ โดยถือเป็น “สิ่งที่ท้าทายสถาปนิกวิญญูชนผู้มีจิตสำนึกในการสร้างสรรค์เอกลักษณ์ไทยในงานสถาปัตยกรรมยุคโลกาภิวัตน์” ตัวอย่างของงานสถาปัตยกรรมในรูปแบบนี้ ได้แก่ อาคารสำนักงานใหญ่ธนาคารไทยพาณิชย์ เป็นต้น (ภาพ 2-19)

ภาพ 2-19 อาคารสำนักงานใหญ่ธนาคารไทยพาณิชย์
(ที่มา: (ซ้าย) สมาคมสถาปนิกสยามฯ, 2539: 59; (ขวา) Wangrungrun (Ed.), 1996: 35)

อย่างไรก็ตาม การแบ่งหมวดหมู่สถาปัตยกรรมไทยทั้ง 8 แนวทางนั้นผู้วิเคราะห์อธิบายว่าไม่ได้เป็นอิสระจากกันทั้งหมด ตัวอย่างเช่น สถาปัตยกรรมไทยท้องถิ่นนั้นอาจจะเป็นสถาปัตยกรรมที่เน้นผลทางธุรกิจ หรือมีการสร้างสรรค์ให้มีความร่วมสมัยด้วยก็ได้ สำหรับสถาปัตยกรรมไทยประเพณี ชาตรี ประทีปนันทการ (2547: 132-147) ได้อธิบายว่าสถาปัตยกรรมแบบจารีตในสมัยรัชกาลที่ 5 บางงานนั้นก็มิได้มีลักษณะสถาปัตยกรรมตะวันตกแฝงเอาไว้ด้วย เช่น วัดราชบพิธ และวัดอัมพวันศรัณมิตร เป็นต้น กล่าวได้ว่าจำเป็นต้องวิเคราะห์เป็นกรณีไป

นอกจากแนวทางต่าง ๆ ซึ่งเน้น “รูปแบบทางสถาปัตยกรรม” ที่ได้รับการจัดหมวดหมู่โดยวิมลสิทธิ์ หรรยางกูรแล้ว ผุสดี ทิพทัส ได้นำเสนอแนวความคิดของสถาปนิกกลุ่มต่าง ๆ ในการสร้างสรรค์ “สถาปัตยกรรมที่แสดงเอกลักษณ์ไทย และรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัย” ในหนังสือสถาปนิกสยาม (2539: 256 – 283) โดยแบ่งหมวดหมู่เป็น 4 ช่วงเวลาตั้งแต่หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง (ช่วงที่ 1 พ.ศ. 2475 – 2489, ช่วงที่ 2 พ.ศ. 2490 – 2500, ช่วงที่ 3 พ.ศ. 2501 – 2525, และช่วงที่ 4 พ.ศ. 2526 – 2537) และประกอบด้วยประเด็นต่าง ๆ รวมกว่า 40 ประเด็น โดยมีข้อคิดเห็นมากเป็นพิเศษในช่วงระยะเวลาสุดท้ายถึง 30 ประเด็น ซึ่งแสดงถึงการตระหนักในความสำคัญของเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยยุคปัจจุบัน แนวคิดทั้งหมดนี้เกิดจากการรวบรวมข้อมูลจากสถาปนิกและนักวิชาการด้านสถาปัตยกรรมจำนวนหนึ่งซึ่งสะท้อนถึงความสอดคล้อง และความแตกต่างของแนวความคิด ตามความหลากหลายของแนวทางการทำงาน รวมถึงอายุของผู้แสดงความคิดเห็นด้วย อย่างไรก็ตาม สามารถประมวลเอาประเด็นซึ่งมีความชัดเจนเกี่ยวกับแนวทางบูรณาการความเป็นไทยและความเป็นสากล มาจัดลำดับใหม่ตามความเกี่ยวข้องของเนื้อหาได้เป็น 2 กลุ่มแนวคิดดังนี้

แนวคิดการสืบทอดจิตวิญญาณ หรือภูมิปัญญา

1. เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยไม่จำเป็นต้องยึดรูปแบบเดิม
2. การรักษาเอกลักษณ์ไทยในงานสถาปัตยกรรมอาจนำแต่จิตวิญญาณ (spirit) ไทยมา โดยไม่ต้องใช้รูปแบบไทย
3. รูปแบบไทยเพื่อสืบทอดรูปแบบไทยประเพณี แต่สร้าง space ใหม่ ตัวอย่างเช่น อาคารศูนย์บริการนักท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์อยุธยา
4. การสร้างที่ว่างและบรรยากาศภายในเป็นการสืบสานแบบอย่างของสถาปัตยกรรมไทยในอดีต โดยมีตัวอย่าง เช่น อาคารสถานทูตไทย กรุงริ-

ยาร์ด ประเทศซาอุดีอาระเบีย

5. สถาปัตยกรรมไทยต้องการสืบสาน แต่ต้องคำนึงถึงฐานานุศักดิ์ (hierarchy)

แนวคิดการสืบสานรูปแบบ องค์ประกอบ หรือสัญลักษณ์

6. แนวคิดเรื่องรูปแบบไทยประเพณีที่ปรุงใหม่ โดยการประยุกต์ให้เข้ากับ ศิลปวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น ตัวอย่างเช่น วัดศาลาลอย จังหวัด นครราชสีมา
7. การนำเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมท้องถิ่นมาใช้กับอาคารไทยร่วมสมัย ตัวอย่าง เช่น ธนาคารเอเชีย สาขาน้ำพอง
8. แนวคิดเรื่องสถาปัตยกรรมไทยที่เป็นการสร้างสรรค์ใหม่ ตัวอย่างเช่น โบสถ์ วัดพระธรรมกาย
9. การใช้ส่วนประกอบของสถาปัตยกรรมไทยให้แสดงเอกลักษณ์ไทย ตัวอย่าง เช่น อาคารโรงแรมเอราวัณ
10. การจัดกลุ่มผังบริเวณและทรงหลังคา เป็นการอนุรักษ์รูปแบบไทย ตัวอย่าง เช่น อาคารศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์
11. สถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัยควรพัฒนาจากรูปแบบหลัก ๆ ของสถาปัตยกรรมไทยในอดีต
12. รูปแบบสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัยต้องเปลี่ยนแปลงไปตามเทคโนโลยีและ วัสดุ

เมื่อนำเอาประเด็นบูรณาการจาก “แนวทางสถาปัตยกรรมไทยในปัจจุบัน” ซึ่ง นำเสนอโดยวิมลสิทธิ์ หรยงกูร มาวิเคราะห์ร่วมกับ “แนวคิดเรื่องสถาปัตยกรรมที่แสดง เอกลักษณ์ไทย และรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัย” ซึ่งรวบรวมโดยผุสดี ทิพทัส แล้วพบว่า ในด้านหนึ่งมีความจำเป็นในการมุ่งสู่การสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมไทย สมัยใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์ด้วยวิธีการแบบใหม่ ๆ ในขณะที่อีกด้านหนึ่งต้องให้ ความสำคัญกับการสืบทอดจิตวิญญาณ หรือภูมิปัญญา ซึ่งเป็นมิติเชิงนามธรรม ไป พร้อม ๆ กับการสืบสานรูปแบบ องค์ประกอบ หรือสัญลักษณ์ของสถาปัตยกรรมไทย ซึ่งเป็นมิติเชิงรูปธรรม

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาประเด็นเหล่านี้ร่วมกับการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่าง กระแสโลกาภิวัตน์ ท้องถิ่นวิวัฒน์ และสถาปัตยกรรม ในหัวข้อที่ 2.1 ซึ่งประกอบไปด้วย ประเด็นการเกิดขึ้นของสถาปัตยกรรมแนวภูมิภาคนิยมเชิงวิพากษ์ (critical

regionalism) สถาปัตยกรรมแนวสัญลักษณ์ (iconic architecture) และแนวทางบูรณา-
การโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ (glocalization) ทำให้เห็นว่าความมุ่งสู่การสร้างสรรค
สถาปัตยกรรมไทยในท้องถิ่นต่าง ๆ ให้มีความร่วมสมัยตามแนวคิดภูมิภาคนิยม
ในขณะที่การสร้างสรรคสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ให้มีลักษณะเป็นสัญลักษณ์ในยุค
โลกาภิวัตน์ก็เป็นสิ่งท้าทายเช่นกัน โดยในความพยายามเหล่านี้จำเป็นต้องหาแนวทางการ
ผสมผสานรูปแบบไทย และภูมิปัญญาดั้งเดิม เข้ากับความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีด้วย
กล่าวโดยสรุป สามารถวางกรอบการศึกษาเบื้องต้นถึงแนวทางการสร้างสรรค
สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้อิทธิพลโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ได้ดังนี้

- แนวทางที่ 1 สถาปัตยกรรมท้องถิ่นร่วมสมัย
- แนวทางที่ 2 สถาปัตยกรรมสมัยใหม่กับรูปแบบสัญลักษณ์
- แนวทางที่ 3 การประยุกต์ลักษณะไทย/ภูมิปัญญา/ วิถีธรรมชาติกับเทคโนโลยี
สมัยใหม่

ทั้งนี้ แนวทางการศึกษาทั้ง 3 ประเด็นนี้มีได้แยกจากกันโดยชัดเจน โดยแต่ละ
แนวทางมีการซ้อนเหลื่อมกันของแนวทางการสร้างสรรคสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่
และการคำนึงถึงการสืบสานมิตินามธรรม และมิตีรูปธรรม อย่างไรก็ตาม การจำแนก
แนวทางบูรณาการออกตามที่ระบุนี้เป็นเพียงกรอบเบื้องต้นสำหรับการศึกษาที่ชัดเจน
โดยในที่นี้ จำต้องอธิบายขยายความแนวทางบูรณาการเบื้องต้นตามแนวคิดที่เกี่ยวข้อง
และกรณีศึกษา ต่อไปดังนี้

แนวทางที่ 1 สถาปัตยกรรมท้องถิ่นร่วมสมัย

ตามหลักคิดของอนุวิทย์ เจริญศุภกุล (2541, 66-71) ประวัติศาสตร์เป็นสิ่งซึ่ง
จำต้องเข้ามาร่วมอยู่ในกระบวนการสร้างสรรคสถาปัตยกรรมเสมอ หากยึดถือตาม
แนวคิดนี้ การสร้างสรรคสถาปัตยกรรมท้องถิ่นร่วมสมัยนั้นจึงเป็นการขยายกรอบความรู้
ทางประวัติศาสตร์ของประเทศไทย โดยจะเป็นการศึกษาที่เน้นความเข้าใจสภาพการณ์
ของสังคมในลักษณะพหุลักษณะ ซึ่งสะท้อนหลักคิดประการที่ 3 เรื่องอัตลักษณ์ที่
แตกต่างกันของแต่ละภูมิภาคของนิจ หิญาธิระนันท์ ด้วย (2539 ข: 111-112) ทั้งนี้
จะต้องคำนึงถึงรูปแบบสถาปัตยกรรมจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านหนึ่ง ในอีก
ด้านหนึ่งต้องคำนึงถึงรูปแบบจากการพิจารณาปัจจัยภูมิวัฒนธรรม / ความเป็นอยู่
ดั้งเดิมในบริบทเดียวกัน

ตัวอย่างของสถาปัตยกรรมในแนวทางนี้ คือ ศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา ซึ่งไม่เพียงมีการพัฒนารูปแบบร่วมสมัยขึ้นจากสถาปัตยกรรมประเพณีของท้องถิ่น แต่รวมถึงการใช้วัสดุในพื้นที่ และการใช้น้ำเป็นองค์ประกอบสำคัญเพื่อแสดงถึงลักษณะทางภูมิศาสตร์ของอยุธยา (ภาพ 2-20 ซ้าย) และอาคารธนาคารแห่งประเทศไทยสำนักงานเชียงใหม่ (ภาพ 2-20 ขวา) ซึ่งใช้การสื่อสารทางรูปลักษณ์ท้องถิ่นด้วยลักษณะคล้ายยุ่งข้าวของล้านนา

ภาพ 2-20 (ซ้าย) อาคารศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา (ขวา) อาคารธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานเชียงใหม่ (ที่มา: (ซ้าย) www.unseentavel.com; (ขวา) ผู้วิจัย, ธันวาคม 2554)

แนวทางที่ 2 สถาปัตยกรรมสมัยใหม่กับรูปแบบสัญลักษณ์

เป็นการศึกษาที่คำนึงความเป็นสัญลักษณ์ของสถาปัตยกรรม (iconic architecture) ในยุคโลกาภิวัตน์ ตามที่ได้กล่าวไว้ในหัวข้อที่ 2.1.1 อย่างไรก็ตาม ต้องสะท้อนถึงปัจจัยลักษณะไทยจากบริบทที่มีเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย ตามหลักคิดประการที่ 2 ของนิจ ญูชีระนันท์ (2539 ข: 111-112) ด้วย

งานสถาปัตยกรรมบางงานได้สร้างความโดดเด่นไปพร้อม ๆ กับการแสดงตัวเป็นสัญลักษณ์ให้กับวัฒนธรรมของประเทศ อาทิ อนุสรณ์สถานแห่งชาติ ซึ่งมีการออกแบบรูปทรงหน้าจั่วและยอดแหลมเป็นสัญลักษณ์ที่โดดเด่นให้กับอาคารประวัติศาสตร์และพิพิธภัณฑ์ทหาร ซึ่งวางอยู่กึ่งกลางพื้นที่โครงการ (ภาพ 2-21 บน) อาคารอับดุลราฮิม ซึ่งเป็นอาคารสูงที่นำรูปแบบไทยมาเป็นส่วนประกอบทั้งในส่วนยอดและการยอมุมอาคารสร้างความโดดเด่นให้เป็นภูมิสัญลักษณ์ (ภาพ 2-21 ล่างซ้าย) และอาคารพิพิธภัณฑ์ศิลปะร่วมสมัย (Museum of Contemporary Art, MOCA, Bangkok) ซึ่งประยุกต์ลายก้านมะลิมาทำเป็นช่องเปิดบนผนังซึ่งถือเป็นองค์ประกอบสัญลักษณ์แสดงความเป็นไทยบนตัวอาคาร (ภาพ 2-21 ล่างขวา)

ภาพ 2-21 (บน) กลุ่มอาคาร
อนุสรณ์สถาน (ล่างซ้าย) อาคาร
อับดุลราฮิม (ล่างขวา) อาคาร
พิพิธภัณฑ์ศิลปะไทยร่วมสมัย
(ที่มา: (บน) <http://thailand.kapook.com/place.php?id=4efae8789eb19f33600003f>; (ล่างซ้าย) สยามคอม
สตาปนิคสยามฯ, 2541, 09:41, 29;
(ล่างขวา) <http://webboard.travel.sanook.com/forum/?topic=3707244>)

แนวทางที่ 3 การประยุกต์ลักษณะไทย/ ภูมิปัญญา / วิถีธรรมชาติกับเทคโนโลยีสมัยใหม่

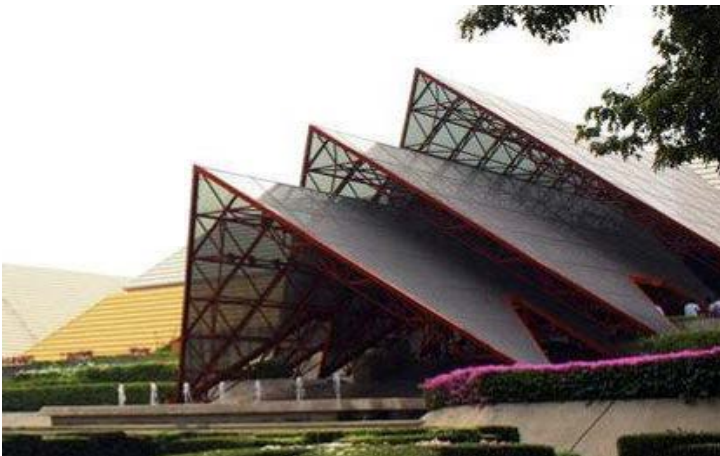
แนวทางที่ 3 เป็นการคำนึงถึงลักษณะไทยและสภาพของสังคมและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไป ซึ่งสะท้อนหลักคิดประการที่ 5 ของนิคมคือการ “พยายามผสมผสานเอกลักษณ์และค่านิยมในวิถีชีวิตไทย เข้ากับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และวัสดุก่อสร้างสมัยปัจจุบันอย่างชาญฉลาด” นอกเหนือจากเป็นการพัฒนาในเชิงรูปแบบหรือเอกลักษณ์แล้ว ย่อมหมายถึงการประหยัดในทางเศรษฐกิจด้วย โดยสันติ ชันทวิลาสงส์ (2541: 72-74) มีแนวคิดว่า “หากเรามีพัฒนาการด้านเทคโนโลยีด้วยระบบของเราเอง โดยใช้ภูมิปัญญาแบบไทย ๆ เราก็อาจจะไม่จำเป็นต้องเสียค่าเทคโนโลยีให้กับต่างชาติมากมายเช่นในปัจจุบัน”

ตัวอย่างของงานสถาปัตยกรรมในแนวทางนี้คือ อาคารพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติถลาง ซึ่งเป็น “การเน้นเอกลักษณ์ท้องถิ่นด้วยรูปแบบและเทคโนโลยีการก่อสร้างปัจจุบัน” จากการสร้างสรรค์งานคอนกรีตด้วยแม่แบบแผงไม้ไผ่ และการใช้แผงเหล็กสานเป็นลายขัดหรือการใช้โครงพร้อมกระจกในส่วนของหน้าบัน (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร และคณะ, 2536: 367) (ภาพ 2-22, บน) อาคารศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ ซึ่งได้ประยุกต์ใช้แนวคิดของหมู่บ้านไทยในการวางผังรองรับการใช้สอยแบบใหม่ และการจัดที่ว่างของอาคารโดยใช้โครงสร้างสำเร็จรูปข้อแฉ่งสามมิติ (space frame) ในการสร้างรูปทรงหลังคาแบบไทย (ภาพ 2-22, ล่างซ้าย) และอาคารเจริญอักษร ซึ่งประยุกต์แนวคิดไม้กระถางซึ่งคนไทยนิยมปลูกมาสร้างเป็นแผงกันแดดด้วยการปลูกต้นไม้ไว้ในโครงลูกกรงเหล็ก (ภาพ 2-22, ล่างขวา)

ภาพ 2-22 (บน) อาคารพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติถลาง (ล่างซ้าย) อาคารศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ (ล่างขวา) อาคารเจริญอักษร

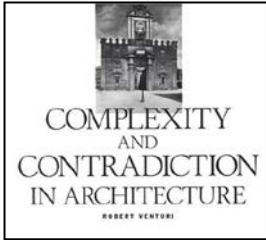
(ที่มา: (บน) ขุนนุช วังรุ่งอรุณ (บรรณาธิการ), 2532: 102; (ล่างซ้าย) ชัยวัฒน์ ลิ้มวัฒนานนท์, ตุลาคม 2555; (ล่างขวา) ผู้วิจัย, สิงหาคม 2557

2.3 สถาปัตยกรรมในแนวคู้ขนานสมัยใหม่กับประเพณี

การค้นหานแนวทางออกแบบงานสถาปัตยกรรมให้เกิดบูรณาการระหว่างโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นภูมิตนนั้นเป็นเรื่องที่ทำท่าย โดยนอกเหนือจากการผสมผสานระหว่างรูปแบบทางประเพณีและรูปแบบสมัยใหม่ ยังมีการนำเอารูปแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่และสถาปัตยกรรมประเพณีมาจัดวางเคียงกัน (juxtaposition) โดยถือเป็นการออกแบบเพื่อให้สิ่งใหม่และสิ่งเก่าอยู่ร่วมกันในแนวทางหนึ่ง ถึงแม้จะเป็นวิธีการอันตรงไปตรงมา และระดับเชิงบูรณาการจะมีข้อจำกัด แต่การออกแบบโครงการสถาปัตยกรรมในแนวทางนี้ก็สามารถกระตุ้นให้เกิดความเข้าใจทางสถาปัตยกรรมที่ลึกซึ้งจากการเปรียบเทียบในสิ่งที่เหมือนกันและสิ่งที่แตกต่างกัน

แนวคิดการวางเคียงกันระหว่างรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่ต่างกันนี้อาจมีใ้หนทางใหม่ในการออกแบบสถาปัตยกรรม แต่ก็เป็แนวทางซึ่งได้รับการรื้อฟื้นขึ้นมาในกระแสงานสถาปัตยกรรมยุคหลังสมัยใหม่หรือโพสต์โมเดิร์น (Postmodern Architecture) โดยสถาปนิกโรเบิร์ต เวนทური (Robert Venturi, 1966, 2002) ในหนังสือ "Complexity and Contradiction in Architecture" (ภาพ 2-23) โดยเนื้อหาหลักของหนังสือเล่มนี้คือการนำเสนอถึงความซับซ้อนและความขัดแย้ง ในฐานะหลักการออกแบบสถาปัตยกรรมอย่างหนึ่ง ซึ่งตรงข้ามอย่างสิ้นเชิงกับงานสถาปัตยกรรมในแนวทางโมเดิร์น (Modernism) ที่ค่อนข้างยึดถือความสัมพันธ์อันตรงไปตรงมาระหว่างประโยชน์ใช้สอย (function) และรูปทรง (form) อันนำมาซึ่งรูปแบบสากล (International Style) ทั้งนี้หนึ่งในวิธีที่เวนทურินำเสนอก็คือ แนวคิดการวางเคียงกันขององค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมอันมีรูปแบบต่างกัน อย่างไรก็ตามแนวทางการวางเคียงกันที่เวนทურินำเสนอนั้นเป็นไปเพื่อสร้างความกำกวม (ambiguity) มากกว่าที่จะนำเสนอความแตกต่างของสิ่งที่ถูกวางไว้คู่กันโดยตรงไปตรงมา

ภาพ 2-23 หนังสือ *Complexity and Contradiction in Architecture* โดยโรเบิร์ต เวนทური (Robert Venturi, 2002) ซึ่งเป็นหนังสือที่มีอิทธิพลพอสมควรต่อการเปลี่ยนแปลงแนวคิดการออกแบบในวงการสถาปัตยกรรมจากแนวคิดสมัยใหม่นิยม (Modernism) ไปสู่แนวคิดหลังสมัยใหม่นิยม (Postmodernism)
(ที่มา: The Museum of Modern Art, New York)

ภาพ 2-24 พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท
(ที่มา: Wikipedia/ Supanut Arunoprayote)

สำหรับการวางเคียงกันของสถาปัตยกรรมไทย และสถาปัตยกรรมตะวันตกนั้น เริ่มมีตัวอย่างที่ชัดเจนในรัชสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งเป็นยุคของการปฏิรูปประเทศให้มีความทันสมัย (modernization) มีงานก่อสร้างงานสถาปัตยกรรมในรูปแบบตะวันตกมากมาย ทั้งนี้ด้วยถือว่าเป็นสัญลักษณ์ของความแปลก ความหรูหรา และความทันสมัย โดยงานสถาปัตยกรรมซึ่งมีองค์ประกอบจากสองวัฒนธรรมรวมอยู่ในผลงานเดียวกัน ได้แก่ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ในพระบรมมหาราชวัง ซึ่งมีตัวอาคารเป็นสถาปัตยกรรมยุโรป รูปแบบวิคตอเรียน ในขณะที่มียอดปราสาทและหลังคาแบบสถาปัตยกรรมไทย ประเพณี (ภาพ 2-24) นอกจากนี้ยังมีการวางผังอาคารเคียงกันของสถาปัตยกรรมต่างรูปแบบกัน เช่น หมู่อาคารในพระราชวังบางปะอิน จังหวัดอยุธยา ซึ่งประกอบด้วยสถาปัตยกรรมไทย จีน และตะวันตก รวมอยู่ด้วยกัน (ภาพ 2-25)

ภาพ 2-25 สถาปัตยกรรมหลากหลายรูปแบบในพระราชวังบางปะอิน

(ที่มา: (ซ้าย) www.fotorelax.com

/forum/index.php?topic=19974.0;

(ขวา) [www.emaginfo.com/?p=](http://www.emaginfo.com/?p=8651)

8651)

ในปัจจุบัน ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าแนวการวางเคียงกันของรูปแบบสถาปัตยกรรมที่ต่างกัน จะไม่ได้รับอิทธิพลมาจากกระแสสถาปัตยกรรมในแนวคิดโพสต์โมเดิร์น ซึ่งแพร่หลายอยู่หลายทศวรรษ ทั้งนี้การศึกษาสถาปัตยกรรมกับบูรณาการระหว่างโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ในแนวการวางเคียงกันนี้สามารถศึกษาได้จาก 1) แนวรูปแบบที่เป็นองค์ประกอบที่มีการใช้สอยต่อเนื่องกัน ซึ่งคือโครงการที่ได้ออกแบบให้รูปแบบทางประเพณีและสมัยใหม่มีความสัมพันธ์กันตั้งแต่ในช่วงแรกของการวางแผนความคิดโครงการ ซึ่งแตกต่างจาก 2) แนวรูปแบบที่เป็นองค์ประกอบแยกจากกันแต่อยู่ใกล้กัน ได้แก่ การนำเอาสถาปัตยกรรมไทยประเพณี ไปประดับไว้ในภายหลังยังสถานที่ซึ่งมีสถาปัตยกรรมสมัยใหม่อยู่เดิม เช่น อาคารโรงแรม หรืออาคารสนามบินแห่งชาติ

สถาปัตยกรรมในแนวคู่ขนานสมัยใหม่และประเพณีนี้ เกิดขึ้นในหลายประเภทอาคารตั้งแต่ ศาลาขนาดย่อม จนถึง อาคารรัฐสภา และในหลายกรณีก็เป็นการเน้น

เอกลักษณ์ไทยเฉพาะส่วน โดยตัวอย่างหนึ่งของแนวการวางเคียงกันในงานสถาปัตยกรรมขนาดเล็กที่มีความน่าสนใจคือ โครงการหออัครศิลป์ ด้านหน้าหอศิลปะและวัฒนธรรมตะวันออก คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งมีลักษณะเป็นเรือนไทยและประติมากรรมประกอบเข้าด้วยกัน (ภาพ 2-26) ประกอบด้วยเรือนไทยหลังคาทรงจัตุรมุขพร้อมปีกนก ผนังไม้ ตามแนวสถาปัตยกรรมไทยประเพณี ซึ่งถูกวางอยู่ภายในโครงสร้างประติมากรรมฐานคอนกรีต และมีส่วนยอดเป็นวงเหล็กที่ซ้อนกันมีรูปทรงคล้ายเจดีย์

ภาพ 2-26 หออัครศิลป์ หน้าหอศิลปะและวัฒนธรรมตะวันออก มหาวิทยาลัยบูรพา

(ที่มา: Sunisa Menthong. <http://sunisa53040523.blogspot.com/2012/11/blog-post.html>)

ภาพ 2-27 สัปปายะสภาสถาน อาคารรัฐสภาใหม่ของประเทศไทย

(ที่มา: สถาบันอาศรมศิลป์, ตุลาคม 2555)

สำหรับตัวอย่างของแนวการวางเคียงกันในโครงการขนาดใหญ่ ได้แก่ อาคารรัฐสภาแห่งใหม่ที่เรียกว่า “สัปปายะสภาสถาน” (ภาพ 2-27) ซึ่งเป็นผลงานชนะการประกวดแบบในปี พ.ศ. 2552 โดยกลุ่มสถาปนิกสภ อาคารรัฐสภาแห่งใหม่ของไทยนี้มี

แนวความคิดหลักในการสถาปนาเขาพระสุเมรุแห่งใหม่ขึ้น โดยใช้หลักไตรภูมิในการออกแบบและวางผัง แม้ความพยายามในการรวมสถาปัตยกรรมแห่งระบอบประชาธิปไตยเข้ากับสถาปัตยกรรมศาสนาซึ่งเกี่ยวข้องกับความเชื่อทางพุทธและฮินดูจะได้รับการคัดค้านจากนักวิชาการ สัปปายะสภาสถานเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนในประเด็นของการวางเคียงกันระหว่างรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่ต่างกัน โดยอาคารทั้งหมดจะมีรูปแบบสมัยใหม่ แต่เฉพาะยอดของอาคารซึ่งเป็นโครงสร้างพิธีถูกออกแบบในลักษณะสถาปัตยกรรมไทยประเพณี มีรูปทรงและสีคล้ายเจดีย์ โดยมีพระสยามเทวาธิราชประดิษฐานอยู่ในจุดสูงสุด

อย่างไรก็ตาม ด้วยสัปปายะสภาสถาน ถูกออกแบบภายใต้หลักไตรภูมิองค์ประกอบทางประเพณีที่ส่วนยอด และสมัยใหม่ที่ส่วนฐาน จึงอาจกล่าวได้ว่าอยู่ในการจัดองค์ประกอบที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งแตกต่างจากโครงการที่จะกล่าวถึงต่อไป นี้ ซึ่งมีแนวการวางเคียงที่เน้นเอกลักษณ์ไทยเพียงบางส่วนเท่านั้น โดยเฉพาะในส่วนซุ้มทางเข้าอาคาร ตัวอย่างเช่น โรงแรมรถไฟเชียงใหม่ และอาคารอำนวยการโรงพยาบาลมหาสารคาม (ภาพ 2-28) โดย วิมลสิทธิ์ หรยางกูร และคณะ (2536: 129) ได้อธิบายว่า “เป็นรูปแบบในแนวนอนเอกลักษณ์ไทยเฉพาะส่วนที่กลมกลืนกับรูปแบบอาคารลักษณะทั่วไปที่ไม่ได้เน้นลักษณะไทยโดยเฉพาะ” ในที่นี้ส่วนที่ไม่ได้เน้นลักษณะไทยโดยเฉพาะนั้นหมายถึงสถาปัตยกรรมแนวโมเดิร์น (Modernism)

ภาพ 2-28 (ซ้าย) อาคารอำนวยการโรงพยาบาลมหาสารคาม (ขวา) อาคารโรงแรมรถไฟเชียงใหม่
(ที่มา: วิมลสิทธิ์ หรยางกูร และคณะ, 2536: 129)

สำหรับตัวอย่างของการผสมผสานเอกลักษณ์ไทยเฉพาะส่วนเข้ากับสถาปัตยกรรมแบบโมเดิร์น หรือโพสต์โมเดิร์น (Postmodernism) นั้นได้แก่ โรงแรมลิตเติ้ลดิก

จังหวัดเชียงราย โดยในส่วนของทางเข้าอาคารนั้นมีลักษณะเป็นสถาปัตยกรรมไทยใหญ่-พม่า และโรงแรมแซงกรีล่า เชียงใหม่ (ภาพ 2-29)

ภาพ 2-29 (ซ้าย) อาคารโรงแรม
ลิตเติ้ลดัก จังหวัดเชียงราย
นอกจากนี้ยังมีตัวอย่างที่
คล้ายคลึงกัน ได้แก่ อาคาร
โรงแรมแซงกรีล่า จังหวัดเชียง-
ใหม่ (ขวา)

(ที่มา: (ซ้าย) วมลสิทธิ์ หรยางกูร และ
คณะ, 2536: 302; (ขวา) <http://topicstock.pantip.com/blueplanet/topicstock/2009>

ภาพ 2-30 (ซ้าย) ปกหนังสือ
“ฐานานุศักดิ์ในงานสถาปัตยกรรมไทย” (กรมศิลปากร, 2551)
(ขวา) ภาพประกอบบ้านเรือน
ของสามัญชนในหนังสือ

(ที่มา: กรมศิลปากร, 2551: 27)

2.4 สถาปัตยกรรมที่เป็นการขัดต่อฐานานุลักษณะ

สังคมที่เปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา และกระแสโลกาภิวัตน์ย่อมมีอิทธิพลต่อการออกแบบสถาปัตยกรรมตามประเพณีนิยม ในสังคมไทยเมื่อครั้งอดีต การออกแบบสถาปัตยกรรมยึดขนบ “ฐานานุลักษณะ” ซึ่งคือ ลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่แสดงออกถึงฐานะและหน้าที่ของงานสถาปัตยกรรมว่าเกี่ยวข้องกับผู้นั้น มีลำดับศักดิ์ทางสังคมอย่างไร โดยมีความเกี่ยวข้องกับสถาบันสำคัญทางสังคม อาทิ สถาบันพุทธศาสนาและสถาบันกษัตริย์ ทั้งนี้ การศึกษาสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้อิทธิพลโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ จึงจำเป็นต้องศึกษาว่าฐานานุลักษณะทางสถาปัตยกรรมในฐานะกรอบทางสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นได้รับผลกระทบอย่างไร และอาจมีแนวทางการสร้างสรรค์ต่อไปได้อย่างไรบ้าง

คำว่า ‘ฐานานุลักษณะ’ ทางสถาปัตยกรรม นั้นมีความเกี่ยวข้องกับคำว่า ‘ฐานานุรูป’ และ ‘ฐานานุศักดิ์’ สำหรับคำว่าฐานานุรูปนั้น ราชบัณฑิตได้แปลความหมายว่า “สมควรแก่ฐานะ” และสำหรับคำว่าฐานานุศักดิ์นั้น ราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายไว้ว่า “ตามควรแก่เกียรติศักดิ์” คำว่าฐานานุศักดิ์นั้น ยังมักพบว่ามีการใช้กับงานสถาปัตยกรรม โดยกรมศิลปากรได้อธิบายอย่างละเอียดว่า เกิดจากคำว่า ฐาน อนุ และศักดิ์ ประกอบกันเข้าไว้ โดยที่ ‘ฐาน’ หรือ ฐานะ แปลว่า ‘ตำแหน่งหน้าที่ หรือลำดับความเป็นอยู่ในสังคม’ ‘อนุ’ แปลว่า ‘ตาม’ และ ‘ศักดิ์’ แปลว่า “กำลังความสามารถ อำนาจหรือฐานะในสังคม” เมื่อรวมกันเข้าจึงมีความหมายในทางสถาปัตยกรรมว่า “การแสดงฐานะและตำแหน่งหน้าที่ของบุคคลให้ปรากฏในสังคมโดยอาศัยรูปแบบและลักษณะศิลปะทางสถาปัตยกรรมไทยเป็นเครื่องบ่งชี้” (กรมศิลปากร, 2551: 20) อย่างไรก็ตาม คำจำกัดความนี้เกี่ยวข้องกับ รูปแบบและลักษณะทางศิลปะ ซึ่งตรงกับคำว่า ฐานานุลักษณะ โดยเป็นคำที่มีความหมายครอบคลุมทั้งคำว่า ฐานานุรูป และ ฐานานุศักดิ์ ในงานวิจัยนี้จึงได้เสนอให้ใช้คำว่า ฐานานุลักษณะ เพื่อความชัดเจน

หลายวัฒนธรรมทั่วโลกได้มีประเพณีนิยมการออกแบบตัวสถาปัตยกรรม และองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมต่าง ๆ ให้แสดงออกและสอดคล้องกับโครงสร้างลำดับชั้นทางสังคม ในสังคมไทยหลัก ‘ฐานานุลักษณะ’ นี้มีความเกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมในหลายลักษณะตั้งแต่ สถาปัตยกรรมบ้านพักอาศัย จนถึงสถาปัตยกรรมทางพุทธศาสนา และราชสำนัก ทั้งนี้ตามที่ วิญญู สุวรรณศิริ (2547)⁷ ศิลปินแห่งชาติ ได้เขียนไว้ว่า:

“การออกแบบและก่อสร้างสถาปัตยกรรมไทยในทุกภาค ทุกสมัย การจัดระดับความสำคัญของอาคาร ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานภาพของเจ้าของอาคารหรือผู้ที่ไปใช้อาคารนั้น ๆ เช่น เป็นกษัตริย์ ขุนนาง คนบดี หรือประชาชนธรรมดา ดังนั้นอาคารทั้งหลายจึงต้องมีการแสดงออกถึง ‘ฐานานุศักดิ์’ ”

⁷ อ้างอิงจาก <http://www.royin.go.th/th/knowledge/detail.php?ID=960>

ในการออกแบบสถาปัตยกรรมทั้งหลายโดยคำนึงถึงฐานานุลักษณะนั้นยังหมายถึง การใช้วิธีการก่อสร้างที่แตกต่างกัน และการประดับตกแต่งที่ต่างกันด้วย โดย วิญญู สุวรรณศิริ (2547)⁷ ได้ขยายความว่า:

“อาคารที่สร้างถวายเป็นพุทธบูชา อาคารที่สร้างเป็นเทวาลัย หรืออาคารที่สร้างขึ้นถวายพระมหากษัตริย์ จะต้องแสดงความสำคัญของอาคารนั้น ๆ โดยการประดับตกแต่งให้มีความสวยงาม และใช้วัสดุที่คงทนถาวรมากกว่าอาคาร

ของประชาชนธรรมดา เช่น การก่ออิฐถือปูน การนำหินมาก่อสร้าง อาคารที่มีฐานานุศักดิ์สูงจะตกแต่งด้วยความประณีต โดยมีการใช้องค์ประกอบที่มีลวดลายที่เรียกว่า ‘เครื่องลายอง’ แปลว่า เครื่องประดับที่ทำให้งดงาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เห็นได้ชัดคือ ส่วนของหลังคา สถาปัตยกรรมทรงเครื่องลายองจะไม่นำไปใช้กับประชาชนธรรมดา แต่จะใช้กับอาคารที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นที่ประทับของเทพเจ้า พระมหากษัตริย์ หรือเป็นอุเทสิกเจดีย์เท่านั้น”

นอกจากเครื่องลายองแล้ว การรักษาสถานภาพทางฐานานุศักดิ์ในงานสถาปัตยกรรมประเภทวังยังแสดงออกผ่าน หน้าบัน และองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น กำแพงวัง ประตูวัง ขนาด และการทำสีอาคาร (กรมศิลปากร, 2551: 36)

อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้ส่งผลกระทบต่อการใช้หลักฐานานุลักษณะทางสถาปัตยกรรม กรมศิลปากร (2551: 26) ได้ระบุว่า

“ปัจจุบัน เรื่องของฐานานุศักดิ์ในสถาปัตยกรรมไทยนั้น เป็นเรื่องที่ถูกละเลยจากเหตุผลสำคัญ 2 ประการ คือ อิทธิพลของค่านิยมปลูกสร้างบ้านเรือนตามแบบกระแสวัฒนธรรมต่างชาติประการหนึ่ง และการเปลี่ยนแปลงการยอมรับฐานะบุคคลในสังคมจากระบบศักดินามาเป็นการยอมรับฐานะบุคคลซึ่งเป็นผู้มีสิทธิและเสรีภาพตามระบอบรัฐธรรมนูญ ทำให้บุคคลในสังคมมีสิทธิเสรีภาพที่จะเลือกสรรแบบอย่างในการปลูกเรือนได้อย่างอิสระและตามความพอใจอีกประการหนึ่ง”

ทั้งนี้ด้วยปัจจัยดังกล่าว สังคมไทยในปัจจุบันจึงไม่ได้ยึดถือในเรื่องฐานานุศักดิ์อย่างเคร่งครัดเช่นในอดีต นอกจากนี้สถาปัตยกรรมต้องรองรับการใช้สอยที่หลากหลายมากขึ้นขณะที่รูปแบบที่เป็นสัญลักษณ์ของความเป็นไทยมีอยู่อย่างจำกัด สถาปัตยกรรมที่ขัดต่อฐานานุลักษณะ จึงหมายถึง การออกแบบและก่อสร้างงานสถาปัตยกรรมซึ่งเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์เชิงประเพณีนิยมในด้านการแสดงฐานะทางสังคมระหว่างรูปลักษณะและหน้าที่ของสถาปัตยกรรม ทั้งนี้สถาปัตยกรรมซึ่งมีรูปแบบขัดต่อฐานานุลักษณะนั้น ได้ดำเนินไปใน 2 แนวทางคือ แนวรูปแบบประเพณีที่เป็นการละเมิดฐานานุลักษณะ และแนวรูปแบบต่างๆ ที่เป็นการละเลยฐานานุลักษณะ

สถาปัตยกรรมรูปแบบประเพณีที่เป็นการละเมิดฐานานุลักษณะ

สถาปัตยกรรมที่มีลักษณะละเมิดฐานานุลักษณะ หมายถึง สถาปัตยกรรมที่มีการนำรูปแบบไทยประเพณีของสถาปัตยกรรมทางพุทธศาสนาและสถาบันษัตริย์ มาใช้กับอาคารประเภททั่วไป ทั้งนี้เนื่องจากสถาปัตยกรรมประเพณีซึ่งมีการออกแบบตามหลักฐานานุลักษณะมีรูปแบบซึ่งสะท้อนถึงเอกลักษณ์ความเป็นไทย รูปแบบดังกล่าวจึงได้ถูกนำไปเสนอเพื่อแสดงเอกลักษณ์ดังกล่าวในกรณีต่าง ๆ โดยไม่ได้สอดคล้องกับหน้าที่ดั้งเดิม

ภาพ 2-31 โรงแรมดาราเทวี

(ที่มา: <http://th.thai-tour.com/รูปถ่าย-โรงแรมแมนดาริน-โอเรียนเต็ล-ดาราเทวี>)

ในกรณีแรก เป็นการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและดึงดูดกลุ่มลูกค้าชาวต่างประเทศให้กับอาคารประเภทโรงแรม ตามที่ได้กล่าวไว้ในส่วนสถาปัตยกรรมในแนวคู่ขนานสมัยใหม่กับประเพณีว่า อาคารประเภทโรงแรมมักจะมีการใช้สถาปัตยกรรมไทยประเพณีมาเป็นองค์ประกอบของโครงการเพื่อดึงดูดชาวต่างชาติ เช่น การใช้หน้าจั่วของบ้านไทยที่ด้านหน้าหรือยอดอาคาร หรือการใช้ศาลาไทยเพื่อการประดับตกแต่งพื้นที่โดยรอบ อย่างไรก็ตาม การละเมิดฐานานุลักษณะของอาคารประเภทโรงแรมนั้นได้มีความพยายามมากกว่าลักษณะดังกล่าว โดยเป็นการออกแบบอาคารโรงแรม หรือกลุ่มอาคารโรงแรมทั้งหมด ให้มีลักษณะเป็นวัดหรือวัง ซึ่งมีตัวอย่าง เช่น โรงแรมแมนดารินโอเรียนเต็ล ดาราเทวี จังหวัดเชียงใหม่ (ภาพ 2-31)

ในกรณีที่สอง เป็นการใช้รูปแบบสถาปัตยกรรมประเพณีเพื่อนำเสนอความเป็นชาติ โดยโครงการสถาปัตยกรรมของหน่วยงานราชการ หรือสถาบันสำคัญต่าง ๆ อาจมี

การนำองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมซึ่งแสดงถึงฐานานุศักดิ์มาใช้เพื่อแสดงความสำคัญขององค์กรในระดับชาติ เช่น อาคารรัฐสภาแห่งใหม่ (สปปายะสภาสถาน) (ภาพ 2-27 และ 2-32) ซึ่งได้มีการออกแบบโครงสร้างเป็นรูปทรงเจดีย์ตามแบบสถาปัตยกรรมไทยประเพณีไว้ด้านบนสุดของกลุ่มอาคารรัฐสภา เนื่องจากโครงสร้างนี้มีการประดิษฐานรูปจำลองพระสยามเทวาธิราชในส่วนยอด และรองรับการประทับของพระมหากษัตริย์ หรือผู้แทนพระองค์ในบางโอกาส จึงอาจมีได้ถือว่าเป็นการละเมอดฐานานุลักษณะในส่วนของโครงสร้าง แต่เป็นขัดต่อฐานานุลักษณะในการนำยอดเจดีย์มาใช้ร่วมกับอาคารสมัยใหม่ที่ได้ทำหน้าที่หลักเป็นสถาปัตยกรรมของสถาบันศาสนา หรือสถาบันกษัตริย์เช่นในอดีต

ภาพ 2-32 ภาพจำลองด้านหน้า
อาคารรัฐสภาใหม่ของประเทศไทย
(ที่มา: สถาบันอาศรมศิลป์, ตุลาคม
2555)

ในกรณีที่สาม เป็นการดัดแปลงใช้รูปแบบสถาปัตยกรรมประเพณีเพื่อนำเสนอความเป็นไทยบนเวทีสากล โดยเมื่อประเทศไทยได้มีโอกาสเข้าร่วมงานจัดแสดงทางวัฒนธรรม หรือเทคโนโลยีในระดับนานาชาติต่าง ๆ จึงมักมีการใช้รูปแบบสถาปัตยกรรมไทยประเพณีกับอาคารศาลาaniทรรศการ (pavilion) ทั้งนี้ในอดีตมีการนำรูปแบบงานสถาปัตยกรรมไทยทั้งหลัง หรือกลุ่มอาคารสถาปัตยกรรมไทยมาใช้เป็นอาคารจัดแสดง เช่น ศาลาไทยในงานเอ็กซ์โปที่กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หรือศาลาไทยในงานเอ็กซ์โปที่ประเทศเยอรมนีในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (ภาพ 2-33, บนซ้ายและขวา) ในปัจจุบันมักเป็นการ

ใช้งานสถาปัตยกรรมไทยประเพณีมาสร้างเป็นจุดเด่นให้กับอาคารนิทรรศการซึ่งมีขนาดใหญ่ขึ้น เช่น อาคารศาลาไทยในงานเชียงใหม่เวิลด์เอ็กซ์โป 2010 (ภาพ 2-33 ล่าง)

ภาพ 2-33 (บนซ้าย) ศาลาไทยในงานเอ็กซ์โป ที่ประเทศฝรั่งเศส สมัยรัชกาลที่ 4 (บนขวา) ศาลาไทยในงานเอ็กซ์โป ที่ประเทศเยอรมนี สมัยรัชกาลที่ 5 (ล่าง) ศาลาไทยในงาน เชียง-ไฮ้เวิลด์เอ็กซ์โป 2010

(ที่มา: (บนซ้าย) www.thailandexpo2010.com/th/thailand/index.php; (บน ขวา) http://ameliejao.blogspot.com/2011/06/blog-post_08.html; (ล่าง) www.gotarch.com/projects/2010/Shanghai_Expo_2010.html)

สถาปัตยกรรมรูปแบบต่างๆ ที่เป็นการละเลยฐานานุลักษณะ

สถาปัตยกรรมที่มีลักษณะละเลยฐานานุลักษณะ หมายถึง การออกแบบสถาปัตยกรรมทางพุทธศาสนาและสถาบันกษัตริย์ โดยไม่ได้ใช้รูปแบบไทยประเพณี ซึ่งในที่นี้หมายถึงการไม่ได้อ้างอิงกับหลักฐานานุลักษณะที่เคยเป็นมาด้วย

ในอดีตการละเลยดังกล่าวเกิดจากความต้องการสร้างความแปลกใหม่ หรือนำเสนอการผสมผสานทางวัฒนธรรม ซึ่งได้แก่ วัดนิเวศธรรมประวัติราชวรวิหาร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (ภาพ 2-34) ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ใช้รูปแบบสถาปัตยกรรมโกธิคจากตะวันตก โดยมีรับสั่งว่า “จะบูชาพระพุทธ-

ศาสนาด้วยของแปลกประหลาด และเพื่อให้ประชากรราษฎร ทั้งปวงชมเล่นเป็นของแปลก เพราะยังไม่มีในพระอารามอื่น ไซ้จะนิยมยินดีเลื่อมใสในลัทธิศาสนาอื่น นอกจากพระพุทธรูปศาสนานี้หาไม่ได้" (อนงค์ อนันต์รัตนสุข, 2555: 2)

ภาพ 2-34 วัดนิเวศธรรมประวัติ-
ราชวรวิหาร
(ที่มา: <http://th.wikipedia.org/wiki/วัดนิเวศธรรมประวัติราชวรวิหาร>)

ภาพ 2-35 พระอุโบสถ วัดพระ
ธรรมกาย
(ที่มา: www.dhammadownload.com/วัดพระธรรมกาย/พระอุโบสถวัดพระธรรมกาย)

ในปัจจุบัน การละเลยฐานานุลักษณะทางสถาปัตยกรรมเกิดจากหลายปัจจัย ซึ่งในปัจจุบันแรกเกิดจากความต้องการลดทอนการประดับประดา เพื่อความเรียบง่าย โดยสำหรับสถาปัตยกรรมทางพุทธศาสนาถือเป็นความพยายามในการแสดงถึงปรัชญาความเชื่อด้วย ทั้งนี้ มักมีตัวอย่างเป็นอาคารพระอุโบสถหรือพระวิหารของวัดที่ไม่ได้เป็นพระอารามหลวงบางแห่ง ซึ่งไม่ได้จำเป็นต้องแสดงฐานานุลักษณะ โดยปรากฏว่าอาคารเหล่านั้นมักมีรูปแบบสมัยใหม่ ไม่ได้มีการใช้เครื่องลายทองหรือเครื่องยอดซึ่งเป็นองค์ประกอบชุดหลังคาของสถาปัตยกรรมไทยประเพณี และไม่มีการออกแบบส่วนฐานหรือซุ้มประตูหน้าต่างของสถาปัตยกรรมตามฐานานุลักษณะ นอกจากนี้การลดการตกแต่งยังเป็นการประหยัดงบประมาณ และสอดคล้องกับการขาดแคลนช่างฝีมือในการก่อสร้าง เช่น พระอุโบสถวัดพระธรรมกาย (พระภวนาวีรยคุณ (เผด็จ ทัตตชีโว), 2555) (ภาพ 2-35)

นอกเหนือจากแนวคิดเพื่อความเรียบง่ายและประหยัดแล้ว การละเลยซึ่งหลักฐานานุลักษณะยังมีปัจจัยความต้องการอ้างอิงกับสถาปัตยกรรมท้องถิ่น ตัวอย่างเช่น พระตำหนักทักษิณราชนิเวศน์ จังหวัดนราธิวาส ซึ่งใช้หลังคาทรงปั้นหยาล้ำคลึงกับรูปแบบอาคารบ้านเรือนในท้องถิ่นภาคใต้ (ภาพ 2-36 บน) การอ้างอิงกับรูปแบบสถา-

ปัตยกรรมของพระตำหนักทักษิณราชนิเวศน์นั้นถือเป็นตัวอย่างที่น่าสนใจ เพราะพระตำหนักอื่นๆ ในอดีตมักใช้รูปลักษณะ “ของสูง” ตามสถาปัตยกรรมไทยประเพณี หรือลักษณะสถาปัตยกรรมตะวันตก อย่างไรก็ตามในส่วนของคุณแบบสถาปัตยกรรมตะวันตกยังมีกรณีของ พระตำหนักดอยตุง ซึ่งเป็นตัวอย่างที่ได้ประยุกต์ใช้สัญลักษณ์ท้องถิ่น ได้แก่ กาแล มาใช้ประดับอาคารที่มีรูปแบบจากประเทศสวิตเซอร์แลนด์ (ภาพ 2-36 ล่าง)

ภาพ 2-36 (บน) อาคารพระตำหนักทักษิณราชนิเวศน์ (ล่าง)

อาคารพระตำหนักดอยตุง

(ที่มา: (บน) www.siamsouth.com

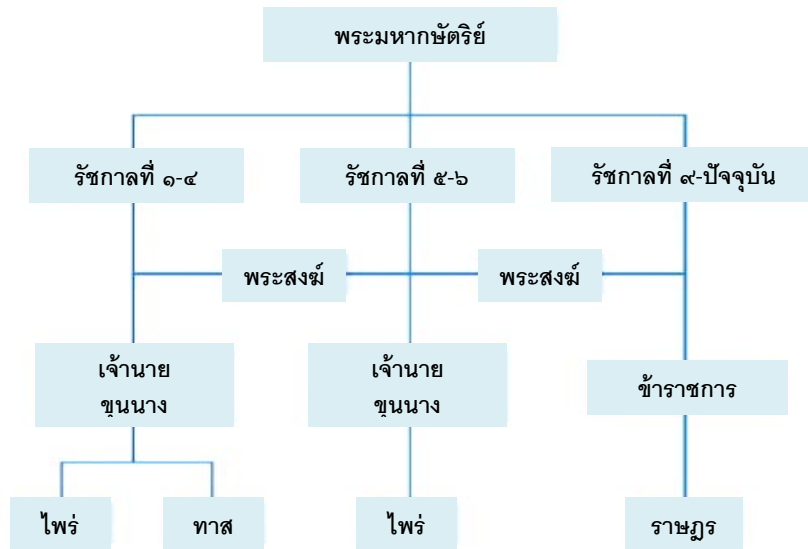
/smf/index.php?topic=25169.0;

(ล่าง) <http://www.orientalescape.com>

/thailand/sightseeing/chiangrai/doitung.html)

แม้ว่าในช่วงหนึ่งขนบฐานานุกรมทางสถาปัตยกรรมจะได้รับความสนใจน้อยจากสังคม เนื่องจากงานสถาปัตยกรรมส่วนใหญ่ได้มุ่งเสนอความทันสมัยตามกระแสวัฒนธรรมตะวันตกและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีต่าง ๆ แต่ในปัจจุบันสังคมหลายภาคส่วนได้หันมานิยมและศึกษาความเป็นไทย และพยายามประยุกต์ลักษณะทางสถาปัตยกรรมไทยประเพณีมาใช้ (เนติ ชาติช่วงนิธิ, 2553) ท่ามกลางอิทธิพลโลกาภิวัตน์ ประเด็นการละเมิดและละเลยฐานานุกรมทางสถาปัตยกรรม จึงเป็นเรื่องที่ได้รับการถกเถียงถึงความเหมาะสมอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งหนังสือ “ฐานานุกรมดีในงานสถาปัตยกรรมไทย” ของกรมศิลปากร (2551: 107,128) ได้ให้ข้อสรุปเป็นแนวทางไว้ว่า สังคมไทยสามารถประยุกต์ขนบดังกล่าวเพื่อใช้ในสถาปัตยกรรมประเภทอื่นๆ ได้เนื่องจากคือขนบเพื่อแสดงออกถึงสถานะทางสังคมผ่านงานสถาปัตยกรรม ซึ่งปัจจุบันสังคมไทยไม่ได้ถือกรอบฐานานุกรมดีทางสถาปัตยกรรมเช่นเดิม และไม่ได้มีกฎเกณฑ์บังคับให้ทำตามขนบแต่อย่างใด นอกจากนี้การที่สถาปนิกไม่กล้านำองค์ประกอบของงานสถาปัตยกรรมประเพณีชั้นสูงมาประยุกต์ใช้ อาจทำให้ภูมิปัญญาและงานฝีมือช่างชั้นสูงสูญหายไปอย่างไร้ที่ติ จำต้องคำนึงถึง ‘ความเหมาะสม’ ตาม ‘กาลเทศะ’ ด้วย

ภาพ 2-37 แผนผังแสดงระบบชนชั้นของสังคมไทยสมัยรัตนโกสินทร์
(ที่มา: หนังสือฐานานุศักดิ์ในงานสถาปัตยกรรมไทย, กรมศิลปากร, 2551)

กล่าวโดยสรุปแล้ว ในด้านหนึ่งการละเมิดฐานานุลักษณะนั้นแสดงถึงปัญหาการขาดกระบวนการบูรณาการ หรือกระบวนการสร้างสรรค์ความเป็นไทยร่วมสมัย ทำให้เมื่อมีความจำเป็นต้องแสดงอัตลักษณ์ความเป็นไทยท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ จึงจำเป็นต้องหยิบยืมองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมไทยประเพณีมาใช้ในทันที โดยไม่ได้คำนึงถึงระบบความคิดดั้งเดิมที่มีความสัมพันธ์กับสถาบันสำคัญตามโครงสร้างทางสังคม (ภาพ 2-37) บทบาทของหลัก ‘ฐานานุลักษณะ’ ต่อสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่จึงถือเป็นคำถามสำคัญ และเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิจัยต่อไป

2.5 สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ในปี พ.ศ. 2552 นิตยสารแบรนด์เอจ (Brand Age) ซึ่งเป็นนิตยสารด้านธุรกิจและการตลาดของไทยได้ตีพิมพ์นิตยสารฉบับพิเศษภายใต้หัวข้อ “Creative Economy: the Super Economic Driver” โดยนำเสนอถึงความสำคัญของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในฐานะตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ นิตยสารได้ให้ข้อมูลถึงกระแสการพัฒนาเศรษฐกิจในลักษณะนี้ว่า “Creative Economy” ปรากฏขึ้นในช่วงของการเปลี่ยนผ่านสหวรรษในปี 2000 เมื่อนิตยสาร Business Week ได้ลงบทความเรื่อง “The Creative Economy” ซึ่งกล่าวถึงโฉมหน้าของเศรษฐกิจในศตวรรษใหม่ว่า สิ่งสำคัญที่สุดสำหรับการทำธุรกิจในศตวรรษที่ 21 คือ ‘Power of Ideas’ หรือ “พลังของความคิด” โดยให้เหตุผลว่า นักลงทุนทั่วโลกกำลังตกอยู่ในความเสี่ยงเพราะ “เงินทุน” ไม่ได้เป็นสิ่งที่ขาดแคลนอีกต่อไป แต่สิ่งที่ขาดแคลนกลับเป็น “ความคิดดีๆ” สำหรับการลงทุน” (แบรนด์-

เอจ, 2552: 15)

ด้วยข้อจำกัดทางทรัพยากรต่างๆ และอัตราค่าแรงที่สูงขึ้น ปัจจุบันกระแสการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยได้มุ่งไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (creative economy) ซึ่งสามารถให้นิยามอย่างย่อได้คือ “การสร้างมูลค่าที่เกิดจากความคิดมนุษย์” (John Howkins, 2013 อ้างใน สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้, 2557) งานสถาปัตยกรรมซึ่งถือเป็นงานสร้างสรรค์โดยสารัตถะจึงมีความเกี่ยวข้องกับกระแสการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ทั้งในด้านการพัฒนาองค์ความรู้ของวิชาชีพอย่างสร้างสรรค์ และในด้านที่จะนำองค์ความรู้เหล่านั้นมาเป็นกลไกในการสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ การศึกษาวิจัยสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้อิทธิพลโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์จึงเป็นประเด็นสำคัญประเด็นหนึ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ภาพ 2-38 สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (The Office of Knowledge Management and Development, OKMD) เป็นหน่วยงานรณรงค์และสร้างความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์

(ที่มา: www.creativeokmd.com)

สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (The Office of Knowledge Management and Development, OKMD)(2557) ได้ระบุว่า ความหมายของคำว่าเศรษฐกิจสร้างสรรค์นั้นได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และยังไม่มีความเข้าใจที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อย่างไรก็ตาม การทำความเข้าใจเศรษฐกิจสร้างสรรค์นั้นสามารถเชื่อมโยงกับประเภทของผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ และรูปแบบของการทำธุรกิจสร้างสรรค์ โดยการจัดหมวดหมู่นั้นมีความแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้ยึดการแบ่งประเภทของธุรกิจสร้างสรรค์ตามการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนา (United Nations Conference on Trade and Development, UNCTAD) ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ การสืบทอดทางวัฒนธรรม (heritage) ศิลปะ (arts) สื่อ (media) และงานสร้างสรรค์แบ่งตามลักษณะของงาน (functional creations) ทั้ง 4 ประเภทนี้มีกลุ่มงานสร้างสรรค์ย่อยๆ รวมทั้งหมด 15 ประเภท โดยงานสถาปัตยกรรมไม่ได้จัดอยู่ภายใต้หมวดศิลปะดังเช่น งานทัศนศิลป์ (visual arts) แต่อยู่ในหมวดหมู่งานสร้างสรรค์แบ่งตามลักษณะของงานเช่นเดียวกับกลุ่มงานออกแบบ (design)

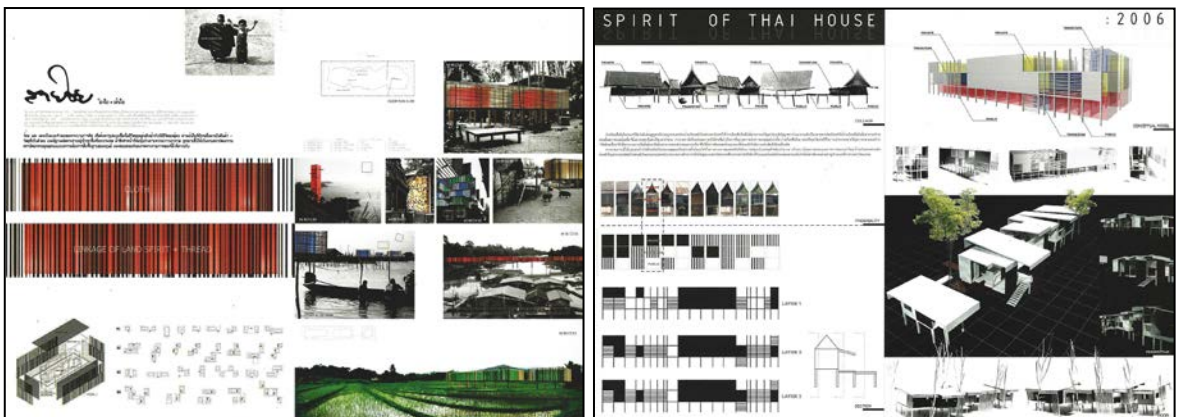
เนื่องจากเศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นแนวทางของการเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ด้วยความคิดที่แตกต่าง ในประเด็นซึ่งเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้อิทธิพลโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ จึงต้องพิจารณาถึงกระบวนการสร้างคุณค่าและมูลค่า (value creation) จากความเป็นท้องถิ่นอย่างสร้างสรรค์ โดยศิริอร หิริมปราณี (2553: 14) ระบุว่าการสร้างคุณค่าและมูลค่า “เป็นการใช้ประโยชน์สูงสุดจากความสามารถเปรียบเทียบของประเทศ (comparative advantage) อันเกิดจากทรัพยากร สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ของประเทศนั้น ๆ ที่ประเทศอื่นไม่มี และถึงมีก็ไม่เหมือนหรือด้อยกว่า” ในการให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์นั้นตรงกับข้อคิดของ พรเมธี วิมลศิริ (2552: 28) ซึ่งเชื่อว่าการสร้างสรรค์คุณค่าและมูลค่า และการพัฒนาพื้นฐานเอกลักษณ์ความเป็นไทย (Thainess) นั้นเป็นเรื่องที่สอดคล้องกัน อย่างไรก็ตาม สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์นั้นถือเป็นเรื่องใหม่ที่ยังคงต้องมีการศึกษากันไป

เศรษฐกิจสร้างสรรค์นั้นในด้านหนึ่งคือเศรษฐกิจซึ่งมีทรัพย์สินทางปัญญาเป็นพื้นฐาน ในการประกอบวิชาชีพของสถาปนิก การประกวดการออกแบบงานสถาปัตยกรรมถือเป็นทางหนึ่งในการพัฒนาการสร้างสรรค์ผลงานของสถาปนิก และองค์ความรู้ของวิชาชีพ โดยมักเรียกกันอย่างย่อว่า “การประกวดแบบ” ทั้งนี้มีหลายประเภทตามวัตถุประสงค์ที่ต่างกันออกไปของผู้จัดการประกวด อาทิ

- 1) การประกวดผลงานเชิงความคิด เป็นการประกวดซึ่งเน้นความแปลกใหม่ และความคิดสร้างสรรค์ โดยมักมีโจทย์ ชื่อกำหนดด้านความเป็นไปได้มากน้อยต่างกันออกไป
- 2) การประกวดผลงานเพื่อก่อสร้างจริง เป็นการประกวดซึ่งเน้นความเป็นไปได้ และความเหมาะสมของการลงทุน การก่อสร้าง และประโยชน์ใช้สอยของหน่วยงานเจ้าของโครงการ
- 3) การประกวดแบบเฉพาะทาง เช่น การประกวดด้านเทคนิค ซึ่งเน้นการทดลองใช้วัสดุหรือวิธีการก่อสร้างต่าง ๆ ซึ่งมักจัดขึ้นโดยบริษัทผู้ผลิต การประกวดวิธีการประหยัดพลังงานในอาคาร ซึ่งมักจัดขึ้นโดยองค์กรด้านการอนุรักษ์พลังงาน หรือการประกวดการออกแบบบ้านผู้ประสบภัย เป็นต้น การประกวดแบบประเภทนี้อาจมีผลลัพธ์เป็นส่วนประกอบอาคาร หรือการออกแบบอาคารทั้งหมด และอาจเป็นเพียงการประกวดเชิงความคิด หรือเพื่อก่อสร้างจริงก็ได้

หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และสมาคมสถาปนิกสยามฯ ได้จัดการประกวดแบบเชิงความคิดเพื่อเปิดโอกาสให้สถาปนิกไทยได้มีโอกาสสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ขึ้นหลายครั้ง อย่างไรก็ตาม ผลลัพธ์ในการประกวดขึ้นอยู่กับโจทย์และกรรมการผู้ตัดสินเป็นสำคัญ โดยงานประกวดที่เปิดกว้างด้านการทดลองสร้างสรรค์มักได้ผลลัพธ์เป็นแนวคิดและแนวทางการออกแบบที่มีความหลากหลายและมีความน่าสนใจมากกว่า อาทิ การจัดประกวดแบบเชิงความคิดภายใต้โจทย์ “สถาปัตยกรรมไทยใหม่อย่างไรดี” (New Spirits of Thai Architecture?) โดยสมาคมสถาปนิกสยามฯ ในปี พ.ศ. 2549 (สมาคมสถาปนิกสยามฯ, 2549: 40-54) (ภาพ 2-39) ผลงานที่ได้รับรางวัลมักมีมุมมองและวิธีการออกแบบที่เฉพาะเจาะจง เช่น การเน้นถ่ายทอดบรรยากาศและวิถีชีวิตแบบไทยเป็นพื้นที่ใช้สอยโดย คมกริช ธนะแพทย์ การเชื่อมโยงระหว่างผ้าในท้องถิ่นต่าง ๆ กับอัตลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมโดย ทรงสุดา อธิบาย การถอดรูปและองค์ประกอบของบ้านไทยมาสร้างเป็นสถาปัตยกรรมสมัยใหม่โดย ญัฐพงษ์ เพียรเชลงเอก การมองความเป็นไทยเชิงวัฒนธรรมโดยเชื่อมวัดเข้ากับชุมชนเมืองโดยดวงนา ศิลปะสาย และศุภชัย ชัยจันทร์ และการทดลองเรื่องแสงและเงาของช่องแสงสถาปัตยกรรมไทยโดย สาโรจ พระวงศ์ นอกจากนี้ยังมีแนวความคิดเชิงนามธรรมที่น่าสนใจอื่น ๆ แต่ขาดการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม ผลงานการประกวดเชิงความคิดในลักษณะนี้มักก็มีความเป็นปัจเจกบุคคลสูง ในบางกรณีนั้นยากที่จะพัฒนาให้เป็นกฎเกณฑ์สำหรับการประยุกต์ใช้ในบริบทอื่น ๆ แต่บางกรณีก็สามารถนำไปต่อยอดได้ สิ่งที่สำคัญคือความหลากหลายของผลงานการประกวดดังกล่าว ซึ่งแม้ว่าจะมีความเป็นปัจเจกบุคคลสูง แต่ก็สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ภาพ 2-39 (ซ้าย) ผลงาน “สายใย” โดย ทรงสุดา อธิบาย (ขวา) ผลงาน “Spirit of Thai House” โดย ญัฐพงษ์ เพียรเชลงเอก
(ที่มา: (ซ้าย) สมาคมสถาปนิกสยามฯ. 06:49-07:49, 2549: 44; (ขวา) สมาคมสถาปนิกสยามฯ. 06:49-07:49, 2549: 46)

นอกจากการประกวดแบบเชิงความคิดตามที่กล่าวมาแล้ว ควรต้องกล่าวถึงการประกวดผลงานสถาปัตยกรรมที่ได้รับการสร้างขึ้นแล้ว โดยเฉพาะผลงานสถาปัตยกรรม ซึ่งได้รับการออกแบบโดยสถาปนิกไทยที่ได้รับการยอมรับในระดับชาติและระดับนานาชาติ ทั้งนี้อาจพิจารณาได้จากผลงานซึ่งได้รับรางวัลทางการออกแบบสถาปัตยกรรมจากทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยในส่วนของกรอบเวลาอาจถือตั้งแต่การก้าวเข้าสู่ ศตวรรษที่ 21 หรือตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 เป็นต้นมา อาทิเช่น

- อาคารสักการสถาน พระมารดาแห่งมรณสักขี (วัดสองคอน) จังหวัด มุกดาหาร โดยบริษัท สถาปนิกอัฐชล ดุสิตนันทน์และคณะ จำกัด ได้รับรางวัลสถาปัตยกรรมดีเด่น พ.ศ. 2539 จากสมาคมสถาปนิกสยามฯ และรางวัล Gold Medal, ARCASIA for Architecture Award 2002 (ภาพ 2-40 บน)
- อาคารกำแพงภูมิ วัดเขาพุทธโคดม จังหวัดชลบุรี โดยสุริยะ อัมพันศิริ-รัตน์ เป็นผลงานสถาปัตยกรรมดีเด่น พ.ศ. 2557 โดยสมาคมสถาปนิกสยามฯ และได้รับรางวัล Highly Commended, AR+D Awards for Emerging Architecture 2010 (ภาพ 2-40 ล่าง)

ภาพ 2-40 (บน) อาคารสักการ-
สถาน พระมารดาแห่งมรณสักขี
(วัดสองคอน) (ล่าง) อาคาร
กำแพงภูมิ วัดเขาพุทธโคดม
ที่มา: (บน) [http://2.g.pantip.com/
cafe/gallery/topic/G4753030/G4753030.html](http://2.g.pantip.com/cafe/gallery/topic/G4753030/G4753030.html); (ล่าง) ผู้วิจัย, ธันวาคม
2554)

ภาพ 2-41 (บน) อาคารสโมสร
สนามกอล์ฟสิงห์ (กลาง)
อาคารวีรันดา เชียงใหม่ เดอะ
ไฮท์ รีสอร์ท (ล่างซ้าย)
อาคารครอสทู กุยบุรี รีสอร์ท
(ล่างขวา) อาคารโครงการบาร์
แอนด์ เบด รีสอร์ท

ที่มา: (บน กลาง และล่างขวา)

www.arcasia.org/awards/arcasia-awards-for-architecture; (ล่างซ้าย)

www.homedsgn.com/

2012/07/10/x2-kui-buri-resort-by-
dbalp/x2-16/

- อาคารสโมสรสนามกอล์ฟสิงห์ โดย สมิตร์ โอบายะวาทย์ ได้รับรางวัล Gold Medal, ประเภท Sustainability, ARCASIA for Architecture Award 2013 (ภาพ 2-41 บน)
- อาคารวีรันดา เชียงใหม่ เดอะ ไฮท์ รีสอร์ท โดย สมิตร์ โอบายะวาทย์ ได้รับรางวัล Honorable Mention, ประเภท Public Amenity: Resort Building, ARCASIA for Architecture Award 2013 (ภาพ 2-41 กลาง)
- อาคารครอสทู กุยบุรี รีสอร์ท โดย ดวงฤทธิ์ บุญนาค ได้รับรางวัล

สถาปัตยกรรมที่สมควรเผยแพร่ พ.ศ. 2555 จากสมาคมสถาปนิกสยามฯ และรางวัล Gold Medal ประเภท Public Amenity: Resort Building, ARCASIA for Architecture Award 2013 (ภาพ 2-41 ล่างซ้าย)

- อาคาร Bar and Bed Resort โดย ณวัฒน์ ทองสว่าง ได้รับรางวัล Honorable Mention, ประเภท Sustainability, ARCASIA for Architecture Award 2014 (ภาพ 2-41 ล่างขวา)
- ผลงาน สถาบันกันตนา โดย บุญเสริม เปรมธาดา ได้รับรางวัล Winner, AR+D Awards for Emerging Architecture 2011, ได้รับการเสนอชื่อเข้าชิงรางวัล Aga Khan Award for Architecture 2013, และได้รับรางวัล Grand Prize, Wienerberger Brick Award 2014 (ภาพ 2-42)

ภาพ 2-42 อาคารสถาบันกันตนา

(ที่มา: <http://www.kantanainstitute.ac.th/>)

อัตลักษณ์ความเป็นไทยหรือความเป็นท้องถิ่นในผลงานซึ่งได้รับการยอมรับในการประกวดเวทีสากลเหล่านี้ อาจมีระดับความชัดเจนที่แตกต่างกันออกไป บางผลงานได้คงไว้ซึ่งรูปลักษณ์ความเป็นไทยหรือท้องถิ่นที่คุ้นเคยและสามารถรับรู้ได้ อาทิ อาคารวิรันดา เชียงใหม่ เดอะ ไฮท์ รีสอร์ท และอาคารโครงการบาร์ แอนด์ เบด รีสอร์ทซึ่งมีการใช้รูปทรงหลังคาแสดงลักษณะดังกล่าว

อย่างไรก็ดี หลายผลงานอาจไม่ได้มีรูปลักษณ์ที่สะท้อนความเป็นไทยโดยตรง เช่น อาคารสักการสถาน พระมารดาแห่งมรดกชี ซึ่งมีภาษาการออกแบบตามแนวคิดสมัยใหม่นิยม และไม่มีการทำหลังคาขนาดใหญ่ อย่างไรก็ตามก็มีพื้นที่กึ่งนอกกึ่งในล้อมรอบพื้นที่ภายในอาคารไว้ เพื่อกันฝนและแดด ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นแนวทางของสถาปัตยกรรม

สมัยใหม่นิยมเขตร้อนชื้น (Tropical Modernism) (สมาคมสถาปนิกสยามฯ, 2539: 86) สำหรับอาคารกำแพงกุฏิ วัดเขาพุทธโคดม ซึ่งมีการใช้กำแพง กรรรมการประทับใจการออกแบบซึ่งสอดคล้องกับบริบททางกายภาพของที่ตั้ง การนำวัสดุเก่ากลับมาใช้ และการแบ่งที่ว่างด้วยกำแพงที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างภายในและนอกกุฏิอย่างน่าสนใจ (The Architectural Review, 2010) ในการออกแบบอาคารสโมสรสนามกอล์ฟสิงห์ สถาปนิกได้แรงบันดาลใจจาก “ไซ” ซึ่งเป็นอุปกรณ์จับปลาพื้นถิ่นของภาคอีสาน โดยถูกประยุกต์มาสู่โครงสร้างชายคาขนาดใหญ่ ที่ช่วยป้องกันแดดให้กับตัวอาคาร และมีรูปทรงที่โดดเด่น นอกจากนี้อาคารยังได้รับการออกแบบให้มีการระบายอากาศตามธรรมชาติให้มากที่สุด (ARCASIA, 2013: 82-85)

ในส่วนของอาคารสถาบันกัณตนาเป็นงานที่ได้รับรางวัลซึ่งเกี่ยวกับการออกแบบสถาปัตยกรรม และรางวัลด้านงานก่อสร้าง โดยสถาปนิกสั่งทำอิฐซึ่งมีขนาดใหญ่กว่าปกติเพื่อนำมาก่อเป็นผิวกำแพงสูงที่มีลักษณะเป็นคลื่น ตัวกำแพงซึ่งใช้ในการแบ่งพื้นที่สถาบันออกเป็นสวนต่าง ๆ นั้นมีความคล้ายกับส่วนฐานของงานสถาปัตยกรรมไทยประเพณี และมีการเชื่อมโยงถึงโบราณสถานของไทย ในภาพรวมยังเกิดรูปแบบที่แปลกใหม่เกิดเป็นงานออกแบบเชิงสัญลักษณ์ (iconic design) นอกจากนี้ยังเป็นการทดลองการใช้อิฐที่มีวิธีการก่อสร้างต่างออกไปจากเดิม ซึ่งได้รับคำชมเชยจากกรรมการสถาปนิกชาวจีน หวัง ชี้อ (Wang Shu) ซึ่งเป็นผู้ได้รับรางวัล Pritzker ในปี พ.ศ. 2555 นอกจากรางวัลชนะเลิศ (Grand Prize) แล้ว สถาบันกัณตนายังได้รับรางวัลประเภทเทคนิคพิเศษ (Special Solution) ในการประกวด Wienerberger Brick Award 2014 ด้วย (Wienerberger AG, 2014)

ความไม่ชัดเจนในรูปลักษณ์ความเป็นไทยสมัยใหม่ของผลงานการประกวดแบบเชิงความคิด และผลงานสถาปัตยกรรมซึ่งได้รับรางวัลระดับนานาชาติเหล่านี้ ทำให้ประเด็นอัตลักษณ์ของงานสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ยังเป็นคำถามที่สำคัญต่อไป อย่างไรก็ตาม สิ่งที่น่าสนใจคือแนวทางอันหลากหลายและเปิดกว้างในการออกแบบสร้างสรรค์ซึ่งสะท้อนความเป็นไทยและท้องถิ่นตามกรณีศึกษาเหล่านี้ นอกจากนี้ผลงานสถาปัตยกรรมบางโครงการ เช่น อาคารสถาบันกัณตนา ก็มีความเป็นไปได้ในการนำกระบวนการออกแบบหรือการก่อสร้าง เพื่อไปต่อยอดในแนวทางของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้

การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์นั้นเกี่ยวข้องกับมิติทางวัฒนธรรม และมิติทางกายภาพด้วย จำเป็นต้องตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างงานสถาปัตยกรรมไทย

สมัยใหม่และแนวคิด “เมืองสร้างสรรค์” (Creative City) ซึ่งมีความหมายทั้งในฐานะสภาพแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรมที่มุ่งสู่การพัฒนางานสร้างสรรค์ และในฐานะสภาพแวดล้อมสร้างสรรค์สร้าง (built environment) ที่มีความโดดเด่นทางกายภาพเป็นพื้นฐานด้วย ชาร์ลส์ แลงดรี (Charles Landry) ได้อธิบายเมืองสร้างสรรค์ว่าประกอบไปด้วย 2 สิ่ง คือ Hardware และ Software ในส่วนแรกหมายถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ซึ่งประกอบด้วยชุมชนเมือง พื้นที่สาธารณะ สาธารณูปโภค และสถาปัตยกรรม ในขณะที่ส่วนที่สองคือ คน และสังคมนั่นเอง (Charles Landry, 2000 และพีรธร แก้วลาย, 2553)

ตามคำจำกัดความดังกล่าวข้างต้น ประเภทและรูปแบบของสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่จึงมีส่วนในการสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่หรือชุมชนของนักออกแบบซึ่งทำงานด้านการสร้างสรรค์ในแขนงต่าง ๆ โดยเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมแก่การทำงานสร้างสรรค์และบ่มเพาะนักสร้างสรรค์ นอกจากนี้ สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ยังเกี่ยวข้องกับการรองรับการเติบโตของธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เช่น การบริการและการท่องเที่ยว โดยหมายถึงการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ โดยใช้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เข้มแข็งเป็นสำคัญ การออกแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่โครงการที่มีความสำคัญระดับชาติ เช่น ศูนย์การประชุม หรือโรงละคร จนถึงงานโครงการขนาดเล็ก เช่น ร้านค้าหรือตลาด ล้วนมีส่วนช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ทั้งสิ้น

2.6 สรุปการศึกษาเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์

จากการวิเคราะห์แนวคิด งานศึกษาและวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษาสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้อิทธิพลโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์นั้น ประกอบด้วยกรอบการศึกษาหลัก ๆ คือ สถาปัตยกรรมในแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นวิวัตน์ สถาปัตยกรรมในแนวคู่ขนานสมัยใหม่กับประเพณี สถาปัตยกรรมที่เป็นการขัดต่อฐานานุลักษณะ และสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยงานวิจัยนี้ตั้งสมมติฐานว่าแนวทางการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ดังกล่าว วางอยู่บนการคลี่คลายของแนวทางการออกแบบเชิงประเพณีนิยม ไปสู่แนวทางการออกแบบที่ไม่ยึดติดกับกรอบประเพณีอย่างตายตัว หรือกล่าวได้ว่ามีทั้งมิติ

ของการสืบสาน การปรับเปลี่ยน และการคิดใหม่-ทำใหม่ โดยเกิดจากบูรณาการแนวคิดของความเป็นท้องถิ่น และความเป็นสากลอย่างหลากหลาย นอกจากนี้ ต้องพิจารณาถึงการใช้องค์ประกอบสมัยใหม่และประเพณี รวมทั้งการอ้างอิงกับหลักฐาน-นุรักษ์อย่างเหมาะสม ท้ายที่สุด ความหลากหลายของการสร้างสรรค์เชิงบูรณาการจะเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนงานออกแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศต่อไป

2.7 ข้อเสนอการศึกษาสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์ และท้องถิ่นวิวัตน์ที่เชื่อมโยงกับการสืบสาน การปรับเปลี่ยน และการคิดใหม่-ทำใหม่

จากการศึกษาในเบื้องต้นได้ค้นพบประเด็นสำคัญ ๆ เกี่ยวกับการสืบสาน การปรับเปลี่ยน และการคิดใหม่-ทำใหม่ ดังนี้

1. แนวทางการสืบสาน การปรับเปลี่ยน และการคิดใหม่-ทำใหม่ในการสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมไทยนั้นเป็นสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นมานานแล้ว โดยเกิดจากกระแสอิทธิพลภายนอกที่เข้าสู่สังคมไทยในช่วงเวลาต่าง ๆ กัน อย่างไรก็ตาม การพิจารณาถึงการสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ตามแนวทางทั้งสามในที่นี้นั้นอยู่ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์ในปัจจุบัน

2. การสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ตามแนวทางการสืบสาน การปรับเปลี่ยน และการคิดใหม่-ทำใหม่ ล้วนวางอยู่บนแนวคิดบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นวิวัตน์ การสืบสานจึงมิได้หมายถึงการสืบทอดความเป็นไทยโดยปราศจากการพิจารณากระแสโลกาภิวัตน์ และการคิดใหม่-ทำใหม่ก็มิได้หมายถึงการสร้างสรรค์โดยปราศจากการพิจารณากระบวนการท้องถิ่นวิวัตน์

3. การวิจัยนี้มีหัวข้อศึกษาหลัก คือ การค้นหาสถาปัตยกรรมในแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นวิวัตน์ ซึ่งประกอบด้วยแนวทางการสร้างสรรค์เชิงบูรณาการเบื้องต้น 3 แนวทาง ได้แก่ 1) แนวสถาปัตยกรรมท้องถิ่นร่วมสมัย 2) แนวสถาปัตยกรรมสมัยใหม่กับรูปแบบสัญลักษณ์ และ 3) แนวการประยุกต์ลักษณะไทย/ภูมิปัญญา/วิถีธรรมชาติ กับเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยแต่ละแนวทางล้วนมีมิติของการสืบสาน การปรับเปลี่ยน และการคิดใหม่-ทำใหม่ จำต้องค้นหาวิธีการที่เหมาะสม ทั้งนี้แต่ละวิธีการจะสะท้อนระดับบูรณาการมากน้อยต่างกันออกไป

4. การศึกษากระแสโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภูมิต้นอันส่งผลต่อสถาปัตยกรรมมีความเกี่ยวข้องกับรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยประเพณีและรูปแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ จึงจำต้องพิจารณาถึงการสืบสาน การปรับเปลี่ยน และการคิดใหม่-ทำใหม่ของสถาปัตยกรรมในแนวคูนานสมัยใหม่กับประเพณีที่เกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย รวมทั้งการปรากฏขึ้นของสถาปัตยกรรมที่เป็นการขัดต่อฐานานุลักษณะด้วย

5. การศึกษาแนวทางการสืบสาน การปรับเปลี่ยน และการคิดใหม่-ทำใหม่ของงานสถาปัตยกรรมแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภูมิต้นนั้น มีความเกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมในแนวรูปแบบไทยสมัยใหม่เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งถือเป็นแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจจากความคิด โดยรวมแนวทางต่าง ๆ ของการสร้างสรรค์ในด้านการสืบสาน การปรับเปลี่ยน และการคิดใหม่-ทำใหม่

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 แหล่งข้อมูลเพื่อการค้นหา

ด้วยความซับซ้อนของปัญหาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยต่าง ๆ มากมายที่เชื่อมโยงอดีตกับพัฒนาการในปัจจุบันและอนาคต และเพราะงานสถาปัตยกรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์เป็นผู้สร้าง ปัจจัยต่าง ๆ ทั้งปัจจัยด้านสังคม วัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมกายภาพรวมถึงเทคโนโลยีสภาวะแวดล้อม ได้นำไปสู่การเกิดรูปแบบสถาปัตยกรรมที่ในที่สุด ได้พัฒนาไปเป็นเอกลักษณ์ไทยตามกาลเวลาที่ผ่านไป อาจพินิจพิเคราะห์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมได้ในหลากหลายมิติ ทั้งในมิติทางนามธรรมและรูปธรรม ในมิติทางสุนทรียภาพและทางสัญลักษณ์ ที่เกิดบูรณาการเป็นลักษณะไทย ที่อาจสัมผัสได้จากรูปแบบการวางผังและการสร้างมวล จากการจัดองค์ประกอบ รูปทรง และสัดส่วน ที่สนับสนุนด้วยส่วนประกอบและส่วนประณีตสถาปัตยกรรม รวมทั้งในมิติท่ามกลางวิถีธรรมชาติที่อาจกลมกลืนหรือขัดแย้งกับมิติวิถีชีวิตและวิถีชุมชน ที่จะต้องดำเนินต่อไปที่เป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืนภายใต้อิทธิพลกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งจะต้องปรับเปลี่ยนไปตามสภาพท้องถิ่นหรือท้องถิ่นภูมิลำเนา

ที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมด มุ่งชี้ให้เห็นถึงความซับซ้อนและความหลากหลายของตัวแปรจำนวนมากที่ต้องนำมาพิจารณาในงานออกแบบสถาปัตยกรรม การศึกษาเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ในงานวิจัยนี้ จึงต้องอาศัยวิธีการศึกษาอย่างครอบคลุม ทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณจากแหล่งข้อมูลหลัก ๆ 5 แหล่งด้วยกัน ได้แก่

การศึกษาจากเอกสาร เป็นการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารวิชาการโดยรวมตำรา หนังสือ วารสาร รายงานวิจัย วิทยานิพนธ์ งานเขียน ฯลฯ จากทั้งสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อมุ่งค้นหาทฤษฎี แนวความคิดและองค์ความรู้ที่เป็นที่ยอมรับของสังคมหรือคนทั่วไปและในหมู่สถาปนิก ที่จำเป็นต้องอิงทฤษฎีและแนวคิดเพื่อสร้างแนวทางในการปฏิบัติวิชาชีพ รวมถึงเพื่อการศึกษาสาระและประเด็นต่าง ๆ จากผลงาน

ค้นคว้าวิจัยต่าง ๆ ที่อาจใช้ในเชิงสนับสนุนหรือเชิงขัดแย้งกับสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น การศึกษาจากเอกสารจึงเป็นเสมือนการศึกษาจากผู้รู้ผ่านการบันทึกเพื่อการถ่ายทอดต่อไป เอกสารวิชาการยังเป็นแหล่งบันทึกงานสถาปัตยกรรมที่มีความโดดเด่นหรือลักษณะเฉพาะที่สะท้อนถึงพัฒนาการตามกาลเวลาที่ผ่านไป (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร และคณะ, 2536)

การสำรวจงานสถาปัตยกรรม งานสถาปัตยกรรมเป็นส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อมสรรค์สร้าง (built environment) การสำรวจงานสถาปัตยกรรมจึงเป็นการสัมผัสสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น โดยมุ่งหวังที่จะได้ค้นพบปรัชญาเบื้องต้นที่เป็นเหตุผลหรือที่มาของรูปแบบ โดยการสังเกตหรือบันทึกปรากฏการณ์ทางสถาปัตยกรรมในบริบทสภาพแวดล้อมกายภาพ สภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เป็นการศึกษาองค์รวม ทั้งวัสดุที่ใช้ วิธีการก่อสร้าง รูปแบบเฉพาะ (style) สุนทรียภาพ ตลอดจนภูมิทัศน์โดยรอบ รวมไปถึงภูมิทัศน์วัฒนธรรมโดยรวม จากการพิจารณาอาคารที่สัมพันธ์กับชุมชนเมือง จึงจะนับว่าเป็นการสำรวจที่ครอบคลุม

การสัมภาษณ์สถาปนิกและนักวิชาการ สถาปนิกเป็นผู้รังสรรค์ เนรมิตจากจินตนาการภายใต้เงื่อนไขที่เป็นบริบทแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นสภาพที่ตั้ง สภาพสังคมวัฒนธรรม วัสดุและเทคนิคการก่อสร้าง สภาพแวดล้อมที่ต้องอาศัยเทคโนโลยีที่เหมาะสม รวมทั้งภายใต้บริบทโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ เพื่อสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าที่ตอบรับกับบริบทในมิติต่าง ๆ การสัมภาษณ์สถาปนิกจึงเป็นการหาข้อมูลเชิงลึกเพื่อเข้าใจถึงแนวคิดที่ซ่อนเร้นหรือแอบแฝงอยู่ในงานสถาปัตยกรรมของสถาปนิก การถ่ายทอดจากคำพูดของสถาปนิกผู้ออกแบบจึงเป็นการค้นหาข้อมูลจากแหล่งที่เชื่อถือได้ และสามารถดึงความรู้สึกนึกคิดของผู้ออกแบบออกมาให้เป็นທີ່ประจักษ์ได้ ส่วนการสัมภาษณ์นักวิชาการ มุ่งค้นหามุมมองที่หลากหลายและต่างจากสถาปนิก

การสอบถามกลุ่มสถาปนิกทั่วไป เป็นการมุ่งค้นหาข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับระดับความเห็นด้วยที่มีต่อประเด็นต่าง ๆ รวมทั้งองค์ประกอบหลัก ๆ ของความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ตามที่ได้กำหนดไว้ในกรอบวิจัยทั้ง 6 ซึ่งครอบคลุมสาระสำคัญตั้งแต่ลักษณะเชิงนามธรรม/รูปธรรม การก่อรูป การจัดองค์ประกอบ ส่วนประกอบและส่วนประณีต ไปจนถึงสถาปัตยกรรมเขียว อิทธิพลโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ ข้อมูลเชิงปริมาณเหล่านี้ซึ่งได้จากแบบสอบถาม แสดงค่าน้ำหนักที่บ่งบอกถึงความสำคัญและการยอมรับในลักษณะสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ตามทัศนะของกลุ่มสถาปนิกทั่วไปในวงการวิชาชีพสถาปัตยกรรม

การสอบถามกลุ่มคนทั่วไป มุ่งค้นหาข้อมูลเชิงปริมาณในทำนองเดียวกันจากทัศนะของกลุ่มคนทั่วไป โดยเป็นการถามจากแบบสอบถามที่จัดขึ้นเป็นการเฉพาะที่เหมาะสมสำหรับสอบถามคนทั่วไป ซึ่งมีประเด็นที่คนทั่วไปสามารถเข้าใจได้ หลีกเลี่ยงการใช้คำศัพท์เฉพาะ หรือถ้าจำเป็นต้องใช้ ก็มีคำอธิบายเพิ่มเติมในแบบสอบถามความคิดเห็นของคนอกวิชาชีพสถาปัตยกรรม ผลที่ได้จากแบบสอบถามกลุ่มคนทั่วไปย่อมมีความสำคัญต่อการยอมรับเอกลักษณ์ไทยในระดับชาติ

3.2 ขั้นตอนและวิธีการในภาพรวม

แต่ละโครงการวิจัยมีขั้นตอนและรายละเอียดวิธีการตามลำดับดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การค้นหาแนวคิดหลัก ๆ (key concepts) โดยการศึกษาและรวบรวมจากเอกสารทั้งตำรา หนังสือ วารสาร รายงานวิจัย งานเขียน ฯลฯ ทั้งที่เป็นสิ่งพิมพ์ และที่เป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยมีการบันทึกความหมาย/นิยามของแนวคิดหลัก ๆ พร้อมสาระที่เป็นแนวความคิด การอ้างคำกล่าวที่สื่อความหมายแนวคิดนั้น ๆ รวมทั้งการศึกษางานสถาปัตยกรรมที่เป็นกรณีตัวอย่างที่สอดคล้องกับสาระของแนวคิดหลัก พร้อมจัดทำรายการอ้างอิง ทั้งนี้ ได้มีการกำหนดกรอบแนวคิดวิจัยไปพร้อม ๆ กับการค้นหาแนวคิดหลัก ๆ โดยอาศัยสาระสำคัญจากแนวความคิดต่าง ๆ ในการกำหนดงานส่วนนี้เป็นพื้นฐานของสาระทางวิชาการที่ได้นำเสนอ ในบทแนวคิด งานศึกษาและวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้ดำเนินการส่วนนี้ในช่วง 6 เดือนแรก และในช่วงเวลาต่อมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับกรอบแนวคิดวิจัยให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 การออกสำรวจงานสถาปัตยกรรม จากงานสถาปัตยกรรมกรณีตัวอย่างที่ได้ศึกษาในขั้นตอนที่ 1 และงานสถาปัตยกรรมที่มีความโดดเด่นในแนวความคิดและหรือรูปแบบที่ได้รับรางวัลจากสมาคมวิชาชีพ หรือได้รับการเผยแพร่ในเอกสารวิชาการอย่างกว้างขวาง โดยที่ีมีความสอดคล้องกับกรอบแนวคิดหลัก ๆ และสาระในกรอบแนวคิดวิจัย ได้จัดทำเป็นรายการอาคารสถานที่ที่ควรแก่การออกสำรวจทางสถาปัตยกรรม พร้อมการคัดเลือกด้วยการจัดลำดับความสำคัญของอาคาร และความสอดคล้องกับกำหนดการเดินทาง ทั้งนี้ การออกสำรวจงานสถาปัตยกรรมได้ครอบคลุมงานสถาปัตยกรรมที่แสดงออกเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ตามแนวคิดหลัก ๆ และสาระสำคัญที่ได้กำหนดไว้ในกรอบแนวคิดวิจัย โดยกระจายการสำรวจให้ครอบคลุมภูมิภาคต่าง ๆ ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก ภาคใต้ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล และจังหวัดใกล้เคียง โดยการออกสำรวจส่วนใหญ่อยู่

ในช่วงเดือนที่ 6-12 (รายละเอียดการออกสำรวจงานสถาปัตยกรรม ปรากฏในภาคผนวก 1)

ขั้นตอนที่ 3 การสัมภาษณ์สถาปนิกและนักวิชาการ คณะผู้วิจัยได้ออกทำการสัมภาษณ์โดยตรง และการสัมภาษณ์โดยตั้งคำถามผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตามรายละเอียดดังนี้ (ภาคผนวก 2 และภาคผนวก 3)

การสัมภาษณ์โดยตรง คณะผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์สถาปนิก/นักวิชาการ รวม 20 คน จากการออกทำการสัมภาษณ์รวมทั้งสิ้น 14 รายการ เป็นสถาปนิกที่เป็นผู้ออกแบบหรือรับผิดชอบโครงการงานสถาปัตยกรรมที่ได้ออกสำรวจแล้ว รวมทั้งโครงการงานสถาปัตยกรรมที่ยังไม่ได้ออกสำรวจในบางส่วน หรือที่คาดว่าจะออกสำรวจในอนาคต ทั้งนี้ ได้มีการส่งหนังสือถึงผู้ให้สัมภาษณ์ โดยได้กำหนดคำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้าใน 3 ประเด็นหลัก ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ:

- 1) แนวคิดเบื้องหลังงานออกแบบและแรงบันดาลใจ
- 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมที่แสดงเอกลักษณ์ไทยสมัยใหม่ พร้อมตัวอย่างงานออกแบบ
- 3) ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับรายละเอียดรูปแบบลักษณะไทยตามหัวข้อโครงการวิจัยเฉพาะ

การให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 ประเด็นดังกล่าวจะขึ้นาทิศทางการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ทั้งนี้ได้ดำเนินการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ในช่วงเดือนที่ 13-18

การสัมภาษณ์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คณะผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์สถาปนิกและนักวิชาการ รวม 5 คน โดยการตั้งคำถามให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบโดยผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นการตอบที่ผ่านการตรึงตรอง เพราะมุ่งถามในประเด็นที่มีความซับซ้อนและแง่มุมทางวิชาการ รวม 7 ประเด็นด้วยกัน ได้แก่

- 1) ความจำเป็นในการสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมให้มีเอกลักษณ์ไทยสำหรับสังคมไทยที่มีลักษณะเป็นสังคมพหุลักษณะ
- 2) การออกแบบที่แสดงออกเอกลักษณ์ไทยในเชิงรูปธรรม โดยไม่นำรูปแบบ 'ของสูง' (รูปแบบวัดและวัง) มาใช้โดยไม่ขัดต่อฐานานุรักษ์
- 3) ความคิดเห็นต่อรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์
- 4) ความคิดเห็นต่อการนำรูปแบบเชิงสัญลักษณ์มาใช้กับอาคารสมัยใหม่ตามแนวคิดความเชื่อไตรภูมิ (กรณีอาคารรัฐสภาแห่งใหม่) และตามแนวที่มีการ

- ปรับให้ดูทันสมัย (กรณีอาคารศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์)
- 5) ความคิดเห็นต่อรูปแบบสถาปัตยกรรมที่อิงกับสภาพภูมิอากาศเป็นหลักโดยไม่นำปัจจัยด้านรูปแบบเฉพาะ (style) มาร่วมพิจารณา
 - 6) ถ้าพึงการสร้างสรรค์ตามแนวสถาปัตยกรรมเขียวเพียงพอต่อการกำหนดลักษณะไทย/เอกลักษณ์ไทยหรือไม่ โดยไม่นำมิติทางด้านรูปแบบเฉพาะมาพิจารณาในการออกแบบ และ
 - 7) ความสำคัญของปัจจัยต่อไปนี้ต่อการสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมสำหรับสังคมปัจจุบัน: การจัดผังและการจัดรูปอาคาร (planning & configuration) สัดส่วนหลังคาและอาคารในมิติ 'scale & proportion' องค์ประกอบและส่วนประดับในมิติ 'components, elements & ornaments' เมื่อมีการผสมผสาน 'ของเดิม' และ 'ของใหม่' เข้าด้วยกัน โดยเฉพาะการแปรผันที่เกิดจากความต้องการด้านการใช้สอย ด้านการสื่อสาร ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม และอื่น ๆ ของสังคมปัจจุบัน

ทั้งนี้ได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในช่วงเดือนที่ 17-18 และได้มีการจัดทำกรออดเทปบันทึกคำสัมภาษณ์คำต่อคำ และจัดทำบทสรุปการให้สัมภาษณ์พร้อมการแสดงผลงานออกแบบจากการสัมภาษณ์แต่ละราย

ขั้นตอนที่ 4 การสอบถามกลุ่มสถาปนิกทั่วไปและกลุ่มคนทั่วไป จากข้อมูลที่ได้รวบรวมตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1 ถึงขั้นตอนที่ 3 ประกอบกันนำไปสู่การจัดทำแบบสอบถามกลุ่มสถาปนิกทั่วไปและกลุ่มคนทั่วไป เกี่ยวกับระดับความคิดเห็นด้วยที่มีต่อแนวคิดและรูปแบบสถาปัตยกรรมตามแนวคิดหลัก ๆ และสาระแนวความคิดสำคัญของโครงการวิจัยเฉพาะทั้ง 6 โครงการว่า เห็นด้วยมากน้อยเพียงใดกับแนวความคิดและรูปแบบเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ซึ่งส่วนใหญ่ของข้อคำถามมีภาพประกอบคำถาม คำถามมีจำนวนประมาณ ± 25 ข้อ ต่อกลุ่มผู้ตอบต่อโครงการวิจัยเฉพาะ ดังนั้นโดยรวมแล้วมี 158 คำถามสำหรับการถามกลุ่มสถาปนิกทั่วไป และ 135 คำถามสำหรับการถามกลุ่มคนทั่วไป สำหรับโครงการวิจัยเฉพาะ ทั้ง 6 โครงการ โดยผู้ตอบสามารถเลือกตอบได้ใน 2 ช่องทางด้วยกัน คือ การตอบแบบสอบถามทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และการตอบแบบสอบถามทางเอกสาร ซึ่งปรากฏว่า การเลือกตอบผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์มีจำนวนน้อยกว่า โดยผู้ตอบส่วนใหญ่เป็นสถาปนิก ทั้งนี้โดยการเลือกผู้ตอบผ่านการสุ่มตัวอย่างแบบตามความสะดวก (convenient sampling)

ทั้งนี้ ได้มีการตรวจสอบแบบสอบถามทั้ง 2 ชุด (ชุดสถาปนิกทั่วไปและชุดคน

ทั่วไป) ใน 2 ขั้นตอนด้วยกัน คือ ขั้นแรก ตรวจสอบความเป็นไปได้ในการใช้แบบสอบถามที่ได้จัดเตรียมไว้ รวมทั้งการแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เพื่อให้มีการใช้งานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ผู้ใช้มีความเข้าใจคำถามตรงกัน และได้มีการจัดทำนิยาม เพื่ออธิบายศัพท์เทคนิคต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ขั้นที่ 2 จัดให้มีการทดสอบซ้ำ (test-retest) เพื่อทดสอบความเชื่อถือได้ของแบบสอบถามในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่ให้มีการประเมินความเห็นใน 5 ระดับด้วยกัน ผลของการทดสอบจากจำนวนตัวอย่าง 25 รายสำหรับกลุ่มสถาปนิกทั่วไป และ 35 รายสำหรับกลุ่มคนทั่วไป ปรากฏว่ามีค่าความสัมพันธ์อย่างมีนัยของข้อมูลครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 จากข้อคำถามในแบบสอบถามแต่ละชุดทั้ง 2 ชุด และแต่ละโครงการทั้ง 6 โครงการ โดยมีค่า Pearson Product-Moment Correlation Coefficient (r) ดังนี้

ชุดสถาปนิกทั่วไป ค่า r ระหว่าง 0.667 – 0.919 มีนัยสำคัญที่ระดับ .000
ชุดคนทั่วไป ค่า r ระหว่าง 0.663 – 0.932 มีนัยสำคัญที่ระดับ .000

ส่วนจำนวนตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม ได้กำหนดไว้ดังนี้

ผู้ตอบสถาปนิกทั่วไปในโครงการเฉพาะ 6 โครงการ:

ผู้ตอบที่เป็นสถาปนิกทั่วไป โครงการละอย่างน้อย 200 คน¹

ผู้ตอบคนทั่วไปในโครงการเฉพาะ 6 โครงการ:

ผู้ตอบที่เป็นคนทั่วไป โครงการละอย่างน้อย 300 คน¹

¹การกำหนดจำนวนตัวอย่าง มีความคลาดเคลื่อน $\pm 7\%$ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (Israel, 1992: 3)

ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบูรณาการพร้อมการอภิปรายผล จากข้อมูลที่ได้จากแหล่งต่าง ๆ ทั้ง 5 แหล่ง ได้มีการวิเคราะห์อย่างต่อเนื่องมาตามลำดับ เพื่อการใช้ประโยชน์ตามขั้นตอนของงานวิจัย ได้แก่ การจัดทำกรอบแนวคิดวิจัย (research conceptual framework) การค้นหารูปแบบที่แสดงออกเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ การค้นหาแนวความคิดเบื้องต้นหลังการออกแบบ ซึ่งเป็นที่มาของเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ รวมทั้งแนวความคิดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์มุมมองและ แง่คิดที่มีต่อการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมที่เชื่อมโยงกับปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมปัจจุบัน และท้ายสุดเป็นการวิเคราะห์เชิงปริมาณเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นด้วยที่มีต่อแนวความคิดและรูปแบบสถาปัตยกรรมที่แสดงเอกลักษณ์

สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ โดยทั้งกลุ่มสถาปนิกทั่วไปและกลุ่มคนทั่วไป การวิเคราะห์สำหรับแต่ละโครงการวิจัยเฉพาะมีดังต่อไปนี้

1. ระดับค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นด้วย พร้อมส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากการตอบของผู้ตอบที่เป็นสถาปนิกทั่วไปและคนทั่วไป ต่อข้อคำถามเกี่ยวกับแนวความคิดและรูปแบบ
2. การวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis)² เพื่อค้นหามิติที่มีความสำคัญตามลำดับของแต่ละกรอบแนวคิดวิจัยที่ปรากฏในโครงการวิจัยเฉพาะทั้ง 6 โครงการ การวิเคราะห์องค์ประกอบนี้จะขึ้นไปถึงมิติที่มีความสำคัญในการกำหนดแนวความคิดและรูปแบบเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่

² อ่านรายละเอียดการวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) ใน Coughlin & Knight (2007); <http://rci2010.wordpress.com/> การวิเคราะห์องค์ประกอบ

ทั้งนี้ ได้จัดให้มีการวิเคราะห์ต่อท้ายการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ในการวิเคราะห์เชิงบูรณาการและการอภิปรายผลข้อมูลจากการสำรวจทางกายภาพ การสัมภาษณ์สถาปนิกและนักวิชาการเกี่ยวกับแนวความคิดและเบื้องหลังแนวความคิดการออกแบบ และจากการสอบถามกลุ่มสถาปนิกทั่วไปและกลุ่มบุคคลทั่วไปเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นด้วยที่มีต่อแนวความคิดและรูปแบบที่นำไปสู่การสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ โดยที่เป็นไปตามสาระสำคัญของกรอบแนวคิดวิจัยของแต่ละโครงการ รวมทั้งได้จัดให้มีการวิเคราะห์ในมิติการสืบสาน การปรับเปลี่ยน และการคิดใหม่-ทำใหม่ จากการพิจารณาแนวรูปแบบและแนวโน้มในการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่

ขั้นตอนที่ 6 การสรุปและการเสนอแนะ การนำเสนอบทสรุปและเสนอแนะจากการวิจัยตามกรอบแนวคิดวิจัยของแต่ละโครงการทั้ง 6 โครงการ แยกจากกัน เพื่อความชัดเจนตามแนวคิดหลัก ๆ (key concepts) และสาระสำคัญตามแนวความคิด (concepts) ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยให้มีการชี้ประเด็นเกี่ยวกับการสืบสาน การปรับเปลี่ยนและการคิดใหม่-ทำใหม่ในแนวความคิดและรูปแบบจากอดีตสู่ปัจจุบันและอนาคต โดยให้มีข้อสรุปที่มีความชัดเจนและสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการออกแบบงานสถาปัตยกรรมให้มีเอกลักษณ์ไทยที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมปัจจุบัน

ส่วนข้อเสนอแนะได้มุ่งไปที่ประเด็นต่าง ๆ ที่ยังจะต้องมีการค้นหา/วิจัยเพิ่มเติม และการพัฒนาต่อไปในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้กับอาคารที่มีความสำคัญระดับชาติ รวมทั้งอาคารที่จะสามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศจากการท่องเที่ยว โดยการสร้างสรรค์ให้มีเอกลักษณ์ไทยตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ซึ่งจำเป็นต้องมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต

3.3 รายละเอียดวิธีการวิจัยโครงการสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์

โครงการวิจัย สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ มีสาระสำคัญและรายละเอียดวิธีการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนารอบแนวคิดวิจัย (research conceptual framework) งานวิจัยนี้ต้องประมวลแนวคิด (concepts) หลากหลายที่จัดเป็นพื้นฐานของสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ จากแหล่งข้อมูลทั้ง 5 (เอกสาร การสำรวจงานสถาปัตยกรรม การสัมภาษณ์สถาปนิก/นักวิชาการ และการสอบถามกลุ่มสถาปนิกทั่วไปและกลุ่มคนทั่วไป) โดยการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

2. ผลจากการพัฒนารอบแนวคิดวิจัยนำไปสู่การประมวลแนวความคิดต่าง ๆ จำนวนมากภายใต้แนวความคิดหลัก ๆ (key concepts) 4 ประการที่เป็นกรอบพื้นฐานสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ ดังนี้

1. สถาปัตยกรรมในแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นภิวัตน์
2. สถาปัตยกรรมในแนวชุมชนสมัยใหม่กับประเพณี
3. สถาปัตยกรรมที่เป็นการขัดต่อฐานานุลักษณะ
4. สถาปัตยกรรมในแนวรูปแบบไทยสมัยใหม่เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ทั้งนี้ สาระสำคัญของแต่ละแนวคิดหลักประกอบด้วยแนวความคิดและสาระที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะมีการพัฒนาต่อไปในรายละเอียดเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย

3. หนึ่งในข้อคำถามในการสัมภาษณ์สถาปนิกเกี่ยวกับการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ได้แก่ ประเด็นเกี่ยวกับกระแสโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นภิวัตน์ ซึ่งครอบคลุมปัจจัยที่มีผลต่อบูรณาการทางวัฒนธรรม และแนวทางการสร้างสรรค์เชิงบูรณาการ นอกจากนี้ยังรวมถึงประเด็นเกี่ยวกับการวางเคียงกันขององค์ประกอบสมัยใหม่กับประเพณี และการขัดต่อฐานานุลักษณะ ที่สอดคล้องกับผลงานออกแบบและความเชี่ยวชาญของผู้ให้สัมภาษณ์

4. หนึ่งในข้อคำถามการสัมภาษณ์สถาปนิกและนักวิชาการผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์เอกลักษณ์ไทยสำหรับอาคารที่มีความสำคัญระดับชาติสำหรับสังคมปัจจุบัน โดยที่เป็นประเภทอาคารที่ไม่เคยมีมาก่อน (ไม่ใช่ประเภทวัดและวัง) จะมีการออกแบบที่แสดงเอกลักษณ์ไทยในเชิงรูปธรรมได้อย่างไรโดยไม่จำรูปแบบ

‘ของสูง’ มาใช้เพื่อไม่เป็นการขัดต่อฐานานุลักษณะ

5. ในการสอบถามกลุ่มสถาปนิกทั่วไปและกลุ่มคนทั่วไป มีรายละเอียดเชิงปริมาณดังต่อไปนี้

กลุ่มสถาปนิกทั่วไป: จำนวน 202 คน แบบสอบถาม จำนวน 31 ข้อ

กลุ่มคนทั่วไป: จำนวน 316 คน แบบสอบถาม จำนวน 23 ข้อ

6. ในการค้นหาลักษณะการสืบสาน การปรับเปลี่ยน และการคิดใหม่-ทำใหม่ จำเป็นต้องกำหนด**แนวรูปแบบที่เป็นมิติเชิงรูปธรรม** ให้มีความชัดเจนสำหรับแนวความคิดต่าง ๆ ของสถาปัตยกรรมในแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นวิวัฒน์ สถาปัตยกรรมในแนวคู่ขนานสมัยใหม่กับประเพณี สถาปัตยกรรมที่เป็นการขัดต่อฐานานุลักษณะ และสถาปัตยกรรมในแนวรูปแบบไทยสมัยใหม่เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อการเชื่อมโยงกับผลงานสถาปัตยกรรมในการจำแนกตามลักษณะการสืบสาน การปรับเปลี่ยน หรือการคิดใหม่-ทำใหม่

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล: สถาปัตยกรรมไทย สมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นไปตามลำดับของหัวข้อพอสังเขป ดังต่อไปนี้

- 4.1 ลักษณะข้อมูลและการนำไปใช้ประโยชน์
- 4.2 การวิเคราะห์บทสัมภาษณ์
 - 4.2.1 การสัมภาษณ์โดยตรง
 - 4.2.2 การสัมภาษณ์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์
 - 4.2.3 ข้อสรุปจากการสัมภาษณ์โดยตรงและการสัมภาษณ์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์
- 4.3 การวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มสถาปนิกทั่วไป
 - 4.3.1 การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นด้วยของกลุ่มสถาปนิกทั่วไป
 - 4.3.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ความคิดเห็นของกลุ่มสถาปนิกทั่วไป
- 4.4 การวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มคนทั่วไป
 - 4.4.1 การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นด้วยของกลุ่มคนทั่วไป
 - 4.4.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ความคิดเห็นของกลุ่มคนทั่วไป
- 4.5 ข้อเสนอแนะเชิงเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มสถาปนิกทั่วไปกับกลุ่มคนทั่วไป
 - 4.5.1 การเปรียบเทียบประเด็นตามระดับความคิดเห็นด้วยในสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์ระหว่างกลุ่มสถาปนิกทั่วไปกับกลุ่มคนทั่วไป
 - 4.5.2 การเปรียบเทียบองค์ประกอบความคิดเห็นในสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์ระหว่างกลุ่มสถาปนิกทั่วไปกับกลุ่มคนทั่วไป

4.6 การวิเคราะห์เชิงบูรณาการและการอภิปรายผล

- 4.6.1 การวิเคราะห์สถาปัตยกรรมในแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นวิวัฒน์
- 4.6.2 การวิเคราะห์สถาปัตยกรรมในแนวคู่ขนานสมัยใหม่กับประเพณี
- 4.6.3 การวิเคราะห์สถาปัตยกรรมที่เป็นการขัดต่อฐานานุลักษณะ
- 4.6.4 การวิเคราะห์สถาปัตยกรรมในแนวรูปแบบไทยสมัยใหม่เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์

4.7 การวิเคราะห์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัฒน์ในมิติการสืบสาน การปรับเปลี่ยน และการคิดใหม่-ทำใหม่

- 4.7.1 การวิเคราะห์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์ และท้องถิ่นวิวัฒน์ในมิติการสืบสาน การปรับเปลี่ยน และการคิดใหม่-ทำใหม่ ผ่านแนวรูปแบบต่าง ๆ และแนวโน้มในการสร้างสรรค์
- 4.7.2 ข้อสรุปลักษณะโดดเด่นในสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัฒน์

4.1 ลักษณะข้อมูลและการนำไปใช้ประโยชน์

ข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมมาจากแหล่งข้อมูลหลัก 5 แหล่ง โดยต่างมีลักษณะข้อมูลตามวัตถุประสงค์การใช้ประโยชน์เฉพาะ ดังนี้

1. การค้นหาทฤษฎี แนวความคิดและองค์ความรู้ ด้านสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัฒน์จากเอกสาร เป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างกรอบแนวคิดวิจัย (research conceptual framework) โดยมีการกำหนดแนวคิดหลัก ๆ (key concepts) และสาระแนวความคิด (concepts) ที่จะมีการพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดวิจัยอย่างต่อเนื่องต่อไป
2. การสำรวจงานสถาปัตยกรรม ที่แสดงลักษณะสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัฒน์เพื่อใช้เป็นแหล่งอ้างอิงรูปแบบตามที่ปรากฏใน
 - การสำรวจงานศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในบทที่ 2
 - การสำรวจภาคสนามงานสถาปัตยกรรมที่เข้าข่ายตามกรอบแนวคิดวิจัย

- การกล่าวถึงในบทสัมภาษณ์สถาปนิกและนักวิชาการ
ทั้งนี้รวมทั้งเพื่อนำไปใช้อ้างอิงในการสร้างแบบสอบถาม

3. การสัมภาษณ์สถาปนิกและนักวิชาการ ซึ่งมุ่งค้นหาแนวคิดเบื้องหลังงานออกแบบสถาปัตยกรรม โดยเฉพาะในการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ทั้งนี้ได้เชื่อมโยงเข้ากับอิทธิพลของโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์

4/5. การใช้แบบสอบถามเพื่อถามกลุ่มสถาปนิกทั่วไปและกลุ่มคนทั่วไป โดยสาระสำคัญของแบบสอบถามมุ่งค้นหาคำตอบสำหรับประเด็นที่ได้ค้นพบจากการสำรวจงานศึกษา/งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งที่ได้จากการสำรวจงานสถาปัตยกรรม และจากการสัมภาษณ์สถาปนิกและนักวิชาการ ทั้งนี้ มุ่งการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อประเด็นคำถามจำนวน 31 ข้อ สำหรับกลุ่มสถาปนิกทั่วไป และจำนวน 23 ข้อ สำหรับกลุ่มคนทั่วไป กลุ่มข้อความที่มีความสัมพันธ์ต่อกัน เป็นองค์ประกอบหลัก ๆ ในความคิดเห็นของกลุ่มสถาปนิกทั่วไปและกลุ่มคนทั่วไป

4.2 การวิเคราะห์บทสัมภาษณ์

การดำเนินการสัมภาษณ์ในโครงการวิจัย การสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ประกอบด้วย การสัมภาษณ์โดยตรง และการสัมภาษณ์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

4.2.1 การสัมภาษณ์โดยตรง

คณะผู้วิจัยได้ออกทำการสัมภาษณ์สถาปนิกผู้ออกแบบอาคารที่จัดเป็นงานสถาปัตยกรรมในแนวเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ตามที่ได้ปรากฏในเอกสารต่าง ๆ และที่ได้ทำการสำรวจลักษณะทางกายภาพ ในการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างได้กำหนดคำถามใน 3 ประเด็นหลัก ๆ ดังนี้

- 1) แนวคิดเบื้องหลังงานออกแบบและแรงบันดาลใจ
- 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมที่แสดงเอกลักษณ์ไทยสมัยใหม่
- 3) ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับรายละเอียดรูปแบบลักษณะไทย ตามสาระที่กำหนดไว้ในกรอบแนวคิดวิจัยในส่วนสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และ

ท้องถิ่นวิวัฒน์

การสัมภาษณ์สถาปนิกจึงเป็นการหาข้อมูลเชิงลึก เพื่อเข้าใจถึงแนวคิดที่ซ่อนเร้นหรือแอบแฝงอยู่ในงานสถาปัตยกรรมของสถาปนิก สามารถดึงความรู้สึกนึกคิดของผู้ออกแบบออกมาจากคำพูดของผู้ให้สัมภาษณ์ ส่วนการสัมภาษณ์นักวิชาการมุ่งให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมที่เชื่อมโยงกับปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม

บทสรุปจากการสัมภาษณ์

สาระสำคัญของการสัมภาษณ์ในส่วนที่เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัฒนาการสรุปตามประเด็นต่าง ๆ ที่ผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละรายได้ให้ไว้หรือไม่ได้ให้ไว้จากการสัมภาษณ์ที่เปิดโอกาสให้แสดงแนวคิดเฉพาะและข้อพิจารณาที่ใช้เป็นเงื่อนไขหรือปัจจัยที่นำไปสู่งานออกแบบ หรือสู่การวิพากษ์วิจารณ์ในกรณีของนักวิชาการ

องอาจ สาตรพันธุ์ (สัมภาษณ์วันที่ 10 ธันวาคม 2554)

จากการที่สถาปนิกองอาจ สาตรพันธุ์ ให้ความสำคัญกับ ‘แก่น’ โดยเฉพาะแก่นของการวางผังพื้นที่จัดเป็น ‘กระดูของงาน’ จึงสนใจรูปแบบโครงร่างของอาคาร ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่องอาจ สาตรพันธุ์ ได้ใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์รูปแบบแปลนต่าง ๆ ที่ออกแบบโดยสถาปนิกพาลาติโอ (Palladio) ปรากฏว่า ต่างมีรูปแบบโครงร่างเดียวกัน เช่นเดียวกันสำหรับการจัดผังพื้นที่อาคารของ ‘บ้าน วัด และวัง’ จีน ก็พบว่า มีพื้นฐานหลักการวางผังพื้นที่ด้วยหลักการเดียวกัน ประกอบกับการที่องอาจ สาตรพันธุ์ ได้ยึดแนวการจัด ‘function’ ให้เรียบง่ายตามแนวทางการออกแบบของม็ส แวน เดอโรห์ จึงทำให้สามารถออกแบบงานสถาปัตยกรรมในแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นวิวัฒน์ (glocal architecture) ได้อย่างลงตัว เพราะมีความเข้าใจใน ‘แก่น’ ที่เป็นโครงร่าง ดังปรากฏว่า ผังของอาคารโรงแรมราชมรรคาในภาพรวมได้รับอิทธิพลจากการจัดผังแบบจีน กล่าวคือ มีลานโล่งขนาดย่อมต่อเนื่องกัน โดยมีระเบียงทางเดินรอบลานที่รายล้อมด้วยเสาลอย ที่มีขนาดและสัดส่วนใกล้เคียงกับเสาลอยที่ระเบียงคดวัดตื้นเกว้น องอาจ สาตรพันธุ์ จึงอาจเป็นสถาปนิกรายแรกที่ได้ออกแบบในแนวบูรณาการทางวัฒนธรรม โดยได้สืบทอดเอกลักษณ์ไทยในงานสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ พร้อมกับการรับอิทธิพลการจัดผังแบบจีน

นอกจากนี้ สถาปนิกของอาว สตรพันธุ์ ยังมีความพิถีพิถันโดยเฉพาะในมิติของสัดส่วนโดยเฉพาะการให้ความสำคัญสัดส่วนตาม 'Golden Section' ที่นำไปสู่ความงามของสถาปัตยกรรม โดยได้นำสัดส่วนโครงสร้างช่วงกลางของตัววิหารวัดน้ำแต้ม วัดพระธาตุลำปางหลวง ซึ่งมีความสวยงามใกล้เคียง 'Golden Section' มาประยุกต์กับสัดส่วนโครงสร้างของโถงกลางโรงแรมราชมรรคา

จึงกล่าวได้ว่า รูปแบบอาคารโรงแรมราชมรรคาได้แสดงถึงคุณค่าทางสถาปัตยกรรมในแนวบูรณาการทางวัฒนธรรม (cultural integration) จากบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นภิวัตน์ (glocalization) ที่นำไปสู่สถาปัตยกรรมท้องถิ่นร่วมสมัยโดยเฉพาะเมื่อได้พิจารณาปัจจัยอื่น ๆ ร่วมด้วย เช่น การเลือกใช้วัสดุดั้งเดิม เช่น การฉาบด้วยปูนหมัก ที่ให้ความเย็นกับห้อง การก่อสร้างด้วยช่างท้องถิ่น ซึ่งทำให้ผลงานก่อสร้างมีความเป็นธรรมชาติ ซึ่งพบได้ทั้งงานหัตถ์ของเสลี่ยงที่เรียงรายอยู่รอบสระเบี่ยงโรงแรมราชมรรคา รวมทั้งการปลูกต้นไม้ดึกแก่ที่ผนังด้านทิศใต้ของอาคารโรงแรม เหล่านี้ล้วนจัดเป็นการสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาไทย

สุนทร บุญญาธิการ (สัมภาษณ์วันที่ 20 กันยายน 2555)

สถาปนิกสุนทร บุญญาธิการ มีแนวทางการออกแบบที่จัดได้ว่า **ปฏิเสธแนวบูรณาการทางวัฒนธรรม (cultural intergration)** เพราะโดยเหตุผลส่วนตัวไม่มีความเชื่อในสิ่งที่มนุษย์ทำมาแต่อดีต จึงไม่ยึดรูปแบบสถาปัตยกรรมในอดีต ทั้งนี้ จากการที่ได้มีการวิจัยเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทยในอดีต (สุนทร บุญญาธิการ และธนิต จินดาวณิก, 2537; สุนทร บุญญาธิการ, 2542: 35 – 55) ได้ข้อสรุปว่าในสภาพการณ์ปัจจุบัน ไม่อาจพึ่งพาสภาวะแวดล้อมภายนอกในการสร้างสภาวะสบาย จึงไม่อาจนำรูปแบบเรือนไทยเดิมมาใช้ เพราะไม่เหมาะสมกับสภาพบริบทปัจจุบัน (มีอุณหภูมิภายนอกเฉลี่ยสูงขึ้น 3 องศา เมื่อเทียบกับอุณหภูมิภายนอกสมัย ร.4 – ร.5 และไม่อาจอาศัยการระบายอากาศโดยวิธีธรรมชาติ) สำหรับอาคารสาธารณะได้มุ่งไปที่การใช้วัสดุสมัยใหม่ เช่น โฟม กระจกคุณภาพสูงแทนการใช้ผนังอิฐหนาในการห่อหุ้มความร้อน ดังนั้น สถาปนิกสุนทร บุญญาธิการ จึงมี**แนวคิดในการเอาชนะธรรมชาติตามแนวคิดโลกตะวันตก พร้อม ๆ กับการอยู่กับธรรมชาติ ตามความคิดของคนตะวันออก** โดยเฉพาะการคำนึงถึงสภาพดินฟ้าอากาศ การโคจรของดวงอาทิตย์ อุณหภูมิ ความชื้น ฯลฯ ซึ่งนำไปสู่การสร้างสรรค์ระบบปิดที่เรียกว่าแบบ 'ตู้เย็น' โดยยืนยันถึงความจำเป็นในการติดตั้งระบบปรับ

อาคารสำหรับอาคารในประเทศไทย เช่น อาคารอนุรักษ์พลังงานเฉลิมพระเกียรติ อาคารบริหาร มหาวิทยาลัยชินวัตร อาคารเฉลิมพระเกียรติ 81 พรรษา 5 ธันวาคม 2551 อาคารศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 เป็นต้น ซึ่งปรากฏว่า เป็นอาคารที่มีรูปทรงเฉพาะ คือ รูปทรงกลม (3 หลังแรก) และรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ผนังโดยรอบเอียงออก

กล่าวได้ว่า แทนการผสมผสานลักษณะไทย ลักษณะท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแนวบูรณาการทางวัฒนธรรม สถาปนิกสุนทร บุญญาธิการ ได้สร้างสรรค์แนวสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ในมิติเทคโนโลยีอาคาร โดยไม่ต้องคำนึงถึงความต่อเนื่องของรูปลักษณะในมิติทางวัฒนธรรม แม้แต่แผงกันแดดในแนวสถาปัตยกรรมร้อนชื้นก็ไม่ใช้ เพราะรูปแบบที่ใช้เป็นรูปแบบระบบปิด

พิริส พัทธเสวต (สัมภาษณ์วันที่ 20 กันยายน 2555)

จากการที่ พิริส พัทธเสวต มีความสนใจและคำนึงถึงทุกปัจจัยที่เป็นที่มาของรูปแบบสถาปัตยกรรม แม้ว่าโดยภูมิหลังแล้ว ไม่ได้มีพื้นฐานทางด้านสถาปัตยกรรมเอกลักษณ์ไทย จึงไม่ได้สนใจการสร้างสรรค์เอกลักษณ์ไทยอย่างจริงจังจากปัจจัยหลัก ๆ 4 ประการ ได้แก่ 1) วิถีไทย จากความเป็นชาติ ที่สะท้อนจากรากฐานประเพณีที่ครอบคลุมถึง 'tectonic culture' 2) วิถีธรรมชาติ โดยเฉพาะสภาพตามธรรมชาติของภูมิอากาศร้อนชื้นที่เป็นตัวกำหนดสถาปัตยกรรมในป่าฝน (tropical architecture) 3) คติความเชื่อและศาสตร์ทางฮวงจุ้ย โดยเฉพาะคติความเชื่อตามจักรวาลคติ 4) หลากหลายแนวคิดทางสถาปัตยกรรม จากสถาปนิกชั้นนำของโลกที่มีอิทธิพลต่อพิริส พัทธเสวต ดังนั้น จึงทำให้ผลงานออกแบบเป็นไปในแนวบูรณาการทางวัฒนธรรม ที่นำไปสู่การสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมในแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ (glocal architecture)

แต่ด้วยปัจจัยวิถีธรรมชาติมีความสำคัญต่อการออกแบบอาคารประเภทบ้านพักอาศัย จึงมีรูปทรงตามลักษณะธรรมชาติ โดยเฉพาะหลังคาทรงจั่ว มีชายคายื่นยาวพร้อมปลายที่เป็นระแนง การยกลอยอาคารไม่ติดดินเพื่อหนีความชื้น การมีพื้นที่ลานกลาง (court) ทำนองเดียวกับชาชนที่ทำหน้าที่ต่อเชื่อมเรือนเข้าด้วยกัน ตลอดจนการใช้วัสดุธรรมชาติ การประยุกต์ปัจจัยวิถีธรรมชาติกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ในบริบทสังคมปัจจุบัน จึงทำให้เกิดแนวสถาปัตยกรรมท้องถิ่นร่วมสมัย เช่น ในกรณีการออกแบบ บ้านตะวันออก (East House) ฯลฯ

นอกจากนี้ สถาปัตยกรรมในแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นวิวัตน์ (glocal architecture) ยังเกิดจากการสร้างสรรคเชิงรูปลักษณ์ (image) ที่เป็นการจงใจใช้รูปลักษณ์ไทย เช่น หลังคาทรงจั่วมุงด้วยกระเบื้องดินเผา การใช้ค้ำยัน การจัดให้มีบันไดอยู่ภายนอก การจัดกลุ่มอาคารรายล้อมลานกลาง เป็นต้น รวมทั้งเกิดจากการสร้างสรรคเชิงสัญลักษณ์ (symbol) เช่น ที่อาคารจุฬาพัฒน์ 13 ที่มีการจัดองค์ประกอบ (configuration of elements) ที่มีลักษณะไทย เช่น การมีใต้ถุน การใช้ค้ำยัน การใช้เกล็ดในแนวนวนศิลป์ ฯลฯ กับรูปแบบโพสต์โมเดิร์น (Post-Modern) ในลักษณะผสมผสานในทำนอง ‘สถาปัตยกรรมที่ผสมผสาน’

อมตะ หลูไพบูลย์ และทวีติย์ วัชรราช เทพาคำ (สัมภาษณ์วันที่ 27 กันยายน 2555)

งานสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่เป็นผลงานของ Department of Architecture เกิดจากการแก้ปัญหาเฉพาะกรณี เพื่อให้ได้ผลงานออกแบบที่เป็นการตอบโจทย์ที่พิจารณาจากบริบทของสภาพที่ตั้ง ความต้องการของผู้ใช้/ผู้อยู่อาศัยของแต่ละโครงการที่มีความต้องการทั้งส่วนที่เป็น ‘international’ และส่วนที่เป็น ‘local’ งานสถาปัตยกรรมจึงเป็นไปในแนวท้องถิ่นร่วมสมัย เช่น การออกแบบศาลาภูเก็ต รีสอร์ท (Sala Phuket Resort) ที่มีการศึกษารูปแบบสถาปัตยกรรม ‘Chinois Portugese’ และนำมาผสมผสานในการออกแบบ มีการนำองค์ประกอบ (elements) ท้องถิ่นมาปรับปรุงใหม่ เช่น เป็นลายปูนปั้นบนผนังและเพดาน ผนังโปร่งลายจีน ลวดลายกระเบื้องห้องน้ำ เป็นต้น

อมตะ หลูไพบูลย์ มีความเชื่อว่าเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเอง ไม่ใช่เป็นสิ่งที่จงใจให้เกิดขึ้นได้ แม้ว่าผลงานออกแบบมีแนวทางที่สอดคล้องกับ ‘tropical architecture’ แต่ก็ไม่ปรากฏว่า ผู้ออกแบบได้อ้างถึงรูปแบบ ‘tropical’ ทั้งที่ เช่น มีการออกแบบโดยการเปิดช่องโถง (atrium) เพื่อให้อากาศถ่ายเทความร้อนออกไปผ่าน skylight 2 ชั้น การใช้ระแนงกรองแสงและความร้อนในลักษณะ double-layer skin ในกรณีอาคารสำนักงาน Sun One

ทั้งนี้ อมตะ หลูไพบูลย์ ได้สร้างสรรค์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ในแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์ (glocal architecture) แต่โดยความเห็นของผู้ออกแบบ เป็นเพียงการสร้างอัตลักษณ์จากการพิจารณาบริบท ซึ่งอาจนำไปสู่การเกิดเอกลักษณ์ไทยสมัยใหม่เมื่อเวลาผ่านไปนานอีกหลายทศวรรษ

สิน พงษ์หาญยุทธ และอิรินทรา ศิริสวัสดิ์ (สัมภาษณ์วันที่ 27 กันยายน 2555)

บริษัท แพลน อาคิเต็ค (Plan Architect) จำกัด มีการพัฒนารูปแบบสถาปัตยกรรมในแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นวิวัฒน์ (glocal architecture) มาอย่างต่อเนื่องหลายทศวรรษ โดยมีการอิงรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยในอดีตในเชิง **รูปธรรม**อย่างชัดเจนในช่วงต้น เช่น ที่อาคารสวนปาริชาติ 2 “บ้านกรองใจ” (2548) ต่อมา มีลักษณะไทย/เอกลักษณ์ไทยที่เกิดจากบูรณาการรูปแบบ **เชิงสัญลักษณ์**กับอาคารสมัยใหม่ เช่น อาคารวิทยทัศน์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2532) ซึ่งมีลักษณะไทยตรงข้ามทางเข้าอาคารตามรูปแบบสถาปัตยกรรมสุโขทัย หรืออาคารณิยะ พลาซ่า (2533) ที่มีสัญลักษณ์หลังคาทรงจั่วที่ส่วนยอดของอาคารแบบโพสท์โมเดิร์น ทำนองเดียวกันสำหรับอาคารใบหยก 1 (2530) และอาคารใบหยก 2 (สกายไฮเต็ล) (2542) ที่ใช้สัญลักษณ์ทรงจั่ว เพื่อแสดงเอกลักษณ์ไทยเฉพาะส่วนที่เป็นรูปแบบเชิงสัญลักษณ์ ‘icon’

ปัจจุบัน บริษัท Plan Architect จำกัด ได้ออกแบบในแนวบูรณาการลักษณะไทยจาก **มิติคุณภาพชีวิต** ด้วยการสร้างสรรค์ลักษณะโปร่งโล่งจากองค์ประกอบกันแดดคลุมิเย่มทางตั้งและทางนอน ที่มีความละเอียดในการจัดระแนง จึงจัดเป็นส่วนประณีตทางสถาปัตยกรรม แนวทางการออกแบบเชิงบูรณาการยังขึ้นอยู่กับประเภทอาคารในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ อาจเป็นเพียงการประยุกต์รูปแบบจากอดีต เช่น ที่โรงแรมหัวช้างเฮอริเทจไฮเต็ล (Hua Chang Heritage Hotel) (2555) หรือเป็นบูรณาการแนวคิดตลาดน้ำที่ facade ของอาคารศูนย์การค้าอินสแควร์ (In Square Retails Complex)(กำลังก่อสร้าง) ซึ่งจัดเป็นแนวบูรณาการทางวัฒนธรรมใน **มิตินามธรรม** โดยไม่ได้เป็นการใช้รูปแบบเชิงสัญลักษณ์อย่างตรงไปตรงมา

สุเมธ ชุมสาย ณ อยุธยา (สัมภาษณ์วันที่ 10 ตุลาคม 2555)

เช่นเดียวกับสถาปนิกอาวุโสทั้งหลายที่มีพัฒนาการของรูปแบบสถาปัตยกรรมตามช่วงเวลาอันยาวนาน เริ่มจากแนวคิดภูมิภาคนิยม (regionalism) ที่ครอบคลุมภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยมีรากฐานทางวัฒนธรรม การตั้งถิ่นฐาน และงานสถาปัตยกรรมที่อิงกับน้ำ [รวมถึงที่ครอบคลุมพื้นที่ West Pacific Region ตามเขต ‘Austronesia culture’ (SumetJumsai (1988))] ดังนั้น สำหรับสถาปนิกสุเมธ ชุมสาย จึงมีแนวคิดเกี่ยวกับ **บูรณาการทางวัฒนธรรม (cultural intergration)** ตั้งแต่ต้น หลัก 4 ประการที่แสดงออกเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย จึง

เป็นลักษณะร่วมของภูมิภาคที่มีรากทางวัฒนธรรมเดียวกัน (ตลอด West Pacific Region) งานออกแบบในช่วงต้น ๆ ได้แก่ อาคารต่าง ๆ ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต (ระยะแรก) (2529), โรงเรียนนานาชาติกรุงเทพ (ISB) (2534) จึงจัดเป็นงานสถาปัตยกรรมใน**แนวบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นภิวัตน์ (glocal architecture)** อย่างชัดเจนที่แสดงออกลักษณะไทยทั้งเชิงนามธรรมและรูปธรรมด้วยเทคโนโลยีการก่อสร้างและวัสดุสมัยใหม่

ลักษณะบูรณาการทางวัฒนธรรมได้เปลี่ยนไปเมื่องานสถาปัตยกรรมได้รับอิทธิพล Post-Modern เช่น อาคารหุ่นยนต์ โดยรูปแบบอาคารยังคำนึงถึงทิศทางและการปกป้องอาคารด้วยแผงกันแดด โดยปราศจากเอกลักษณ์ไทยที่เป็นการสืบสานทางวัฒนธรรม การพยายามนำแนวคิดลักษณะไทยจาก ‘ลักษณะชีไลน์แบบไทย’ ยังคงเป็นเพียงคำอธิบายเฉพาะตัวของสถาปนิกผู้ออกแบบ โดยสถาปนิกทั่วไปและคนทั่วไปจะมีความเห็นทำนองเดียวกันหรือไม่นั้น คงเป็นประเด็นที่ต้องค้นหาในงานวิจัยต่อไป

อย่างไรก็ตาม อาจเป็นจริงตามที่สถาปนิกสุเมธ ชุมสาย ได้กล่าวไว้ว่า “พวกที่ห่วง *identity* เป็นคนไม่มี *identity*” โดยอ้างถึงการที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานกว่า 700 ปี การกำหนดรูปแบบจาก**บริบทของที่ตั้งที่แวดล้อมด้วยงานสถาปัตยกรรม** ย่อมเกิดรูปแบบที่เป็นบูรณาการทางวัฒนธรรม ดังเช่นที่อาคารทำเนียบองคมนตรี ที่ได้มีการออกแบบรูปด้านอาคารที่หันเข้าหาวัดพระศรีรัตนศาสดาราม โดยมีการออกแบบช่องเปิดอาคารทำเนียบองคมนตรีที่สัมพันธ์กับรูปด้านของพระอุโบสถ วัดบวรสถานสุทธาวาส (วัดพระแก้ววังหน้า) รวมทั้งการประดับด้านหน้าด้วยโครงเหล็กรูปจั่ว ดังนั้น บูรณาการทางวัฒนธรรมจึงเกิดขึ้นได้ตามธรรมชาติของงานออกแบบที่คำนึงถึงบริบท โดยเฉพาะที่มีเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย

นิติ สถาปิตานนท์ (สัมภาษณ์วันที่ 10 ตุลาคม 2555)

รูปแบบอาคารโดยทั่วไปของบริษัท สถาปนิก 49 จำกัด เป็นไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ เช่น อาคารศูนย์เอนเนอร์ยีคอมเพล็กซ์ (Energy Complex) ฯลฯ เฉพาะอาคารของโครงการเฉพาะที่ต้องการแสดงเอกลักษณ์ไทย จึงได้มีการออกแบบ**แนวบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นภิวัตน์ (glocal architecture)** เป็นการผสมผสาน**บูรณาการทางวัฒนธรรม** ทั้งนี้ นิติ สถาปิตานนท์ ได้เน้นความเป็นไทยสมัยใหม่ (Modern Thai) ที่จะต้องแสดงจิตวิญญาณของความเป็นไทย ไม่ใช่เป็นการนำ

รูปแบบ/องค์ประกอบประเพณีมาใช้โดยตรง จิตวิญญาณของความเป็นไทย พิจารณาได้จากรูปแบบการวางผัง โดยเฉพาะการมีลาน หรือพื้นที่เปิดโล่งรายล้อม ด้วยอาคาร รูปทรง (form) ในลักษณะไตรภาค การยกใต้ถุนสูง การใช้องค์ประกอบต่าง ๆ การใช้สีหลากหลายสีแบบผสมผสานกัน การให้แสงสว่าง รวมทั้ง การนำภูมิปัญญาและความเชื่อ เหล่านี้มาเป็นปัจจัยในการกำหนดรูปแบบร่วมกับวัสดุและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ที่นำไปสู่ลักษณะไทยสมัยใหม่ ดังปรากฏที่อาคารกระทรวงการต่างประเทศ บ้านจางนักร ส่วนอาคารหอประชุมมหิตลธิษธาครที่มีความตั้งใจให้มีลักษณะไทยนั้น ยังคงเป็นกรณีศึกษาที่จะต้องมีการดำเนินการต่อไป เช่นเดียวกันสำหรับอาคารหอศิลป์ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย

แนวบูรณาการทางวัฒนธรรมยังเกิดจากลักษณะสถาปัตยกรรมท้องถิ่นร่วมสมัย เช่น ในกรณีโรงแรมทับแขกที่รูปทรงหลังคาอิงมาจากรูปลักษณะของเรือท้องถิ่น ‘กอระ’ เป็นต้น

ชาตรี อดาลิตสกุล (สัมภาษณ์วันที่ 16 ตุลาคม 2555)

สถาปนิกชาตรี อดาลิตสกุล ให้ความสำคัญกับการผสมผสานแนวคิด ตะวันออกกับรูปแบบตะวันตก ตามที่ได้เขียนไว้ในบทความ “สถาปัตยกรรมจิต ตะวันออกในร่างสากล (ชาตรี อดาลิตสกุล, 2538) กล่าวได้ว่า ชาตรี อดาลิต-สกุล มีทิศทางในการออกแบบสถาปัตยกรรมในแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์กับ ท้องถิ่น (glocal architecture) อาจพิจารณาปัจจัยหลัก ๆ ที่มีผลต่อบูรณา- การทางวัฒนธรรมได้ใน 3 ปัจจัยหลักดังนี้ โดยแต่ละปัจจัยหลักนำไปสู่ลักษณะโดดเด่นเฉพาะของอาคาร

ปัจจัยทางด้านสุนทรียภาพ ในความเป็นศิลปินได้นำเสนอรูปแบบ อาคารวิจัยและการศึกษาต่อเนื่อง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราช- กุมารี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตประสานมิตร (2539) ที่มีลักษณะ ไทยแบบผสมผสานเชิงบูรณาการทางวัฒนธรรม ที่สอดคล้องกับลักษณะสังคมไทย แบบพหุลักษณะในปัจจุบัน โดยมีการวางผังแบบมีแนวแกน หลังคาซ้อนชั้นมุงด้วย กระเบื้อง ในขณะเดียวกันก็ออกแบบให้มีหอนาฬิกาอยู่เหนืออาคารนิทรรศการทรง แปดเหลี่ยม หอนาฬิกาซึ่งเป็นองค์ประกอบตะวันตก แต่ก็ออกแบบให้เป็นแบบ จตุรมุข พร้อมยอดแหลม ส่วนเพดานภายในห้องโถงทางเข้า ได้มีการประดับด้วยผ้ง จักรวาลจำลองตามคติความเชื่อ รวมทั้งการใช้วัสดุ (หินทราย) ที่มีความกลมกลืน

กับกระเบื้องหลังคาและเชิงชายสีแดง โดยรวมจึงเป็นสถาปัตยกรรมที่มีความโดดเด่นทางด้านสุนทรียภาพ ที่แสดงถึงบูรณาการทางวัฒนธรรม

ปัจจัยทางด้านคุณภาพชีวิต จากการออกแบบอาคารปฏิบัติการคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ (2550) ที่ได้นำธรรมชาติที่เป็นพื้นที่สีเขียวเข้ามาสู่ลานภายในอาคาร นอกจากมีส่วนช่วยลดการใช้พลังงานจากความร่มรื่นและความเย็นในพื้นที่ลานโล่งแบบ 'atrium' ที่มีการระบายอากาศและความร้อนอย่างต่อเนื่อง พื้นที่สีเขียวส่วนนี้ยังสร้างโอกาสการสังสรรค์ ผู้ใช้อาคารมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จึงเป็นการออกแบบอาคารในแนวบูรณาการทางวัฒนธรรมในมิติคุณภาพชีวิต

ปัจจัยทางด้านนามธรรมของ Space ถึงแม้รูปแบบทางกายภาพของอาคารภูมิพลสังคีตวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดลจะเป็นลักษณะปิดตามกระแสสถาปัตยกรรมโลกาภิวัตน์ แต่ด้วยการออกแบบที่จัดให้มีพื้นที่ 'สี่เทา' ในลักษณะกึ่งนอกกึ่งใน ซึ่งเป็นหัวใจของ tropical architecture ในปริมาณที่สูง คือประมาณร้อยละ 40 ของพื้นที่ใช้งาน (net functional area) ที่ทำให้มีโอกาสออกแบบในลักษณะสร้างสรรค์ ย่อมเป็นการออกแบบในแนวบูรณาการทางวัฒนธรรมเกิดลักษณะไทยในมิตินามธรรมผสมผสานกับรูปแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่

ชาตรี ประกิตนันทการ (สัมภาษณ์วันที่ 16 ตุลาคม 2555)

ชาตรี ประกิตนันทการ ไม่ได้กล่าวถึงการสร้างสรรค์ลักษณะไทยในแนวบูรณาการกับสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ แต่ได้มุ่งไปที่การนำเอกลักษณ์/ลักษณะไทยที่ได้สร้างสรรค์ขึ้นในลักษณะใดก็ตาม มาใช้อย่างเหมาะสมภายใต้ข้อพิจารณาทั้ง 4 ดังนี้ 1) อาจเพื่อต้องการมีเอกลักษณ์แยกตัวออกจากรูปแบบตะวันตก 2) หรือเพื่อตอบสนองในสิ่งที่โยหา รวมถึงการแสดงเอกลักษณ์ของชาติ แต่ทั้งนี้ ก็ต้อง 3) ไม่เป็นการละเมิดกฎหมาย อย่างในกรณีอาคารศาลฎีกาที่มีรูปแบบเอกลักษณ์ไทย ซึ่งทำให้อาคารมีความสูงเกิน 16 เมตร (ตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครมีความสูงได้ไม่เกิน 16 เมตร ในเขตพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์) ที่สำคัญ 4) ต้องไม่ใช่รูปแบบลักษณะไทย เพื่อประโยชน์ในการเมืองในการสถาปนาการรวมศูนย์อำนาจ ดังที่เคยเป็นมาในช่วงทศวรรษ 2490 ด้วยรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์ของอาคารศาลากลางและอาคารศาลประจำจังหวัด รวมทั้งอาคารที่ทำการของหน่วยงานราชการต่าง ๆ

ธีรพล นิยม (สัมภาษณ์วันที่ 24 ตุลาคม 2555)

ปัจจัยความเชื่อทั้ง 5 ประการที่สถาปนิกธีรพล นิยมยึดถือในงานออกแบบ ได้แก่ 1) มนุษย์ต้องอ่อนน้อมต่อธรรมชาติ 2) การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีจิตสำนึก 3) การนำพุทธศาสนามาใช้ประโยชน์ต่อวิถีชีวิต 4) การมีความเชื่อคุณค่าพื้นฐานของงานสถาปัตยกรรมแต่ละโครงการ 5) การมีส่วนร่วมของชุมชน/ ผู้ใช้ในกระบวนการออกแบบ ความเชื่อที่ธีรพล นิยม ยึดถือดังกล่าวมีรากฐานทางความคิดแบบตะวันออก ซึ่งเป็นปัจจัยที่จำเป็นต่อการสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมในแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นวิวัฒน์ (glocalization) หากพิจารณาบริบทสังคมไทยแบบพหุลักษณะ ปัจจัยทั้ง 5 นำไปสู่บูรณาการทางวัฒนธรรมได้อย่างสมดุลท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ ถึงแม้ว่าธีรพล นิยม ไม่ได้ชี้นำไปที่ความเชื่อที่ยึดถือทั้ง 5 ประการว่า เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมให้มีเอกลักษณ์ไทยในเชิงบูรณาการได้อย่างเหมาะสมในกระแสโลกาภิวัตน์ก็ตาม

ผลงานออกแบบโดยาศรมศิลป์สตูดิโอ (าศรมสถาปนิกเพื่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม) ที่เป็นไปในแนวทางบูรณาการดังกล่าวข้างต้น ส่วนใหญ่กำลังอยู่ในระหว่างดำเนินการ

ชัยวัฒน์ ลิ้มวันนาค (สัมภาษณ์วันที่ 30 ตุลาคม 2555)

บริษัท ดีไซน์ 103 อินเตอร์เนชั่นแนล (Design 103 International) จำกัด โดยทั่วไปไม่ได้ออกแบบสถาปัตยกรรมในแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นวิวัฒน์ (glocal architecture) เฉพาะบางโครงการเท่านั้นที่ได้มุ่งออกแบบอาคารให้มีเอกลักษณ์ไทยสมัยใหม่สำหรับอาคารในบริบทสังคมปัจจุบัน บูรณาการทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นได้ในหลายรูปแบบที่สำคัญ ได้แก่

การสร้างสรรค์ลักษณะไทยในมิตินามธรรม/ รูปธรรม/ สุนทรียภาพ แนวทางหนึ่งคือ การจัดวางโครงสร้างจากรูปแบบการจัดผังเรือนไทยในอดีต ดังปรากฏที่โครงการอาคารศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ (2534) โดยมีพื้นที่ใช้สอยหลัก ๆ ขนาดใหญ่ต่อเชื่อมเข้าด้วยกันด้วยโถงทางเดินที่กว้างขวางและโอเฌ ในทำนองเดียวกับชาน อีกทั้งมีการประดับประดาด้วยองค์ประกอบแบบไทย เช่น ตุง ไม้แกะสลัก ฯลฯ ส่วนหลังคากระจุยทรงจั๊วชั้น 3 ชั้น บ่งบอกถึงความพยายามในการเชื่อมโยงอดีตกับปัจจุบันในมิติรูปธรรมที่อิงรูปแบบเชิงสัญลักษณ์

การสร้างสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ด้วยรูปแบบเชิงสัญลักษณ์ (icon)

เป็นความพยายามของผู้ออกแบบในการนำแนวคิด เช่น ‘ยุ่งข้าว’ มาเป็นต้นแบบในการออกแบบอาคารธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ ด้วยความเหมาะสมในเชิงความหมายเฉพาะที่ต้องการสื่อ แม้ว่ามีผู้ท้วงติงว่า เป็นการนำรูปแบบอาคารพื้นถิ่นขนาดเล็กอย่าง ‘ยุ่งข้าว’ หรือ ‘หลงข้าว’ มาใช้กับอาคารสาธารณะขนาดใหญ่ที่เป็นอาคารธนาคารแห่งประเทศไทย พร้อมด้วยสวนพืชรักษ์

การสร้างสรรคัลักษณ์ไทยจากมิติคุณภาพชีวิต ได้มีความสนใจในการนำแนวคิด ‘ไ้บ้าน’ ซึ่งปรากฏอยู่กลางหมู่บ้านในชนบทที่ใช้เป็นพื้นที่พบปะของลูกบ้าน มาจัดทำเป็นพื้นที่ส่วนกลางเพื่อส่งเสริมการสังคมของผู้ปฏิบัติงานจำนวนมาก ที่ธนาคารกสิกรไทย สำนักงานแจ้งวัฒนะ โดยได้จัดให้มีพื้นที่ ‘ไ้บ้าน’ อยู่ด้านหน้าของอาคาร เป็นพื้นที่เปิดโล่งสูง 3 ชั้น พร้อมเฟอร์นิเจอร์หลากหลายสีสัน

การสร้างสรรคัลักษณ์ไทย จากการอิงแนวคิด/ รูปแบบ จากรูปลักษณ์ และจากวิถีชีวิตในอดีต สำหรับอาคารในสังคมสมัยใหม่ นับเป็นความพยายามให้เกิดสถาปัตยกรรมในแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นวิวัฒน์ หรืออาจเป็นเพียงการสร้าง ความชอบธรรมให้กับแนวคิดการออกแบบด้วยการอ้างอิงที่มาของแนวคิด

ศรัศกร วลัโถม (สัมภาษณ์วันที่ 1 พฤศจิกายน 2555)

หากมีความจำเป็นต้องนำเอกลักษณ์ไทย ที่เป็นระบบสัญลักษณ์มาใช้ในงานที่แสดงศิลปวัฒนธรรมในส่วนของวัฒนธรรมหลวง จะต้องคำนึงถึงความหมาย (meaning) ที่เหมาะสม เมื่อมีการผสมผสานรูปลักษณ์เข้ากับอาคารสมัยใหม่ ตามแนวบูรณาการทางวัฒนธรรม โดยการใช้รูปแบบเชิงสัญลักษณ์ (icon) ต้องไม่ขัดกับความหมายเชิงลึกระหว่างทางธรรม (sacred) กับทางโลก (profane) เช่น ในกรณีอาคารรัฐสภาแห่งใหม่ ที่มีการอ้างถึงรูปแบบเขาพระสุเมรุที่ส่วนยอดของอาคาร ซึ่งเป็นการใช้ลักษณะไทย (ยอดเจดีย์) ที่มีการละเมิดฐานานูลักษณ์ เป็นต้น

แนวบูรณาการทางวัฒนธรรม ยังจะต้องพิจารณาปัจจัยด้านภูมิวัฒนธรรม เพื่อคงความเป็นชุมชนดั้งเดิม โดยเฉพาะส่วนที่เป็นย่านของชุมชนเมือง ที่จะต้องมีรูปแบบทางกายภาพที่สื่อถึงความเป็นบริบทชุมชนเดียวกัน ในอดีตได้มีความผิดพลาดในประเด็นดังกล่าวในการก่อสร้างอาคารหอประชุมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และอาคารโรงละครแห่งชาติที่มีความสูงและขนาดที่ขัดต่อวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เมื่อพิจารณาลำดับความสำคัญของประเภทอาคารกับลำดับของ

ลักษณะทางกายภาพ ในอนาคตอันใกล้ก็就会有การก่อสร้างอาคารศาลฎีกาหลังใหม่ ในที่ตั้งเดิม ที่จะสร้างปรากฏการณ์ผิดพลาดซ้ำขึ้นอีก

เขียนศักดิ์ แสงเกลี้ยง (สัมภาษณ์วันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2556)

ในภาพรวมทั้งแนวคิดและผลงานออกแบบสถาปัตยกรรมของ สถาปนิก เขียนศักดิ์ แสงเกลี้ยง จัดอยู่ในแนวบูรณาการทางวัฒนธรรม จากการสร้างสรรค์งาน สถาปัตยกรรมในแนวโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่น (glocal architecture) ทั้งนี้ เพราะ เป็นงานสถาปัตยกรรมที่คำนึงถึงบริบทแวดล้อม และด้วยความเข้าใจบริบทได้ นำไปสู่การมีเหตุผล การมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง การรับผิดชอบต่อสังคม (accountability) ทำให้มีความมุ่งมั่นตามพันธะที่มีอยู่ให้ลุล่วง ที่สำคัญ คือ งาน สถาปัตยกรรมสะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นและเอกลักษณ์ไทยโดยรวม โดยปรากฏ ความเป็นไทยในลักษณะโปร่ง โล่ง ความเบาลอย จากการยกพื้นสูงและมีเสาลอย เป็นรูปแบบที่ไม่ด้านกายธรรมชาติและอยู่กับธรรมชาติดังพบได้ที่รูปแบบบ้าน The Local Hero House ซึ่งมีหลังคาทรงจั่ว มีสัดส่วนค่อนข้างแบนเพื่อให้ดูเป็นบ้าน สมัยใหม่ รวมทั้งการจัดให้มีทางเข้าบ้านผ่านซุ้มประตูทำนองเดียวกับซุ้มประตูเรือน ไทยสุลาลัยที่ปูด้วยไม้กระดานที่มีลักษณะเป็นขาน จึงมีลักษณะไทยทั้งเชิง นามธรรมและเชิงรูปธรรม มีรูปลักษณ์ (image) ที่สื่อความหมายเชิงสัญลักษณ์ถึง ความเป็นไทย แสดงถึงความต่อเนื่องของการพัฒนาจากรากฐานประเพณี และได้รับการกล่าวถึงว่าเป็นการให้ความหมายใหม่สำหรับบ้านเอเชียสมัยใหม่ “reinterpreting Modern Asian House” ในโอกาสที่ได้รับรางวัล World Architecture Community Award

การสร้างสรรค์ลักษณะไทยสำหรับโรงแรมสมัยใหม่พบได้ที่โรงแรมสิริปัน-นา เชียงใหม่ (Siripanna Chiang Mai) บรรยายภาพความเป็นไทยปรากฏชัดที่การจัด ให้มีพื้นที่รอบสระน้ำพร้อมสระน้ำขนาดใหญ่ มีเกาะกลาง มีศาลาขนาดย่อมเรียง รายอยู่รอบสระ พื้นที่ดังกล่าวทำหน้าที่คล้ายขานในเรือนไทย และล้อมรอบด้วย อาคารมุงหลังคาสำหรับพื้นที่ประกอบต่าง ๆ ของโรงแรม นอกจากนี้ การจัดภูมิทัศน์ ด้วยการปลูกต้นไม้ชนิดอาคารก็มีส่วนในการสร้างบรรยากาศที่เสริมเอกลักษณ์ไทย โดยรวมจัดเป็นงานสถาปัตยกรรมในแนวท้องถิ่นร่วมสมัยที่มีการประยุกต์ภูมิปัญญา ไทยกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ รวมทั้งการบริหารจัดการสมัยใหม่ในการให้บริการ (service) และการตอบสนองการใช้งาน (operation) เช่น การจัดให้มีการลงทะเบียน

ในห้องพัก โรงแรม (hotel lobby) จึงมีขนาดค่อนข้างเล็ก เมื่อเทียบกับโรงแรมทั่วไป

โดยรวม สถาปนิกเขียนศักดิ์ แสงเกลี้ยง ได้พยายามสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมที่มีลักษณะไทยสมัยใหม่มาอย่างต่อเนื่อง โดยยึดบริบทแวดล้อมเป็นตัวตั้งเป็นงานสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ที่เป็นไปในแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นวิวัตน์ (glocalization) โดยมีการศึกษาวิจัยควบคู่ไปกับงานออกแบบ ซึ่งทำให้ผลงานสร้างสรรค์ได้รับการยกย่องในเวทีนานาชาติ

ทรงยศ วีระทวีมาศ อาณัติ วัฒนศักดิ์ สิทธา กองสาสนะ วารุณี หวัง และยงบุญอารี คณาจารย์และนักศึกษา คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (สัมภาษณ์วันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2556)

โดยรวมคณาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีความคิดเห็นต่อการสร้างสรรค์อัตลักษณ์/เอกลักษณ์ไทย หรือท้องถิ่นวิวัตน์ในบริบทโลกาภิวัตน์ ดังนี้

1. การสร้างสรรค์เอกลักษณ์อีสาน/อัตลักษณ์ท้องถิ่นอีสาน ในงานสถาปัตยกรรมไม่ใช่เพียงการนำรูปแบบหรือองค์ประกอบดั้งเดิมมาใช้กับอาคารสมัยใหม่ เช่น รูปแบบปราสาทหิน รูปแบบจั่วลาวที่มีองค์ประกอบปั้นลม ฯลฯ โดยเป็นการใช้ที่ให้ความสนใจแต่ด้านกายภาพ แต่ไม่ได้สนใจ ‘คุณค่า’ ไม่มีความภูมิใจกับประเพณีดั้งเดิมอย่างที่คนญี่ปุ่นสนใจ จึงเป็นการคงลักษณะอีสานใน “ความด้อย ๆ” ซึ่งจัดเป็น ‘การฟอกตัว’ ในการนำองค์ประกอบดั้งเดิมมาใช้ในอาคารสมัยใหม่
2. คณาจารย์บางท่านได้เสนอให้คงเอกลักษณ์อีสานโดยการให้ความสนใจกับระนาบของ ‘space’ ในงานสถาปัตยกรรม เช่นเดียวกับสถาปนิกญี่ปุ่นที่สามารถคงเอกลักษณ์ญี่ปุ่นในเชิง “pattern of space” ซึ่งย่อมเป็นแนวทางที่ซับซ้อนกว่า และสัมผัสได้ยากกว่าการนำรูปแบบและองค์ประกอบต่าง ๆ มาใช้ (ทรงยศ วีระทวีมาศ)
3. การสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมอีสานสมัยใหม่ด้วยรูปแบบสัญลักษณ์ (icon) เช่น **จั่วลายตะเว็น** หรือที่มักเรียกว่า ‘จั่วลายพระอาทิตย์’ (เป็นลายก้านตาล) **โหน่ง** ซึ่งเป็นองค์ประกอบทางตั้งของยอดจั่วที่เข้าใจกันว่าเป็น ‘ข้อฟ้าอีสาน’ ฯลฯ ที่จัดเป็นรูปแบบสัญลักษณ์สำเร็จรูปในการ

สื่อความหมายอีสาน และเกิดการยอมรับในความหมายเชิงสัญลักษณ์ (อาณัติ วัฒนธรรม) ทั้งนี้เป็นการสร้าง **ความชอบธรรม**ให้กับแนวคิดของรูปแบบ จึงได้มีการใช้รูปแบบสัญลักษณ์อย่างกว้างขวาง ซึ่งรวมถึงรูปแบบ **สิ่งของเครื่องใช้** เช่น **แคน** ที่รูปด้านโรงแรมพูลแมนขอนแก่น **กระต๊อบ** จากกระต๊อบยักษ์ที่ได้จำลองไว้ที่ฝั่งตรงข้ามของอาคารห้างเซ็นทรัลพลาซ่า ขอนแก่น ซึ่งมีรูปด้านที่ล้อมด้วยรูปแบบที่มีลักษณะของเครื่องจักสาน

โดยสรุป คณาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้นำไปใช้ในการสร้างสรรค์อัตลักษณ์อีสานในงานสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ โดยให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นที่แตกต่างกันไป เช่น กรณีที่กรมศิลปากรได้จัดทำรูปแบบพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ที่จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดบุรีรัมย์ เป็นต้น

การวิเคราะห์ภาพรวมของการสัมภาษณ์โดยตรง

จากบทสรุปการสัมภาษณ์สถาปนิกและนักวิชาการข้างต้นสามารถจัดหมวดหมู่ของสาระสำคัญอันเกี่ยวกับกระบวนการสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ได้ 4 มิติ โดยในแต่ละมิติได้มีการกล่าวถึงแนวทางในการออกแบบ หรือมีการวิพากษ์วิจารณ์ประเด็นเฉพาะต่าง ๆ ดังนี้

ตาราง 4-1 การวิเคราะห์สาระสำคัญจากบทสัมภาษณ์สถาปนิกและนักวิชาการ เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัฒน์

สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์ และท้องถิ่นวิวัฒน์ (Modern Thai Architecture under Globalization and Localization)	องอาจ สารพันธุ์	ดร. สุนทร บุญญธิการ	พิรัช พัทธเศวต	อมตะ หลูโพบูลย์ และ ทวีชัย วัชรากัย เทพาคำ	สิน พงษ์หาญยุทธ์ และ วีรันทรา ศิริสวัสดิ์	ดร.สุเมธ ชุมสาย ณ อยุธยา	นิธิ สถาปิตานนท์	ชาตรี ลดาลลิตสกุล	ชาตรี ประทีปนทการ	ธีรพล นิยม	พัชร์วัฒน์ ลิ้มวัฒนานนท์	ศรัตกร วังลิโคดม	เขียนศักดิ์ แสงเกลี้ยง	คณาจารย์ ม.ขอนแก่น
○ กล่าวถึง/เห็นด้วย x ไม่เห็นด้วย ⊗ สาระขัดแย้ง														
1. สถาปัตยกรรมในแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่น- วิวัฒน์: แนวบูรณาการทางวัฒนธรรม (รวม 78 รายการ)	○	x	○	⊗	○	○	○	○				○	○	○
• ปัจจัยที่มีผลต่อบูรณาการทางวัฒนธรรม	○		○				○				○			
- รากฐานทางความคิดแบบตะวันออก								○		○	○			
- ความสัมพันธ์กับธรรมชาติ/สภาพภูมิอากาศ		⊗	○	○		○								
- การผสมผสานในบริบทสังคมไทยแบบพหุนิยม						○		○		○				
- บริบทที่มีเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย	○		○			○							○	
- มิตินามธรรม/รูปธรรม/สุนทรียภาพ	○		○		○	○	○	○			○		○	
- มิติคุณภาพชีวิต		x			○			○			○			
• แนวทางการสร้างสรรค์เชิงบูรณาการ														
- แนวสถาปัตยกรรมท้องถิ่นร่วมสมัย	○		○	○			○						○	○
- รูปแบบจากการใช้วัสดุ/ช่างท้องถิ่น วัสดุธรรมชาติ	○		○							○			○	
- รูปแบบจากการใช้องค์ประกอบ/สิ่งของเครื่องใช้ท้องถิ่นมาปรับปรุงใหม่				○			○						○	○
- รูปแบบจากการมีส่วนร่วมของชุมชน										○	○			
- รูปแบบจากปัจจัยภูมิวัฒนธรรม						○				○	○	○		
- แนวสถาปัตยกรรมสมัยใหม่กับรูปแบบสัญลักษณ์ (icon) ดั้งเดิม		x	○	x	○	○	x				○	○	○	○
- แนวการประยุกต์ลักษณะไทย/ภูมิปัญญา/วิถีธรรมชาติกับเทคโนโลยีสมัยใหม่	○	⊗	○				○	○		○			○	
2. สถาปัตยกรรมในแนวคู่ขนานสมัยใหม่กับประเพณี (รวม 1 รายการ)														
• แนวการวางเคียงกัน (Juxtaposition)														
- การจัดวางอาคารรูปแบบไทยประเพณีกับอาคารสมัยใหม่									○					
3. สถาปัตยกรรมที่เป็นการขัดต่อฐานานุลักษณะ (รวม 4 รายการ)												○		
• แนวรูปแบบประเพณีที่เป็นการละเมิดฐานานุลักษณะ												○		
- แนวทางการออกแบบที่ขัดต่อวัฒนธรรมหลวง												○		
- แนวทางการออกแบบที่ขัดต่อกฎหมาย								○						

ตาราง 4-1 การวิเคราะห์สาระสำคัญจากบทสัมภาษณ์สถาปนิกและนักวิชาการ เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์ (ต่อ)

สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์ และท้องถิ่นวิวัตน์ (Modern Thai Architecture under Globalization and Localization)	องอาจ สาตรพันธุ์													
	ดร. สุนทร บุญญธิการ													
○ กล่าวถึง/เห็นด้วย X ไม่เห็นด้วย ⊗ สาระขัดแย้ง	พิรัช พัทธเศวต													
	อมตะ หล้าเพ็ญ และ ทวีชัย วัชรากย์ เทพาคำ													
	สิน พงษ์หทัยยุทธ์ และ ชรินทร์พร ศิริสวัสดิ์													
	ดร. สุนทร ชุมสาย ณ อยุธยา													
	นิธิ สถาปิตานนท์													
	ชาติรี ลดาลลิตสกุล													
	ชาติรี ประทีปนันทการ													
	ธีรพล นิยม													
	ชัยวัฒน์ ลิ้มวันนาค													
	ศิริศกร วัลลิโกดม													
	เขียนศักดิ์ แสงเกลี้ยง													
	คณาจารย์ ม.ขอนแก่น													
• แนวรูปแบบต่าง ๆ ที่เป็นการละเลยฐานานุลักษณะ														
- แนวทางการออกแบบอาคารประเภทวังและวัด														
4. สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ในเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (รวม 1 รายการ)														
• แนวเอกลักษณ์ไทยสมัยใหม่ที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ							○							
รวมจำนวนสาระต่าง ๆ ที่ได้กล่าวถึงโดยผู้ให้สัมภาษณ์	7	5	9	5	4	7	7	6	2	6	7	6	8	4

สาระสำคัญของการสัมภาษณ์โดยตรงที่ปรากฏอยู่ในตาราง 4-1 ย่อมบ่งบอกถึงถึงสถาปัตยกรรมในแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นวิวัตน์ (glocal architecture) ซึ่งได้พัฒนาไปในแนวบูรณาการทางวัฒนธรรม (cultural integration) เป็นหลัก ส่วนสถาปัตยกรรมในแนวคู่ขนานสมัยใหม่กับประเพณี สถาปัตยกรรมที่เป็นการขัดต่อฐานานุลักษณะ มีการกล่าวถึงอยู่บ้างเล็กน้อยโดยสถาปนิกนักวิชาการอย่าง ชาติรี ประทีปนันทการ และนักวิชาการอย่าง ศิริศกร วัลลิโกดม ยิ่งกว่านั้นในเรื่องสถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์ไทยสมัยใหม่ เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ยังไม่มีการกล่าวถึงในการให้สัมภาษณ์ในครั้งนี้ แม้ว่าได้มีการคาดการณ์ถึงผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจจากการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Horayangkura, 2010: 73-75)

จากการวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้มีการกล่าวถึงในบทสัมภาษณ์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมในแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นวิวัตน์ ที่มีสาระสำคัญในแนวบูรณาการทางวัฒนธรรม (cultural integration) ตามที่ปรากฏในตาราง 4-1 พบว่า สถาปนิก

และนักวิชาการ ทั้งหมด 20 คนที่ให้สัมภาษณ์นั้น ยังมีการแบ่งแยกในความคิด และมีประเด็นที่ควรกล่าวถึงโดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ได้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

1. ในแนวบูรณาการทางวัฒนธรรมที่เป็นผลของบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นวิวัตน์ นั้นมาจากปัจจัยหลากหลาย และแนวรูปแบบที่แตกต่างกัน โดยขึ้นอยู่กับกลุ่มสถาปนิกต่าง ๆ และนักวิชาการที่มีจุดเน้นทางความคิดที่แตกต่างกันไป

2. ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ สถาปนิกส่วนหนึ่งยังคงยึด**รากฐานทางความคิดแบบตะวันตก** โดยเฉพาะ ชาตรี ฤดาลลิตสกุล และธีรพล นิยม ในการให้สัมภาษณ์ ชาตรี ฤดาลลิตสกุล ได้ให้ความสำคัญของการผสมผสานแนวคิดตะวันตกกับรูปแบบตะวันตก โดยอ้างถึงบทความ “สถาปัตยกรรมจิตตะวันตกในร่างสากล” (ชาตรี ฤดาลลิตสกุล, 2538) ผลงานออกแบบของชาตรี จึงปรากฏว่ามีพื้นที่ในลักษณะกึ่งนอกกึ่งในในสัดส่วนที่สูง¹ ส่วนธีรพล นิยม มีรากฐานทางความคิดแบบตะวันตกที่สะท้อนให้เห็นได้จากปัจจัยความเชื่อทั้ง 5 ประการ ซึ่งได้แก่ 1) มนุษย์ต้องอ่อนน้อมต่อธรรมชาติ 2) การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีจิตสำนึก 3) การนำพุทธศาสนามาใช้ประโยชน์ต่อวิถีชีวิต 4) การมีความเชื่อต่อคุณค่าพื้นฐานของงานสถาปัตยกรรมแต่ละโครงการ 5) การมีส่วนร่วมของชุมชน/ผู้ใช้ในกระบวนการออกแบบ การนำปัจจัยความเชื่อทั้ง 5 ประการมาใช้ในการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ย่อมนำไปสู่บูรณาการทางวัฒนธรรม

3. สถาปนิกอีกจำนวนไม่น้อยได้**อาศัยรูปแบบสัญลักษณ์ (icon)** ในการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ โดยเฉพาะการใช้รูปทรงจั่วในเชิงสัญลักษณ์ ดังปรากฏในงานออกแบบของสถาปนิกสิน พงษ์หาญยุทธ์ (บริษัท แปลน อาคิเต็ค จำกัด) พิรัช พัทธเศวต สุเมธ ชุมสาย ณ อยุธยา เป็นต้น หรือการใช้รูปแบบอาคารเชิงสัญลักษณ์อย่าง ‘ยุงข้าว’ หรือ ‘หลอดข้าว’ เป็นต้นแบบ เช่นในงานออกแบบของบริษัท ดีไซน์ 103 อินเทอร์เน็ตเซ็นแนล จำกัด

4. การสร้างสรรค์ในแนวบูรณาการทางวัฒนธรรม ยังเกิดขึ้นได้จากการ**จัดผังแบบมีลาน หรือการอิงมาจากชน** เช่น องอาจ สาตรพันธ์ ได้รับอิทธิพลการจัดผังแบบจีน ที่มีลานโถงขนาดย่อมเชื่อมต่อกัน นิธิ สถาปิตานนท์ ได้เน้นการออกแบบที่จัดให้มีลานโถง โอบล้อมด้วยทางเดินที่อาคารกระทรงการต่างประเทศ หรือการอิงจากผังของเรือนไทยสำหรับพื้นที่สาธารณะขนาดใหญ่เพื่อเชื่อมต่อส่วนใช้สอยต่าง ๆ ในทำนอง

¹ โดยได้กำหนดไว้ประมาณร้อยละ 40 ของพื้นที่ใช้งานให้เป็นพื้นที่ ‘สีเทา’ ในลักษณะกึ่งนอกกึ่งใน ให้สอดคล้องกับโอกาสการสร้างสรรค์ในแนว ‘tropical architecture’

เดียวกับพื้นที่ที่เป็นชนาน ในงานของบริษัท ดีไซน์ 103 อินเทอร์เน็ต จำกัด เช่น ที่อาคารศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ เป็นต้น

5. สถาปนิกอีกส่วนหนึ่งเน้นการสร้างสรรค์ในแนว**สถาปัตยกรรมท้องถิ่นร่วมสมัย** ได้แก่ กองอาช สาดรพันธ์ พิรัช เพชรเสวต ธีรพล นิยม เขียนศักดิ์ แสงเกลี้ยง ซึ่งมักให้ความสำคัญกับการใช้วัสดุท้องถิ่น วัสดุธรรมชาติ รวมทั้งการอิงรูปแบบองค์ประกอบและสิ่งของเครื่องใช้ท้องถิ่น สถาปนิกกองอาช สาดรพันธ์ ยังได้ให้ความสำคัญกับผลงานก่อสร้างที่เกิดจากการใช้ช่างท้องถิ่น โดยจัดเป็นเส้นให้ประชากรหนึ่งดังเช่นที่พบได้ในงานก่อสร้างวัดท้องถิ่นทั่วไป สถาปัตยกรรมในแนวท้องถิ่นร่วมสมัยย่อมสอดคล้องกับปัจจัยทางภูมิวัฒนธรรม ซึ่งศรีศักร วัลลิโภดม ได้ชี้้นำการสร้างสรรค์ในยุคโลกาภิวัตน์

6. อย่างไรก็ตาม สถาปนิกที่ได้ให้สัมภาษณ์อีกส่วนหนึ่ง ได้มุ่งไปที่ปัจจัยอื่นนอกจากที่ได้กล่าวมาแล้ว โดยเฉพาะการไม่ยอมรับการใช้รูปแบบสัญลักษณ์ (icon) หรือรูปแบบประเพณีปฏิบัติใด ๆ ในการจัดผังหรือในการมุ่งสร้างอัตลักษณ์ท้องถิ่น แต่ให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีที่ถูกต้องตามหลักวิทยาศาสตร์ในงานออกแบบสถาปัตยกรรมที่มุ่งการลดการใช้พลังงาน พร้อม ๆ กับเน้นการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าดังปรากฏในงานสร้างสรรค์ของ สถาปนิกสุนทร บุญญธิการ ซึ่งได้นำเสนอ 'รูปแบบปิด' ทำนองเดียวกับ 'ตู้เย็น' ในการสร้างสภาวะน่าสบาย จึงเป็นการออกแบบในแนวคิดการเอาชนะธรรมชาติตามแนวคิดโลกตะวันตก พร้อม ๆ กับการอยู่กับธรรมชาติตามแนวคิดของคนตะวันออก การสร้างสรรค์ในแนวทางดังกล่าวจึงเป็นการ**สร้างสรรค์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ในมิติเทคโนโลยีอาคาร**

7. นอกจากนี้ สถาปนิกอย่างอมตะ หลูไพบุลย์ และทิวติย์ วัชรารักษ์ เทพาคำ ได้ให้สัมภาษณ์ในแนวทางที่ไม่ยึดติดกับแนวทางต่าง ๆ ข้างต้น แต่ต้องการให้ผลงานออกแบบเป็นการตอบโจทย์ที่พิจารณาจาก**บริบทของที่ตั้ง และความต้องการของผู้ใช้/ผู้อยู่อาศัย** ของแต่ละโครงการเป็นสำคัญ แม้จะกล่าวได้ว่า งานออกแบบเป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับแนวท้องถิ่นร่วมสมัย แต่สถาปนิกอมตะ และทิวติย์ ก็ไม่ใช้รูปแบบสัญลักษณ์ (icon) ดังเดิมที่โดดเด่นอย่างรูปทรงของหลังคาท้องถิ่น เพียงแต่มีการนำองค์ประกอบท้องถิ่นมาปรับปรุงใหม่ในส่วนของการประดับ เช่น ลายปูนปั้นบนผนังและเพดาน ลวดลายกระเบื้องห้องน้ำ ฯลฯ

อาจสรุปได้ว่า การสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมในแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นที่นำไปสู่แนวทางบูรณาการทางวัฒนธรรมเป็นไปได้ในหลากหลายแนวทางการผสมผสาน นอกจากนี้ ยังมีแนวทางอื่น ๆ ที่สถาปนิกกลุ่มที่ให้สัมภาษณ์ไม่ได้กล่าวถึงในสาระสำคัญ ได้แก่ สถาปัตยกรรมในแนวคู่ขนานสมัยใหม่กับประเพณี สถาปัตยกรรมที่เป็นการขัดต่อฐานานุลักษณะ และสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งจำเป็นจะต้องมีการศึกษาวิเคราะห์ต่อไป

4.2.2 การสัมภาษณ์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

การสัมภาษณ์สถาปนิกและนักวิชาการที่มีบทบาทในวงวิชาการเกี่ยวกับการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ในบริบทของสังคมปัจจุบัน เป็นการสัมภาษณ์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยที่ผู้ตอบทั้ง 5 ราย มีโอกาสตรึงตรองในการตอบข้อคำถามที่มีความซับซ้อนและแง่มุมทางวิชาการใน 7 ประเด็นด้วยกัน ซึ่งได้แก่

1. ความจำเป็นในการสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมให้มีเอกลักษณ์ไทยสำหรับสังคมไทยที่มีลักษณะเป็นสังคมพหุลักษณะ
2. การออกแบบที่แสดงออกเอกลักษณ์ไทยในเชิงรูปธรรมโดยไม่นำรูปแบบ'ของสูง' (รูปแบบวัดและวัง) มาใช้ที่เป็นการขัดต่อฐานานุลักษณะ
3. ความคิดเห็นต่อรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์
4. ความคิดเห็นต่อการนำรูปแบบเชิงสัญลักษณ์มาใช้กับอาคารสมัยใหม่ตามแนวคิดความเชื่อไตรภูมิ (กรณีอาคารรัฐสภาแห่งใหม่) และตามแนวที่มีการปรับให้ดูทันสมัย (กรณีอาคารศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์)
5. ความคิดเห็นต่อรูปแบบสถาปัตยกรรมที่อิงกับสภาพภูมิอากาศเป็นหลักโดยไม่นำปัจจัยด้านรูปแบบเฉพาะ (style) มาร่วมพิจารณา
6. ลำพังการสร้างสรรค์ตามแนวสถาปัตยกรรมเขียวเพียงพอต่อการกำหนดลักษณะไทย/เอกลักษณ์ไทยหรือไม่โดยไม่นำมิติทางด้านรูปแบบเฉพาะมาพิจารณาในการออกแบบ
7. ความสำคัญของปัจจัยต่อไปนีต่อการสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมสำหรับสังคมปัจจุบัน: การจัดผังและการจัดรูปอาคาร (planning & configuration) สัดส่วนหลังคาและอาคารในมิติ 'scale & proportion' องค์ประกอบและส่วนประดับในมิติ 'components, elements & ornaments' เมื่อมีการผสมผสาน 'ของเดิม' และ 'ของใหม่' เข้าด้วยกันโดยเฉพาะการแปรผันที่เกิด

จากความต้องการด้านการใช้สอย การสื่อสาร และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม
อื่น ๆ ของสังคมปัจจุบัน

ในการตอบผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์นั้น ผู้ตอบได้ยึดข้อคำถามเหล่านี้เป็นเพียง
แนวทางของโจทย์ โดยมักเบี่ยงเบนไปตามความสนใจหรือกรอบความคิดของผู้ตอบ
อย่างไรก็ตามได้มีเนื้อหาซึ่งเกี่ยวข้องกับส่วนสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิ-
วัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์ร่วมอยู่ด้วย

บทสรุปจากการสัมภาษณ์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์(พฤศจิกายน - ธันวาคม 2555)

การให้สัมภาษณ์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของนักวิชาการได้พาดพิงถึงอิทธิพล
ของโลกาภิวัตน์ และท้องถิ่นวิวัตน์ และบูรณาการที่เกิดขึ้นที่เป็นการผสมผสานโลกาภิ-
วัตน์กับท้องถิ่นวิวัตน์ (glocalization) โดยมีประเด็นที่สรุปได้ดังนี้

1. สังคมไทยยุคใหม่เป็นองค์ประกอบของโลกาภิวัตน์ นั้นย่อมหาคำว่า
โลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางสังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยี
ย่อมทำให้สังคมไทยได้รับผลกระทบควบคู่กันไป งานสถาปัตยกรรมย่อมต้องมีการ
เปลี่ยนแปลงไปตามบริบทที่มีการเคลื่อนตัวไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ ทั้งการใช้สอย การ
สื่อความหมาย และสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ที่มีการหล่อหลอมจากอดีตสู่ความเป็นไปใน
ปัจจุบัน

2. อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ แต่ละท้องถิ่นยังคงอัตลักษณ์
ของตนเอง นำไปสู่พหุลักษณะทางวัฒนธรรม (cultural diversity) จากการที่แต่ละท้องถิ่น
มีบริบทแวดล้อมเฉพาะ และเกิดวัฒนธรรมร่วม (cultural integration) ในระดับภูมิภาค
ตามภูมิภาคนิยม และนำไปสู่การเกิดเอกลักษณ์ในภาพรวม

3. แม้ว่าเอกลักษณ์จะมีอยู่จริง แต่เอกลักษณ์ย่อมแปรเปลี่ยนไปตามยุคสมัย
ตามปัจจัยต่าง ๆ ตามเงื่อนไขของสังคมวัฒนธรรมและเทคโนโลยี (สมชาติ จึงสิริอารักษ์,
2555) นั้นย่อมหาคำว่า ในภาพรวมท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์เกิดบูรณาการ
ทางวัฒนธรรมระหว่างอิทธิพลโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นวิวัตน์ ด้วยเหตุที่ว่า ท้องถิ่นมีความ
ผูกพันกับที่ตั้งและบริบทแวดล้อมที่มีลักษณะเฉพาะ จึงมีความคงที่ และมีภูมิฐาน

กระแสโลกาภิวัตน์ แนวบูรณาการที่เกิดขึ้นจึงเกิดจาก ‘globalization’ และ ‘localization’ ที่นำไปสู่ ‘glocalization’

4. สถาปัตยกรรมในแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นวิวัตน์ (glocal architecture) เป็นสิ่งที่จะต้องมีการสร้างสรรค์ตามแนวบูรณาการทางวัฒนธรรม (cultural integration) โดยเฉพาะการนำปัจจัยลักษณะนามธรรมมาใช้ (สมชาติ จิ่งสิริ-อารักษ์, 2555) การสร้างสรรค์อัตลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ ในมิติการใช้สอยที่ตอบสนองต่อระบบสังคมและความเป็นอยู่ผ่านระบบพื้นที่ และองค์ประกอบของสถาปัตยกรรม (ตัน-ข้าว ปาณินท์, 2555; ม.ล. ปิยลดา ทวีปริงษ์พร, 2555) รวมถึงการอิงรูปแบบสัญลักษณ์ (icon) เพื่อการสื่อความหมาย โดยเฉพาะสำหรับอาคารสาธารณะที่มีความสำคัญระดับชาติ โดยในการใช้องค์ประกอบทางประเพณีต้องมีความรู้ความเข้าใจที่จะนำมาใช้ได้อย่างเหมาะสม (ม.ล. ปิยลดา ทวีปริงษ์พร, 2555)

5. การใช้รูปแบบเชิงสัญลักษณ์ (iconic design) กับอาคารสมัยใหม่ ให้มีการศึกษาวิเคราะห์เพื่อให้มีการใช้อย่างแยบยล โดยให้มีการพัฒนาวิธีการในการนำมาประยุกต์ใช้ มากกว่าการนำมาใช้โดยตรง (อภิรดี เกษมสุข, 2555) ทั้งนี้ต้องเข้าใจว่ารูปแบบสัญลักษณ์ไม่มีส่วนทำให้ภาพรวมของการออกแบบดีขึ้น โดยงานออกแบบโดยรวมต้องมีคุณภาพดีพอ (สมชาติ จิ่งสิริอารักษ์, 2555) [การนำรูปแบบไทยไว้เคียงคู่กับอาคารสมัยใหม่ ดังปรากฏที่เป็นส่วนหลังคาทางเข้าโรงแรม ที่มีลักษณะซ้อนชั้นเพื่อสื่อลักษณะไทย จึงยังไม่จัดเป็นสถาปัตยกรรมในแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นวิวัตน์ (glocal architecture)]

4.2.3 ข้อสรุปจากการสัมภาษณ์โดยตรงและการสัมภาษณ์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ในการสัมภาษณ์สถาปนิกและนักวิชาการ ประเด็นการสร้างงานสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์ และท้องถิ่นวิวัตน์ ไม่ได้เป็นหัวข้อซึ่งถูกพูดถึง โดยเฉพาะ หากแต่เป็นประเด็นซึ่งเกี่ยวเนื่องกับการกล่าวถึงการสร้างเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ โดยจากมิติต่าง ๆ ที่สรุปไว้ข้างต้น มีอยู่ 2 มิติที่ถูกกล่าวถึง

โดยผู้ให้สัมภาษณ์มากกว่าประเด็นอื่นคือ มิติทางนามธรรม และมิติทางรูปธรรม โดยสำหรับมิติทางนามธรรม ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ความสำคัญเป็นลักษณะการสร้างสรรคซึ่งมีคุณค่าสูงสุด อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ค้นพบจากการสัมภาษณ์คือ แนวทางอันหลากหลายของบูรณาการทางสถาปัตยกรรมที่สัมพันธ์กับทั้งกระบวนการโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ อาทิ มิติทางเทคโนโลยี มิติทางคุณภาพชีวิต นอกจากนี้ผู้ให้สัมภาษณ์บางรายยังได้ให้ข้อคิดถึงประเด็นที่ละเอียดอ่อนในการสื่อความหมายของทั้งการออกแบบ และการใช้รูปทรงสัญลักษณ์ต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับมิติทางสังคม

4.3 การวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มสถาปนิกทั่วไปเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์

4.3.1 การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นด้วยของกลุ่มสถาปนิกทั่วไปเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ในการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่

² ระดับความคิดเห็นตามค่า:

4.01 – 4.50 = มาก

3.51 – 4.00 = ค่อนข้างมาก

2.51 – 3.50 = ปานกลาง

2.01 – 2.50 = ค่อนข้างน้อย

1.51 – 2.00 = น้อย

การสอบถามสถาปนิกจำนวน 202 คน โดยการใช้แบบสอบถามที่ครอบคลุมสาระสำคัญเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์จำนวน 31 ข้อ ตามรายละเอียดที่ได้กำหนดไว้ในกรอบแนวคิดวิจัย ที่เป็นแนวคิดหลักๆ (key concepts) และสาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง ปรากฏระดับความคิดเห็น²ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ (ตาราง 4-2)

ตาราง 4-2 ระดับความคิดเห็นด้วยของกลุ่มสถาปนิกทั่วไปต่อสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์

	$\bar{x}$	S.D.
1. ภายใต้โลกาภิวัตน์ที่โลกมีการพัฒนาสู่ความคล้ายคลึงกันมากขึ้น จึงมีความจำเป็นต้องนำปัจจัยท้องถิ่นภิวัตน์มาร่วมบูรณาการ ซึ่งจะนำไปสู่บูรณาการทางวัฒนธรรม (cultural integration)	3.99	.898
รากฐานทางความคิดแบบตะวันตกยังมีความสำคัญต่อการกำหนดแนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรม		
2. ความอ่อนน้อมต่อธรรมชาติ ไม่ต่อต้านธรรมชาติ เช่น ไม่วางอาคารขวางตะวัน การยกใต้ถุนสูงให้น้ำและลมผ่าน	4.31	.689
3. ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ที่นำไปสู่การเกิดภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.97	.872
4. การมีส่วนร่วมของชุมชน/ผู้ใช้ ในกระบวนการสร้างสรรคงานออกแบบ	4.12	.798

	$\bar{x}$	S.D.
ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ งานสถาปัตยกรรมอาจมีทิศทางของรูปแบบตามปัจจัยดังนี้		
5. ถูกกระแสโลกาภิวัตน์ครอบงำโดยสิ้นเชิงดังปรากฏทั่วไป	3.79	1.051
6. เกิดบูรณาการกับรากฐานความคิดตะวันออก (ตามข้อ 2-4)	3.69	.896
7. เกิดบูรณาการทางวัฒนธรรมที่นำไปสู่งานสถาปัตยกรรมในแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นภิวัตน์ (glocal architecture)	3.79	.822
ปัจจัยที่มาของรูปแบบงานสถาปัตยกรรมในแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นภิวัตน์ (ตามข้อ 7) พิจารณาได้จาก		
8. บูรณาการกับรูปแบบสัญลักษณ์ (icon) ดั้งเดิม เพื่อผลทางด้านการรับรู้และการยอมรับรูปแบบที่คุ้นเคย	3.35	.988
9. การนำรูปแบบสัญลักษณ์ท้องถิ่นมาใช้กับอาคารสมัยใหม่ เพื่อแสดงลักษณะสถาปัตยกรรมท้องถิ่นร่วมสมัย	3.60	.921
10. การใช้วัสดุก่อสร้างในท้องถิ่นพร้อมวิธีการก่อสร้างที่มีภูมิปัญญาดั้งเดิม กับวัสดุจากเทคโนโลยีสมัยใหม่	4.19	.784
ปัจจัยที่มาของรูปแบบงานสถาปัตยกรรมในแนวบูรณาการดังกล่าว ยังพิจารณาได้จากการนำรูปแบบสิ่งของเครื่องใช้ท้องถิ่นเพื่อบูรณาการกับรูปแบบอาคารสมัยใหม่ เช่น		
11. การนำรูปแบบจักสานของกระติบ มาใช้กับอาคารห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลพลาซ่าขอนแก่นในส่วนผนังรอบนอก	3.20	1.013
12. การนำรูปแบบเรือ ‘กอแระ’ มาเป็นแม่แบบสัญลักษณ์ของทงหลังคาจั่วปลายโค้งที่โรงแรมทับแขก จังหวัดกระบี่	3.50	.871
13. ทั้งสองกรณีไม่ก่อให้เกิดบูรณาการทางวัฒนธรรม แต่เป็นการอ้างอิงที่มาเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับแนวคิดด้านรูปแบบอาคาร	3.69	1.039

**ปัจจัยดั้งเดิมที่นำมาบูรณาการให้สถาปัตยกรรมสมัยใหม่
มีอัตลักษณ์/เอกลักษณ์ไทยมีความชัดเจนในมิตินามธรรม
รูปธรรม และสุนทรียภาพแตกต่างกัน ขอให้พิจารณา
ความเหมาะสมของปัจจัยดั้งเดิม ใน 3 ประการดังนี้**

14. รูปแบบการจัดผังและการจัดรูปอาคาร ในมิติ “planning & configuration” จากการวางผังที่มีทิศทางแนวกั้น ลำดับ และระดับ และการสร้างมวลในการก่อรูปและการจัดกลุ่ม	3.64	.915
15. องค์ประกอบและส่วนประดับ ในมิติ “components, elements & configurations” เป็นการสร้างสรรค์รูปลักษณ์จากองค์ประกอบและส่วนประดับ/ ส่วนประณีตสถาปัตยกรรมที่ผ่านการคัดเลือก การจัดการใช้วัสดุอย่างเหมาะสม	3.62	.896
16. สัดส่วนหลังคาและอาคารในมิติ “scale & propotion” ซึ่งเป็นเรื่องเฉพาะมากที่เชื่อมโยงกับสุนทรียภาพที่เหมาะสมสำหรับการสร้าง “กลิ่นอาย” ของสถาปัตยกรรมท้องถิ่นเฉพาะ	3.90	.938
17. การนำปัจจัยดั้งเดิมมาใช้ในการพยายามบูรณาการ ‘ของเดิม’ กับ ‘ของใหม่’ ซึ่งอาจมีความไม่เหมาะสมด้วยเหตุที่ต้องพิจารณาปัจจัยอื่น ๆ ด้วย เช่น ด้านประเภทอาคาร ด้านการสื่อสารที่แสดงถึง ‘จุดยืน’ ของงานสถาปัตยกรรม ด้านความสอดคล้องกับบริบท เป็นต้น	3.90	.804
18. ในพื้นที่ที่มีงานสถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์ไทยปรากฏเป็นบริบทเฉพาะอยู่ทั่วไป งานออกแบบอาคารสำหรับสังคมปัจจุบันย่อมจะต้องสะท้อนลักษณะไทยจากบริบทเฉพาะนั้น ๆ	3.86	.829
19. ในสภาพของสังคมไทยที่กำลังกลายเป็นสังคมแบบพหุลักษณะมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ จำเป็นต้องสร้างสรรค์ลักษณะไทยแบบผสมผสานจากปัจจัยบริบทสังคมไทย	3.87	.788

	$\bar{x}$	S.D.
เทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นปัจจัยขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง สำคัญของยุคโลกาภิวัตน์ การสร้างสรรค์เอกลักษณ์ สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่จึงมีประเด็นแนวทางที่ต้อง พิจารณาดังนี้		
20. การประยุกต์ลักษณะไทย/ภูมิปัญญาไทยกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ อย่างผสมผสาน	3.84	.935
21. กำหนดให้เทคโนโลยีเป็นปัจจัยหลักโดยไม่ต้องคำนึงถึงอัต- ลักษณ์/เอกลักษณ์ไทยในอดีต ด้วยมุ่งสร้างสรรค์เอกลักษณ์ไทย สมัยใหม่ในมิติเทคโนโลยี	2.96	1.069
22. การนำแต่รูปแบบสัญลักษณ์มาใช้เพื่อสื่อถึงอัตลักษณ์ท้องถิ่น โดยใช้กับเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยเฉพาะวัสดุและโครงสร้าง สมัยใหม่ เช่น ที่หลังคาของอาคารศูนย์การประชุมเอนกประสงค์ กาญจนาภิเษก จังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีรูปทรงที่อิงจาก ‘กูบ’ ฯลฯ	3.36	.964
23. การปรับปรุงอาคารเก่าสำหรับการใช้สอยใหม่ตามแนวเศรษฐกิจ สร้างสรรค์ เช่น จากเรือนไทยเป็นโรงแรมหรูขนาดเล็ก (boutique hotel) จากบ้าน/ร้านค้าไม้ (ที่อำเภอเชียงคาน) เป็นที่พัก นักท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ฯลฯ	3.66	.891
การออกแบบที่มีการนำรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยมาวาง เคียงคู่กับรูปแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่		
24. ในรูปแบบที่เป็นองค์ประกอบที่มีการใช้สอยต่อเนื่องกัน เช่น ชุม ทางเข้าหลังคาจั่วซ้อนชั้นหน้าโรงแรมอาคารทันสมัย ฯลฯ	3.04	.984
25. ในรูปแบบที่เป็นชุมหรือศาลาแยกต่างหาก แต่อยู่ใกล้กัน เช่น ศาลาไทยทรงจัตุรมุข หน้าอาคารศูนย์วัฒนธรรมแห่ง ประเทศไทย	3.07	1.029

	$\bar{x}$	S.D.
การออกแบบสถาปัตยกรรมในแนวไทยประเพณีที่จัดเป็น การละเมียดฐานานุลักษณะ		
26. การออกแบบที่เป็นการนำรูปแบบสถาปัตยกรรมประเภทวัดมา ใช้กับอาคารประเภทโรงแรมเพื่อผลทางธุรกิจ	3.02	.325
27. การออกแบบที่เป็นการนำรูปแบบสถาปัตยกรรมประเภทวังมา ใช้กับอาคารประเภทพักอาศัยทั่วไป	3.02	1.304
28. การออกแบบอาคารทางศาสนาที่มีลักษณะเรียบง่ายมากขึ้น จัดเป็นการละเลียดฐานานุลักษณะ เช่น อาคารโบสถ์วัดพระธรรม- กาย ฯลฯ เมื่อเปรียบเทียบกับรูปแบบสถาปัตยกรรมไทย ประเพณีของอาคารโบสถ์ทั่วไป	2.84	1.213
การออกแบบอาคารทางศาสนาที่ใช้รูปแบบอาคารต่าง ศาสนา		
29. อาคารโบสถ์ในพุทธศาสนาแต่มีรูปแบบอาคารคริสต์ศาสนา ใน กรณีอาคารโบสถ์วัดนิเวศธรรมประวัติ	2.81	1.119
30. แนวสถาปัตยกรรมไทยประเพณี ในกรณีอาคารโบสถ์วัดพระ- มหาไถ่	2.90	1.081
31. โลกในยุคโลกาภิวัตน์มีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว เอกลักษณะ สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่คงจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงตาม กระแสโลกาภิวัตน์ จึงเป็นไปได้ว่าลักษณะไทยในงาน สถาปัตยกรรมสมัยใหม่น่าจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนางาน สถาปัตยกรรมในยุคใหม่	2.75	1.312
N=202	3.52	.424

คำถามแรกสุดของแบบสอบถาม ซึ่งได้เสนอแนวคิดของงานวิจัยว่าภายใต้โลกาภิวัตน์ที่โลกมีการพัฒนาสู่ความคล้ายคลึงกันมากขึ้นนั้น จำต้องมีการนำปัจจัยท้องถิ่นเข้ามามีส่วนในการพิจารณาเพื่อนำไปสู่บูรณาการทางวัฒนธรรม กลุ่มสถาปนิกทั่วไปได้แสดงความเห็นด้วยในลำดับค่อนข้างสูง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.99 สำหรับประเด็นซึ่งสถาปนิกโดยรวมมีความเห็นด้วยระดับสูงสุด ($\bar{x}$ = 4.31) นั่นคือความเห็นต่อแนวคิดที่ว่าความอ่อนน้อมต่อธรรมชาติ หรือการไม่ต่อต้านธรรมชาติ ในฐานะรากฐานทางความคิดแบบตะวันออกยังมีความสำคัญต่อการกำหนดแนวทางการออกแบบงานสถาปัตยกรรม

กลุ่มสถาปนิกทั่วไปเห็นด้วยในระดับรองลงมาเล็กน้อย ($\bar{x}$ = 4.19) ต่อการใช้วัสดุก่อสร้างที่ได้ในท้องถิ่นพร้อมวิธีการก่อสร้างที่มีการพัฒนาภูมิปัญญาดั้งเดิม กับวัสดุจากเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทั้งนี้ตัวอย่างที่น่าเสนอในแบบสอบถามคือ การใช้หลังคาแผ่นใสร่วมกับระแนงไม้เหนือพื้นที่ซึ่งเชื่อมต่อระหว่างพื้นที่ภายในและภายนอกอาคาร (พื้นที่สีเขียว)

ในลำดับถัดมา กลุ่มสถาปนิกทั่วไปเห็นด้วยกับการมีส่วนร่วมของชุมชน/ผู้ใช้ในกระบวนการสร้างสรรค์งานออกแบบที่ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางความคิด และแนวทางการบูรณาการทางวัฒนธรรม (cultural integration) ($\bar{x}$ = 4.12) และสถาปนิกเห็นด้วยในระดับใกล้เคียงต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่นำไปสู่การเกิดภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{x}$ = 3.97) โดยทั้งสองประเด็นนี้เป็นส่วนหนึ่งของคำถามที่ว่า รากฐานทางความคิดแบบตะวันออกควรมีความสำคัญต่อการกำหนดแนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมมากน้อยเพียงใด

ทั้งนี้ต่อประเด็นที่ว่า ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์งานสถาปัตยกรรมอาจมีทิศทางเช่นใด กลุ่มสถาปนิกทั่วไปเห็นด้วยว่าสถาปัตยกรรมอาจถูกกระแสโลกาภิวัตน์ครอบงำโดยสิ้นเชิงดังที่ปรากฏอยู่ทั่วไป ($\bar{x}$ = 3.97) ในขณะเดียวกันสถาปนิกก็เห็นด้วยว่า สถาปัตยกรรมอาจเกิดบูรณาการกับรากฐานความคิดแบบตะวันออก ($\bar{x}$ = 3.69) และเกิดบูรณาการทางวัฒนธรรมที่นำไปสู่งานสถาปัตยกรรมในแนวทางการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่น (glocal architecture) ($\bar{x}$ = 3.79)

ในด้านซึ่งเกี่ยวกับบริบทเป็นอีกประเด็นหนึ่งซึ่งกลุ่มสถาปนิกทั่วไปแสดงความเห็นด้วยในระดับค่อนข้างมาก ทั้งนี้ได้แก่คำถามต่อบริบทเชิงกายภาพที่ว่า ในพื้นที่ที่มีงานสถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์ไทยปรากฏอยู่ทั่วไป งานออกแบบสำหรับสังคมปัจจุบันย่อมจะต้องสะท้อนลักษณะไทยจากบริบทเฉพาะนั้น ๆ ($\bar{x}$ = 3.86) โดยรวมถึงคำถามต่อบริบททางสังคมที่ว่า ในสภาพของสังคมไทยที่กำลังกลายเป็นสังคมแบบพหุลักษณะ

มากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ จำเป็นต้องสร้างสรรค์ลักษณะไทยแบบผสมผสานจากปัจจัยบริบทสังคมไทย ($\bar{x}$ = 3.87)

ในด้านของปัจจัยที่มาของรูปแบบงานสถาปัตยกรรมในแนวนุกรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นภูมิตั้งกลุ่มสถาปนิกทั่วไปเห็นด้วยกับปัจจัยแต่ละด้านแตกต่างกันไป โดยสถาปนิกเห็นด้วยกับแนวนุกรณาการกับรูปแบบสัญลักษณ์ (icon) ดั้งเดิมเพื่อผลทางด้านการรับรู้และการยอมรับรูปแบบที่คุ้นเคย ($\bar{x}$ = 3.35) สถาปนิกเห็นความสำคัญหากเป็นการนำรูปแบบสัญลักษณ์ท้องถิ่นมาใช้กับอาคารสมัยใหม่เพื่อแสดงลักษณะสถาปัตยกรรมท้องถิ่นร่วมสมัย ($\bar{x}$ = 3.60) สถาปนิกเห็นด้วยกับการนำรูปแบบสิ่งของเครื่องใช้ท้องถิ่นเพื่อบุกรณาการกับรูปแบบอาคารสมัยใหม่ โดยมีความแตกต่างกันเล็กน้อยสำหรับตัวอย่างการนำรูปแบบจักสานของ ‘กระติ๊บ’ มาใช้กับผนังอาคาร ($\bar{x}$ = 3.20) และตัวอย่างการนำรูปแบบเรือ ‘กอบระ’ มาเป็นแม่แบบของหลังคาอาคาร ($\bar{x}$ = 3.50) อย่างไรก็ตาม สำหรับทั้งสองกรณี กลุ่มสถาปนิกทั่วไปเห็นว่าไม่ได้ก่อให้เกิดบุกรณาการทางวัฒนธรรม แต่เป็นการอ้างอิงที่มาเพื่อเป็นการสร้างความชอบธรรมให้กับแนวคิดด้านรูปแบบอาคาร โดยมีความเห็นเฉลี่ย 3.69

ในด้านของความเหมาะสมของปัจจัยดั้งเดิมที่อาจนำมาบุกรณาการในงานออกแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ให้อัตลักษณ์/เอกลักษณ์ไทยมีความชัดเจน ในมิตินามธรรม รูปธรรม และสุนทรียภาพนั้น กลุ่มสถาปนิกทั่วไปเห็นด้วยมากที่สุดในเรื่องของสัดส่วน (scale and proportion) ของหลังคาและอาคาร ซึ่งเป็นเรื่องเฉพาะอันเชื่อมโยงกับสุนทรียภาพที่ช่วยสร้าง ‘กลิ่นอาย’ ของสถาปัตยกรรมท้องถิ่น ($\bar{x}$ = 3.90) สถาปนิกเห็นด้วยในระดับที่ใกล้เคียงกันในเรื่องของการจัดผังและการจัดรูปอาคาร (planning and configuration) และในเรื่องขององค์ประกอบและส่วนประดับ (components, elements and ornaments) โดยมีความเห็นเฉลี่ย 3.64 และ 3.62 ตามลำดับ ทั้งนี้การวางผังและจัดรูปอาคารหมายถึงการวางผังที่มีแกนลำดับและระดับ รวมทั้งการสร้างมวลและจัดกลุ่มอาคาร ส่วนองค์ประกอบและส่วนประดับหมายถึงการสร้างสรรครูปลักษณ์จากองค์ประกอบและส่วนประดับ/ส่วนประณีตสถาปัตยกรรมอย่างเหมาะสม

อย่างไรก็ตาม กลุ่มสถาปนิกทั่วไปค่อนข้างเห็นด้วยว่าการนำปัจจัยดั้งเดิมที่ได้กล่าวมานี้มาใช้ย่อมเป็นบุกรณาการ ‘ของเดิม’ กับ ‘ของใหม่’ ซึ่งอาจมีความไม่เหมาะสมด้วยเหตุที่จำเป็นต้องพิจารณาร่วมกับปัจจัยอื่นๆ ด้วย เช่น ด้านประเภทอาคาร ด้านการสื่อสารถึงความหมายของตัวสถาปัตยกรรม และความสอดคล้องกับบริบทสภาพแวดล้อม

โดยในประเด็นนี้กลุ่มสถาปนิกทั่วไปมีความเห็นเฉลี่ย 3.90

ในมิติทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งเป็นปัจจัยขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงสำคัญ ของยุคโลกาภิวัตน์ และมีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย สมัยใหม่ กลุ่มสถาปนิกทั่วไปได้แสดงความเห็นแตกต่างกันหลายระดับ โดยสถาปนิก เห็นด้วยค่อนข้างมากกว่า ควรมีการประยุกต์ลักษณะไทย/ภูมิปัญญาไทยเข้ากับ เทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างผสมผสาน ($\bar{x} = 3.84$) นอกจากนี้สถาปนิกเห็นด้วยในระดับ รองลงมาถึงการนำเอารูปแบบสัญลักษณ์มาใช้สื่อถึงอัตลักษณ์ท้องถิ่นโดยใช้ร่วมกับ เทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยเฉพาะวัสดุและโครงสร้างสมัยใหม่ ($\bar{x} = 3.36$) อย่างไรก็ตาม สถาปนิกแสดงความเห็นด้วยในระดับปานกลาง หากมุ่งสร้างสรรค์เอกลักษณ์ไทย สมัยใหม่ในมิติเทคโนโลยีอาคาร โดยกำหนดให้เทคโนโลยีเป็นปัจจัยหลักโดยไม่ คำนึงถึงอัตลักษณ์/เอกลักษณ์ไทยในอดีต ($\bar{x} = 2.96$)

กลุ่มสถาปนิกทั่วไปมีความเห็นด้วยน้อยกับการออกแบบที่มีการนำรูปแบบ สถาปัตยกรรมไทยมาวางเคียงคู่กับรูปแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ ทั้งในรูปแบบที่เป็น องค์ประกอบที่มีการใช้สอยต่อเนื่องกัน เช่น ชุมทางเข้าหลังคาจั่วซ้อนชั้นหน้าโรงแรม ทันสมัย ($\bar{x} = 3.04$) หรือในรูปแบบที่เป็นซุ้มหรือศาลาแยกต่างหาก แต่อยู่ใกล้กับอาคาร ทันสมัย ($\bar{x} = 3.07$)

กลุ่มสถาปนิกทั่วไปเห็นด้วยน้อยลงไปอีกเล็กน้อยสำหรับการออกแบบสถาปัตย- กรรมในแนวประเพณีที่จัดเป็นการละเมิดฐานานุลักษณ์ ทั้งการนำรูปแบบสถาปัตย- กรรมประเภทวัดมาใช้กับอาคารประเภทโรงแรม หรือการนำรูปแบบสถาปัตยกรรม ประเภทวังมาใช้กับอาคารประเภทพักอาศัยทั่วไป ($\bar{x} = 3.02$) อย่างไรก็ตาม สถาปนิกมี ความเห็นระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.84$) เกี่ยวกับการออกแบบอาคารทางศาสนาให้มีลักษณะ ที่เรียบง่ายมากขึ้นที่เป็นการละเลยฐานานุลักษณ์ ส่วนกรณีซึ่งการออกแบบอาคารทาง ศาสนามีการใช้รูปแบบของอาคารต่างศาสนา ทั้งในกรณีซึ่งอาคารทางพุทธศาสนามี รูปแบบอาคารคริสตศาสนาหรือ ในทางกลับกัน โดยสถาปนิกมีค่าความเห็นเฉลี่ย 2.81 และ 2.80 ตามลำดับ

สำหรับกรณีซึ่งเป็นการปรับปรุงอาคารเก่าสำหรับการใช้สอยใหม่ตามแนว เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เช่น จากเรือนไทยเป็นโรงแรมหรูขนาดเล็ก (boutique hotel) จาก บ้านร้านค้าไม้ เป็นที่พักนักท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ กลุ่มสถาปนิกทั่วไปเห็นว่ามีความเห็น ด้วยค่อนข้างมากโดยมีค่าเฉลี่ย 3.66

ท้ายสุด กลุ่มสถาปนิกทั่วไปมีระดับความเห็นด้วยระดับปานกลางเกี่ยวกับว่า

ลักษณะไทยในงานสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ น่าจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสถาปัตยกรรมในยุคใหม่ ซึ่งอยู่ภายใต้โลกาภิวัตน์ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ($\bar{x}=2.75$) โดยคำถามนี้สอดคล้องกับคำถามแรกของแบบสอบถาม ซึ่งได้ถามถึงความจำเป็นต้องนำปัจจัยท้องถิ่นมาสู่การพิจารณาเพื่อนำไปสู่บูรณาการทางวัฒนธรรม ทั้งคู่จัดเป็นคำถามหลักซึ่งให้ภาพรวมกับงานวิจัยในส่วนนี้ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าสถาปนิกโดยรวมยังคงเห็นความจำเป็นในการศึกษาสถาปัตยกรรมในแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์ และท้องถิ่น

ทั้งนี้ ผลการประเมินความคิดเห็นของสถาปนิก จำนวน 202 คน ใน 31 ข้อคำถาม ปรากฏระดับความคิดเห็นเฉลี่ย 3.52 โดยมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ .424 ซึ่งบ่งบอกถึงความเห็นพ้องกัน

4.3.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ความคิดเห็นของกลุ่มสถาปนิกทั่วไปเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์ และท้องถิ่นในการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่

การวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) เป็นเทคนิคการวิเคราะห์ทางสถิติสำหรับการวิเคราะห์ตัวแปรหลายตัว (multivariate analysis) เพื่อลดจำนวนตัวแปร โดยผ่านกระบวนการวิเคราะห์ที่โครงสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปร และสร้างตัวแปรร่วมใหม่ที่เรียกว่า **องค์ประกอบ (factor)** กล่าวคือ เป็นการนำตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงมารวมกันเป็นองค์ประกอบ การวิเคราะห์องค์ประกอบ จึงเป็นเทคนิคทางสถิติเพื่อรวมกลุ่มตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กัน งานวิจัยนี้ได้ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบในเชิงสำรวจเพื่อค้นหาโครงสร้างของตัวแปรว่า มีองค์ประกอบร่วมอะไรบ้าง แต่ละองค์ประกอบ ประกอบด้วยตัวแปรอะไรบ้าง แต่ละตัวแปรมี **ค่าน้ำหนัก (factor loading)** หรืออัตราความสัมพันธ์กับองค์ประกอบมากน้อยเพียงใด

โครงสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในเทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบ พิจารณาได้จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (correlation) หรือของตัวแปรที่ละคู่ และรวมตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันมากไว้ในองค์ประกอบเดียวกัน ตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์จึงต้องเป็นตัวแปรที่มีค่าต่อเนื่องในมาตราระดับช่วง (interval scale) โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหนึ่งกับตัวแปรอื่น ๆ ที่เหลือทั้งหมด มีค่าอยู่ระหว่าง 0 กับ 1 หากมีค่าต่ำ ตัวแปรนั้น ๆ จะถูกตัดออก เฉพาะกลุ่มตัวแปรที่มีค่าความร่วมกัน (communalities) สูง

(ซึ่งพิจารณาได้จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์) จะรวมกันเป็นองค์ประกอบร่วมกันที่มีความหมายที่สื่อความเข้าใจได้ ทั้งนี้ พิจารณาได้จากค่าใน 'Rotated Component Matrix' จากการวิเคราะห์ด้วย SPSS

นอกจากองค์ประกอบที่ประกอบด้วยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันกับองค์ประกอบตามค่าน้ำหนักขององค์ประกอบ ยังต้องพิจารณาค่าความสำคัญของแต่ละองค์ประกอบในบริบทของความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งหมด โดยที่ตัวแปรแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบแต่ละตัวมากน้อยต่างกัน จึงต้องมีการพิจารณาค่าความแปรผันของตัวแปรทั้งหมดในแต่ละองค์ประกอบ ซึ่งเรียกว่า ค่าไอเกน (Eigen Value) องค์ประกอบร่วม (common factor) ที่ได้เป็นองค์ประกอบแรก จะเป็นองค์ประกอบที่แยกความแปรผันของตัวแปรออกมาจากองค์อื่นได้มากที่สุด จึงมีตัวแปรร่วมอยู่มากที่สุด และมีค่าไอเกนมากตามด้วย ความสำคัญของแต่ละองค์ประกอบจึงพิจารณาได้จากค่าร้อยละของค่าความแปรผัน (percentage of variance) ซึ่งเป็นไปตามค่าไอเกน หรือผลรวมของน้ำหนักองค์ประกอบของแต่ละตัวแปรในองค์ประกอบนั้น

จากการสอบถามถึงประเด็นสถาบันตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ที่ปรากฏในสาระสำคัญของคำถามจำนวน 31 ข้อ ซึ่งตอบโดยกลุ่มสถาปนิกทั่วไปจำนวน 202 คน ในการแสดงความคิดเห็น 5 ระดับ โดยการใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) ดังกล่าวข้างต้นปรากฏผลการวิเคราะห์ 10 องค์ประกอบตามลำดับความสำคัญที่พิจารณาจากค่าร้อยละของค่าความแปรผันประกอบกับค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ($\geq \pm 0.40$) ดังนี้ (ตาราง 4-3)

ตาราง 4-3 การวิเคราะห์องค์ประกอบความคิดเห็นของกลุ่มสถาบันกั๋วไปเกี่ยวกับ
สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นภิวัตน์

		ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ ³	
องค์ประกอบที่ 1 บุรณาการความคิดแบบตะวันตกและปัจเจก บริบทของถิ่นที่ตั้ง			³ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของแต่ละตัวแปรแสดงอัตราความสัมพันธ์กับองค์ประกอบนั้น ๆ
(ร้อยละ 9.57 ของค่าความแปรผัน) ⁴			
ความสำคัญของรากฐานความคิดตะวันตก			⁴ ค่าร้อยละของค่าความแปรผันของแต่ละองค์ประกอบแสดงความสำคัญของแต่ละองค์ประกอบ จากการพิจารณา
- ประเด็นความหลากหลายทางวัฒนธรรม	.788		ค่าความแปรผันของตัวแปรทั้งหมดในแต่ละองค์ประกอบ
- ประเด็นการมีส่วนร่วมของชุมชนผู้ใช้	.772		ในกระบวนการแยกความแปรผันของตัวแปรออกมาจากองค์ประกอบอื่น ตัวแปรใดมีน้ำหนัก
- ประเด็นความอ่อนน้อมต่อธรรมชาติ	.739		ในองค์ประกอบใดมาก ให้จัดตัวแปรนั้นในองค์ประกอบนั้น
ความจำเป็นต้องนำปัจจัยท้องถิ่นภิวัตน์มาร่วมบูรณาการ กับโลกาภิวัตน์	.630		
บูรณาการวัสดุ วิธีการก่อสร้างอันเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นกับ เทคโนโลยีสมัยใหม่	.472		
องค์ประกอบที่ 2 อาคารทางศาสนากับรูปแบบต่างศาสนา			
(ร้อยละ 7.32 ของค่าความแปรผัน)			
อาคารทางคริสต์ศาสนาแต่มีรูปแบบอาคารทางพุทธศาสนา	.888		
อาคารทางพุทธศาสนาแต่มีรูปแบบอาคารทางคริสต์ศาสนา	.886		
องค์ประกอบที่ 3 ลักษณะไทยจากบูรณาการบริบทในมิติต่างๆ			
(ร้อยละ 6.7 ของค่าความแปรผัน)			
การปรับปรุงอาคารเก่าสำหรับการใช้สอยใหม่	.587		
บูรณาการของเดิมกับของใหม่ อาจมีความไม่เหมาะสม เพราะต้องพิจารณาปัจจัยอื่น ๆ ด้วย	.582		
การสร้างลักษณะไทยแบบผสมผสานจากปัจจัยบริบท สังคมไทยแบบพหุลักษณะ	.573		

การสะท้อนลักษณะไทยจากบริบทเฉพาะซึ่งมีงาน	
สถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์ไทยปรากฏอยู่ทั่วไป	.526
การใช้รูปแบบสัญลักษณ์เพื่อแสดงถึงอัตลักษณ์ท้องถิ่นโดย	
ใช้กับวัสดุและโครงสร้างสมัยใหม่	.432
องค์ประกอบที่ 4 บุรณาการด้วยการประยุกต์สัญลักษณ์ไทย/ ลักษณะไทย	
(ร้อยละ 6.62 ของค่าความแปรผัน)	
การนำรูปแบบสัญลักษณ์ท้องถิ่นมาใช้กับอาคารสมัยใหม่	
เพื่อแสดงลักษณะสถาปัตยกรรมท้องถิ่น	.763
บุรณาการกับรูปแบบสัญลักษณ์ (icon) ดั้งเดิมเพื่อผล	
ทางด้านการรับรู้และยอมรับรูปแบบที่คุ้นเคย	.686
การประยุกต์ลักษณะไทย/ภูมิปัญญาไทยกับเทคโนโลยี	
อย่างผสมผสาน	.601
องค์ประกอบที่ 5 บุรณาการด้วยปัจจัยดั้งเดิมของ สถาปัตยกรรมไทยประเพณี/ท้องถิ่น	
(ร้อยละ 6.48 ของค่าความแปรผัน)	
รูปแบบการจัดผังและการจัดรูปอาคาร (planning & configuration)	.752
องค์ประกอบและส่วนประดับ (components, elements & ornaments)	.706
สัดส่วนหลังคาและอาคารในมิติ 'scale & proportion'	.696
องค์ประกอบที่ 6 การละเมิดฐานานุลักษณะของสถาปัตยกรรม ในแนวไทยประเพณี	
(ร้อยละ 6.27 ของค่าความแปรผัน)	
การนำรูปแบบสถาปัตยกรรมประเภทวังมาใช้กับอาคาร	
ประเภทพักอาศัยทั่วไป	.931
การนำรูปแบบสถาปัตยกรรมประเภทวัดมาใช้กับอาคาร	
ประเภทโรงแรม	.912

องค์ประกอบที่ 7 การค้ำนึ่ง/ไม่ค้ำนึ่งถึงอัตลักษณ์/เอกลักษณ์ ไทยจากอดีต

(ร้อยละ 6.25 ของค่าความแปรผัน)

ลักษณะไทยในงานสถาปัตยกรรมสมัยใหม่อาจเป็น

อุปสรรคต่อการพัฒนาสถาปัตยกรรมในยุคใหม่ .828

การมุ่งสร้างสรรค์เอกลักษณ์ไทยในมิติเทคโนโลยี โดยไม่

ค้ำนึ่งถึงอัตลักษณ์/เอกลักษณ์ไทยในอดีต .693

การออกแบบอาคารทางศาสนาให้มีลักษณะเรียบง่ายมาก

ขึ้นจัดเป็นการละเลยฐานานุรักษ์ .545

องค์ประกอบที่ 8 การขาดบูรณาการทางวัฒนธรรม/ บูรณาการที่เหมาะสม

(ร้อยละ 5.95 ของค่าความแปรผัน)

การนำรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยมาวางเคียงคู่กับรูปแบบ

สถาปัตยกรรมสมัยใหม่

- ในกรณีที่เป็นซุ้มหรือศาลาแยกต่างหาก แต่อยู่ใกล้

กัน เช่น ศาลาทรงไทย

.634

- ในกรณีที่องค์ประกอบที่มีการใช้สอยต่อเนื่องกัน

เช่น ซุ้มทางเข้าหน้าอาคารทันสมัย

.599

ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์งานสถาปัตยกรรมอาจมีทิศทาง

ของรูปแบบที่ถูกระแสโลกาภิวัตน์ครอบงำโดย

ลัทธิเชิงดั่งที่ปรากฏอยู่ทั่วไป

.522

องค์ประกอบที่ 9 การนำปัจจัยท้องถิ่นมาร่วมบูรณาการ กับโลกาภิวัตน์

(ร้อยละ 5.89 ของค่าความแปรผัน)

ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์งานสถาปัตยกรรมอาจมีทิศทาง

ของรูปแบบตามปัจจัยดังต่อไปนี้

- เกิดบูรณาการกับรากฐานความคิดแบบตะวันออก

.868

- เกิดบูรณาการทางวัฒนธรรมที่นำไปสู่งานสถาปัตยกรรมในแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นจากปัจจัยบริบทของพื้นที่ตั้งประกอบกับรากฐานความคิดตะวันออก .841

องค์ประกอบที่ 10 บูรณาการจากรูปแบบสิ่งของเครื่องใช้

(ร้อยละ 5.83 ของค่าความแปรผัน)

การนำรูปแบบสิ่งของเครื่องใช้ท้องถิ่นเพื่อบูรณาการกับ

รูปแบบอาคารสมัยใหม่:

- การนำรูปแบบเรือ 'กอแระ' มาเป็นแม่แบบหลังคา .764
- การนำรูปแบบจักสานของ 'กระต๊ับ' มาใช้กับผนังอาคาร .749
- การนำรูปแบบสิ่งของเครื่องใช้ท้องถิ่นมาบูรณาการกับรูปแบบอาคารสมัยใหม่ไม่ก่อให้เกิดบูรณาการทางวัฒนธรรม แต่เป็นเพียงการอ้างอิงเพื่อสร้างความชอบธรรมให้รูปแบบอาคาร .592

องค์ประกอบที่ 1 บูรณาการความคิดแบบตะวันออกและปัจจัยบริบทของพื้นที่ตั้ง

(ร้อยละ 9.57 ของค่าความแปรผัน)

บูรณาการความคิดแบบตะวันออกและปัจจัยบริบทของพื้นที่ตั้ง ถือเป็นองค์ประกอบที่มีความโดดเด่นสูงสุดจากทั้ง 10 องค์ประกอบในการสร้างงานสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ ทั้งนี้รากฐานความคิดตะวันออกทั้ง 3 ประการ ได้แก่ การยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม การเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วม และการอ่อนน้อมต่อธรรมชาติ เป็นตัวแปรซึ่งมีค่านำหนักองค์ประกอบสูงเป็นพิเศษ ตัวแปรนี้อาจถือเป็นส่วนหนึ่งของตัวแปรถัดมาคือปัจจัยท้องถิ่นภิวัตน์ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งนำมาบูรณาการกับกระบวนการโลกาภิวัตน์ ตัวแปรสุดท้ายขององค์ประกอบแรกนี้ได้ชี้ไปที่บูรณาการระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่น ในเรื่องของวัสดุและวิธีการก่อสร้าง ร่วมกับเทคโนโลยีสมัยใหม่

องค์ประกอบที่ 2 อาคารทางศาสนากับรูปแบบต่างศาสนา

(ร้อยละ 7.32 ของค่าความแปรผัน)

องค์ประกอบที่ 2 นี้มีความเฉพาะเจาะจงกับประเภทอาคารทางศาสนาและรูปแบบ โดยมีความเกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ เพราะเกิดความเปลี่ยนแปลงของอาคารทางพุทธศาสนาซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมในแนวไทยประเพณีที่เคยมีความเด่นชัดทั้งในเรื่องของการใช้สอยและรูปลักษณะ สำหรับตัวแปรแรกคือการที่อาคารทางคริสต์ศาสนามีรูปแบบทางพุทธศาสนา และตัวแปรที่สองคืออาคารทางพุทธศาสนามีรูปแบบทางคริสต์ศาสนา ทั้งสองแนวทางมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบใกล้เคียงกันมาก

องค์ประกอบที่ 3 ลักษณะไทยจากบูรณาการบริบทในมิติต่างๆ

(ร้อยละ 6.7 ของค่าความแปรผัน)

สถาปนิกคำนึงถึงการสร้างลักษณะไทยจากบูรณาการบริบทในมิติต่างๆ โดยการปรับปรุงอาคารเก่าสำหรับการใช้สอยใหม่ถือเป็นตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด อย่างไรก็ดี ข้อคํานึงว่าบูรณาการของใหม่และของเดิมอาจมีความไม่เหมาะสมด้วยปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ เป็นตัวแปรซึ่งมีน้ำหนักใกล้เคียงกัน นอกจากนี้บูรณาการทางบริบทในมิติต่างๆ ยังประกอบด้วยตัวแปรทางสังคมและทางกายภาพ ซึ่งคือการสร้างลักษณะไทยแบบผสมผสานจากสังคัมพหุลักษณะ และการสะท้อนลักษณะไทยจากบริบทที่มีเอกลักษณ์ไทยปรากฏอยู่ทั่วไป ในองค์ประกอบที่ 3 นี้ การใช้รูปแบบสัญลักษณ์เพื่อแสดงอัตลักษณ์ท้องถิ่นร่วมกับวัสดุและโครงสร้างสมัยใหม่ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด

องค์ประกอบที่ 4 บูรณาการด้วยการประยุกต์สัญลักษณ์ไทย/ลักษณะ

ไทย (ร้อยละ 6.62 ของค่าความแปรผัน)

การประยุกต์ใช้สัญลักษณ์ไทยหรือลักษณะไทยเป็นอีกองค์ประกอบของบูรณาการความเป็นท้องถิ่นในสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์ ทั้งนี้ประกอบด้วยตัวแปรการใช้สัญลักษณ์ท้องถิ่นดั้งเดิม (icon) กับอาคารสมัยใหม่ ทั้งเพื่อแสดงลักษณะสถาปัตยกรรมท้องถิ่น และเพื่อผลทางด้านารรับรู้และยอมรับต่อรูปแบบที่คุ้นเคย นอกจากนี้การผสมผสานลักษณะไทยหรือภูมิปัญญาไทยกับเทคโนโลยียังถือเป็นอีกตัวแปรที่มีความสำคัญต่อบูรณาการทางวัฒนธรรม

องค์ประกอบที่ 5 บุรณการด้วยปัจจัยดั้งเดิมของสถาปัตยกรรมไทย ประเพณี/ท้องถิ่น

(ร้อยละ 6.48 ของค่าความแปรผัน)

ปัจจัยดั้งเดิมต่าง ๆ ของสถาปัตยกรรมไทยเป็นองค์ประกอบที่มีความเหมาะสมอีกปัจจัยในงานออกแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ให้มีอัตลักษณ์/เอกลักษณ์ไทย โดยบุรณการในแนวทางนี้ประกอบด้วยตัวแปร 3 ประการ ซึ่งถูกจัดอยู่ในกลุ่มคำถามเดียวกันในแบบสอบถาม คือ รูปแบบการจัดผังและการจัดรูปอาคารในมิติ 'planning & configuration' องค์ประกอบและส่วนประดับ ในมิติ 'components, elements & ornaments' และสุดท้ายคือสัดส่วนหลังคาและอาคารในมิติ 'scale & proportion' ตัวแปรทั้งสามนี้แม้จะมีค่าน้ำหนักขององค์ประกอบไม่ต่างกันมากนัก แต่ในการนำไปสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรม จำต้องคำนึงถึงมิติทางนามธรรม รูปธรรม และสุนทรียภาพที่แตกต่างกัน

องค์ประกอบที่ 6 การละเมิดฐานานุลักษณะของสถาปัตยกรรมในแนว ไทยประเพณี

(ร้อยละ 6.27 ของค่าความแปรผัน)

องค์ประกอบที่ 6 นี้มีความเฉพาะเจาะจงกับการละเมิดฐานานุลักษณะของสถาปัตยกรรมในแนวประเพณีประเภทวังและวัด ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์มีการนำรูปแบบสถาปัตยกรรมดังกล่าวมารองรับกับการใช้สอยสมัยใหม่เพื่อเสริมภาพลักษณ์ทางสังคม หรือด้วยเหตุผลทางธุรกิจ โดยองค์ประกอบนี้ประกอบด้วยตัวแปรการนำสถาปัตยกรรมประเภทวังมาใช้กับอาคารประเภทพักอาศัยทั่วไป และการนำรูปแบบสถาปัตยกรรมประเภทวัดมาใช้กับอาคารประเภทโรงแรม ตัวแปรทั้งสองมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบใกล้เคียงกัน

องค์ประกอบที่ 7 การคำนึงไม่คำนึงถึงอัตลักษณ์/เอกลักษณ์ไทยจากอดีต

(ร้อยละ 6.25 ของค่าความแปรผัน)

การไม่คำนึงถึงอัตลักษณ์/เอกลักษณ์ไทยอาจเป็นองค์ประกอบหนึ่งของความคิดเห็นต่อสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์ โดยประกอบด้วยตัวแปร 3 ประการซึ่งมีที่มาจากกลุ่มคำถามของแบบสอบถามที่ต่างกันออกไป ทั้งนี้ตัวแปรแรกคือข้อคำนึงว่าลักษณะไทยอาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ ตัวแปรถัดมาคือการมุ่งสร้างสรรค์เอกลักษณ์ไทยในมิติเทคโนโลยีแต่เพียงอย่างเดียว และ

สุดท้ายการละเลยฐานานุลักษณะในการออกแบบอาคารทางศาสนาด้วยลักษณะเรียบง่ายมากขึ้น อย่างไรก็ตาม จากแบบสอบถามกลุ่มสถาปนิกทั่วไปมีทรรศนะเห็นด้วยน้อยหากการมุ่งสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ไม่มีการคำนึงถึงอัตลักษณ์หรือเอกลักษณ์ไทยในอดีต องค์ประกอบที่ 7 นี้จึงสามารถพิจารณาได้ว่าเป็นองค์ประกอบด้านการคำนึงหรือไม่คำนึงถึงลักษณะความเป็นไทยดังกล่าว

องค์ประกอบที่ 8 การขาดบูรณาการทางวัฒนธรรม/ บูรณาการที่เหมาะสม

(ร้อยละ 5.95 ของค่าความแปรผัน)

หนึ่งในองค์ประกอบของความคิดเห็นอันมีผลต่อรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์คือ การขาดบูรณาการทางวัฒนธรรม หรือการขาดบูรณาการที่เหมาะสม ซึ่งสถาปนิกมีข้อคำนึงว่ามีความเป็นไปได้ที่งานสถาปัตยกรรมอาจมีทิศทางของรูปแบบที่ถูกกระแสโลกาภิวัตน์ครอบงำอย่างสิ้นเชิง หรืออาจมีบูรณาการอย่างไม่เหมาะสม หรือขาดความลึกซึ้ง เช่น การนำรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยมาวางเคียงคู่กับรูปแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่โดยไม่ได้มีการผสมผสานให้สอดคล้องกัน โดยมีตัวอย่างในกรณีที่เป็นการจัดวางซุ้มหรือศาลาไทยใกล้กับอาคารสมัยใหม่ และในกรณีที่เป็นการออกแบบซุ้มทางเข้าหน้าอาคารทันสมัยในรูปแบบหลังคาจั่วซ้อนขึ้น

องค์ประกอบที่ 9 การนำปัจจัยท้องถิ่นภิวัตน์มาร่วมบูรณาการ กับโลกาภิวัตน์

(ร้อยละ 5.89 ของค่าความแปรผัน)

องค์ประกอบการนำปัจจัยท้องถิ่นภิวัตน์มาร่วมบูรณาการกับโลกาภิวัตน์ถือเป็นองค์ประกอบที่สอดคล้องและสนับสนุนองค์ประกอบที่ 1 ซึ่งเน้นเรื่องภูมิปัญญาตะวันออก โดยสถาปนิกมีทรรศนะว่าภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์งานสถาปัตยกรรมจะเกิดบูรณาการกับรากฐานความคิดแบบตะวันออก ซึ่งในที่นี้มีความสัมพันธ์กับปัจจัยย่อย ๆ ของรากฐานความคิดตะวันออกขององค์ประกอบที่ 1 การนำปัจจัยท้องถิ่นภิวัตน์เหล่านี้มาใช้เป็นวิธีหนึ่งซึ่งจะนำไปสู่การสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมในแนวบูรณาการทางวัฒนธรรม

องค์ประกอบที่ 10 นูรณาการจากรูปแบบสิ่งของเครื่องใช้

(ร้อยละ 5.83 ของค่าความแปรผัน)

การนำรูปแบบสิ่งของเครื่องใช้มาร่วมนูรณาการกับรูปแบบอาคารสมัยใหม่อาจถือเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งของความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบงานสถาปัตยกรรมในแนวนูรณาการโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัฒน์ แม้จะเป็นองค์ประกอบสุดท้ายซึ่งมีความโดดเด่นน้อยสุด แต่มีเนื้อหาที่น่าสนใจ ซึ่งคือตัวแปรการนำรูปแบบสิ่งของเครื่องใช้มานูรณาการในเชิงสัญลักษณ์หรือเป็นองค์ประกอบอาคาร เช่น การใช้รูปแบบของเรือ ‘กอแระ’ เป็นรูปแบบหลังคา และลักษณะจักสานของ ‘กระติ๊บ’ เป็นผนัง อย่างไรก็ตาม สถาปนิกบางส่วนมีทรรศนะว่า นี่อาจเป็นแนวทางซึ่งไม่ได้ก่อให้เกิดนูรณาการทางวัฒนธรรมอย่างแท้จริง แต่ความคิดเห็นนี้เป็นตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยกว่าค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวอย่างในทั้งสองกรณี

โดยสรุป องค์ประกอบความคิดเห็นทั้ง 10 ตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ องค์ประกอบ 1) นูรณาการความคิดแบบตะวันออกและปัจจัยบริบทของถิ่นที่ตั้ง 2) อาคารทางศาสนากับรูปแบบต่างศาสนา 3) ลักษณะไทยจากนูรณาการบริบทในมิติต่าง ๆ 4) นูรณาการด้วยการประยุกต์สัญลักษณ์ไทย/ลักษณะไทย 5) นูรณาการด้วยปัจจัยดั้งเดิมของสถาปัตยกรรมไทยประเพณี/ท้องถิ่น 6) การละเมิดฐานานุลักษณะของสถาปัตยกรรมในแนวไทยประเพณี 7) การคำนึง/ไม่คำนึงถึงอัตลักษณ์เอกลักษณ์ไทยจากอดีต 8) การขาดนูรณาการทางวัฒนธรรม/นูรณาการที่เหมาะสม 9) การนำปัจจัยท้องถิ่นวิวัฒน์มาร่วมนูรณาการกับโลกาภิวัตน์ และ 10) นูรณาการจากรูปแบบสิ่งของเครื่องใช้ เป็นองค์ประกอบที่เป็นประเด็นสำคัญในการสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัฒน์ โดยรวมทั้ง 10 องค์ประกอบ มีสัดส่วนสะสมคิดเป็นร้อยละ 66.92 ของค่าความแปรผัน (cumulative percentage of variance)

4.4 การวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มคนทั่วไปเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์

4.4.1 การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นด้วยของกลุ่มคนทั่วไปเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ในการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่

การสอบถามคนทั่วไป จำนวน 316 คน โดยการใช้แบบสอบถามจำนวน 23 ข้อที่ครอบคลุมสาระสำคัญเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ ตามรายละเอียดที่ได้กำหนดไว้ในกรอบแนวคิดวิจัย ที่เป็นแนวคิดหลัก ๆ (key concepts) และสาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง ปรากฏระดับความคิดเห็น⁵ ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ (ตาราง 4-4)

⁵ ระดับความคิดเห็นตามค่า:

4.01 – 4.50 = มาก

3.51 – 4.00 = ค่อนข้างมาก

2.51 – 3.50 = ปานกลาง

2.01 – 2.50 = ค่อนข้างน้อย

1.51 – 2.00 = น้อย

ตาราง 4-4 ระดับความคิดเห็นด้วยของกลุ่มคนทั่วไปเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้อิทธิพลโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์

	$\bar{x}$	S.D.
1. ภายใต้โลกาภิวัตน์ที่โลกมีการพัฒนาสู่ความคล้ายคลึงกันมากขึ้น จึงมีความจำเป็นต้องนำปัจจัยท้องถิ่นภิวัตน์มาร่วมบูรณาการ ซึ่งจะนำไปสู่บูรณาการทางวัฒนธรรม (cultural integration)	3.87	.814
2. การผสมผสานระหว่างรูปแบบดั้งเดิมในอดีตกับรูปแบบใหม่ในปัจจุบันในงานสถาปัตยกรรมสำหรับสังคมสมัยใหม่เป็นไปในแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นภิวัตน์	3.83	.842
3. การนำรูปแบบสัญลักษณ์ท้องถิ่นมาใช้กับอาคารสมัยใหม่เพื่อแสดงลักษณะสถาปัตยกรรมท้องถิ่นร่วมสมัย	3.88	.879

การนำรูปแบบสิ่งของเครื่องใช้ท้องถิ่นเพื่อบูรณาการกับรูปแบบอาคารสมัยใหม่ เช่น

4. การนำรูปแบบจักสานของกระติบ มาใช้กับอาคารห้ำง

	สรรพสินค้าเซ็นทรัลพลาซ่าขอนแก่น ในส่วนผนังรอบนอก	3.82	.941
5.	การนำรูปแบบเรือ ‘กอแระ’ มาเป็นแม่แบบสัญลักษณ์ของทง หลังคาจั่วปลายโค้งที่โรงแรมทับแขก จังหวัดกระบี่	3.87	.853
6.	ทั้งสองกรณีไม่ก่อให้เกิดบูรณาการทางวัฒนธรรม แต่เป็น การอ้างอิงที่มาเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับแนวคิดด้าน รูปแบบอาคาร	3.62	.940
7.	ในพื้นที่ที่มีงานสถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์ไทยปรากฏ เป็นบริบทเฉพาะอยู่ทั่วไป งานออกแบบอาคารสำหรับ สังคมปัจจุบันย่อมจะต้องสะท้อนลักษณะไทยจากบริบท เฉพาะนั้น ๆ	3.84	.813
8.	ในสภาพของสังคมไทยที่กำลังกลายเป็นสังคมแบบพหุ- ลักษณะมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ จำเป็นต้องสร้างสรรค์ลักษณะไทยแบบผสมผสานจาก ปัจจัยบริบทสังคมไทย	3.96	.800

แนวสถาปัตยกรรมท้องถิ่นร่วมสมัยเกิดขึ้นได้จาก

9.	การมีส่วนร่วมของชุมชน	3.97	.922
10.	การพิจารณาปัจจัยภูมิวัฒนธรรม/ความเป็นชุมชนดั้งเดิม	4.12	.810
11.	ทั้งการมีส่วนร่วมของชุมชนและปัจจัยบริบทภูมิวัฒนธรรม พร้อม ๆ กับกระแสโลกาภิวัตน์	4.08	.768

เทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นปัจจัยขับเคลื่อนการ เปลี่ยนแปลงสำคัญของยุคโลกาภิวัตน์ การ สร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่จึง มีประเด็นแนวทางที่ต้องพิจารณา ดังนี้

12.	การประยุกต์ลักษณะไทย/ภูมิปัญญาไทยกับเทคโนโลยี สมัยใหม่อย่างผสมผสาน	4.04	.782
13.	กำหนดให้เทคโนโลยีเป็นปัจจัยหลักโดยไม่ต้องคำนึงถึง อัตลักษณ์/เอกลักษณ์ไทยในอดีต ด้วยมุ่งสร้างสรรค์ เอกลักษณ์ไทยสมัยใหม่ในมิติเทคโนโลยี	3.37	1.129
14.	การนำแต่รูปแบบสัญลักษณ์มาใช้เพื่อสื่อถึงอัตลักษณ์		

	ท้องถิ่น โดยใช้กับเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยเฉพาะวัสดุและโครงสร้างสมัยใหม่ เช่น ที่หลังคาของอาคารศูนย์การประชุมเอนกประสงค์กาญจนาภิเษก จังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีรูปทรงที่อิงจาก ‘กูบ’ ฯลฯ	3.77	.829
15.	การปรับปรุงอาคารเก่าสำหรับการใช้สอยใหม่ตามแนวเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เช่น จากเรือนไทยเป็นโรงแรมหรูขนาดเล็ก (boutique hotel) จากบ้าน/ร้านค้าไม้ (ที่อำเภอเชียงคาน) เป็นที่พักนักท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ฯลฯ	3.95	.811
การออกแบบที่มีการนำรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยมาวางเคียงคู่กับรูปแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่			
16.	ในรูปแบบที่เป็นองค์ประกอบที่มีการใช้สอยต่อเนื่องกัน เช่น ชุมทางเข้าหลังคาจั่วซ้อนชั้นหน้าโรงแรมอาคารทันสมัย ฯลฯ	3.68	.957
17.	ในรูปแบบที่มีซุ้มหรือศาลาแยกต่างหาก แต่อยู่ใกล้กับอาคารทันสมัย ฯลฯ	3.72	.898
การออกแบบสถาปัตยกรรมในแนวไทยประเพณีที่จัดเป็นการละเมิดฐานานุรักษ์			
18.	การออกแบบที่เป็นการนำรูปแบบสถาปัตยกรรมประเภทวัดมาใช้กับอาคารประเภทโรงแรมเพื่อผลทางธุรกิจ	3.36	1.188
19.	การออกแบบที่เป็นการนำรูปแบบสถาปัตยกรรมประเภทวังมาใช้กับอาคารประเภทพักอาศัยทั่วไป	3.34	1.188
20.	การออกแบบอาคารทางศาสนาที่มีลักษณะเรียบง่ายมากขึ้นจัดเป็นการละเลยฐานานุรักษ์ เช่น อาคารโบสถ์วัดพระธรรมกาย ฯลฯ เมื่อเปรียบเทียบกับรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยประเพณีของอาคารโบสถ์ทั่วไป	3.45	1.090
การออกแบบอาคารทางศาสนาที่ใช้รูปแบบอาคารต่างศาสนา			
21.	อาคารโบสถ์ในพุทธศาสนา แต่มีรูปแบบอาคารคริสต์ศาสนา ในกรณีอาคารโบสถ์วัดนิเวศธรรมประวัติ	3.39	1.094

22. อาคารโบสถ์ในคริสต์ศาสนา แต่มีรูปแบบโบสถ์พุทธศาสนาในแนวสถาปัตยกรรมไทยประเพณี ในกรณีอาคารโบสถ์วัดพระมหาไถ่	3.39	1.019
23. การสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมที่มีการผสมผสานให้เกิดรูปแบบบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นวิวัตน์ ปรากฏในอาคารประเภทศูนย์วัฒนธรรม/พิพิธภัณฑ์/หอศิลป์ ฯลฯ เช่น ที่อาคารพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติถลาง เป็นต้น	3.83	.856
N=316	3.74	.554

ต่อคำถามแรกสุดซึ่งได้เสนอถึงแนวคิดของงานวิจัยว่า ภายใต้โลกาภิวัตน์ที่โลกมีการพัฒนาสู่ความคล้ายคลึงกันมากขึ้นนั้น จำต้องมีการนำปัจจัยท้องถิ่นวิวัตน์มาพิจารณาเพื่อให้เกิดบูรณาการทางวัฒนธรรม กลุ่มคนทั่วไปได้แสดงความเห็นด้วยในลำดับค่อนข้างมากใกล้เคียงกับกลุ่มสถาปนิกทั่วไป โดยมีค่าเฉลี่ย 3.87

สำหรับประเด็นซึ่งกลุ่มคนทั่วไปมีความเห็นด้วยระดับสูงสุด ($\bar{x}$ = 4.12) นั่นคือความเห็นต่อแนวคิดที่ว่าแนวสถาปัตยกรรมท้องถิ่นร่วมสมัยเกิดขึ้นได้จากการพิจารณาปัจจัยภูมิวัฒนธรรม/ความเป็นชุมชนดั้งเดิม กลุ่มคนทั่วไปเห็นด้วยว่าแนวสถาปัตยกรรมท้องถิ่นดังกล่าวจำเป็นต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน ($\bar{x}$ = 3.97) และเกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน พร้อมๆ กับการพิจารณาปัจจัยบริบทภูมิวัฒนธรรม และกระแสโลกาภิวัตน์ ($\bar{x}$ = 4.08)

ในด้านซึ่งเกี่ยวกับบริบทเป็นอีกประเด็นหนึ่งซึ่งกลุ่มคนทั่วไปแสดงความเห็นด้วยในระดับค่อนข้างมาก ทั้งนี้ได้แก่คำถามต่อบริบทเชิงกายภาพที่ว่า ในพื้นที่ที่มีงานสถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์ไทยปรากฏอยู่ทั่วไป งานออกแบบสำหรับสังคมปัจจุบันย่อมจะต้องสะท้อนลักษณะไทยจากบริบทเฉพาะนั้น ๆ ($\bar{x}$ = 3.84) ประเด็นนี้มีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกับของกลุ่มสถาปนิกทั่วไป สำหรับคำถามต่อบริบททางสังคมที่ว่า ในสภาพของสังคมไทยที่กำลังกลายเป็นสังคมแบบพหุลักษณะมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์จำเป็นต้องสร้างสรรค์ลักษณะไทยแบบผสมผสานจากปัจจัยบริบทสังคมไทย ($\bar{x}$ = 3.96) ประเด็นหลังนี้มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าของกลุ่มสถาปนิกทั่วไปเล็กน้อย

ในด้านของปัจจัยที่มาของรูปแบบงานสถาปัตยกรรมในแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นวิวัตน์นั้น กลุ่มคนทั่วไปเห็นด้วยกับปัจจัยแต่ละด้านแตกต่างกันไป โดยกลุ่มคนทั่วไปเห็นด้วยกับแนวคิด การผสมผสานรูปแบบดั้งเดิมในอดีตกับรูปแบบใหม่ใน

ปัจจุบันในงานสถาปัตยกรรมสำหรับสังคมสมัยใหม่ ($\bar{x} = 3.83$) กลุ่มคนทั่วไปเห็นด้วย หากเป็นการนำรูปแบบสัญลักษณ์ท้องถิ่นมาใช้กับอาคารสมัยใหม่เพื่อแสดงลักษณะ สถาปัตยกรรมท้องถิ่นร่วมสมัย ($\bar{x} = 3.88$) กลุ่มคนทั่วไปเห็นด้วยกับการนำรูปแบบ สิ่งของเครื่องใช้ท้องถิ่นเพื่อบูรณาการกับรูปแบบอาคารสมัยใหม่ โดยมีความแตกต่างกัน เล็กน้อยสำหรับตัวอย่างการนำรูปแบบจักสานของ ‘กระติ๊บ’ มาใช้กับผนังอาคาร ($\bar{x} = 3.82$) และตัวอย่างการนำรูปแบบเรือ ‘กอแระ’ มาเป็นแม่แบบของหลังคาอาคาร ($\bar{x} = 3.87$) อย่างไรก็ตาม สำหรับทั้งสองกรณี กลุ่มคนทั่วไปเห็นด้วยว่าอาจไม่ได้ก่อให้เกิด บูรณาการทางวัฒนธรรม แต่เป็นการอ้างอิงที่มาเพื่อเป็นการสร้างความชอบธรรมให้กับ แนวคิดด้านรูปแบบอาคาร โดยมีค่าความเห็นด้วยเฉลี่ยอยู่ที่ 3.62 ในประเด็นเหล่านี้มี ค่าเฉลี่ยของคนทั่วไปสูงกว่าสถาปนิกทั้งหมด ยกเว้นในคำถามข้อสุดท้ายที่ค่าเฉลี่ยของ คำตอบข้อสุดท้ายในส่วนนี้ของสถาปนิกจะสูงกว่าคำตอบข้ออื่น ๆ

ในด้านที่เกี่ยวกับมิติทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งเป็นปัจจัยขับเคลื่อนการ เปลี่ยนแปลงสำคัญของยุคโลกาภิวัตน์ และมีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์เอกลักษณ์ สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ กลุ่มคนทั่วไปได้แสดงความเห็นด้วยค่อนข้างมากกว่า ควรมี การประยุกต์ลักษณะไทย/ภูมิปัญญาไทยเข้ากับเทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างผสมผสาน โดยมีค่าเฉลี่ย 4.04 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มสถาปนิกทั่วไปเล็กน้อย นอกจากนี้กลุ่ม คนทั่วไปเห็นด้วยในระดับรองลงมา แต่ก็ยังมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มสถาปนิกทั่วไปในการ นำเอารูปแบบสัญลักษณ์มาใช้เพื่อสื่อถึงอัตลักษณ์ท้องถิ่นโดยใช้ร่วมกับเทคโนโลยี สมัยใหม่ โดยเฉพาะวัสดุและโครงสร้างสมัยใหม่ ($\bar{x} = 3.77$) อย่างไรก็ตาม กลุ่มคนทั่วไป เห็นด้วยน้อยลง หากมุ่งสร้างสรรค์เอกลักษณ์ไทยสมัยใหม่ในมิติเทคโนโลยีอาคาร โดย กำหนดให้เทคโนโลยีเป็นปัจจัยหลักโดยไม่คำนึงถึงอัตลักษณ์/เอกลักษณ์ไทยในอดีต ($\bar{x} = 3.37$) มีข้อน่าสังเกตว่า แม้กลุ่มคนทั่วไปจะเห็นด้วยน้อยลง แต่ยังมีค่าเฉลี่ยที่มากกว่า ของกลุ่มสถาปนิกทั่วไปในระดับหนึ่ง

กลุ่มคนทั่วไปมีความเห็นด้วยกับการออกแบบที่มีการนำรูปแบบสถาปัตยกรรม ไทยมาวางเคียงคู่กับรูปแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ ทั้งในรูปแบบที่เป็นองค์ประกอบที่มี การใช้สอยต่อเนื่องกัน เช่น ชุมทางเข้าหลังคาจั่วซ้อนชั้นหน้าโรงแรมทันสมัย ($\bar{x} = 3.68$) หรือในรูปแบบที่เป็นชั้มหรือศาลาแยกต่างหาก แต่อยู่ใกล้กับอาคารทันสมัย ($\bar{x} = 3.72$) ซึ่งในประเด็นนี้มีความแตกต่างจากความคิดเห็นของกลุ่มสถาปนิกทั่วไปค่อนข้างมาก ซึ่งมีความเห็นด้วยน้อยกว่าทั้งสองกรณี

กลุ่มคนทั่วไปเห็นด้วยน้อยลงสำหรับการออกแบบสถาปัตยกรรมในแนวประเพณี

ที่จัดเป็นการละเมิดฐานานุลักษณะ ทั้งการนำรูปแบบสถาปัตยกรรมประเภทวัดมาใช้กับอาคารประเภทโรงแรม หรือการนำรูปแบบสถาปัตยกรรมประเภทวังมาใช้กับอาคารประเภทพักอาศัยทั่วไป โดยมีค่าเฉลี่ย 3.36 และ 3.34 ตามลำดับ ซึ่งก็ยังเป็นค่าที่สูงกว่าของกลุ่มสถาปนิกทั่วไป อย่างไรก็ตาม กลุ่มคนทั่วไปเห็นว่าการออกแบบอาคารทางศาสนาให้มีลักษณะที่เรียบง่ายมากขึ้นเป็นการละเลยฐานานุลักษณะ โดยมีความเห็นเฉลี่ย 3.45 ซึ่งสูงกว่าของสถาปนิกอยู่พอสมควร ในกรณีซึ่งการออกแบบอาคารทางศาสนามีการใช้รูปแบบอาคารต่างศาสนาทั้งในกรณีซึ่งอาคารทางพุทธศาสนามีรูปแบบอาคารคริสตศาสนาหรือในทางกลับกัน กลุ่มคนทั่วไปมีค่าความเห็นด้วยเฉลี่ย 3.39 และ 3.39 ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของสถาปนิกมากเช่นกัน

สำหรับกรณีซึ่งเป็นการปรับปรุงอาคารเก่าสำหรับการใช้สอยใหม่ตามแนวเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เช่น จากเรือนไทยเป็นโรงแรมหรูขนาดเล็ก (boutique hotel) จากบ้านร้านค้าไม้ เป็นที่พักนักท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ กลุ่มคนทั่วไปเห็นด้วยค่อนข้างมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.95 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของสถาปนิก

ท้ายสุดกลุ่มคนทั่วไปค่อนข้างเห็นด้วยว่าการสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมที่มิเป็นการผสมผสานให้เกิดรูปแบบบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นวิวัตน์ ปรากฏในอาคารประเภทศูนย์วัฒนธรรม/พิพิธภัณฑ์/หอศิลป์ ฯลฯ ($\bar{x} = 3.83$)

โดยสรุปแล้ว อาจกล่าวได้ว่า กลุ่มคนทั่วไปเห็นความจำเป็นในการศึกษาสถาปัตยกรรมในแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์ แต่ในภาพรวมจะมีแนวคิดต่อปัจจัยบูรณาการต่าง ๆ ค่อนข้างเปิดกว้างและยืดหยุ่นกว่าของกลุ่มสถาปนิกทั่วไป อาจพิจารณาได้ว่าสถาปนิกเป็นผู้ซึ่งปฏิบัติวิชาชีพ ซึ่งได้รับทราบหรือเข้าใจถึงข้อจำกัดในแต่ละสภาพการณ์ และความเหมาะสมทางทฤษฎีและแนวคิด จึงมีกรอบในการตอบแบบสอบถามที่ครอบคลุมกว่า จึงทำให้มีความเห็นด้วยน้อยลง

ทั้งนี้ ผลการประเมินความคิดเห็นของกลุ่มคนทั่วไป จำนวน 316 คน ใน 23 ข้อคำถาม ปรากฏระดับความคิดเห็นเฉลี่ย 3.74 โดยมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ .554 ซึ่งบ่งบอกถึงความเห็นพ้องกัน

4.4.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ความคิดเห็นของกลุ่มคนทั่วไปเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์ในการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่

จากการสอบถามถึงประเด็นสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ที่ปรากฏในสาระสำคัญของคำถามจำนวน 23 ข้อ ซึ่งตอบโดยกลุ่มคนทั่วไปจำนวน 316 คน ในการแสดงความคิดเห็น 5 ระดับ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) ปรากฏผลการวิเคราะห์ 4 องค์ประกอบตามลำดับความสำคัญที่พิจารณาจากค่าร้อยละของค่าความแปรผัน ประกอบกับค่าน้ำหนักขององค์ประกอบ (≥ 0.40) ดังนี้ (ตาราง 4-5)

ตาราง 4-5 การวิเคราะห์องค์ประกอบความคิดเห็นของกลุ่มคนทั่วไปเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์

	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ
องค์ประกอบที่ 1 การคำนึงถึงฐานานุลักษณะ และอัตลักษณ์/เอกลักษณ์ไทย (ร้อยละ 17.40 ของค่าความแปรผัน)	
การออกแบบสถาปัตยกรรมในแนวไทยประเพณีที่เป็นการ ละเมิดฐานานุลักษณะ:	
- การนำรูปแบบสถาปัตยกรรมวัดมาใช้กับอาคารประเภท โรงแรม	.832
- การนำรูปแบบสถาปัตยกรรมประเภทวังมาใช้กับอาคาร ประเภทพักอาศัยทั่วไป	.832
การออกแบบอาคารทางศาสนาที่ใช้รูปแบบอาคารต่าง ศาสนา:	
- อาคารทางพุทธศาสนาแต่มีรูปแบบอาคารคริสต์ศาสนา	.756
- อาคารทางคริสต์ศาสนาแต่มีรูปแบบอาคารพุทธศาสนา	.713
การออกแบบอาคารทางศาสนาให้มีลักษณะเรียบง่ายมาก ขึ้นจัดเป็นการละเลยฐานานุลักษณะ	.661
การมุ่งสร้างสรรค์เอกลักษณ์ไทยในมิติเทคโนโลยี โดยไม่ คำนึงถึงอัตลักษณ์/เอกลักษณ์ไทยในอดีต	.495
การนำรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยมาวางเคียงคู่กับรูปแบบ สถาปัตยกรรมสมัยใหม่ ในกรณีที่เป็นชุมชนหรือศาลาแยก ต่างหาก แต่อยู่ใกล้กันเช่น ศาลาทรงไทย	.445

องค์ประกอบที่ 2 บุรณาการด้วยรูปแบบสัญลักษณ์ในมิติต่าง ๆ

(ร้อยละ 16.39 ของค่าความแปรผัน)

การนำรูปแบบสิ่งของเครื่องใช้ท้องถิ่นเพื่อบูรณาการกับ

รูปแบบอาคารสมัยใหม่:

- การนำรูปแบบเรือ 'กอแะ' มาเป็นแม่แบบหลังคาปลายโค้ง .724

- การนำรูปแบบจักสานของ 'กระต๊อบ' มาใช้กับผนังอาคาร .685

การผสมผสานระหว่างรูปแบบดั้งเดิมในอดีตกับรูปแบบใหม่

ในปัจจุบันในงานสถาปัตยกรรมสำหรับสังคมสมัยใหม่ .622

การนำรูปแบบสัญลักษณ์ท้องถิ่นมาใช้กับอาคารสมัยใหม่

เพื่อแสดงลักษณะสถาปัตยกรรมท้องถิ่นร่วมสมัย .607

การนำรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยมาวางเคียงคู่กับรูปแบบ

สถาปัตยกรรมสมัยใหม่ ในกรณีที่เป็นองค์ประกอบที่มี

การใช้สอยต่อเนื่องกัน เช่น ชุมทางเข้าหน้าอาคาร .590

ความจำเป็นต้องนำปัจจัยท้องถิ่นภูมิตนมาร่วมบูรณาการ

กับโลกาภิวัตน์ .541

การปรับปรุงอาคารเก่าสำหรับการใช้สอยใหม่ .428

องค์ประกอบที่ 3 บุรณาการด้วยปัจจัยบริบทภูมิวัฒนธรรม สังคม และเทคโนโลยีสมัยใหม่

(ร้อยละ 16.31 ของค่าความแปรผัน)

แนวสถาปัตยกรรมท้องถิ่นร่วมสมัยเกิดขึ้นได้จาก:

- การพิจารณาปัจจัยภูมิวัฒนธรรม/ความเป็นชุมชนดั้งเดิม .782

- การมีส่วนร่วมของชุมชนและปัจจัยบริบทภูมิวัฒนธรรม
พร้อม ๆ กับกระแสโลกาภิวัตน์ .757

การประยุกต์ลักษณะไทย/ภูมิปัญญาไทยกับเทคโนโลยี

สมัยใหม่อย่างผสมผสาน .634

การสะท้อนลักษณะไทยจากบริบทเฉพาะซึ่งมีงานสถาปัตย-

กรรมที่มีเอกลักษณ์ไทยปรากฏอยู่ทั่วไป .622

แนวสถาปัตยกรรมท้องถิ่นร่วมสมัยเกิดขึ้นได้จากการมีส่วนร่วม

ร่วมของชุมชน	.605
การสร้างลักษณะไทยแบบผสมผสานจากปัจจัยบริบท	
สังคมไทยแบบพหุลักษณ์	.597

องค์ประกอบที่ 4 บุรณาการรูปแบบสัญลักษณ์เพื่อสื่ออัตลักษณ์ท้องถิ่น (ร้อยละ 8.18 ของค่าความแปรผัน)

การนำรูปแบบสิ่งของเครื่องใช้ท้องถิ่นมาบูรณาการกับ	
รูปแบบอาคารสมัยใหม่ไม่ก่อให้เกิดบูรณาการทาง	
วัฒนธรรม แต่เป็นเพียงการอ้างอิงเพื่อสร้างความชอบ	
ธรรมให้รูปแบบอาคาร	.730
การนำแต่รูปแบบสัญลักษณ์มาใช้เพื่อสื่อถึงรูปแบบที่มีอัต-	
ลักษณ์ท้องถิ่นโดยใช้กับเทคโนโลยีสมัยใหม่	.496
การสร้างสรวงสถานสถาปัตยกรรมที่มีการผสมผสานให้เกิด	
รูปแบบบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นภิวัตน์ ปรากฏ	
ในอาคารประเภทศูนย์วัฒนธรรม/พิพิธภัณฑ์/หอศิลป์	
ฯลฯ	.376

องค์ประกอบที่ 1 การคำนึงถึงฐานานุลักษณ์ และอัตลักษณ์/เอกลักษณ์ ไทย

(ร้อยละ 17.40 ของค่าความแปรผัน)

สำหรับองค์ประกอบที่ 1 กลุ่มคนทั่วไปได้ให้ความสำคัญกับการคำนึงถึงฐานานุลักษณ์ของสถาปัตยกรรมในแนวไทยประเพณี และอัตลักษณ์/เอกลักษณ์ไทยในสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ โดยในประเด็นแรก ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดคือการนำรูปแบบสถาปัตยกรรมประเพณีมาใช้กับอาคารสมัยใหม่ ซึ่งตัวแปรนี้อาจจัดอยู่ในกลุ่มเดียวกับตัวแปรด้านการออกแบบอาคารทางศาสนาที่ใช้รูปแบบอาคารต่างศาสนาและการออกแบบอาคารศาสนาที่ปราศจากฐานานุลักษณ์ ในประเด็นที่สองขององค์ประกอบนี้ กลุ่มคนทั่วไปคำนึงถึงการขาดบูรณาการที่เหมาะสมระหว่างโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ โดยมีตัวอย่างคือการมุ่งสร้างสรรค์เอกลักษณ์ไทยมิติเทคโนโลยี โดยละเลยอัตลักษณ์/เอกลักษณ์ไทยในอดีต และตัวอย่างการนำรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยมาวางเคียงกับรูปแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ โดยไม่ได้มีการผสมผสานใด ๆ

องค์ประกอบที่ 2 บูรณาการด้วยรูปแบบสัญลักษณ์ในมิติต่าง ๆ

(ร้อยละ 16.39 ของค่าความแปรผัน)

องค์ประกอบที่ 2 นี้เป็นการรวมแนวบูรณาการด้วยรูปแบบสัญลักษณ์ตามธรรมชาติของกลุ่มคนทั่วไป โดยมีตัวแปรที่หลากหลายตั้งแต่ การนำรูปแบบสิ่งของเครื่องใช้ท้องถิ่นมาบูรณาการเป็นองค์ประกอบหรือเป็นสัญลักษณ์ในอาคารสมัยใหม่ การนำรูปแบบดั้งเดิมในอดีตมาผสมผสานกับรูปแบบใหม่ในงานสถาปัตยกรรมสำหรับการสังคมปัจจุบัน การนำรูปแบบสัญลักษณ์ท้องถิ่นมาใช้กับอาคารสมัยใหม่ การนำรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยมาวางเคียงคู่กับรูปแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ และการปรับปรุงสถาปัตยกรรมเก่าเพื่อการใช้สอยใหม่ ทั้งหมดนี้วางอยู่บนความจำเป็นต้องนำปัจจัยท้องถิ่นมาบูรณาการกับโลกาภิวัตน์ซึ่งเป็นตัวแปรหนึ่งขององค์ประกอบนี้

องค์ประกอบที่ 3 บูรณาการด้วยปัจจัยบริบทภูมิวัฒนธรรม สังคม และเทคโนโลยีสมัยใหม่

(ร้อยละ 16.31 ของค่าความแปรผัน)

กลุ่มคนทั่วไปแสดงความเข้าใจว่าปัจจัยทางบริบทในมิติของภูมิวัฒนธรรม สังคม และเทคโนโลยีสมัยใหม่ เป็นองค์ประกอบสำคัญสำหรับบูรณาการที่นำไปสู่สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ในแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่น โดยอาจเกิดขึ้นได้จากการพิจารณาปัจจัยภูมิวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมของชุมชน และลักษณะสังคมไทยแบบพหุลักษณะ ทั้งนี้ควรสะท้อนบริบทเฉพาะหากมีสถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์ไทยปรากฏอยู่ และควรมีการผสมผสานลักษณะไทย/ภูมิปัญญาไทยกับเทคโนโลยีสมัยใหม่

องค์ประกอบที่ 4 บูรณาการรูปแบบสัญลักษณ์เพื่อสื่ออัตลักษณ์ท้องถิ่น

(ร้อยละ 8.18 ของค่าความแปรผัน)

การใช้รูปแบบสัญลักษณ์เพื่อสื่ออัตลักษณ์ท้องถิ่นโดยเฉพาะเป็นองค์ประกอบสุดท้ายซึ่งสัมพันธ์กับองค์ประกอบที่ 2 คือบูรณาการด้วยรูปแบบสัญลักษณ์ในมิติต่าง ๆ โดยสำหรับองค์ประกอบที่ 4 นี้มีตัวแปรทางอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง 3 ตัวแปร ได้แก่ ความชอบธรรมชาติของการนำรูปแบบสิ่งของเครื่องใช้ท้องถิ่นมาบูรณาการกับอาคารสมัยใหม่ การนำแต่รูปแบบสัญลักษณ์ท้องถิ่นมาใช้กับเทคโนโลยีสมัยใหม่ และการสร้างสรรค์ให้เกิดรูปแบบบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นในอาคารที่มี

ความสัมพันธ์กับท้องถิ่น เช่น ศูนย์วัฒนธรรม พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ ฯลฯ

โดยสรุป สำหรับกลุ่มคนทั่วไปได้ให้ความสำคัญ 4 องค์ประกอบตามลำดับ ดังนี้
1) การคำนึงถึงฐานานุลักษณะ และอัตลักษณ์/เอกลักษณ์ไทย 2) บูรณาการด้วยรูปแบบ
สัญลักษณ์ในมิติต่าง ๆ 3) บูรณาการด้วยปัจจัยบริบทภูมิวัฒนธรรม สังคม และ
เทคโนโลยีสมัยใหม่ 4) บูรณาการรูปแบบสัญลักษณ์เพื่อสื่ออัตลักษณ์ท้องถิ่น ทั้ง 4 องค์
ประกอบเป็นประเด็นสำคัญในสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และ
ท้องถิ่นวิวัฒน์โดยองค์ประกอบทั้ง 4 มีสัดส่วนสะสม คิดเป็นร้อยละ 58.29 ของค่าความ
แปรผัน (cumulative percentage of variance)

4.5 ข้อสังเกตเชิงเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มสถาปนิกทั่วไป กับกลุ่มคนทั่วไป

การเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มสถาปนิกทั่วไปและกลุ่มคนทั่วไปมุ่งชี้ให้เห็น
ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับลักษณะสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่น
วิวัฒน์ ว่ามีประเด็นอะไรบ้างที่แต่ละกลุ่มเห็นด้วยตามระดับความคิดเห็นมากและน้อย⁶ และ
แต่ละกลุ่มมีองค์ประกอบที่เป็นการให้ความสำคัญกับกลุ่มประเด็นอะไรบ้างโดยผ่านการ
วิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis)

⁶ ระดับความคิดเห็นตามค่า:

4.01 – 4.50 = มาก

3.51 – 4.00 = ค่อนข้างมาก

2.51 – 3.50 = ปานกลาง

2.01 – 2.50 = ค่อนข้างน้อย

1.51 – 2.00 = น้อย

4.5.1 การเปรียบเทียบประเด็นตามระดับความคิดเห็นด้วยในสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัฒน์ระหว่าง กลุ่มสถาปนิกทั่วไปกับกลุ่มคนทั่วไป

ประเด็นที่กลุ่มสถาปนิกทั่วไปมีความคิดเห็นด้วยสูงที่สุดนั้นเกี่ยวกับคำถามด้าน
รากฐานทางความคิดแบบตะวันออกที่ยังมีความสำคัญต่อการกำหนดแนวทางการ
ออกแบบสถาปัตยกรรม โดยเห็นด้วยสูงสุดว่า **ควรมีความอ่อนน้อมต่อธรรมชาติ ไม่
ต่อต้านธรรมชาติ** เช่น ไม่วางอาคารขวางตะวัน การยกได้สูงให้น้ำและลมผ่าน ($\bar{x}$ =
4.31 S.D.= .689) กลุ่มสถาปนิกทั่วไปยังเห็นด้วยในระดับสูงกับการมีส่วนร่วมของ
ชุมชนผู้ใช้ ในกระบวนการสร้างสรรค์งานออกแบบ ($\bar{x}$ = 4.12 S.D.= .798)

ส่วนความคิดเห็นกลุ่มคนทั่วไป ระดับความคิดเห็นด้วยมากที่สุดนั้นจัดอยู่ใน
คำถามด้านสถาปัตยกรรมท้องถิ่นร่วมสมัย โดยกลุ่มคนทั่วไปเห็นด้วยสูงสุดว่า **แนว
สถาปัตยกรรมท้องถิ่นร่วมสมัยสามารถเกิดขึ้นได้จากการพิจารณาปัจจัยภูมิ-
วัฒนธรรม / ความเป็นชุมชนดั้งเดิม** ($\bar{x}$ = 4.12 S.D.= .810) โดยกลุ่มคนทั่วไปยัง

เห็นด้วยในระดับสูงว่า ควรพิจารณาปัจจัยบริบทภูมิวัฒนธรรมร่วมกับการมีส่วนร่วมของชุมชนด้วย ($\bar{x} = 4.08$ S.D. = .768)

กลุ่มสถาปนิกทั่วไปได้มีความคิดเห็นด้วยมารอง ๆ ลงมาในความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มาของรูปแบบงานสถาปัตยกรรมในแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นภิวัตน์ ในประเด็นการใช้วัสดุก่อสร้างในท้องถิ่นพร้อมวิธีการก่อสร้างที่มีภูมิปัญญาดั้งเดิมกับวัสดุจากเทคโนโลยีสมัยใหม่ ($\bar{x} = 4.12$ S.D. = .810) ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกันนี้ กลุ่มคนทั่วไปเห็นด้วยมากกว่าควรมีการประยุกต์ลักษณะไทย/ภูมิปัญญาไทยกับเทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างผสมผสาน ($\bar{x} = 4.04$ S.D. = .782)

กลุ่มคนทั่วไปมีความคิดเห็นด้วยค่อนข้างมากในระดับรอง ๆ ลงมาต่อแนวคิดที่ว่า สังคมไทยกำลังกลายเป็นสังคมพหุลักษณะมากขึ้นภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ จึงจำเป็นต้องสร้างสรรค์ลักษณะไทยแบบผสมผสานจากปัจจัยบริบทสังคมไทย ($\bar{x} = 3.96$ S.D. = .800) ในประเด็นเดียวกันนี้กลุ่มสถาปนิกทั่วไปเห็นด้วยในระดับค่อนข้างมากเช่นกัน ($\bar{x} = 3.87$ S.D. = .788)

กลุ่มคนทั่วไปยังมีความคิดเห็นด้วยค่อนข้างมากในระดับรอง ๆ ลงมาต่อการปรับปรุงอาคารเก่าสำหรับการใช้สอยใหม่ตามแนวเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เช่น จากเรือนไทยเป็นโรงแรมหรือนาขนาดเล็ก หรือจากบ้าน / ร้านค้าไม้ เป็นที่พักนักท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ($\bar{x} = 3.95$ S.D. = .811) ในประเด็นเดียวกันนี้กลุ่มสถาปนิกทั่วไปเห็นด้วยค่อนข้างมากเช่นกัน แต่น้อยกว่ากลุ่มคนทั่วไป ($\bar{x} = 3.66$ S.D. = .891)

สำหรับประเด็นอื่น ๆ สามารถเปรียบเทียบได้ดังนี้ การสร้างสรรค์เอกลักษณ์ด้วยรูปลักษณ์เชิงสัญลักษณ์เพื่อผลทางด้านการรับรู้และการยอมรับรูปแบบที่คุ้นเคย กลุ่มสถาปนิกทั่วไปมีความเห็นด้วยปานกลาง ($\bar{x} = 3.35$ S.D. = .988) และการนำรูปแบบสัญลักษณ์ท้องถิ่นมาใช้กับอาคารสมัยใหม่ กลุ่มสถาปนิกทั่วไปมีความเห็นด้วยมากขึ้น ($\bar{x} = 3.60$ S.D. = .921) ในประเด็นแนวทางการออกแบบเชิงสัญลักษณ์นี้ กลุ่มคนทั่วไปมีความเห็นด้วยมากกว่ากลุ่มสถาปนิกทั่วไป โดยมีความเห็นด้วยค่อนข้างมากต่อการนำรูปแบบสัญลักษณ์มาใช้เพื่อสื่อถึงอัตลักษณ์ท้องถิ่น โดยใช้กับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ($\bar{x} = 3.77$ S.D. = .829) และมีความเห็นด้วยค่อนข้างมากกับแนวคิดการนำรูปแบบสิ่งของเครื่องใช้ท้องถิ่นเพื่อบูรณาการกับอาคารสมัยใหม่ ทั้งในตัวอย่างของกระติบ ($\bar{x} = 3.82$ S.D. = .941) และเรือกอแระ ($\bar{x} = 3.87$ S.D. = .853)

ส่วนประเด็นด้านสถาปัตยกรรมในแนวชุมชนสมัยใหม่กับประเพณี กลุ่มสถาปนิกทั่วไปมีความเห็นด้วยปานกลางทั้งในกรณีองค์ประกอบที่มีการใช้สอย

ต่อเนื่องกัน ($\bar{x} = 3.04$ S.D.= .984) และกรณีซึ่งเป็นคนละครึ่ง แต่อยู่ใกล้กัน ($\bar{x} = 3.07$ S.D.= 1.029) ในขณะที่กลุ่มคนทั่วไปมีความเห็นด้วยค่อนข้างมาก ทั้งสองกรณี ($\bar{x} = 3.68$ S.D.= .957 และ $\bar{x} = 3.72$ S.D.= .898 ตามลำดับ) ส่วนในประเด็นด้านสถาปัตยกรรมที่เป็นการขัดต่อฐานานุลักษณะ กลุ่มสถาปนิกทั่วไปมีความเห็นด้วยปานกลางในระดับที่น้อยลงทั้งในกรณีที่มีการใช้สถาปัตยกรรมประเภทวัดกับอาคารโรงแรมเพื่อผลทางธุรกิจ ($\bar{x} = 3.02$ S.D.= .325) และกรณีใช้รูปแบบสถาปัตยกรรมประเภทวังมาให้กับอาคารพักอาศัยทั่วไป ($\bar{x} = 3.02$ S.D.= 1.304) ในเรื่องนี้กลุ่มคนทั่วไปนั้นมีความเห็นด้วยปานกลางในระดับที่สูงกว่ากลุ่มสถาปนิกทั่วไปทั้งสองกรณี ($\bar{x} = 3.36$ S.D.= 1.188 และ $\bar{x} = 3.34$ S.D.= 1.188 ตามลำดับ)

สรุปได้ว่าในภาพรวมกลุ่มสถาปนิกทั่วไปมีความคิดเห็นด้วยในประเด็นต่าง ๆ ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.52$ S.D.= .424) โดยส่วนหนึ่งมีความคิดเห็นด้วยในระดับมาก และส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง สำหรับกลุ่มคนทั่วไป ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นด้วยในระดับที่สูงกว่าในระดับค่อนข้างมากและมาก ($\bar{x} = 3.74$ S.D.= .554)

4.5.2 การเปรียบเทียบองค์ประกอบความคิดเห็นในสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์ระหว่างกลุ่มสถาปนิกทั่วไปกับกลุ่มคนทั่วไป

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) ตามวิธีการที่ได้กำหนดไว้ในบทที่ 3 และในหัวข้อ 4.3.2 มิติสำคัญ ๆ ในองค์ประกอบของกลุ่มสถาปนิกทั่วไปและกลุ่มคนทั่วไปในความคิดเห็นเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์ เปรียบเทียบได้ดังนี้

ตาราง 4-6 การเปรียบเทียบการวิเคราะห์องค์ประกอบความคิดเห็นระหว่างกลุ่มสถาปนิกทั่วไปกับกลุ่มคนทั่วไปเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์ในการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่

กลุ่มสถาปนิกทั่วไป	กลุ่มคนทั่วไป
องค์ประกอบที่	องค์ประกอบที่
1. บุรณการความคิดแบบตะวันออกและปัจจัยบริบทของถิ่นที่ตั้ง (ร้อยละ 9.57 ของค่าความแปรผัน)	1. การคำนึงถึงฐานานุลักษณะ และอัตลักษณ์ / เอกลักษณ์ไทย (ร้อยละ 17.40 ของค่าความแปรผัน)

กลุ่มสถาปนิกทั่วไป	กลุ่มคนทั่วไป
2. อาคารทางศาสนากับรูปแบบต่างศาสนา (ร้อยละ 7.32 ของค่าความแปรผัน)	2. บุรณาการด้วยรูปแบบสัญลักษณ์ใน มิติต่าง ๆ (ร้อยละ 16.39 ของค่าความแปรผัน)
3. ลักษณะไทยจากบุรณาการบริบทในมิติ ต่าง ๆ (ร้อยละ 6.7 ของค่าความแปรผัน)	3. บุรณาการด้วยปัจจัยบริบทภูมิวัฒน- ธรรม สังคม และเทคโนโลยีสมัยใหม่ (ร้อยละ 16.31 ของค่าความแปรผัน)
4. บุรณาการด้วยการประยุกต์สัญลักษณ์ ไทย / ลักษณะไทย (ร้อยละ 6.62 ของค่าความแปรผัน)	4. บุรณาการรูปแบบสัญลักษณ์เพื่อสื่ออັ- ตลักษณ์ท้องถิ่น (ร้อยละ 8.18 ของค่าความแปรผัน)
5. บุรณาการด้วยปัจจัยดั้งเดิมของ สถาปัตยกรรมไทยประเพณี / ท้องถิ่น (ร้อยละ 6.48 ของค่าความแปรผัน)	
6. การละเมิดฐานานุลักษณะของสถาปัตย- กรรมในแนวไทยประเพณี (ร้อยละ 6.27 ของค่าความแปรผัน)	
7. การคำนึง/ไม่คำนึงถึงอัตลักษณ์/เอก- ลักษณ์ไทยจากอดีต (ร้อยละ 6.25 ของค่าความแปรผัน)	
8. การขาดบุรณาการทางวัฒนธรรม/ บุรณาการที่เหมาะสม (ร้อยละ 5.95 ของค่าความแปรผัน)	
9. การนำปัจจัยท้องถิ่นภีวทัศน์มาร่วม บุรณาการกับโลกาภีวทัศน์ (ร้อยละ 5.89 ของค่าความแปรผัน)	
10. บุรณาการจากรูปแบบสิ่งของเครื่องใช้ (ร้อยละ 5.83 ของค่าความแปรผัน)	

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) กลุ่มสถาปนิกทั่วไปมีองค์ประกอบ
ความคิดเห็นเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภีวทัศน์และท้องถิ่นภีวทัศน์ซึ่ง
เกี่ยวข้องกับแนวทางบุรณาการเป็นสำคัญ โดยมีองค์ประกอบ **บุรณาการความคิดแบบ**

ตะวันออกและปัจจัยบริบทของถิ่นที่ตั้ง เป็นองค์ประกอบหลักที่ครอบคลุมองค์ประกอบอื่น ๆ ได้แก่ **ลักษณะไทยจากบูรณาการบริบทในมิติต่าง ๆ** ซึ่งสถาปนิกได้คำนึงถึงการสร้างลักษณะไทยที่สัมพันธ์กับบริบท กลุ่มสถาปนิกทั่วไปยังได้คำนึงถึง**แนวบูรณาการด้วยการประยุกต์สัญลักษณ์ไทย / ลักษณะไทย** ซึ่งเกี่ยวกับการผสมผสานสัญลักษณ์ท้องถิ่นและเทคโนโลยีสมัยใหม่ และ**แนวบูรณาการด้วยปัจจัยดั้งเดิมของสถาปัตยกรรมไทยประเพณี/ท้องถิ่น** เช่น การจัดผัง/รูปอาคารองค์ประกอบอาคาร และสัดส่วนอาคาร รวมถึง**แนวบูรณาการจากรูปแบบสิ่งของเครื่องใช้** ในมิติบูรณาการยังมีองค์ประกอบความคิดเห็นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องคือ **การขาดบูรณาการทางวัฒนธรรม/บูรณาการที่เหมาะสม และการนำปัจจัยท้องถิ่นภูมิต้นมารวมบูรณาการกับโลกาภิวัตน์**

นอกเหนือจากองค์ประกอบความคิดเห็นพื้นฐานด้านบูรณาการ ยังมีประเด็นเฉพาะอีก 3 องค์ประกอบ ได้แก่ **อาคารทางศาสนากับรูปแบบต่างศาสนา** ซึ่งเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบอาคารและการใช้สอยอาคารทางศาสนา **การละเมิดฐานานุลักษณะของสถาปัตยกรรมในแนวไทยประเพณี** และการคำนึง/ไม่คำนึงถึง**อัตลักษณ์/เอกลักษณ์ไทยจากอดีต**

สำหรับกลุ่มคนทั่วไปองค์ประกอบความคิดเห็นเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภูมิต้น ประกอบด้วย**การคำนึงถึงฐานานุลักษณะ และอัตลักษณ์ / เอกลักษณ์ไทย** ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญกับมิติต่าง ๆ ของการดำรงความเป็นไทยอย่างเหมาะสม สำหรับองค์ประกอบที่เหลือมีความเกี่ยวข้องกับบูรณาการในแนวทางต่าง ๆ ได้แก่ **บูรณาการด้วยรูปแบบสัญลักษณ์ในมิติต่าง ๆ** **บูรณาการด้วยปัจจัยบริบทภูมิวัฒนธรรม สังคม และเทคโนโลยีสมัยใหม่** และ**บูรณาการรูปแบบสัญลักษณ์เพื่อสื่ออัตลักษณ์ท้องถิ่น**

อาจกล่าวได้ว่า แม้กลุ่มสถาปนิกทั่วไปและกลุ่มคนทั่วไปจะมีจำนวนองค์ประกอบความคิดเห็นเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภูมิต้นต่างกันค่อนข้างมาก ทั้งสองกลุ่มมีเนื้อหาขององค์ประกอบคล้ายคลึงกัน คือให้ความสำคัญกับการประยุกต์ใช้รากฐานความคิดตะวันออก และนำเสนออัตลักษณ์ของท้องถิ่น โดยมีแนวทางบูรณาการภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ในมิติต่าง ๆ

4.6 การวิเคราะห์เชิงบูรณาการและการอภิปรายผล

การวิเคราะห์เชิงบูรณาการและการอภิปรายผลในส่วนนี้ มุ่งวิเคราะห์โดยรวมการพิจารณาข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ 1) เอกสารที่เป็นงานวิชาการและงานวิจัยต่าง ๆ (งานในบทที่ 2) 2) การสำรวจภาคสนามรูปแบบสถาปัตยกรรม 3) การสัมภาษณ์โดยตรง และการสัมภาษณ์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ 4) การสอบถามกลุ่มสถาปนิกทั่วไป และกลุ่มคนทั่วไป เพื่อเชื่อมโยงกับปัจจัยหลัก ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแต่ละแนวคิดหลัก ๆ (key concepts) แนวความคิดของสถาปนิกพร้อมตัวอย่างงานสถาปัตยกรรมที่สะท้อนแนวความคิดนั้น ๆ ระดับความคิดเห็นด้วยของกลุ่มสถาปนิกทั่วไป โดยรวม และระดับความคิดเห็นด้วยของกลุ่มคนทั่วไปต่อประเด็นต่าง ๆ ผลสรุปของการวิเคราะห์เหล่านี้ นำไปสู่ความสัมพันธ์กับสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์ และท้องถิ่นวิวัตน์ในเชิงทฤษฎี และหลักการที่จะนำไปสู่ข้อสรุปในมิติของการสืบสาน การปรับเปลี่ยน และหรือการคิดใหม่-ทำใหม่ในข้อ 4.7 ต่อไป

แผนภาพ 4-1 กระบวนการวิเคราะห์เชิงบูรณาการและการอภิปรายผล

4.6.1 การวิเคราะห์สถาปัตยกรรมในแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์กับ ท้องถิ่นภูวตัน: แนวบูรณาการทางวัฒนธรรม

จากกรอบแนวคิดวิจัยซึ่งได้นำเสนอมาอย่างต่อเนื่อง การศึกษาการผสมผสานกระบวนการโลกาภิวัตน์ และท้องถิ่นภูวตันเชิงบูรณาการนั้น ประกอบด้วยการศึกษาปัจจัยแวดล้อมในมิติต่าง ๆ อันมีผลต่อการผสมผสานดังกล่าว และแนวทางพื้นฐานต่าง ๆ สำหรับการสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมเชิงบูรณาการความเป็นสากลและความเป็นไทย

1) ปัจจัยที่มีผลต่อบูรณาการทางวัฒนธรรม

จากการวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีผลต่อบูรณาการทางวัฒนธรรมในหัวข้อที่ 2.2.1 ได้สรุปเป็นปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งอาจมีผลต่อการสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์ และท้องถิ่นภูวตันไว้ดังนี้

- รากฐานทางความคิดแบบตะวันออก
- ความสัมพันธ์กับธรรมชาติ/สภาพภูมิอากาศ
- การผสมผสานจากบริบทสังคมไทยแบบพหุลักษณะ
- บริบทที่มีเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย
- มิตินามธรรม / รูปธรรม / สุนทรียภาพ
- มิติคุณภาพชีวิต

ปัจจัยทั้งหมดนี้มีความสัมพันธ์กันโดยมีความคิดแบบตะวันออกเป็นรากฐานสำคัญ ซึ่งเป็นแนวคิดอันเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ และการยอมรับความหลากหลายของวัฒนธรรมในภูมิภาค ทั้งนี้ได้พัฒนาเกิดเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละท้องถิ่น ที่มีความสอดคล้องกันในทางนามธรรม รูปธรรม และสุนทรียภาพ ปัจจัยเหล่านี้เมื่อพิจารณาอย่างสอดคล้องกันมีผลทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต อย่างไรก็ตาม ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้มีอิทธิพลมากน้อยต่างกันไปตามลักษณะและข้อจำกัดอื่น ๆ ของการสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมแต่ละผลงาน

จากการสัมภาษณ์สถาปนิกและนักวิชาการ ได้มีจำนวนผู้ร่วมให้ความเห็นถึงปัจจัยอันมีผลต่อบูรณาการความเป็นสากล และความเป็นท้องถิ่นในประเด็นต่าง ๆ ค่อนข้างเท่าเทียมกัน เช่น ชาติรี ผลิตผลิตสกุล ธีรพล นิยม และชัยวัฒน์ ลิ้มวัฒนานนท์ ได้ให้ความสำคัญกับประเด็นรากฐานความคิดแบบตะวันออก ทางด้าน องอาจ สาตรพันธุ์ พิรัส พัชรเศวต และสุเมธ ชุมสาย ได้กล่าวถึงการสร้างความเชื่อมโยงกับบริบทที่ตั้งอันมีผลต่อเอกลักษณ์เฉพาะทางสถาปัตยกรรมไทย สำหรับประเด็นความสัมพันธ์

กับธรรมชาติ/สภาพภูมิอากาศ การผสมผสานทางสังคมไทยแบบพหุลักษณะ รวมถึงประเด็นด้านคุณภาพชีวิต ก็มีผู้ให้ความสำคัญเช่นเดียวกัน นอกจากนี้สถานิกและนักวิชาการส่วนมากยังได้กล่าวถึงปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าว ทั้งมิตินามธรรม รูปธรรม และสุนทรียภาพ ทำให้เห็นว่ามิติทั้ง 3 ดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญในกระบวนการบูรณาการ

ในการสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มสถานิกทั่วไปด้านปัจจัยที่มีผลต่อบูรณาการทางวัฒนธรรม ปรากฏว่ามีความเห็นด้วยค่อนข้างสูงว่ามีความจำเป็นต้องนำปัจจัยท้องถิ่นภูมิตนมาร่วมบูรณาการ ซึ่งจะนำไปสู่บูรณาการทางวัฒนธรรม ($\bar{x} = 3.99$ S.D. = .898) นอกจากนี้ รากฐานทางความคิดแบบตะวันตกและปัจจัยบริบทของถิ่นที่ตั้งยังเป็นองค์ประกอบที่มีความโดดเด่นสูงสุด จากทั้ง 10 องค์ประกอบ (มีค่าความแปรผันร้อยละ 9.57) ตามการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) กลุ่มสถานิกทั่วไปยังมีความเห็นด้วยค่อนข้างมากสำหรับการคิดถึงมิติทางรูปธรรมโดยเฉพาะด้านขนาดและสัดส่วนที่จะให้กลิ่นอายของสถาปัตยกรรมท้องถิ่นเฉพาะ นอกจากนี้ได้มีความคิดเห็นสอดคล้องกันต่อการสร้างอัตลักษณ์ไทยซึ่งสัมพันธ์กับเอกลักษณ์ไทยที่ปรากฏเป็นบริบทอยู่ทั่วไป และการสร้างสรรค์ลักษณะไทยแบบผสมผสานจากบริบทสังคมไทยแบบพหุลักษณะ

ส่วนกลุ่มคนทั่วไป มีความเห็นด้วยในระดับค่อนข้างมากถึงความจำเป็นในบูรณาการความเป็นโลกาภูมิตนและท้องถิ่นภูมิตน ($\bar{x} = 3.87$ S.D. = .814) กลุ่มคนทั่วไปยังเห็นด้วยค่อนข้างมากต่อการสะท้อนปัจจัยบริบทที่มีเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยปรากฏอยู่เดิม และการสะท้อนถึงสังคมพหุลักษณะของไทย ในขณะที่เดียวกันกลุ่มคนทั่วไปไม่มีความเห็นด้วยค่อนข้างมากถึงความสำคัญของปัจจัยทางรูปธรรม ด้วยการอ้างอิงรูปแบบ และสัญลักษณ์จากบริบท

สรุปได้ว่า จากปัจจัยที่กล่าวมาทั้งหมด เป็นปัจจัยที่ได้แสดงความเห็นด้วยอย่างเด่นชัด จำนวน 5 ปัจจัย ได้แก่ รากฐานทางความคิดแบบตะวันตก ความสัมพันธ์กับธรรมชาติ/สภาพภูมิอากาศ การผสมผสานจากบริบทสังคมไทยแบบพหุลักษณะ บริบทที่มีเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย และมิติทางนามธรรม และรูปธรรม

2) แนวทางการสร้างสรรค์เชิงบูรณาการ

นอกเหนือจากการวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีผลต่อบูรณาการทางวัฒนธรรมแล้ว หัวข้อที่ 2.2.2 ได้สรุปแนวทางการสร้างสรรค์เชิงบูรณาการซึ่งอาจมีผลต่อการสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์ และท้องถิ่นภิวัตน์ไว้ดังนี้

- แนวทางที่ 1 แนวสถาปัตยกรรมท้องถิ่นร่วมสมัย
- แนวทางที่ 2 แนวสถาปัตยกรรมสมัยใหม่กับรูปแบบสัญลักษณ์
- แนวทางที่ 3 แนวการประยุกต์ลักษณะไทย/ภูมิปัญญา/วิถีธรรมชาติกับ

เทคโนโลยีสมัยใหม่

ทั้งนี้ เป็นแนวทางเบื้องต้นซึ่งได้ประมวลจาก “แนวทางสถาปัตยกรรมไทยในปัจจุบัน” ซึ่งนำเสนอโดยวิมลสิทธิ หรยางกูร (2539: 57-62) และ “แนวคิดเรื่องสถาปัตยกรรมที่แสดงเอกลักษณ์ไทย และรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัย” ซึ่งศึกษาโดยผุสดี ทิพทัส (2539: 256 – 283) โดยพิจารณาเฉพาะแนวคิดอันเกี่ยวกับแนวทางสถาปัตยกรรมภูมิภาคนิยมเชิงวิพากษ์ (critical regionalism) ภายใต้กระบวนการท้องถิ่นภิวัตน์ แนวทางสถาปัตยกรรมแนวสัญลักษณ์ (iconic) ภายใต้โลกาภิวัตน์ และแนวทางบูรณาการความเป็นสากลกับท้องถิ่น (glocal approach)

จากการสัมภาษณ์สถาปนิกและนักวิชาการ สถาปนิกส่วนมากได้แสดงความเห็นถึงความจำเป็นของแนวทางที่ 1 คือ การสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมท้องถิ่นร่วมสมัยในกระแสโลกาภิวัตน์ โดยมีจำนวนผู้เห็นด้วยในแนวทางย่อย ๆ ในสัดส่วนใกล้เคียงกัน ได้แก่ การใช้วัสดุหรือช่างท้องถิ่น การประยุกต์ใช้รูปแบบขององค์ประกอบ และสิ่งของเครื่องใช้ในท้องถิ่น และการคำนึงถึงปัจจัยภูมิวัฒนธรรมของภูมิภาคต่าง ๆ ทั้งนี้มีจำนวนผู้กล่าวถึงการให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างสรรค์เล็กน้อย

นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์พบว่า มีสถาปนิกจำนวนพอสมควรได้ทำงานออกแบบหรือกล่าวสนับสนุน แนวทางที่ 2 คือ แนวสถาปัตยกรรมสมัยใหม่กับรูปแบบสัญลักษณ์ (iconic) ได้แก่ สถาปนิกพิรัช พัทธเศวต สิน พงษ์หาญยุทธ์ สุเมธ ชุมสาย ณ อยุธยา อีรพล นิยม ชัยวัฒน์ ลิ้มวัฒนานนท์ เขียนศักดิ์ แสงเกลี้ยง และคณาจารย์มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมีสถาปนิกจำนวนใกล้เคียงกันซึ่งสนับสนุนแนวทางที่ 3 คือ การประยุกต์ลักษณะไทย/ภูมิปัญญา/วิถีธรรมชาติกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ได้แก่ องอาจ สาตรพันธุ์ พิชัย พัทธเศวต นิธิ สถาปิตานนท์ ชาตรี รัตนาธิเบศร์ อีรพล นิยม และเขียนศักดิ์ แสงเกลี้ยง

ในการสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มสถาปนิกทั่วไปด้านแนวทางการสร้างสรรค์เชิงบูรณาการ กลุ่มสถาปนิกทั่วไปเห็นด้วยค่อนข้างมากกับการสร้างสถาปัตยกรรมท้องถิ่นร่วมสมัยจากการมีส่วนร่วมของชุมชนหรือผู้ใช้ในกระบวนการสร้างสรรค์งานออกแบบ ($\bar{x} = 4.12$ S.D. = .798) ในขณะที่กลุ่มสถาปนิกทั่วไปคิดว่า การใช้รูปแบบสิ่งของเครื่องใช้จากท้องถิ่นกับรูปแบบอาคารสมัยใหม่ยังไม่เป็นไปในแนวบูรณาการสำหรับแนวสถาปัตยกรรมสมัยใหม่กับรูปแบบสัญลักษณ์ สถาปนิกเห็นด้วยว่าเป็นบูรณาการเพื่อผลทางด้านการรับรู้ และการยอมรับรูปแบบที่คุ้นเคย ($\bar{x} = 3.35$ S.D. = .988) และเพื่อแสดงลักษณะสถาปัตยกรรมท้องถิ่นร่วมสมัย ($\bar{x} = 3.60$ S.D. = .921) สถาปนิกเห็นด้วยเป็นอย่างมากกับแนวทางการประยุกต์ใช้วัสดุก่อสร้างในท้องถิ่นหรือวิธีการก่อสร้างที่มีภูมิปัญญาดั้งเดิม กับวัสดุและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ($\bar{x} = 4.19$ S.D. = .784)

สำหรับการสอบถามกลุ่มคนทั่วไป พบว่ามีความเห็นด้วยค่อนข้างมากต่อการนำรูปแบบสัญลักษณ์ท้องถิ่นมาใช้กับอาคารสมัยใหม่ เพื่อแสดงลักษณะสถาปัตยกรรมท้องถิ่นร่วมสมัย ($\bar{x} = 3.88$ S.D. = .879) ทั้งนี้รวมถึงการนำรูปแบบสิ่งของเครื่องใช้ท้องถิ่นเพื่อบูรณาการกับรูปแบบอาคารสมัยใหม่ด้วย นอกจากนี้กลุ่มคนทั่วไปยังเชื่อในการพิจารณาภูมิวัฒนธรรมร่วมกับการให้มีส่วนร่วมของชุมชน ส่วนการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่นั้น กลุ่มคนทั่วไปเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าต้องคำนึงถึงการสืบสานลักษณะไทยและภูมิปัญญาของท้องถิ่น ($\bar{x} = 4.04$ S.D. = .782)

สรุปได้ว่า จากแนวทางการสร้างสรรค์เชิงบูรณาการทั้ง 3 แนวทางนั้น กลุ่มสถาปนิกทั่วไป และกลุ่มคนทั่วไป มีความเห็นด้วยตรงกับในแนวทางที่ 1 การสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมท้องถิ่นร่วมสมัย และ แนวทางที่ 3 การประยุกต์ลักษณะไทย/ภูมิปัญญา/วิถีธรรมชาติกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ส่วนแนวทางที่ 2 สถาปัตยกรรมสมัยใหม่กับรูปแบบสัญลักษณ์นั้น กลุ่มสถาปนิกทั่วไปมีความเห็นด้วยเช่นกันเพียงแต่มีสัดส่วนน้อยกว่ากลุ่มคนทั่วไป

4.6.2 สถาปัตยกรรมในแนวคู่ขนานสมัยใหม่กับประเพณี

กระแสโลกาภิวัตน์อันมีอิทธิพลต่อท้องถิ่นภูมิล้วนเป็นปรากฏการณ์ที่มีผลกระทบต่อกระบวนการสร้างสรรค์สถาปัตยกรรม ทั้งนี้อาจไม่ได้ทำให้เกิดรูปแบบการผสมผสานในเชิงบูรณาการระหว่างกระบวนการทั้งสอง โดยอาจก่อให้เกิดแนวทางการออกแบบที่มีการนำรูปแบบสถาปัตยกรรมประเพณีมาวางเคียงคู่กับรูปแบบ

สถาปัตยกรรมสมัยใหม่ ซึ่งมักมีลักษณะที่ฉาบฉวย และเกิดเป็นคำถามว่ามีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด

ในการวางกรอบแนวคิดวิจัย จึงได้พิจารณาปัญหาทางรูปแบบที่เกิดขึ้นเป็น 2 แนวทาง ได้แก่ แนวทางที่ 1 รูปแบบที่เป็นองค์ประกอบที่มีการใช้สอยต่อเนื่องกัน เช่น ชุมทางเข้าที่มีหลังคาทรงไทยบริเวณหน้าอาคารรูปแบบทันสมัย เช่น อาคารกรมสอบสวนคดีพิเศษ DSI หรือการใช้หลังคาไทยที่ยอดของอาคาร สำหรับแนวทางที่ 2 คือ รูปแบบที่เป็นองค์ประกอบแยกจากกัน แต่อยู่ใกล้กัน เช่น ศาลาไทยประเพณี ที่วางอยู่ใกล้กับอาคารศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย ฯลฯ

จากการสัมภาษณ์สถาปนิกและนักวิชาการ มีเพียงนักวิชาการบางรายที่มีข้อคิดเห็นถึงปัญหาของการสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมในแนวคู่ขนานประเพณี และสมัยใหม่ โดยเฉพาะข้อคิดของศรีศักร วัลลิโภดม (2555) ต่ออาคารรัฐสภา “สัปปายะ-สภาสถาน” ถึงการวางเคียงกันขององค์ประกอบแบบประเพณีที่ส่วนยอด และองค์ประกอบสมัยใหม่ในส่วนฐาน ซึ่งมีความขัดแย้งเชิงลึกระหว่างความหมายทางธรรมและความหมายทางโลก สำหรับสถาปนิกและนักวิชาการส่วนมากได้กล่าวถึงแนวทางการทำงานออกแบบให้เกิดการผสมผสานความใหม่และเก่าอย่างบูรณาการ โดยไม่ได้กล่าวถึงวิธีการออกแบบสถาปัตยกรรมประเพณีและสมัยใหม่เคียงคู่กัน

จากการใช้แบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มสถาปนิกทั่วไป ซึ่งมีความเห็นด้วยค่อนข้างน้อยกับแนวทางการวางเคียงกันขององค์ประกอบทางประเพณีและสมัยใหม่ ทั้งในส่วนที่เป็นการใช้สอยต่อเนื่องกัน ($\bar{x}$ = 3.04 S.D. = .984) และในส่วนที่เป็นการใช้สอยไม่ต่อเนื่องกัน แต่อยู่ใกล้กัน ($\bar{x}$ = 3.07 S.D. = 1.029) อย่างไรก็ตาม สำหรับการสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มคนทั่วไป พบว่าคนทั่วไปมีความเห็นด้วยกับทั้งสองแนวทาง ($\bar{x}$ = 3.68 S.D. = .957 และ $\bar{x}$ = 3.72 S.D. = .898 ตามลำดับ) ในสัดส่วนที่มากกว่ากลุ่มสถาปนิกทั่วไปพอสมควร

จากการสำรวจกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้อง อาจกล่าวได้ว่า มีตัวอย่างงานออกแบบสถาปัตยกรรมซึ่งมีลักษณะบูรณาการองค์ประกอบสถาปัตยกรรมประเพณีและสมัยใหม่ โดยสำหรับส่วนที่มีการใช้สอยต่อเนื่องกัน ได้แก่ โครงการเรือนไทยและประติมากรรมด้านหน้าหอศิลป์และวัฒนธรรมตะวันออก คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยพบว่า สถาปัตยกรรมเรือนไทยหลังคาทรงจัตุรมุข ตั้งอยู่ภายในโครงสร้างโปร่งสมัยใหม่ซึ่งทำจากคอนกรีตและเหล็ก เมื่อพิจารณาโดยรวม แม้มีลักษณะแตกต่างกันแต่มีความสอดคล้องกันในเชิงมิติกายภาพและที่ว่าง นอกจากนี้อาจพิจารณาได้ว่า

อาคารรัฐสภาแห่งใหม่ “สัปปายะสภาสถาน” ซึ่งมีการวางเคียงกันขององค์ประกอบแบบ ประเพณีและสมัยใหม่ มีลักษณะบูรณาการบางประการ โดยอยู่ภายใต้การก่อรูป เดียวกันคือตามหลักไตรภูมิ ซึ่งส่งผลให้เกิดการเชื่อมโยงองค์ประกอบที่ต่างกันเข้าไว้ด้วยกันได้ และในขณะเดียวกันก็เกิดสุนทรียภาพจากการเปรียบเทียบเชิงศิลปะระหว่าง รูปลักษณะประเพณีและรูปลักษณะทันสมัยด้วย

กล่าวโดยสรุป การสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมในแนวคูนานสมัยใหม่กับประเพณี ยังคงเป็นรูปแบบที่มีการดำเนินต่อไปภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ ทั้งนี้เป็น แนวทางที่ไม่เอื้อให้เกิดบูรณาการทางวัฒนธรรมเชิงลึก โดยสถาปนิกส่วนใหญ่มีแนวคิด เห็นด้วยไม่มากนัก อย่างไรก็ตาม เป็นแนวทางซึ่งคนทั่วไปให้การยอมรับพอสมควร อาจเป็นเพราะมีความชัดเจนในหลักการและวิธีการของนำเอาองค์ประกอบของใหม่และ เก่ามาจับคู่เคียงกัน ดังนั้นหากต้องการออกแบบให้มีการวางเคียงกันของรูปแบบ สถาปัตยกรรมไทยประเพณีกับสมัยใหม่ จำต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจน และมีหลักการหรือ กลวิธีในการออกแบบเพื่อการเชื่อมโยงที่เหมาะสม

4.6.3 สถาปัตยกรรมที่เป็นการขัดต่อฐานานุลักษณะ

การยึดถือฐานานุลักษณะในการสร้างรค์งานสถาปัตยกรรม คือ การออกแบบ ให้ตัวสถาปัตยกรรมแสดงออกถึงฐานะและหน้าที่ของสถาปัตยกรรม ว่าสัมพันธ์กับผู้ใช้ สอยตามสถานะทางสังคมอย่างไร โดยงานสถาปัตยกรรมแสดงความสัมพันธ์กับสถาบัน พุทธศาสนาและสถาบันกษัตริย์ ในปัจจุบันหลักการดังกล่าวมีการยึดถือที่เคร่งครัด น้อยลงจนมีการนำองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมของสถาบันดังกล่าวไปใช้กับอาคาร ประเภทต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อใช้สื่อสารถึงเอกลักษณ์ไทยในบริบทของกระแสโลกาภิวัตน์

สถาปัตยกรรมซึ่งมีรูปแบบขัดต่อฐานานุลักษณะ ตามกรอบแนวคิดวิจัยในหัวข้อ 2.4 หมายถึงรวมถึงสถาปัตยกรรมในแนวรูปแบบไทยประเพณีที่เป็นการละเมิดฐานานุ- ลักษณะ เช่น อาคารโรงแรม หรืออาคารศาลาไทยในงานนิทรรศการนานาชาติ และ สถาปัตยกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ที่เป็นการละเลยฐานานุลักษณะ เช่น โบสถ์หรือเจดีย์ต่าง ๆ ในวัดหลวงที่ไม่ได้ใช้รูปแบบประเพณี

ในการสัมภาษณ์สถาปนิกและนักวิชาการ ได้มีผู้กล่าวถึงการใช้หลักฐานานุลักษณะ โดยไม่ไปละเมิดกฎเกณฑ์ทางสังคมอื่น ๆ โดยศรีศักร วัลลิโภดม ได้กล่าวถึงแบบรัฐสภา

“สถาปัตยกรรมสถาน” ซึ่งมีการใช้อยอดเจตย์ที่ด้านบนสุดของอาคาร ว่ามีลักษณะละเมิดฐานานุลักษณะ เพราะเป็นการใช้องค์ประกอบประเพณีทางศาสนา กับอาคารสัญลักษณ์การปกครองทางโลก สำหรับชาติรี ประกิตนพการ (2555) ได้กล่าวถึงการออกแบบสถาปัตยกรรมประเพณีไม่ให้ละเมิดกฎหมาย หรือโดยได้รับข้อยกเว้นทางกฎหมายเป็นพิเศษ ตัวอย่างเช่น แบบอาคารใหม่ศาลฎีกา รวมทั้งไม่ใช่สถาปัตยกรรมประเพณีเป็นตัวแทนของการรวมศูนย์อำนาจทางการเมืองเช่นในอดีต

จากการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มสถาปนิกทั่วไป พบว่าสถาปนิกมีความเห็นด้วยในระดับปานกลางกับสถาปัตยกรรมที่มีลักษณะละเมิดฐานานุลักษณะ ทั้งการนำรูปแบบประเพณีของสถาปัตยกรรมประเภทวัดและวังมาใช้กับอาคารทั่วไป ($\bar{x}$ = 3.02 S.D. = .325 และ $\bar{x}$ = 3.02 S.D. = 1.304 ตามลำดับ) อย่างไรก็ตาม สถาปนิกเห็นด้วยน้อยลงในการออกแบบสถาปัตยกรรมซึ่งเดิมต้องแสดงออกถึงฐานานุลักษณะให้มีความเรียบง่ายขึ้นว่าเป็นการละเลยหลักการดังกล่าว ($\bar{x}$ = 2.84 S.D. = 1.213)

สำหรับการสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มคนทั่วไป ได้ผลที่แตกต่างจากกลุ่มสถาปนิกทั่วไป กล่าวคือมีความเห็นด้วยปานกลางที่สูงกว่ากลุ่มสถาปนิกทั่วไปกับการนำรูปแบบสถาปัตยกรรมประเภทวัดมาใช้กับอาคารประเภทโรงแรม ($\bar{x}$ = 3.36 S.D. = 1.188) และนำรูปแบบวังมาใช้กับอาคารพักอาศัย ($\bar{x}$ = 3.34 S.D. = 1.188) อย่างไรก็ตาม กลุ่มคนทั่วไปกลับเห็นว่าอาคารทางศาสนาที่มีรูปแบบเรียบง่ายขึ้นเป็นการละเลยฐานานุลักษณะมากขึ้น ($\bar{x}$ = 3.45 S.D. = 1.090)

สรุปได้ว่า ฐานานุลักษณะยังมีความสำคัญในมุมมองของกลุ่มสถาปนิกทั่วไป และกลุ่มบุคคลทั่วไป แต่มีความแตกต่างกันระหว่างทั้ง 2 กลุ่มต่อการนำสถาปัตยกรรมไทยประเพณีมาปรับใช้กับอาคารซึ่งไม่ได้เกี่ยวข้องกับอาคารทางศาสนาและสถาบันกษัตริย์ โดยคนทั่วไปมีความยืดหยุ่นมากกว่าในการปรับใช้ ขณะเดียวกัน กลุ่มคนทั่วไปมีความเคร่งครัดมากกว่าที่อาคารศาสนาคงจะมีลักษณะตามฐานานุลักษณะ อาจกล่าวได้ว่า กลุ่มคนทั่วไปพิจารณาเป้าหมายและบริบทที่งานสถาปัตยกรรมประเพณีตั้งอยู่เป็นสำคัญ หากเป็นเพื่อผลทางเศรษฐกิจก็มีแนวโน้มที่ยอมรับได้ ขณะที่อาคารทางศาสนามีความสัมพันธ์กับสถาบันที่คนไทยส่วนมากยึดถือ จึงควรดำรงลักษณะซึ่งแสดงออกถึงฐานะและหน้าที่ของสถาปัตยกรรมต่อไป สำหรับนักวิชาการ ได้แสดงความเห็นว่าการสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมภายใต้ฐานานุลักษณะจะต้องไม่ละเมิดกฎหมายต่าง ๆ และกฎเกณฑ์ทางสังคมอื่นๆ สถาปนิกจำเป็นต้องพิจารณาถึงความเหมาะสม

ของสถานที่และโอกาสในการเคารพหรือปรับใช้ฐานานุรักษ์ในการออกแบบ

4.6.4 สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ตามกรอบแนวคิดวิจัย การพัฒนากระบวนการท้องถิ่นวิวัฒน์ ในการสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ถือเป็นแนวทางสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในบริบทของไทยภายใต้โลกาภิวัตน์ ทั้งนี้คำจำกัดความของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ คือการสร้างมูลค่าเศรษฐกิจจากความคิด อย่างไรก็ตาม ในรายละเอียดอาจมีรูปแบบการพัฒนาแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ สำหรับประเทศไทยซึ่งมีวัฒนธรรมประเพณีเป็นต้นทุน และมีอัตลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมที่มีวิวัฒนาการจากอดีตอย่างโดดเด่น จึงมีความเหมาะสมในการศึกษาการสร้างสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ โดยส่งเสริมบูรณาการความเป็นสากลเข้ากับความเป็นท้องถิ่นอันมีความเฉพาะเจาะจง

ทั้งนี้จากการสำรวจงานสถาปัตยกรรมและงานประกวดแบบทางสถาปัตยกรรม ซึ่งได้รับรางวัลจากองค์กรทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ พบว่าผลงานส่วนมากได้อ้างอิงการสร้างสรรค์จากบริบทของความเป็นไทยทางใดทางหนึ่ง โดยมีตัวอย่างในด้านการใช้สัญลักษณ์ และในด้านความสัมพันธ์กับบริบทสภาพภูมิอากาศ เช่น อาคารสโมสรสนามกอล์ฟสิงห์ โดย สมิตร์ โอบายะวาทย์ ซึ่งได้แรงบันดาลใจจาก ไซจับปลา และมีพื้นที่หลังคาขนาดใหญ่ ทั้งนี้สอดคล้องกับปัจจัย 6 ประการอันมีผลต่อนโยบายทางวัฒนธรรม ที่ได้กล่าวไว้ในหัวข้อ 4.6.1 นอกจากนี้ ยังพบว่าการทดลองในรูปแบบต่าง ๆ ให้เกิดความเป็นไทยที่หลากหลาย เป็นลักษณะสำคัญของผลงานซึ่งได้รับรางวัล โดยเฉพาะในการประกวดงานสถาปัตยกรรมร่วมสมัย เช่น อาคารสถาบันกันตนา โดยสถาปนิกบุญเสริม เปรมธาดา ซึ่งมีการทดลองการก่อกำแพงอิฐซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักของอาคารให้มีลักษณะเป็นคลื่นคล้ายกับฐานฐานของอาคารในงานสถาปัตยกรรมไทย

จากการสอบถามกลุ่มสถาปนิกทั่วไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ และกระบวนการท้องถิ่นวิวัฒน์เพื่อนำไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในภาพรวมกลุ่มสถาปนิกทั่วไปมีความเห็นด้วย โดยสำหรับความสำคัญของการนำปัจจัยท้องถิ่นวิวัฒน์มาร่วมบูรณาการภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ มีความเห็นด้วยอย่างมากถึงความจำเริญดังกล่าว ($\bar{x} = 3.99$ S.D. = .898) และเห็นด้วยค่อนข้างมากกับงานสถาปัตยกรรมในแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัฒน์ หรือ Global Architecture ($\bar{x} = 3.79$ S.D. = .822) ประการสำคัญ กลุ่มสถาปนิกทั่วไปไม่มีความคิดเห็นด้วยในระดับ

ปานกลางเกี่ยวกับลักษณะไทยในงานสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ที่จะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนางานสถาปัตยกรรมยุคใหม่ ($\bar{x} = 2.75$ S.D. = 1.312)

สำหรับกลุ่มคนทั่วไปนั้นมีความเห็นด้วยค่อนข้างมากต่อการนำเอากระบวนการท้องถิ่นวิวัฒน์เข้ามาผสมผสานกับกระแสโลกาวิวัฒน์ ($\bar{x} = 3.87$ S.D. = .814) โดยมีความเห็นด้วยต่อการสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ในแนวบูรณาการในระดับค่อนข้างมากเช่นกัน ($\bar{x} = 3.83$ S.D. = .842) กลุ่มคนทั่วไปยังเห็นด้วยกับแนวทางการสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เช่น ในการปรับปรุงอาคารไทยประเพณี หรือไทยท้องถิ่นรองรับการใช้สอยใหม่เป็นโรงแรมหรูขนาดเล็ก หรือ การออกแบบอาคารซึ่งมีความสำคัญระดับชาติในแนวทางบูรณาการความเป็นสากลและท้องถิ่น

กล่าวโดยสรุป การสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ในแนวทางบูรณาการโลกาวิวัฒน์และท้องถิ่นวิวัฒน์นั้น มีสาระัตถะเป็นการดำเนินการตามหลักของเศรษฐกิจสร้างสรรค์โดยพื้นฐาน ทั้งนี้เพราะเป็นการพัฒนาเพิ่มมูลค่าจากความคิดสร้างสรรค์โดยต่อยอดจากต้นทุนทางวัฒนธรรมไทยในมิติต่าง ๆ ทั้งนี้การอ้างอิงจากกระบวนการท้องถิ่นวิวัฒน์มีความสอดคล้องกับแนวคิดของกลุ่มสถาปนิกทั่วไป และกลุ่มคนทั่วไปอย่างไรก็ดี ความสัมพันธ์ระหว่างสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ไม่ใช่หัวข้อศึกษาวิจัยหลักของงานวิจัยนี้ การขับเคลื่อนการออกแบบงานสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาวิวัฒน์และท้องถิ่นวิวัฒน์ให้เป็นส่วนสำคัญของระบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์นั้น ยังจำเป็นต้องมีการศึกษาทั้งในเชิงแนวคิดหลัก ๆ และในรายละเอียดในแนวทางและวิธีการต่าง ๆ ต่อไป

4.7 การวิเคราะห์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาวิวัฒน์และท้องถิ่นวิวัฒน์ในมิติการสืบสาน การปรับเปลี่ยน และการคิดใหม่-ทำใหม่

จากการวิเคราะห์เชิงบูรณาการและอภิปรายผลในข้อ 4.6 ที่นำไปสู่สาระในความสำคัญ แนวทาง ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง การยอมรับ โอกาสการพัฒนา ฯลฯ เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาวิวัฒน์ และท้องถิ่นวิวัฒน์ ข้อสรุปที่ได้จากข้อ 4.6 ในเชิงทฤษฎีและหลักการจะต้องผ่านการวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ในมิติการสืบสาน การปรับเปลี่ยน และการคิดใหม่-ทำใหม่ โดยการจัดทำ:

1. การวิเคราะห์งานสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์ และท้องถิ่น-
ภิวัตน์ ในมิติการสืบสาน การปรับเปลี่ยน และการคิดใหม่-ทำใหม่
2. ข้อเสนอแนะโดดเด่นในสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์
และท้องถิ่นภิวัตน์

4.7.1 การวิเคราะห์งานสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์ และ ท้องถิ่นภิวัตน์ ในมิติการสืบสาน การปรับเปลี่ยน และการคิดใหม่- ทำใหม่ ผ่านแนวรูปแบบต่าง ๆ และแนวโน้มในการสร้างสรรค์

การวิเคราะห์งานสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์
ตามกรอบแนวคิดวิจัย 4 ประการดังต่อไปนี้ คือ สถาปัตยกรรมในแนวบูรณาการโลกาภิ-
วัตน์กับท้องถิ่นภิวัตน์ สถาปัตยกรรมในแนวชุมชนสมัยใหม่กับประเพณี สถาปัตยกรรม
ที่เป็นการขัดต่อฐานานุรักษ์ และสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ
สร้างสรรค์ โดยการเชื่อมโยงแนวรูปแบบกับผลงานสถาปัตยกรรมที่จำแนกตามลักษณะ
การสืบสาน การปรับเปลี่ยน และการคิดใหม่-ทำใหม่ ซึ่งเป็นไปตามนิยามดังต่อไปนี้

การสืบสาน (inheritance) หมายถึงการสืบสานแนวรูปแบบ การใช้วัสดุและ
วิธีการก่อสร้างแบบดั้งเดิม โดยเป็นไปตามความเชื่อ วิถีชีวิต และประเพณีปฏิบัติ ทั้งนี้
การสืบสานย่อมมีระดับของการสืบสานจากมากสู่น้อย การสืบสานที่น้อยเป็นจุดเริ่มต้น
ของการปรับเปลี่ยน โดยการสืบสานแปรผันไปตามบริบทปัจจุบัน

การปรับเปลี่ยน (transformation) หมายถึงการปรับเปลี่ยนรูปแบบจากการที่
เริ่มอิงกับแนวคิด การเลือกใช้วัสดุ เทคโนโลยีการก่อสร้าง ฯลฯ ของสังคมปัจจุบัน โดย
ยังคงยึดปัจจัยด้านสภาพภูมิอากาศ ความเชื่อ และประเพณีปฏิบัติบางประการซึ่ง
รวมทั้งปัจจัยด้านฐานานุรักษ์ เป็นรูปแบบที่สะท้อนลักษณะพื้นฐานทางนามธรรม
และสอดคล้องกับบริบทของสังคมปัจจุบัน ทั้งนี้ การปรับเปลี่ยนมีระดับของการ
ปรับเปลี่ยนจากน้อยไปมาก การปรับเปลี่ยนไปมากเป็นจุดเริ่มต้นของการคิดใหม่-ทำ
ใหม่

การคิดใหม่-ทำใหม่ (reinvention) หมายถึงการคิดใหม่-ทำใหม่ที่เป็นการ
สร้างสรรค์เชิงนวัตกรรมขึ้นใหม่ โดยใช้บริบทปัจจุบันและการคาดคะเนปัญหาและแนว
ทางการแก้ปัญหาในอนาคตเป็นตัวตั้ง จึงต้องอาศัยความเข้าใจบริบทและเทคโนโลยีที่
ก้าวหน้าในการขับเคลื่อน ในขณะที่เดียวกันผลงานสถาปัตยกรรมในแนวคิดใหม่-ทำใหม่

ยังคงต้องสื่อถึงรากลึกของความเป็นไทย ที่อาจพัฒนาต่อไปเป็นรูปแบบเอกลักษณ์
สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ในบริบทสังคมสมัยใหม่โดยแท้

การวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์
และท้องถิ่นภิวัตน์ ในมิติการสืบสาน การปรับเปลี่ยน และการคิดใหม่-ทำใหม่ดังกล่าว
ข้างต้น ปรากฏในตาราง 4-7 ดังนี้

ตาราง 4-7 การวิเคราะห์งานสถาปัตยกรรมตามกรอบแนวคิดสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ ในมิติการสืบสาน การปรับเปลี่ยน และการคิดใหม่-ทำใหม่⁷

แนวรูปแบบสถาปัตยกรรม

ไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกา-
ภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์

การสืบสาน

การปรับเปลี่ยน

การคิดใหม่ – ทำใหม่

1. สถาปัตยกรรมในแนว บูรณาการโลกาภิวัตน์ กับท้องถิ่นภิวัตน์			
● แนวท้องถิ่นร่วมสมัย			
1. การคงรูปแบบและองค์ประกอบท้องถิ่นเอาไว้ โดยรองรับการใช้สอยสมัยใหม่เท่าที่สามารถปรับได้ และใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เท่าที่มีความจำเป็น	บ้านจ้างนั๊ก (1) โรงแรมราชมรรคา (1) โรงแรมแทมมารีน (1) โรงแรมศิริบันนา (1) สถาบันอาศรมศิลป์ (1) โครงการสวนปาริชาติต์ 2 (1)		อาคารวิจัยและการศึกษาต่อเนื่อง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ม. ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (1)(2)
2. ประยุกต์รูปแบบหรือองค์ประกอบท้องถิ่นเข้ากับการใช้สอยสมัยใหม่และเทคโนโลยีสมัยใหม่		อาคารศูนย์การประชุมอเนกประสงค์กาญจนาภิเษก จ. ขอนแก่น (2) อาคารธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ (2) โรงเรียนนานาชาติกรุงเทพ (2)	ห้างเซ็นทรัลพลาซ่า ขอนแก่น (3) อาคารสโมสรสนามกอล์ฟสิงห์ (3) หอศิลป์ร่วมสมัย จ. เชียงราย (3)
3. แนวทางการออกแบบที่หลากหลายจากอัตลักษณ์ท้องถิ่นแบบต่าง ๆ ทั้งในส่วนที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่		อาคารศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา (3)	

⁷ การวิเคราะห์นี้พิจารณาจากงานสถาปัตยกรรมที่มีการกล่าวถึงในงานวิจัยนี้เป็นหลัก

แนวรูปแบบสถาปัตยกรรม ไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกา- ภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์	การสืบสาน	การปรับเปลี่ยน	การคิดใหม่ – ทำใหม่
● แนวรูปแบบสัญลักษณ์ 1. การใช้สัญลักษณ์แบบเดิมเพื่อสื่อสารความหมายแบบดั้งเดิม มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่บางส่วน 2. การประยุกต์ใช้สัญลักษณ์แบบเดิม เพื่อสื่อสารความหมายแบบใหม่ และใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ 3. แนวทางการออกแบบและการตีความที่หลากหลายจากสัญลักษณ์ความเป็นไทยแบบต่าง ๆ ร่วมกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ 4. การสื่อสัญลักษณ์ที่แสดงออกซึ่งความงามแบบชาวบ้าน และอุปนิสัยสนุกสนานของคนไทย	สถาบันอาศรมศิลป์ (1)	อาคารใบหยก 1 (1)(4) อาคารกระทรวงการต่างประเทศ (2) อาคารสำนักงานเลขาธิการองค์มนตรี (2) อาคารศูนย์ทรัพยากรการเรียนรู้ วิทยาลัยโยนก จ. ลำปาง (2) อาคารศาลาพระเกียรติ (2) อาคารกำแพงกฐิน วัดเขาพุทธโคดม (3) (4) อาคารตึกหุ่นยนต์(4) อาคารตึกช้าง (4)	อาคารศูนย์การประชุม-แห่งชาติสิริกิติ์ (2) กลุ่มอาคารอนุสรณ์สถาน (2) อาคารภูมิพลสังคีต วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ ม.มหิดล (2) อาคารสำนักงานใหญ่ ธนาคารไทยพาณิชย์ (2) อาคารสถาบันกัณตนา (3) อาคารศูนย์ศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร (3) อาคารพิพิธภัณฑ์ศิลปะไทยร่วมสมัย (MOCA) (3) ศาลาไทยในงาน The World Exposition 2015 ที่เมืองมิลาน (3)(4) อาคารจุฬาพัฒน์ 13 (4)

แนวรูปแบบสถาปัตยกรรม ไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกา- ภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์	การสืบสาน	การปรับเปลี่ยน	การคิดใหม่ – ทำใหม่
แนวการประยุกต์ลักษณะ ไทย/ภูมิปัญญา/วิถี ธรรมชาติกับเทคโนโลยี สมัยใหม่			
1. การคงลักษณะไทย/ภูมิ- ปัญญา/วิถีธรรมชาติกับ เทคโนโลยีดั้งเดิม และใช้ เทคโนโลยีสมัยใหม่เท่าที่ จำเป็น	สถาบันอาศรมศิลป์ (1) โครงการสวนปาริชาติ 2 (1)	อาคารผู้โดยสารใหม่ สนามบินสมุย (1) บ้านคุณฤกษ์ฤทธิ์ ตีรวนิช (1)	
2. การนำเสนอการออกแบบ ตามลักษณะไทย/ภูมิ- ปัญญา/วิถีธรรมชาติผ่าน เทคโนโลยีสมัยใหม่	บ้าน U2 (2) บ้าน East House (2)	อาคารศาลาพระแก้ว (2) อาคารโรงเรียนนานาชาติ กรุงเทพฯ (2) โครงการอาคารภูมิพล- สังคีต วิทยาลัยดุริยางค์ ศิลป์ ม.มหิดล (2) บ้านสวนสงบ (3)	อาคารรักดี (อาคาร ธนาคารแห่งประเทศไทย) (2)
3. แนวทางการออกแบบที่ นำเอาลักษณะไทย/ภูมิ ปัญญา/วิถีธรรมชาติมา ประยุกต์กับเทคโนโลยี สมัยใหม่			อาคารเจริญอักษร (3) อาคารสโมสรสนามกอล์ฟ สิงห์ (3) อาคารคอนโดมิเนียม The Met (3)

แนวรูปแบบสถาปัตยกรรม
ไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกา-
ภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์

การสืบสาน

การปรับเปลี่ยน

การคิดใหม่ – ทำใหม่

2. สถาปัตยกรรมในแนว คู่ขนานสมัยใหม่กับ ประเพณี			
• แนวรูปแบบที่เป็น องค์ประกอบที่มีการ ใช้สอยต่อเนื่องกัน			
1. การวางเคียงกัน หรือต่อกัน ของลักษณะประเพณีกับ ลักษณะสมัยใหม่ ในการใช้ สอยและบริบท ที่เปลี่ยนไป	อาคารโรงแรมลิตเติลดัก จ. เชียงราย (1) อาคารโรงแรมแซงกรีล่า จ. เชียงใหม่ (1)	อาคารรัฐสภาแห่งใหม่ 'สัปปายะสภาสถาน' (2)	
2. การวางเคียงกัน หรือต่อกัน ของลักษณะประเพณีกับ ลักษณะสมัยใหม่ โดย นำเสนอวิธีการประสาน ลักษณะประเพณีและ ลักษณะสมัยใหม่เข้าไว้ ด้วยกัน		หอศิลป์ศิลปิน คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา (2)	
3. วิธีการต่าง ๆ เพื่อบูรณา การลักษณะประเพณีและ ลักษณะสมัยใหม่ ให้ ผสมผสานเป็นเนื้อ เดียวกัน		อาคารศูนย์การประชุม- แห่งชาติสิริกิติ์ (3) อาคารวิจัยและการศึกษา ต่อเนื่อง สมเด็จพระเทพ รัตนราชสุดาฯ สยามบรม ราชกุมารี ม. ศรีนครินทร- วิโรฒ ประสานมิตร (3)	อาคารฮับดูลราฮิม (3)

แนวรูปแบบสถาปัตยกรรม ไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกา- ภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์	การสืบสาน	การปรับเปลี่ยน	การคิดใหม่ – ทำใหม่
• แนวรูปแบบที่เป็นองค์ประกอบแยกจากกันแต่อยู่ใกล้กัน 1. การนำเสนอสถาปัตยกรรมประเพณีคู่ขนานกับสถาปัตยกรรมสมัยใหม่โดยแยกกัน เป็นลักษณะการตกแต่ง 2. ใช้ลักษณะสถาปัตยกรรมประเพณีและสถาปัตยกรรมสมัยใหม่เคียงกัน โดยไม่ได้เป็นเพียงการตกแต่ง แต่เป็นไปตามการใช้สอยที่ต่างกัน	ศาลาไทย ใกล้กับอาคารศูนย์ศิลปวัฒนธรรมแห่งประเทศไทย (1) ศาลาไทย ใกล้กับอาคารศูนย์ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ (1) ศาลาไทย ภายในอาคารสนามบินแห่งชาติสุวรรณภูมิ (1)	การออกแบบอาคารใช้สอยหลักด้วยแบบประเพณีและอาคารสนับสนุนที่อยู่ข้างเคียงด้วยแบบสมัยใหม่ เช่น แบบประกวดอาคารรัฐสภา โดยสถาปนิก A49 ฯลฯ (2)	

แนวรูปแบบสถาปัตยกรรม ไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกา- ภีวทัศน์และท้องถิ่นภีวทัศน์	การสืบสาน	การปรับเปลี่ยน	การคิดใหม่ – ทำใหม่
3. สถาปัตยกรรมที่เป็นการ ขัดต่อฐานานุลักษณะ • แนวรูปแบบไทยที่เป็น การละเมิดหรือไม่ ละเมิดฐานานุลักษณะ 1. การละเมิดหรือไม่ละเมิด หลักฐานานุลักษณะ โดย การนำหรือไม่นำรูปแบบ สถาปัตยกรรมประเพณี ของวัดและวัง ไปใช้กับงาน สถาปัตยกรรมซึ่งไม่เกี่ยวข้อง กับสถาบันศาสนาและ สถาบันกษัตริย์โดยตรง 2. การนำรูปแบบสถาปัตยกรรม ไทยประเพณีตามหลักฐาน- านุลักษณะ มาใช้ในบางโอกาส ซึ่งมีความสำคัญระดับชาติ โดยประยุกต์ตามบริบทเฉพาะ 3. การนำเสนอความเป็นไทย และท้องถิ่นในแนวทาง บูรณาการปัจจัยต่าง ๆ แทน การอ้างอิงกับหลักฐานานุ- ลักษณะอย่างตรงไปตรงมา	กรณีละเมิด: อาคารโรงแรมดาราเทวี จ. เชียงใหม่	กรณีไม่ละเมิด: โรงแรมราชมรรคา (1) โรงแรมแทมมารีน (1) จ. เชียงใหม่ ศาลาไทยในงาน นิทรรศการนานาชาติ เช่น ในงาน The World Exposition 2010 ที่นคร เซี่ยงไฮ้ (2)	

แนวรูปแบบสถาปัตยกรรม ไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกา- ภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์	การสืบสาน	การปรับเปลี่ยน	การคิดใหม่ – ทำใหม่
• แนวรูปแบบต่าง ๆ ที่ เป็นการละเลยฐานานุ- ลักษณ์ 1. การใช้หลักฐานานุลักษณ์ ในงานสถาปัตยกรรมซึ่ง เกี่ยวกับสถาบันศาสนา และสถาบันกษัตริย์ โดย ไม่ละเลย 2. การนำเสนอความสำคัญ ของหลักฐานานุลักษณ์ โดยปรับเปลี่ยนตามกาล- เทศะ หรือตามบริบทเฉพาะ 3. การลดทอนองค์ประกอบ ทางสถาปัตยกรรมไทย ประเพณีซึ่งแสดงออกถึง ฐานานุลักษณ์และนำไปใช้ อย่างสร้างสรรค์กับโครง- การสถาปัตยกรรมในบริบท ต่าง ๆ	อาคารทางศาสนาและ ราชสำนักซึ่งมีแบบแผน ของสถาปัตยกรรมไทย ประเพณี (1)	อาคารพระตำหนักทักษิณ- ราชนิเวศน์ (2)	อาคารสำนักงานเลขาธิการ องคมนตรี (3)

แนวรูปแบบสถาปัตยกรรม ไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกา- ภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์	การสืบสาน	การปรับเปลี่ยน	การคิดใหม่ – ทำใหม่
4. สถาปัตยกรรมไทย สมัยใหม่เพื่อการพัฒนา เศรษฐกิจสร้างสรรค์ 1. การคงลักษณะสถาปัตยกรรม ไทยต่าง ๆ โดยมีการใช้สอย เทคโนโลยี และความงาม แบบเดิม หรือปรับเข้ากับการ ใช้สอย และเทคโนโลยีสมัยใหม่ บางส่วน ทั้งนี้เป็นการส่งเสริม กระบวนการผลิตแบบเดิม 2. การประยุกต์ลักษณะสถาปัตย- กรรมไทยต่าง ๆ เข้ากับการใช้ สอย และเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยเกิดเป็นความงามแบบ ใหม่บางส่วน ทั้งนี้เป็นการ ผสมผสานระหว่างกระบวนการ ผลิตแบบเดิมและแบบใหม่ 3. การตีความต่าง ๆ เกี่ยวกับ ลักษณะสถาปัตยกรรมไทย โดยสร้างองค์ความรู้ใหม่ บางส่วนหรือทั้งหมด เกี่ยวกับการ ใช้สอย เทคโนโลยี และ ความงาม ทั้งนี้เป็นการพัฒนา กระบวนการผลิตแบบใหม่		บ้านจันทน์ (1) โรงแรมราชมรรคา (1) โรงแรมแทมมารีน (1) อาคารบาร์ แอนด์ เบดรี- สอร์ท (2) อาคารศาลาพระเกี้ยว (2) อาคารกระทรวงการ ต่างประเทศ (2) อาคารศูนย์การประชุม อเนกประสงค์กาญจนา- ภิเษก จ. ขอนแก่น (2) สักการสถาน พระมารดา แห่งมรณสักขี (วัดสอง- คอน) (3)	อาคารศูนย์ศิลปวัฒนธรรม แห่งกรุงเทพมหานคร (3) อาคารศูนย์การประชุมแห่ง- ชาติสิริกิติ์ (3) อาคารสโมสรสนามกอล์ฟ สิงห์ (3) อาคารพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ไทยร่วมสมัย (MOCA) (3) อาคารสถาบันกัณตนา (3) อาคารเจริญอักษร (3)

4.7.2 ข้อสรุปลักษณะโดดเด่นในสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์

ข้อสรุปต่อไปนี้นำพิจารณาจากข้อสรุปในข้อ 4.6 และจากการวิเคราะห์ตาราง 4-7 เพื่อชี้แจงความสำคัญของสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ พร้อมลักษณะโดดเด่นตามสาระของสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์

1. การศึกษาสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ซึ่งได้รับอิทธิพลจากกระแสโลกาภิวัตน์ (globalization) และท้องถิ่นภิวัตน์ (localization) เป็นการศึกษาเพื่อมุ่งไปสู่การค้นหานโยบายบูรณาการเป็นสำคัญซึ่งได้รับการนิยามว่า “glocal approach” ทั้งนี้ ประกอบด้วยการศึกษาใน 4 หัวข้อ ได้แก่ 1) สถาปัตยกรรมในแนวทางการทางวัฒนธรรม 2) ปัญหาของสถาปัตยกรรมในแนวค่านิยมสมัยใหม่และประเพณี 3) ปัญหาของสถาปัตยกรรมในสังคมปัจจุบันที่เป็นการขัดต่อฐานานุลักษณะ และ 4) การศึกษาเบื้องต้นถึงสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ การศึกษาในหัวข้อที่ 1 สถาปัตยกรรมในแนวทางการทางวัฒนธรรมเป็นหัวข้อซึ่งมีลักษณะเปิดกว้างต่อการผสมผสานโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์อย่างโดดเด่น

2. สาระของสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ทั้ง 4 หัวข้อข้างต้น ได้รับการพิจารณาถึงแนวทางการสืบสาน การปรับเปลี่ยน และการคิดใหม่-ทำใหม่ โดยต่างมีระดับของแนวทางเหล่านี้มากขึ้นน้อยแตกต่างกัน ทั้งนี้ การศึกษาสถาปัตยกรรมในแนวค่านิยมสมัยใหม่และประเพณี และสถาปัตยกรรมที่เป็นการขัดหลัฐานานุลักษณะมีมิติที่โดดเด่นคือการสืบสาน ในขณะที่การศึกษาสถาปัตยกรรมในแนวทางการบูรณาการโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ และสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เปิดโอกาสให้กับการปรับเปลี่ยน และคิดใหม่-ทำใหม่มากที่สุด

โดยรวม สามารถสรุปได้จากการศึกษาทั้ง 4 หัวข้อว่า มิถุนคติศึกษาสำคัญ ๆ ของรูปแบบอาคารที่เข้าข่ายการปรับเปลี่ยนมากที่สุด และมีกรณีศึกษาที่เข้าข่ายการคิดใหม่-ทำใหม่น้อยที่สุด

3. ภายใต้หัวข้อสถาปัตยกรรมในแนวทางการบูรณาการโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ ได้มีการศึกษาปัจจัยซึ่งมีผลต่อบูรณาการทางวัฒนธรรม โดยมีผลการศึกษาเป็นปัจจัยโดดเด่น 5 ปัจจัย ได้แก่ 1) ฐานทางความคิดแบบตะวันออก 2) ความสัมพันธ์

กับธรรมชาติ/สภาพภูมิอากาศ 3) การผสมผสานจากบริบทสังคมไทยแบบพหุลักษณะ
4) บริบทที่มีเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย และ 5) มิติทางนามธรรมและรูปธรรม

4. การศึกษาหัวข้อสถาปัตยกรรมในแนวทางบูรณาการโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์ ได้นำเสนอถึงแนวทางบูรณาการความเป็นสากลและท้องถิ่น 3 แนวทาง ได้แก่ 1) แนวสถาปัตยกรรมท้องถิ่นร่วมสมัย 2) แนวสถาปัตยกรรมสมัยใหม่กับรูปแบบสัญลักษณ์ 3) แนวการประยุกต์ลักษณะไทย/ภูมิปัญญา/วิถีธรรมชาติกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทั้งนี้ แต่ละแนวทางไม่ได้เป็นแนวทางซึ่งแยกจากกันอย่างเด็ดขาด และสามารถพัฒนาร่วมกันได้ อย่างไรก็ตาม แนวสถาปัตยกรรมสมัยใหม่กับรูปแบบสัญลักษณ์ (iconic architecture) เป็นแนวทางที่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มคนทั่วไปและมีความโดดเด่น โดยสามารถเกิดจากการพัฒนาลักษณะท้องถิ่นร่วมสมัยต่าง ๆ ในเชิงสัญลักษณ์ร่วมกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้ ซึ่งเป็นลักษณะบูรณาการระหว่างแนวทางย่อย ๆ ทั้ง 3 แนวทาง

5. สถาปัตยกรรมในแนวชุมชนสมัยใหม่และประเพณี มีแนวโน้มจะยังมีความแพร่หลายเป็นปรากฏการณ์ในการสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัยอยู่ต่อไป เนื่องจากมีความชัดเจนในการสื่อสารความทันสมัยและการอนุรักษ์ความเป็นไทยไปพร้อม ๆ กัน และเนื่องด้วยสังคมขาดการพัฒนาเชิงบูรณาการลักษณะทางสถาปัตยกรรมดังกล่าวอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ การวางเคียงกันขององค์ประกอบใหม่และเก่าสามารถพัฒนาให้เกิดลักษณะบูรณาการที่โดดเด่นได้ หากมีการประสานกันอย่างเหมาะสม

ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบระหว่างแนวรูปแบบที่เป็นองค์ประกอบที่มีการใช้สอยต่อเนื่องกัน และแนวรูปแบบที่เป็นองค์ประกอบแยกจากกัน แต่อยู่ใกล้กัน พบว่าแนวทางแรกสามารถพัฒนาไปสู่แนวบูรณาการโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์ ในการสืบสาน ปรับเปลี่ยน และคิดใหม่-ทำใหม่ได้มากกว่า

6. จากการศึกษาพบว่าหลักรฐานานุลักษณะทางสถาปัตยกรรมยังเป็นหลักอ้างอิงที่สำคัญสำหรับกลุ่มสถาปนิกทั่วไป และกลุ่มคนทั่วไป โดยกลุ่มสถาปนิกทั่วไปเห็นว่าไม่ควรออกแบบที่แสดงออกฐานานุลักษณะกับสถาปัตยกรรมซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับสถาบันศาสนาและสถาบันกษัตริย์ ในกรณีนี้ มีตัวอย่างที่สำคัญ ได้แก่ อาคารรัฐสภาแห่งใหม่ “สัปปายะสภาสถาน” ซึ่งเป็นอาคารสาธารณะ และจัดเป็นอาคารสัญลักษณ์ของประชาธิปไตย แต่มีการออกแบบองค์ประกอบบางส่วนที่อิงกับทั้งหลักจักรวาลวิทยาทางศาสนา และมีรูปแบบที่แสดงออกฐานานุลักษณะ สำหรับกลุ่มคนทั่วไป มีความเห็นว่าสถาปัตย-

กรรมของสถาบันศาสนาและสถาบันกษัตริย์ดังกล่าวไม่ควรละเลยหลักฐานानุลักษณะ
เช่นกัน ทั้งนี้ เพราะเป็นสถาบันสำคัญของสังคมซึ่งต้องการการสื่อสารทางสัญญาณอย่าง
ชัดเจน

7. การค้นหาแนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกา-
ภิวัตน์และท้องถิ่นวิทย่นิยมเป็นการสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยใน
กรอบแนวคิดงานวิจัยนี้สามารถศึกษาได้จากมิติการสืบสาน การปรับเปลี่ยน และการ
คิดใหม่-ทำใหม่ ทั้งนี้แต่ละมิติขึ้นอยู่กับแนวทางบูรณาการความเป็นสากลและท้องถิ่น
จากน้อยไปมากตามลำดับ ซึ่งหมายถึงความแตกต่างด้านโอกาสการพัฒนาเศรษฐกิจ
สร้างสรรค์ด้วย โดยมิติการคิดใหม่-ทำใหม่มีความเกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนา
เศรษฐกิจดังกล่าวมากที่สุด เนื่องจากเป็นแนวทางที่ขึ้นอยู่กับการค้นคว้า การทดลอง
และการทดสอบให้เกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่

บทที่ 5

บทสรุปและเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

งานวิจัยเรื่อง “สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์” เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย “**การสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่**” โดยงานวิจัยนี้ได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่การศึกษาภาคทฤษฎีและแนวทางการออกแบบงานสถาปัตยกรรม พร้อมกับ เริ่มต้นพัฒนากรอบแนวคิดวิจัย การศึกษางานสถาปัตยกรรมภาคสนามในภูมิภาคต่าง ๆ การศึกษาแนวคิดของสถาปนิกและนักวิชาการที่นำไปสู่การสร้างสรรคงานสถาปัตยกรรมโดยการสัมภาษณ์ การศึกษาระดับความคิดเห็นด้วยของกลุ่มสถาปนิกทั่วไป และกลุ่มคนทั่วไปต่ออิทธิพลโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ อันส่งผลต่องานสถาปัตยกรรมในประเทศไทย และได้ทำการวิเคราะห์เชิงบูรณาการ และการอภิปรายผลในข้อ 4.6 และการวิเคราะห์งานสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ ในความสัมพันธ์ระหว่างแนวทางกับกรณีตัวอย่างอาคารตามข้อ 4.7 ที่นำไปสู่การตอบใจทวิวิจัยเกี่ยวกับการสืบสาน การปรับเปลี่ยน และการคิดใหม่-ทำใหม่ ในส่วนสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์

ในบทสรุปนี้ จะนำเสนอข้อสรุปในสาระสำคัญเกี่ยวกับ:

1. ข้อสรุปเกี่ยวกับความสำคัญ ความจำเป็น และเป้าหมาย ของการศึกษาสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์
2. ข้อสรุปเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบริบทกับสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์
3. ข้อสรุปเกี่ยวกับการสืบสาน การปรับเปลี่ยน และการคิดใหม่-ทำใหม่ตามสาระของสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์
4. ข้อสรุปเกี่ยวกับลักษณะโดดเด่นในสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์

5.1.1 ข้อสรุปเกี่ยวกับความสำคัญ ความจำเป็น และเป้าหมาย ของ แนวทางสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และ ท้องถิ่นวิวัตน์

แนวทางสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์ที่ได้
นำเสนอในงานวิจัยนี้พัฒนามาจากการศึกษาใน 4 หัวข้อ ได้แก่ 1) สถาปัตยกรรมในแนว
บูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นวิวัตน์ 2) สถาปัตยกรรมในแนวคู่ขนานสมัยใหม่กับ
ประเพณี 3) สถาปัตยกรรมที่เป็นการขัดต่อฐานานุลักษณะ 4) สถาปัตยกรรมไทย
สมัยใหม่เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยมีสาระตามแนวคิดหลัก ๆ (key
concepts) ในการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ตามที่ได้กำหนดไว้
ในกรอบแนวคิดวิจัย (research conceptual framework) ซึ่งได้มีการพัฒนามาจาก
การศึกษาทางทฤษฎีและแนวความคิดในการออกแบบ การสำรวจงานสถาปัตยกรรมใน
ภาคสนาม และจากการสัมภาษณ์สถาปนิกและนักวิชาการ

การศึกษาทั้ง 4 หัวข้อดังกล่าว มีประเด็นย่อยในการศึกษาที่ต่างกันไป แต่ล้วนมี
สาระสำคัญในการหาคำตอบภายใต้แนวคิดเชิงบูรณาการทางวัฒนธรรม ทั้งนี้ ความ
จำเป็นของลักษณะและแนวทางบูรณาการต่าง ๆ ที่ได้ศึกษาไว้นั้นขึ้นอยู่กับกา
รตอบสนองเป้าหมายตามระดับของบริบท ซึ่งในที่นี้จะพิจารณาบริบทในระดับท้องถิ่น
บริบทระดับประเทศ บริบทระดับภูมิภาค และบริบทระดับนานาชาติ

ในบริบทระดับท้องถิ่น ปัจจัยท้องถิ่นในมิติต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสภาพภูมิอากาศ
สภาพภูมิประเทศ วัสดุท้องถิ่นและเทคโนโลยีการก่อสร้าง ปัจจัยทางวัฒนธรรม สังคม
และเศรษฐกิจ รวมทั้งลักษณะเฉพาะทางสถาปัตยกรรมในแต่ละท้องถิ่น ล้วนเป็น
พื้นฐานสำคัญในการสร้างสรรค์เชิงบูรณาการโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์ให้เกิดขึ้นใน
งานสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ (ภาพ 5-1) ดังนั้นการมุ่งพัฒนาความหลากหลายของ
แนวทางเชิงบูรณาการดังกล่าว จึงเป็นเป้าหมายสำคัญ

ภาพ 5-1 อาคารนาครแห่ง
ประเทศไทย สำนักงานเชียงใหม่
เป็นสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ซึ่ง
เกิดจากการอ้างอิงกับสถาปัตย-
กรรมท้องถิ่นอย่างตรงไปตรงมา
(ที่มา: ผู้วิจัย ธันวาคม 2554)

ในบริบทระดับประเทศ การศึกษาแนวทางเชิงบูรณาการจากปัจจัยระดับท้องถิ่น และความเป็นไทยในลักษณะต่าง ๆ เป็นไปเพื่อการค้นหาการผสมผสานอิทธิพลโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ จึงมีความสำคัญในบริบทระดับประเทศ (ภาพ 5-2) ทั้งนี้ประกอบด้วยแนวทางต่าง ๆ ตามกรอบแนวคิดวิจัย คือ แนวสถาปัตยกรรมท้องถิ่นร่วมสมัย แนวสถาปัตยกรรมสมัยใหม่กับรูปแบบสัญลักษณ์ และแนวการประยุกต์ลักษณะไทย/ภูมิปัญญา/วิถีธรรมชาติกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ นอกจากนี้ยังรวมถึงการนำเสนอแนวคิดการเชื่อมโยงสถาปัตยกรรมสมัยใหม่กับประเพณีที่ไม่เป็นเพียงการวางเคียงกัน และการนำเสนอแนวคิดการอ้างอิงกับหลักฐานสัญลักษณ์อย่างเหมาะสมด้วย

ภาพ 5-2 สัปปายะสภาสถาน อาคารรัฐสภาใหม่ของประเทศไทย เป็นงานสถาปัตยกรรมซึ่งมีความสำคัญระดับประเทศ แต่ยังมีข้อถกเถียงถึงความเหมาะสมในการใช้รูปแบบสถาปัตยกรรมไทยประเพณีทางพุทธศาสนากับงานอาคารสาธารณะและในกรณีนี้เป็นอาคารสัญลักษณ์ทางประชาธิปไตยด้วย

(ที่มา: สถาบันอาคารศิลป์, ตุลาคม 2555)

ในบริบทระดับภูมิภาค การก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีแนวโน้มส่งผลให้มีการแลกเปลี่ยนทางศิลปวัฒนธรรมในภูมิภาคมากขึ้น ทั้งนี้จะเห็นได้ถึงความคล้ายคลึงและความแตกต่างของลักษณะทางสถาปัตยกรรมของแต่ละประเทศ แนวทางบูรณาการจึงควรเกิดขึ้นตามแนวคิดภูมินิยม (regionalism) พร้อม ๆ กับการผสมผสานกับอิทธิพลโลกาภิวัตน์ด้วย ซึ่งสามารถก่อให้เกิดเอกลักษณ์ร่วมภูมิภาคในงานสถาปัตยกรรมร่วมสมัยต่าง ๆ ของภูมิภาคได้ (ภาพ 5-3)

ในบริบทระดับนานาชาติ กระบวนการโลกาภิวัตน์ยังคงเป็นกระแสแห่งความเปลี่ยนแปลงต่อประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งได้กระตุ้นกระแสท้องถิ่นภิวัตน์ให้เกิดขึ้น และดำเนินไปด้วยอัตราเร่ง บูรณาการระหว่างกระแสทั้งสองจึงเป็นสิ่งสำคัญ โดยการค้นหาแนวทางเชิงบูรณาการจำต้องเกิดจากการตั้งคำถาม การทดลอง และทดสอบ ซึ่งตรงกับแนวทางของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เนื่องจากการเป็นการเพิ่มมูลค่าจากความคิด อย่างไรก็ตาม การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในงานสถาปัตยกรรม หรือแม้แต่เมืองสร้างสรรค์ ยังต้องการการศึกษาเพื่อให้มีแนวทางการพัฒนาอย่างเป็นระบบสำหรับท้องถิ่นต่าง ๆ ให้มีศักยภาพต่อไป (ภาพ 5-3)

ภาพ 5-3 อาคารศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย ซึ่งได้รับการออกแบบโดยสถาปนิกต่างชาติ และยังไม่สามารถแสดงออกถึงความเป็นไทยได้อย่างเด่นชัด โดยมีอาคารศาลาไทยประเพณีอยู่ด้านหน้า

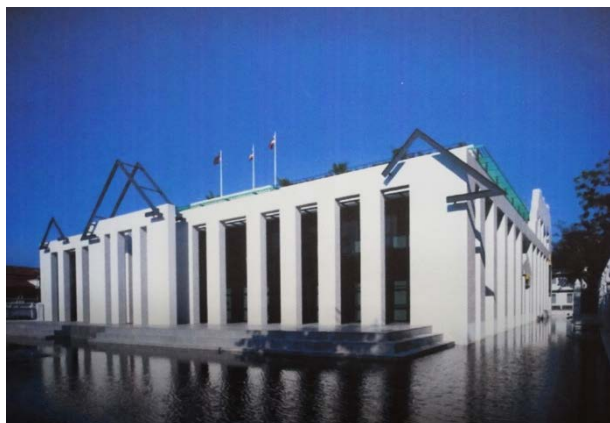
(ที่มา : www.skyscrapercity.com/showthread.php?t=1384890&page=43)

5.1.2 ข้อสรุปเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบริบทกับสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัฒน์

ผลการวิเคราะห์เชิงบูรณาการในงานวิจัยนี้ นำไปสู่ข้อสรุปเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบริบทกับสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัฒน์ดังนี้

1. การสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ตามแนวทางการบูรณาการความเป็นสากลและความเป็นท้องถิ่นต้องคำนึงถึงบริบททางสังคม เศรษฐกิจ และสภาพแวดล้อมทางกายภาพของแต่ละพื้นที่ซึ่งโครงการสถาปัตยกรรมตั้งอยู่เป็นสำคัญ โดยควรสะท้อนถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรม และเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม อย่างไรก็ตามภายใต้แนวคิดภูมิภาคนิยม มีคำถามว่าระดับและขนาดของบริบทจะสามารถขยายตัวออกนอกพื้นที่ตั้งโครงการได้มากน้อยเพียงใด เช่น การคำนึงถึงบริบทในลักษณะภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ หรือการคำนึงถึงบริบทในลักษณะอารยธรรมของประเทศเพื่อนบ้านซึ่งอยู่ใกล้เคียงกัน (ภาพ 5-4)

2. มีข้อนำสังเกตว่า ความแตกต่างระหว่างบริบทความเป็นเมืองของกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ และเมืองในต่างจังหวัดเป็นปัจจัยสำคัญในการคำนึงถึงการประยุกต์ใช้สาระตามการศึกษาสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้อิทธิพลโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์ การสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมในแนวสัญลักษณ์มักมีความเกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมที่มีความสำคัญในเมืองหลวง ในขณะที่การคำนึงถึงสถาปัตยกรรมท้องถิ่นร่วมสมัยมีความเกี่ยวข้องกับงานสถาปัตยกรรมนอกพื้นที่เมืองหลวงเป็นพิเศษ อย่างไรก็ตาม จากการขยายตัวของเมืองและเศรษฐกิจในจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ การสร้างสถาปัตยกรรมในแนวสัญลักษณ์จึงมีความสำคัญสำหรับพื้นที่นอกเขตกรุงเทพมหานครด้วย (ภาพ 5-5)

ภาพ 5-5 อาคารศูนย์การประชุมอเนกประสงค์กาญจนาภิเษก มีแนวทางการออกแบบเชิงสัญลักษณ์ โดยหลังคาทรงจั่วโค้งมีที่มาจากลักษณะของ 'ทูป'
(ที่มา: Arch & Idea, ปีที่ 5 ฉ. 50: 17)

3. การสร้างสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ในโอกาสหรือบริบทพิเศษจำต้องมีการศึกษา ทดลองแนวทาง และแสวงหาการมีส่วนร่วมจากสังคม โอกาสและบริบทพิเศษในที่นี้มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับกระบวนการโลกาภิวัตน์ เช่น งานแสดงนิทรรศการนานาชาติต่าง ๆ (ภาพ 5-6) อาคารสถานทูตของไทยในประเทศต่าง ๆ หรืออาคารรัฐสภาของประเทศ ทั้งนี้มักเป็นเรื่องของแนวทางและระดับความชัดเจนของการสื่อสารความเป็นไทยผ่านสถาปัตยกรรมแนวสัญลักษณ์ หรือสถาปัตยกรรมแนวการประยุกต์ลักษณะไทย/ภูมิปัญญา/วิถีธรรมชาติกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ หรือสถาปัตยกรรมแนวคู่ขนานสมัยใหม่กับประเพณี โดยรวมถึงการพิจารณาบริบทสังคมไทยในลักษณะสังคมพหุวัฒนธรรมด้วย

ภาพ 5-6 ภาพจำลองอาคารศาลาไทยในงาน The World Exposition ที่เมืองมิลาน ประเทศอิตาลี ปี ค.ศ. 2015 ซึ่งมีการทดลองออกแบบแนวสัญลักษณ์จาก 'งอบ' ของ ชาวนา และงดเว้นการใช้รูปแบบสถาปัตยกรรมประเพณีตามแบบศาลาไทยที่ผ่านมา
(ที่มา: www.archdaily.com/502837/milan-expo-2015-oba-unveils-designs-for-thai-pavilion/)

4. ความสัมพันธ์ระหว่างบริบทและการสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมไทยประเพณี โดยยึดหลักฐานานุกรณอย่างเคร่งครัดเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาอย่างละเอียด เนื่องจากสถาปัตยกรรมไทยประเพณีนั้นมีความเกี่ยวข้องกับบริบทพื้นที่ต่าง ๆ และวิถีชีวิตร่วมสมัยในปัจจุบันน้อยลงตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม ทั้งนี้ จำต้องพิจารณาถึงการสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ซึ่งยึดหลักฐานานุกรณตามมิติการปรับเปลี่ยนและการคิดใหม่-ทำใหม่มากขึ้น โดยให้ความสำคัญกับบริบทท้องถิ่นที่ตั้งของโครงการเป็นพิเศษ

5. การเคลื่อนย้ายที่อย่างรวดเร็วของการลงทุนข้ามชาติภายใต้อิทธิพลโลกาภิวัตน์ได้ก่อให้เกิดงานสถาปัตยกรรมซึ่งมีรูปลักษณะความเป็นสากลสูงอย่างแพร่หลาย สถานการณ์ดังกล่าวได้ส่งผลให้สภาพแวดล้อมสรรค์สร้างขาดความสัมพันธ์กับความเป็นท้องถิ่น จึงสมควรส่งเสริมการออกแบบงานสถาปัตยกรรมที่ผสมผสานความเป็นสากลและความเป็นท้องถิ่นอย่างบูรณาการ การสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์จึงเป็นแนวทางที่เหมาะสมในการต้านทานความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทั้งในเชิงเศรษฐกิจและกายภาพ (ภาพ 5-7)

ภาพ 5-7 (ซ้าย) อาคารพิพิธภัณฑ์ศิลปะไทยร่วมสมัย แสดงออกถึงความเป็นไทยผ่านการออกแบบช่องเปิดด้วยลวดลายประยุกต์แบบไทย (บนขวา-ล่างขวา) หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร แสดงออกถึงความเป็นไทยผ่านการจัดองค์ประกอบรูปทรงที่สอดเข้า และการมีลักษณะอ่อนช้อยตามลักษณะหลังคาไทย

(ที่มา: (ซ้าย) <http://www.bangkokdesignfestival.com/artinthecity/>; (บนขวา) <http://portal.edu.chula.ac.th/ben10/blog/view.php?Bid=1245645055227854&pg=1&msite=ben10&uclid=1246160853872805> (ล่างขวา) <http://exhibition.contestwar.com/taxonomy/term/35>

5.1.3 ข้อสรุปเกี่ยวกับการใช้ผลการวิจัยในมิติการสืบสาน การปรับเปลี่ยน และการคิดใหม่ทำใหม่ ตามสาระของสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์

1. สถาปัตยกรรมในแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นภิวัตน์

1) แนวท้องถิ่นร่วมสมัย

สถาปัตยกรรมแนวท้องถิ่นร่วมสมัย เป็นแนวทางพื้นฐานของแนวบูรณาการระหว่าง ความเป็นสากลและความเป็นท้องถิ่น โดยถือเป็นการสร้างความต่อเนื่องของลักษณะ สถาปัตยกรรมไทยท้องถิ่น พร้อมกับการสร้างความร่วมสมัยให้เกิดขึ้น ซึ่งในมิติของการ สืบสานนั้น สามารถทำได้โดยรักษาองค์ประกอบหรือการก่อสร้างแบบท้องถิ่นไว้พร้อม ๆ กับการรองรับการใช้สอยและเทคโนโลยีสมัยใหม่ในบางส่วน ในมิติของการปรับเปลี่ยน คือการใช้ความรู้สมัยใหม่ในกระบวนการดังกล่าวมากขึ้น และในส่วนของความคิดใหม่-ทำ ใหม่ ควรมีลักษณะที่เปิดกว้างเพื่อการทดลองแนวทางการออกแบบจากอัตลักษณ์ท้องถิ่น แบบต่าง ๆ ทั้งในส่วนที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ (ภาพ 5-8)

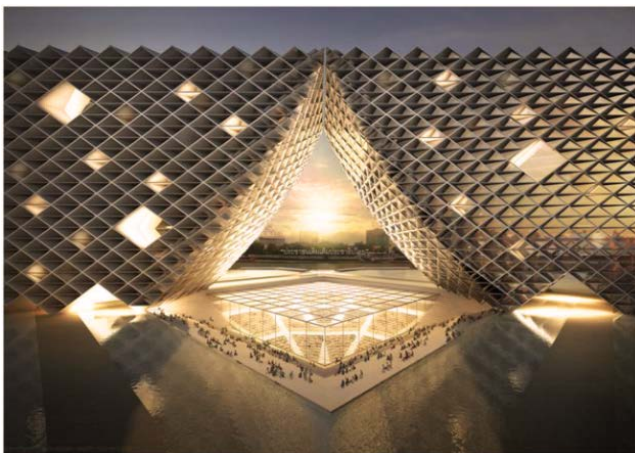

ภาพ 5-8 ตัวอย่างของสถาปัตยกรรมแนวท้องถิ่นร่วมสมัยในมิติ การคิดใหม่-ทำใหม่ เช่น (บน) อาคารศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์ อยุธยา (ล่าง) ภาพจำลองอาคาร หอศิลป์ร่วมสมัย จ. เชียงราย (ที่มา : (บน) www.thaimtb.com/forum/viewtopic.php?f=56&t=186809&start=60; (ล่าง) <http://www.9artgallery.com/Architect15.html>)

2) แนวรูปแบบสัญลักษณ์

สถาปัตยกรรมแนวรูปแบบสัญลักษณ์ (iconic architecture) เป็นรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้นอย่างแพร่หลายในยุคโลกาภิวัตน์ โดยเป็นลักษณะสถาปัตยกรรมที่มีความโดดเด่นในเมือง และเป็นสัญลักษณ์ที่หมายจำของสังคม ในขณะที่เดียวกันก็มีความหลากหลาย สถาปัตยกรรมแนวรูปแบบสัญลักษณ์เกิดขึ้นจากแนวบูรณาการความเป็นสากลและท้องถิ่น ทั้งนี้ ในมิติของการสืบสานเริ่มจากการใช้สัญลักษณ์แบบเดิมเพื่อสื่อสารความหมายอันคุ้นเคยในแบบใหม่ โดยอาจมีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่บางส่วน ในมิติของการปรับเปลี่ยน คือการประยุกต์ใช้สัญลักษณ์แบบเดิม แต่เพื่อสื่อสารความหมายแบบใหม่ และมีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มากขึ้น สำหรับมิติการคิดใหม่-ทำใหม่นั้น เป็นความพยายามในการนำเสนอแนวทางการออกแบบ หรือการตีความจากสัญลักษณ์ความเป็นไทยแบบต่าง ๆ โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการทดลอง ทดสอบ และสร้างสรรค์ออกมาเป็นผลงาน (ภาพ 5-9)

ภาพ 5-9 (ซ้าย) แบบประกวดอาคารรัฐสภาแห่งใหม่ ซึ่งออกแบบช่องว่างเป็นรูปทรงจั่วที่สื่อสัญลักษณ์ความเป็นไทย (ขวา) อาคารไทยพาณิชย์ปาร์คพลาซ่า ซึ่งได้มีการออกแบบส่วนบนอาคารเป็นยอดแหลมสีทองเพื่อสื่อสัญลักษณ์ไทย (ที่มา: (ซ้าย) สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2553: 102-103 (ขวา) อาษา, พฤษภาคม 2539: 77)

3) แนวการประยุกต์ลักษณะไทย/ภูมิปัญญา/วิถีธรรมชาติกับเทคโนโลยีสมัยใหม่

เนื่องจากกระบวนการท้องถิ่นวิวัฒน์สามารถเกิดได้จากทั้งลักษณะไทย ภูมิปัญญาไทย และวิถีธรรมชาติต่าง ๆ ลักษณะบูรณาการความเป็นสากลและท้องถิ่นจึงเกิดได้จากการพัฒนารูปแบบและแนวคิดเหล่านี้ร่วมกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยในมิติของการสืบสานคือการคงไว้ซึ่งลักษณะไทย/ภูมิปัญญา/วิถีธรรมชาติ และใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ตามความจำเป็น ในมิติของการปรับเปลี่ยน ควรนำเสนอการออกแบบที่เกิดจากลักษณะดังกล่าวผ่านเทคโนโลยีสมัยใหม่ และในมิติของการคิดใหม่-ทำใหม่ คือการทดลอง การตีความ และการประยุกต์ลักษณะรูปธรรมและนามธรรมของลักษณะไทย/ภูมิปัญญา/วิถีธรรมชาติ โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญ (ภาพ 5-10)

ภาพ 5-10 ตัวอย่างของสถาปัตยกรรมแนวการประยุกต์ลักษณะไทย/ภูมิปัญญา/วิถีธรรมชาติกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ในมิติการปรับเปลี่ยน เช่น (ซ้าย) บ้านสวนสงบ ใช้ธรรมชาติซึ่งมีอยู่เดิมในที่ตั้งเป็นส่วนปิดล้อมให้กับอาคาร (ขวา) และในมิติการคิดใหม่-ทำใหม่ เช่น อาคารเจริญอักษร เปิดพื้นที่ 'ใจบ้าน' ที่กลางอาคาร และสร้างผนังต้นไม้จากไม้กระถาง

(ที่มา: (ซ้าย) สมาคมสถาปนิกสยามฯ, 06:47-07:47, 2547: 40; (ขวา) <http://www.cas-group.com/cas-group/th/contact.php>)

2. สถาปัตยกรรมในแนวคู่ขนานสมัยใหม่กับประเพณี

1) แนวรูปแบบที่เป็นองค์ประกอบที่มีการใช้สอยต่อเนื่องกัน

การจัดวางองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมแบบสมัยใหม่ เคียงคู่กับองค์ประกอบแบบประเพณีในอาคารเดียวกัน เป็นปรากฏการณ์ที่สะท้อนถึงผลกระทบของกระแสโลกาภิวัตน์ต่อกระบวนการท้องถิ่นวิวัฒน์ ซึ่งในบางกรณีอาจขาดความเหมาะสม แต่ในบางกรณีก็เกิดเป็นลักษณะเชิงเปรียบเทียบที่น่าสนใจ อย่างไรก็ตาม ด้วยลักษณะจัดวางของใหม่และของเก่าไว้เคียงกันดังกล่าว เป็นสิ่งสะท้อนถึงความต้องการรูปแบบทางสถาปัตยกรรมและการใช้สอยที่เปลี่ยนไป การวางเคียงกันหรือต่อกันของลักษณะประเพณีกับลักษณะสมัยใหม่ในส่วนของอาคารที่มีการใช้สอยต่อเนื่องกัน จึงอาจถือเป็นการสืบสานลักษณะประเพณีในบริบทใหม่ได้ ในมิติของการปรับเปลี่ยนการวางเคียงกันขององค์ประกอบที่

ต่างกัน ควรมีการนำเสนอวิธีพื้นฐานลักษณะประเพณีและลักษณะสมัยใหม่เข้าไว้ด้วยกัน อย่างละเอียดอ่อน และสำหรับการคิดใหม่-ทำใหม่ ควรมีการพัฒนาการผสมผสานนั้นด้วย แนวคิดและวิธีการต่าง ๆ ให้มีความเป็นเนื้อเดียวกันให้มากที่สุด (ภาพ 5-11)

ภาพ 5-11 (บน) ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์เป็นตัวอย่างการปรับเปลี่ยนของสถาปัตยกรรม ลักษณะคู่ขนานสมัยใหม่กับประเพณี ซึ่งมีการผสมผสานองค์ประกอบที่มีการใช้สอยต่อเนื่องกัน ได้แก่ ชุมทางเข้าและตัวอาคาร (ล่าง) แบบประกวดอาคารรัฐสภาแห่งใหม่ ซึ่งวางรูปแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่และเก่าคู่กัน โดยได้สะท้อนถึงการใช้สอยที่ต่างกัน อย่างไรก็ตาม ภายใต้อาณัติของคณะกรรมการและจัดอยู่ในมิติการปรับเปลี่ยน (ที่มา: (บน) www.foodtravel.tv/travel>Show_Detail.aspx?viewId=2 4 5 (ล่าง) www.asa.or.th/th/node/99415)

2) แนวรูปแบบที่เป็นองค์ประกอบแยกจากกัน แต่อยู่ใกล้กัน

เช่นเดียวกับสถาปัตยกรรมในแนวคู่ขนานสมัยใหม่กับประเพณีซึ่งมีลักษณะขององค์ประกอบอาคารที่ต่อเนื่องกัน การออกแบบสถาปัตยกรรมแบบประเพณีและแบบสมัยใหม่เป็นคนละอาคารกัน แต่จัดให้อยู่ใกล้กัน เป็นสิ่งสะท้อนถึงการขาดลักษณะบูรณาการโดยใช้อาคารแบบประเพณีซึ่งมักมีขนาดเล็กกว่า เช่น ศาลา เป็นส่วนเสริมให้กับอาคารแบบสมัยใหม่เพื่อเพิ่มความเป็นไทยให้กับสถานที่ ในมิติของการสืบสาน อาจพิจารณาได้ว่าหน้าที่การเพิ่มความเป็นไทยให้กับสถานที่นี้เป็นการสืบสานสถาปัตยกรรมประเพณีเพียงในแนวทางการเสริมให้มีลักษณะไทย ในมิติของการปรับเปลี่ยนนั้น การออกแบบให้มีสถาปัตยกรรมประเพณีและสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ในบริเวณเดียวกันไม่ควรเป็นเพียงการเสริมภาพลักษณ์ไทย แต่ควรเป็นไปตามการใช้สอยซึ่งมีความจำเป็นที่ต่างกัน อย่างไรก็ตาม การวางสถาปัตยกรรมในรูปแบบใหม่และเก่าใกล้กัน ไม่ส่งเสริมให้เกิดลักษณะบูรณาการที่ถือเป็นการคิดใหม่-ทำใหม่แต่อย่างใด

3. สถาปัตยกรรมที่เป็นการขัดต่อฐานานุลักษณะ

1) แนวรูปแบบไทยประเพณีที่เป็นการละเมิดฐานานุลักษณะ

การออกแบบลักษณะสถาปัตยกรรมไทยประเพณีให้กับอาคารต่าง ๆ ซึ่งไม่ได้เป็นไปเพื่อการใช้สอยของสถาบันศาสนาและสถาบันกษัตริย์จัดเป็นการละเมิดฐานานุลักษณะ นอกจากนี้ ยังเป็นการเปลี่ยนแปลงระบบสัญลักษณ์ หรือการสื่อสารความหมายทางสถาปัตยกรรมของสังคมด้วย ซึ่งตามผลการศึกษาจากกลุ่มสถาปนิกทั่วไป และกลุ่มคนทั่วไป พบว่ายังคงให้ความสำคัญกับฐานานุลักษณะ ดังนั้นในมิติของการสืบสานจึงควรอ้างอิงกับชนบดังกล่าว โดยไม่ใช้รูปแบบสถาปัตยกรรมประเพณีของวัดและวังในโครงการซึ่งไม่เกี่ยวกับศาสนาและราชสำนัก อย่างไรก็ตาม ในมิติของการปรับเปลี่ยน อาจนำรูปแบบสถาปัตยกรรมประเพณีของสถาบันสำคัญดังกล่าวมาพัฒนาเพื่อใช้ในโอกาสสำคัญระดับประเทศได้ (ภาพ 5-12) โดยควรมีการออกแบบที่สอดคล้องกับบริบทด้วย และสำหรับมิติของการคิดใหม่-ทำใหม่ โครงการสถาปัตยกรรมต่าง ๆ ของภาครัฐและเอกชนซึ่งไม่ถือเป็นอาคารของสถาบันศาสนาและสถาบันกษัตริย์ควรมีการทดลองการออกแบบเพื่อแสดงความเป็นไทย หรือความเป็นท้องถิ่นแบบบูรณาการจากหลักอื่น ๆ แทนการอ้างอิงจากฐานานุลักษณะโดยตรงไปตรงมา

ภาพ 5-12 อาคารศาลาไทยในงาน The World Exposition ที่นครเซี่ยงไฮ้ สาธารณรัฐประชาชนจีน ปี ค.ศ. 2010 เป็นอาคารที่มีลักษณะขัดต่อฐานานุลักษณะ แต่อาจถือเป็นแนวทางการออกแบบในมิติการปรับเปลี่ยนลักษณะประเพณีเข้ากับอาคารสาธารณะซึ่งเป็นตัวแทนประเทศในงานระดับนานาชาติ

(ที่มา : www.oknation.net/blog/jui880/2009/06/16/entry-1)

2) แนวรูปแบบต่าง ๆ ที่เป็นการละเลยฐานานุลักษณะ

ในส่วนของงานสถาปัตยกรรมสำหรับสถาบันศาสนาและสถาบันกษัตริย์ ซึ่งในปัจจุบันได้มีการละเลยการออกแบบตามฐานานุลักษณะด้วยเหตุผลต่าง ๆ นั้น เพื่อการสืบสาน ควรเพิ่มการใช้หลักดังกล่าวในการออกแบบโครงการสถาปัตยกรรมของตัวสถาบันเอง โดยเป็นอาคารซึ่งมีหน้าที่การใช้สอยแบบเดิมไม่แตกต่างจากในอดีต แต่อาจมีรูปลักษณะที่พัฒนาขึ้นตามบริบทปัจจุบัน เช่น พระอุโบสถ หรือพระราชวัง ในส่วนของการปรับเปลี่ยน พิจารณาได้จากการออกแบบโครงการสถาปัตยกรรมทางศาสนาและราชสำนักต่าง ๆ ซึ่งมีการใช้สอยและรูปลักษณะต่างไปจากในอดีต โดยยังคงยึดฐานานุลักษณะ สำหรับการคิดใหม่-ทำใหม่ อาจทดลองนำองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมไทยประเพณีซึ่งแสดงออกถึงฐานานุลักษณะไปใช้เชิงสัญลักษณ์อย่างสร้างสรรค์กับโครงการสถาปัตยกรรมร่วมสมัยของสถาบันสำคัญดังกล่าวในบริบทต่าง ๆ

4. สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์

แนวทางการสืบสาน การปรับเปลี่ยน และการคิดใหม่-ทำใหม่ ตามสาระของสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์ซึ่งได้สรุปมาใน 3 ประเด็นข้างต้น (สถาปัตยกรรมในแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นวิวัตน์ สถาปัตยกรรมในแนวคู่ขนานสมัยใหม่กับประเพณี และสถาปัตยกรรมที่เป็นการขัดต่อฐานานุลักษณะ) ล้วนมีความเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ทั้งสิ้น อย่างไรก็ตาม แต่ละแนวทางของการสืบสาน การปรับเปลี่ยน และการคิดใหม่-ทำใหม่ มีระดับซึ่งเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ต่างกันออกไป โดยการสืบสานมีระดับความเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์น้อยกว่าแนวทางอื่น เพราะเป็นการรักษาลักษณะสถาปัตยกรรมไทยต่าง ๆ โดยมีการใช้สอย เทคโนโลยี และการชื่นชมความงามแบบเดิม หรือปรับเข้ากับการใช้สอย และเทคโนโลยีสมัยใหม่บางส่วน ทั้งนี้โดยรวมยังเป็นการส่งเสริมกระบวนการก่อสร้างแบบเดิมสำหรับแนวทางการปรับเปลี่ยน มีความสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์มากขึ้นตามลำดับ โดยเป็นการประยุกต์ลักษณะสถาปัตยกรรมไทยต่าง ๆ เข้ากับการใช้สอย และเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยนำเสนอความงามแบบใหม่บางส่วน ในด้านการก่อสร้างอาจมีลักษณะการผสมผสานระหว่างกระบวนการแบบเดิมและแบบใหม่ สำหรับแนวทางคิดใหม่-ทำใหม่ ถือว่าเป็นการสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์มากที่สุด เพราะถือเป็นการทดลองและตีความต่าง ๆ เกี่ยวกับลักษณะสถาปัตยกรรมไทย โดยสร้างองค์ความรู้ใหม่บางส่วนหรือทั้งหมด เกี่ยวกับประโยชน์ใช้สอย เทคโนโลยี และความงาม ทั้งนี้ควรเป็นการพัฒนากระบวนการก่อสร้างแบบใหม่ขึ้นมาด้วย (ภาพ 5-13)

ภาพ 5-13 (ซ้าย) อาคารกระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งเป็นการออกแบบโดยใช้สัญลักษณ์ที่คุ้นเคย ด้วยวิธีการก่อสร้างและวัสดุสมัยใหม่ ถือเป็นการปรับเปลี่ยน (ขวา) อาคารสถาบันกัญชา ซึ่งแสดงออกถึงการออกแบบเชิงสัญลักษณ์ในรูปแบบใหม่ และมีการใช้วัสดุท้องถิ่นในแนวทางใหม่ จัดเป็นงานในมิติคิดใหม่-ทำใหม่

(ที่มา: (ซ้าย) http://saranrom.mfa.go.th/multimedia/gallery/1_0_1

(ขวา) www.designboom.com/architecture/bangkok-project-studio-kan-tana-film-and-animation-institute-thailand/)

5.1.4 ข้อสรุปเกี่ยวกับลักษณะโดดเด่นในสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์

การพิจารณาข้อสรุปในข้อ 4.6 และการวิเคราะห์ตาราง 4-7 ได้นำมาซึ่งข้อสรุปสาระสำคัญของลักษณะสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ ดังนี้

1. การศึกษาเพื่อมุ่งไปสู่การค้นหาแนวทางบูรณาการซึ่งได้รับการนิยามว่า “glocal approach” นั้นเป็นการศึกษาโดยคำนึงถึงอิทธิพลจากกระแสโลกาภิวัตน์ (globalization) และท้องถิ่นภิวัตน์ (localization) ทั้งนี้ประกอบด้วยการศึกษา 4 หัวข้อ ได้แก่ 1) สถาปัตยกรรมในแนวทางบูรณาการทางวัฒนธรรม 2) สถาปัตยกรรมในแนวคู่ขนานสมัยใหม่และประเพณี 3) สถาปัตยกรรมที่เป็นการขัดต่อฐานานุลักษณะ และ 4) สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ กล่าวได้ว่า การศึกษาในหัวข้อที่ 1 สถาปัตยกรรมในแนวทางบูรณาการทางวัฒนธรรมเป็นหัวข้อซึ่งมีความเปิดกว้างต่อการผสมผสานโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์

2. การศึกษาทั้ง 4 หัวข้อ ได้รับการพิจารณาในมิติการสืบสาน การปรับเปลี่ยน และการคิดใหม่-ทำใหม่ ซึ่งแต่ละหัวข้อการศึกษามีความเกี่ยวข้องกับมิติในแต่ละด้าน มากน้อยแตกต่างกัน ทั้งนี้ การศึกษาสถาปัตยกรรมในแนวคู่ขนานสมัยใหม่และประเพณี และสถาปัตยกรรมที่เป็นการขัดต่อฐานานุลักษณะมีสาระเกี่ยวข้องกับการสืบสานมากที่สุด ในขณะที่การศึกษาสถาปัตยกรรมในแนวทางบูรณาการโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ และสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ มีสาระสำคัญเกี่ยวข้องกับการปรับเปลี่ยน และคิดใหม่-ทำใหม่อย่างชัดเจน

ในภาพรวม อาจกล่าวได้ว่าการศึกษาทั้ง 4 หัวข้อนั้น ได้นำไปสู่กรณีศึกษาซึ่งมีลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่จัดอยู่ในมิติการปรับเปลี่ยนมากที่สุด และมีกรณีที่จัดอยู่ในมิติการคิดใหม่-ทำใหม่น้อยที่สุด

3. ในการศึกษาหัวข้อสถาปัตยกรรมในแนวทางบูรณาการโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ ได้ศึกษาปัจจัยซึ่งมีความสำคัญต่อการสร้างสรรค์เชิงบูรณาการ โดยพบว่าปัจจัยสำคัญ 5 ปัจจัย ได้แก่ 1) รากฐานทางความคิดแบบตะวันออก 2) ความสัมพันธ์กับธรรมชาติ/สภาพภูมิอากาศ 3) การผสมผสานจากบริบทสังคมไทยแบบพหุลักษณ์ 4) บริบทที่มีเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย และ 5) มิติทางนามธรรม และรูปธรรม

4. นอกจากนี้ ภายใต้การศึกษาสถาปัตยกรรมในแนวทางบูรณาการโลกาภิวัตน์

และท้องถิ่นวิวัฒน์ ได้นำเสนอถึงแนวทางการสร้างสรรค์เชิงบูรณาการ 3 แนวทาง ได้แก่ 1) แนวสถาปัตยกรรมท้องถิ่นร่วมสมัย 2) แนวสถาปัตยกรรมสมัยใหม่กับรูปแบบสัญลักษณ์ 3) แนวการประยุกต์ลักษณะไทย/ภูมิปัญญา/วิถีธรรมชาติกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยทั้งในการสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมเชิงบูรณาการสามารถคำนึงถึงทั้ง 3 แนวทางไปพร้อมกันได้ อย่างไรก็ตาม กลุ่มคนทั่วไปได้แสดงความคิดเห็นยอมรับแนวสถาปัตยกรรมสมัยใหม่กับรูปแบบสัญลักษณ์

5. การศึกษาปัญหาของสถาปัตยกรรมในแนวคูนานสมัยใหม่และประเพณี มีข้อสังเกตว่าจะยังเป็นแนวทางที่เกิดขึ้นต่อไป ทั้งนี้เพราะเป็นแนวทางที่ไม่ซับซ้อนในการสื่อสารความหมายระหว่างของใหม่และของเก่า และเพราะสังคมขาดการพัฒนาแนวทางการสร้างสรรค์เชิงบูรณาการมาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ควรส่งเสริมให้มีการออกแบบในแนวทางนี้ให้มีการประสานกันระหว่างองค์ประกอบใหม่และเก่าอย่างเหมาะสม เพื่อจะพัฒนาไปสู่แนวทางบูรณาการโลกาวิวัฒน์และท้องถิ่นวิวัฒน์ในมิติการสืบสานปรับเปลี่ยน หรือคิดใหม่-ทำใหม่ต่อไป

6. จากการสอบถามทั้งกลุ่มสถาปนิกทั่วไป และกลุ่มคนทั่วไปพบว่าหลัฐานานุลักษณะทางสถาปัตยกรรมยังเป็นหลักอ้างอิงที่สำคัญ โดยไม่ควรนำลักษณะซึ่งแสดงออกถึงฐานานุลักษณะมาใช้กับสถาปัตยกรรมซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับสถาบันศาสนาและสถาบันกษัตริย์ สำหรับกลุ่มคนทั่วไป มีความคิดเห็นร่วมกันว่าสถาปัตยกรรมของสถาบันศาสนาและสถาบันกษัตริย์มีความสำคัญและควรแสดงออกถึงหลัฐานานุลักษณะด้วย

7. การสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาวิวัฒน์และท้องถิ่นวิวัฒน์ถือเป็นการสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยการศึกษาในมิติการสืบสาน การปรับเปลี่ยน และการคิดใหม่-ทำใหม่ ล้วนขึ้นอยู่กับแนวทางบูรณาการความเป็นสากลและท้องถิ่น โดยแต่ละมิติได้มีความเกี่ยวข้องกับโอกาสการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่มากมายต่างกัน ทั้งนี้ พบว่าการสร้างสรรค์มิติการคิดใหม่-ทำใหม่มีลักษณะส่งเสริมแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจมากที่สุด ด้วยเป็นการมุ่งไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ทั้งในด้านการออกแบบ กระบวนการผลิต และการใช้งานสถาปัตยกรรม

5.2 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะต่อไปนี้นำมาสู่การพัฒนาสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาวิวัฒน์และท้องถิ่นวิวัฒน์ โดยรวมทั้งการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยนี้ และการศึกษาวิจัย

ต่อไป ได้แบ่งเป็น 2 ส่วนหลัก คือ 1. เรื่องเดิมที่ต้องค้นหา และ 2. เรื่องใหม่เพื่อการพัฒนา

5.2.1 เรื่องเดิมที่ต้องค้นหา

1. กระบวนการโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์เป็นกระบวนการทางสังคมและเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม การศึกษาสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้อิทธิพลของกระแสดังกล่าวในที่นี่ เป็นการศึกษาซึ่งเน้นมิติทางกายภาพเป็นสำคัญ ดังนั้น การศึกษาเพิ่มเติมในหัวข้อนี้ต่อไปในอนาคต อาจมีลักษณะเป็นการศึกษาระหว่างสาขาวิชา (inter-discipline) หรือสหสาขาวิชา (multi-discipline) เพื่อผสานความเข้าใจในที่มาที่ไป และการสร้างองค์ความรู้ใหม่ร่วมกันที่เชื่อมโยงระหว่างมิติกายภาพ สังคม และเศรษฐกิจ

2. การออกแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ในแนวทางการความเป็นท้องถิ่นและสากล สามารถพัฒนาได้จากปัจจัยแวดล้อมพื้นฐานต่าง ๆ ตามที่ได้เสนอไว้ โดยเฉพาะรากฐานทางความคิดแบบตะวันออก ความสัมพันธ์กับธรรมชาติ/สภาพภูมิอากาศ การผสมผสานจากบริบทสังคมไทยแบบพหุนิยม บริบทที่มีเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย โดยคำนึงถึงมิติรูปธรรม/นามธรรม/สุนทรียภาพ และการสร้างสรรค์คุณภาพชีวิต โดยยังต้องมีการพัฒนาความเข้าใจและวิธีการต่าง ๆ ตามปัจจัยเหล่านี้ต่อไป

3. ในกรวิจัยนี้การสร้างสถาปัตยกรรมสมัยใหม่แนวรูปแบบสัญลักษณ์หมายถึงการค้นหาความเป็นสัญลักษณ์ในแนวทางการความเป็นสากลและท้องถิ่น ซึ่งต่างจากสถาปัตยกรรมในแนวทางการสัญลักษณ์ซึ่งแพร่หลายอยู่โดยทั่วไปภายใต้อิทธิพลโลกาภิวัตน์ในประเทศต่าง ๆ ซึ่งมักไม่มีการอ้างอิงถึงกระบวนการท้องถิ่นภิวัตน์ร่วมด้วย อย่างไรก็ตาม การทดลองสร้างสถาปัตยกรรมสมัยใหม่แนวรูปแบบสัญลักษณ์ ยังต้องมีการศึกษาถึงประเภทอาคาร แนวความคิดและวิธีการต่าง ๆ ต่อไป

4. สำหรับการออกแบบสถาปัตยกรรมในแนวชุมชนสมัยใหม่กับประเพณี และสถาปัตยกรรมที่เป็นการขัดต่อฐานานุลักษณะ ทั้งสองแนวทางอาจไม่ได้หมายถึงการขาดบูรณาการเสมอไป โดยการวางเคียงกันขององค์ประกอบใหม่กับเก่า หรือสากลกับท้องถิ่น อาจมีลักษณะบูรณาการอย่างเหมาะสมได้เมื่อมีวิธีการผสานองค์ประกอบดังกล่าวเข้าด้วยกัน นอกจากนี้ การออกแบบสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัยยังควรคำนึงถึงหลักฐานานุลักษณะ ซึ่งไม่ได้หมายถึงการจำกัดแนวทางการตามความเข้าใจปกติ แต่หลักฐานานุลักษณะเป็นกรอบการอ้างอิงให้เกิดการปรับเปลี่ยน และคิดใหม่-ทำใหม่ ทั้งนี้ตามกาลเทศะ และบริบทเฉพาะต่าง ๆ

5. สังคมไทยมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นพื้นฐาน การพัฒนาสถาบันยุติธรรมไทยสมัยใหม่ในแนวบูรณาการความเป็นสากลและท้องถิ่น จำต้องพิจารณามิติทางภูมิวัฒนธรรมของสังคมไทย ซึ่งพัฒนาไปสู่ลักษณะสังคมพหุลักษณะอย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ควรคำนึงถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนที่เกี่ยวข้องกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งจากการวิจัยพบว่ายังไม่ได้รับการให้ความสำคัญจากกลุ่มสถาบันกฏหมายไปมากนัก การพัฒนาสถาบันยุติธรรมไทยสมัยใหม่โดยพิจารณาจากภูมิวัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถทำให้เกิดรูปแบบที่มีลักษณะเฉพาะได้

5.2.2 เรื่องใหม่เพื่อการพัฒนา

1. ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในแนวบูรณาการกระบวนการโลกาภิวัตน์และท้องถิ่น-ภิวัตน์อาจพิจารณาได้จากลักษณะเฉพาะซึ่งมิได้สร้างสรรค์โดยสถาบันกฏหมาย แต่สะท้อนถึงวิถีชีวิต และปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นมาในสังคมร่วมสมัย รวมทั้งลักษณะซึ่งสะท้อนอุปนิสัยชื่นชอบความสนุกและสีสันของคนไทย ทั้งนี้ควรพิจารณาจากการใช้สอย การออกแบบรูปลักษณ์ การใช้สัญลักษณ์ และการตกแต่งโดยกลุ่มคนทั่วไป ไปตามสถานที่ต่าง ๆ

2. งานวิจัยนี้เป็นการนำเสนอแนวทางต่าง ๆ (guidelines) ในการสร้างสรรค์สถาบันยุติธรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้อิทธิพลโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ โดยไม่ได้ต้องการจะควบคุมรูปแบบสถาบันยุติธรรมไทยร่วมสมัยตามเนื้อหาสาระของการศึกษาทั้งหมด แต่เป็นตัวอย่างของแนวทางสำคัญ ๆ ในเชิงบูรณาการความเป็นไทยและสากล ทั้งนี้ตามการทบทวนวรรณกรรม โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ไม่ใช่เป็นกระแสที่เป็นอิสระจากกัน การค้นหาแนวทางเชื่อมโยงเชิงบูรณาการนั้นเป็นกระบวนการที่เปิดกว้าง และยังต้องมีการศึกษาต่อไป

3. ความเกี่ยวข้องระหว่างสถาบันยุติธรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ยังไม่ได้รับการตระหนักจากกลุ่มสถาบันกฏหมายกลุ่มคนทั่วไป และหน่วยงานรัฐเท่าที่ควร จึงขาดการร่วมพัฒนาและสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ ในการสร้างความเข้าใจและการพัฒนากระบวนการให้มีทิศทางที่ชัดเจน อันจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ต่อไป นอกจากนี้ให้ส่งเสริมการศึกษาเพิ่มเติมด้านแนวคิดหลักต่าง ๆ และแนวทางการออกแบบสถาบันยุติธรรมไทยสมัยใหม่ต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์

บรรณสารอ้างอิง
และที่มาภาพ

บรรณสารอ้างอิงคำนำ

Horayangkura, V. (2010). The Creation of Cultural Heritage: Towards Creating a Modern Thai Architectural Identity. *MANUSYA Journal of Humanities*, Vol. 13, No. 1, pp. 77.

บรรณสารอ้างอิงบทที่ 1

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). *การคิดเชิงบูรณาการ*. กรุงเทพฯ: บริษัท ชัคเชส มีเดีย, หน้า 2.

นิจ หิญชีระนันท์. (พฤษภาคม, 2539). สถาปัตยกรรมไทย จากปาฐกถาชุด สิริธร ครั้งที่ 9. *อาษา*, หน้า 107-108.

ประเวศ วสี. (2551). *ท้องถิ่นวิวัฒน์ในกระแสโลกาภิวัตน์ การสัมมนาผู้นำท้องถิ่นเหลียวหลังมองปัจจุบันกับการคาดหวังชนบททศวรรษหน้า*. วันที่ 24 ตุลาคม 2551 ณ ห้องมงกุฎเพชร โรงแรมโฆษะ <https://sites.google.com/site/rattanakosinstrategy/localization-in-globalization>

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2542). <http://rirs3.royin.go.th/dictionary.asp>

อเนก เหล่าธรรมทัศน์. (2552). *ตะวันออก-ตะวันตก... ใครสร้างโลกสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน, หน้า 33-34.

อเนก เหล่าธรรมทัศน์. (2554). *บูรพาภิวัตน์: ภูมิ-รัฐศาสตร์และเศรษฐกิจโลก*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯธุรกิจ, หน้า 63.

Nagashima, K. (1999). *Global Approach toward Architecture of the Future*. Presented at the XX UIA Beijing Congress, as a joint publication by Union Internationale des Architects and the Japan Institute of Architects.

บรรณสารอ้างอิงบทที่ 2

กรมศิลปากร. (2551). *ฐานานุกรมในงานสถาปัตยกรรมไทย*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร

เกษียร เตชะพีระ. (2554). *บริโภคนิยมไทย*. ใน *ประชาสูริรานนท์*. (2554). *อัตลักษณ์ไทย: จากไทยสู่ไทย ๆ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ฟาเดียวกัน, หน้า 135-139.

- โกอิชิ นากาชิมา. (2542). บทความ สถาปัตยกรรมเอเชียในอนาคต: สถาปัตยกรรมท้องถิ่นและสถาปัตยกรรมโลก. แปลใน ภาษา, 2542, ฉ. 4, หน้า 27.
- ชาติศรี ประกิตนันทการ. (2547). การเมืองและสังคมในศิลปะสถาปัตยกรรม สยามใหม่ ไทยประยุกต์ ชาตินิยม (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- นิจ ใหญ่ชีระนันท์. (พฤษภาคม, 2539 ก). สถาปัตยกรรมไทย. จากปาฐกถาชุด 'สิรินธร' ครั้งที่ 9, ภาษา, หน้า 107.
- นิจ ใหญ่ชีระนันท์. (ตุลาคม, 2539 ข). สถาปัตยกรรมไทย. จากปาฐกถาชุด 'สิรินธร' ครั้งที่ 9, ภาษา, หน้า 107, 111-112.
- เนติ โชติช่วงนิธิ. (2553). ฐานานุศักดิ์ คลังสถาปัตยกรรมไทย. หนังสือพิมพ์ สยามรัฐ, วันที่ 28 กันยายน 2553.
- แบรนดจ์เอจ. (2552). Creative Economy: The Super Economic Driver, นิตยสาร Brand Age Essential, เมษายน 2552, หน้า 15.
- ปรเมธี วิมลศิริ. (2552). เศรษฐกิจสร้างสรรค์: ทางรอดเศรษฐกิจไทย. ใน ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (TCDC) (รวบรวม). *ทำไมต้องเศรษฐกิจสร้างสรรค์ รวบรวมบทความกระตุ้นอะดรีนาลิน โดย 6 นักคิด*. กรุงเทพฯ: เอ.อาร์ อินโฟเมชัน แอนด์ พับลิเคชัน, หน้า 28.
- มุสดี ทิพพัส. (2539). สถาปนิกสยาม: พื้นฐาน บทบาท ผลงาน และแนวคิด (พ.ศ. 2475-2537). กรุงเทพฯ: สมาคมสถาปนิกสยามฯ.
- พระภิกษุญาณวชิรคุณ (เผด็จ พัดตชีโว). (2555). หลวงพ่อตอบปัญหา: โปสการ์ดพระธรรมกายทำไมไม่เหมือนโปสการ์ดที่วัดอื่น ๆ. http://www.dmc.tv/pages/good_QA/โปสการ์ดพระธรรมกาย-หลวงพ่อดตอบปัญหา.html สืบค้นเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2556.
- พีรธร แก้วลาย. (2553). กรุงเทพฯ เมืองสร้างสรรค์. www.brandage.com/Modules/DesktopModules/Article/ArticleDetail.aspx?tabID=2&ArticleID=6257&ModuleID=21&GroupID=1489. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 กันยายน 2554.
- ภิญญู สุวรรณศิริ. (2547). ฐานานุศักดิ์ของสถาปัตยกรรมไทย. *จดหมายข่าวราชบัณฑิตยสถาน* ปีที่ 14, ฉบับที่ 159, สิงหาคม 2547 <http://www.royin.go.th/th/knowledge/detail.php?ID=960> สืบค้นเมื่อ 15 เมษายน 2557.
- ระวีวรรณ โอฟารัตน์มณี. (2556). รูปแบบบ้านเรือนของกลุ่มชาติพันธุ์ในอุษาคเนย์. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, หน้า 44, 60.

- วีระ อินพันทัง (2537). บันทึกท้ายบท. *อาษา*, สิงหาคม 2537, หน้า 84.
- วิมลสิทธิ์ หรยางกูร และคณะ. (2536). *พัฒนาการแนวความคิดและรูปแบบของงานสถาปัตยกรรม: อดีต ปัจจุบัน และอนาคต*. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินติ้งกรุ๊ป, หน้า 93-94, 156.
- วิมลสิทธิ์ หรยางกูร (2539). เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย: ข้อคิดเห็นบางประการในการกำหนดแนวรูปแบบ – สูตรสำเร็จในการสร้างสรรค์?. *อาษา*, มิถุนายน 2539, หน้า 48-65.
- ศิริอร หริ่มปราณี. (2553). Value Creation สมการที่ว่าด้วยปัญญากับการผลิต. วารสาร “คิด” *Creative Thailand*, ปีที่ 2 ฉบับที่ 2, พฤศจิกายน 2553: หน้า 14.
- สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (สปร.). (2557). เศรษฐกิจสร้างสรรค์คืออะไร. <http://creativeokmd.com/cmspage/14/n-a> สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2557.
- อนงค์ อนันต์รัตนสุข. (2555). องค์ความรู้เรื่อง ประวัติวัตตนิเวศธรรมประวัติราชววิหาร. สำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.
- อนุวิทย์ เจริญศุภกุล. (2512). อุปสรรคและปัจจัย การเนรมิตสถาปัตยกรรมลักษณะไทย. *อาษา*, ฉบับที่ 1, หน้า 85-95.
- อนุวิทย์ เจริญศุภกุล. (2541). อุปายไปสู่การสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัย จาการากวัฒนธรรมท้องถิ่น. *อาษา*, มกราคม 2541, หน้า 66-71.
- สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์. (2539). สถาปัตยกรรมดีเด่นประจำปี พุทธศักราช 2539, เมษายน 2539, หน้า 86.
- สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์. (2542). ข่าวอาษา: การประกวดแนวความคิดเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมท้องถิ่น. *อาษา*, เมษายน 2542, หน้า 14.
- สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์. (2549). ผลการประกวดแบบสถาปัตยกรรมไทยใหม่อย่างไรดี. *อาษา*, มิถุนายน-กรกฎาคม 2549, หน้า 40-54.
- ARCASIA. (2013). *Architecture ASIA*, Journal of the Architect Regional Council, ASIA (ARCASIA), Issue 2.
- Auge, M. (1995). *Non-Places: Introduction to an Anthropology of Supermodernity*. London and New York: Verso.
- Frampton, K. (1983). "Towards a Critical Regionalism: Six Points for an Architecture of Resistance." In Foster, H. (1983), *The Anti-Aesthetic*.

- Essays on Postmodern Culture. Seattle: Bay Press.
- Howkins, J. (2001, 2013). Creative Economy: How People Make Money from Ideas. London: Penguin.
- Ibelings, H. (1998) Supermodernism: Architecture in the Age of Globalization. Rotterdam: NAI Publishers. pp. 9-10.
- Jencks, C. (2005). Iconic Building. New York: Rizzoli.
- Landry, C. (2000). The Creative City: A Toolkit for Urban Innovators. London: Eartscan Publications.
- Lim, W. (2001). Alternatives in Transition: The Postmodern, Glocality and Social Justice. Singapore: Select Publishing, pp. 126, 148.
- Lim, W. (2001). Alternative (Post) Modernity: An Asian Perspective. Singapore: Select Publishing, pp. 13, 89.
- Soja, E. (2000). Postmetropolis: Critical Studies of Cities and Regions. Oxford: Blackwell Publisher.
- The Architectural Review. (2010). Walled Monks' Cell by Walllasia, Chonburi Province, Thailand. <http://www.architectural-review.com/buildings/walled-monks-cell-by-walllasia-chonburi-province-thailand/8608328.article?blocktitle=AR+D-Awards-for-Emerging-Architecture-Highly-Commended-2010&contentID=11776> สืบค้นเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2557.
- The Pritzker Architecture Prize. (2002). Glen Murcutt 2002 Laureate: Jury Citation. <http://www.pritzkerprize.com/2002/jury> สืบค้นเมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2556.
- Tzonis, A. and Lefaivre, L. (1981). "The grid and the pathway. An introduction to the work of Dimitris and Suzana Antonakakis," *Architecture in Greece*, No. 15, Athens, pp.164-178.
- Tzonis, A., Lefaivre, L. and Stano, B. (2001). Tropical Architecture: Critical Regionalism in the Age of Globalization. London: Wiley-Academy.
- Tzonis, A and Lefaivre, L. (2003). Critical Regionalism: Architecture and Identity in a Globalized World. London: Prestel Publishing.

Tzonis, A and Lefaivre, L. (2012). *Architecture of Regionalism in the Age of Globalization*. London: Routledge.

Venturi, R. (1966). *Complexity and Contradiction in Architecture*. New York: The Museum of Modern Art.

Wienerberger, A. G. (2014). Wienerberger Brick Award 2014: Kantana Film and Animation Institute. <http://www.brickaward.com/school-of-film/> สืบค้นเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2557

บรรณสารอ้างอิงบทที่ 3

Coughlin, M. A. and Knight, W. E. (2007). *Structural Equation Modeling for Institutional Researchers: Applications Using SPSS & AMOS. Part I: Exploratory Factor Analysis*. The Association for Institutional Research and SPSS Webinar.

<http://rci2010.wordpress.com/การวิเคราะห์องค์ประกอบ>.

Israel, G. D. (1992). *Determining Sample Size*. PEOD6, series of the Agricultural Education and Communication Department, UF/IFAS Extension, University of Florida.

บรรณสารอ้างอิงบทที่ 4

ชาติวี อดาลิตสกุล. (2538). สถาปัตยกรรมจิตตะวันออกในร่างสากล. *อาษา*, พฤษภาคม – มิถุนายน, หน้า 110-111.

ต้นข้าว ปาณินท์. (2555). *บทสัมภาษณ์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในโครงการวิจัย การสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่*. พฤศจิกายน – ธันวาคม 2555.

ปิยลดาทวีปรั้งศิริพร, ม.ล. (2555). *บทสัมภาษณ์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในโครงการวิจัย การสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่*. พฤศจิกายน – ธันวาคม 2555.

ดุสิต ทัพพัทธ์. (2539). *สถาปนิกสยาม: พื้นฐาน บทบาท ผลงาน และแนวคิด* (พ.ศ. 2475-2537). กรุงเทพฯ: สมาคมสถาปนิกสยามฯ.

วิมลลธิ์ ทรายงกูร. (2539). *เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย: ข้อคิดเห็นบางประการในการกำหนดแนวรูปแบบ – สูตรสำเร็จในการสร้างสรรค์?* *อาษา*, มิถุนายน 2539,

หน้า 57-62.

- ศรีศักร วัลลิโภดม. (2555). บทสัมภาษณ์ศรีศักร วัลลิโภดม ในโครงการวิจัย การสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่. วันที่ 1 พฤศจิกายน 2555. ณ สำนักงานมูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์.
- สมชาติ จิงศิริอารักษ์. (2555). บทสัมภาษณ์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในโครงการวิจัย การสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่. พฤศจิกายน – ธันวาคม 2555.
- สุนทร บุญญาธิการ. (2542). เทคนิคการออกแบบบ้านประหยัดพลังงานเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีกว่า (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โอ. เอส. พริ้นติ้งเฮาส์, หน้า 35-55.
- สุนทร บุญญาธิการ และธนิต จินดาวงศ์. (2537). การวิเคราะห์สภาวะน่าสบายและสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องของอาคารสถาปัตยกรรมไทย. กรุงเทพฯ: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิรดี เกษมสุข. (2555). บทสัมภาษณ์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในโครงการวิจัย การสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่. พฤศจิกายน – ธันวาคม 2555.
- Jumsai, S. (1988). *Naga – Cultural Origins in Siam and the West Pacific*. Singapore: Oxford University Press.

ที่มาภาพบทที่ 1

- วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, กอบกุล อินทรวิจิตร, สันติ ฉันทวิลาสวงศ์ และวีระ อินพันทัง. (2536). พัฒนาการแนวความคิดและรูปแบบของงานสถาปัตยกรรม: อดีต ปัจจุบัน และอนาคต. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินต์ติ้งกรุ๊ป, หน้า 236, 308.
- วิมลสิทธิ์ หรยางกูร และคณะ. (2551). บทบาทและแนวคิดในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการพัฒนาเมือง ชุมชน และสถาปัตยกรรมตามแนวพระราชดำริ. ปทุมธานี: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, หน้า 163.

<http://www.dhammakaya.net/dhammakaya-temple/the-memorial-hall-of-khun-yay-archaraya-chandra-khonnokyoong>

<http://architectism-.com/petronas-twin-towers-by-ce-sar-pelli/>

http://www.kruger-fan.com/projects_taiwan_taipei101.php

<http://www.reumthai.com/index.php?topic=5040.15>

<http://www.gaoloumi.com/viewthread.php?action=printable&tid=15740>

ที่มาภาพที่ 2

กรมศิลปากร. (2542). การประกวดแบบแนวความคิดเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น.

กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, หน้า ปก.

กรมศิลปากร. (2551). ฐานานุกรมคติในงานสถาปัตยกรรมไทย. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
หน้า ปก, 17, 27.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สมาคมนิสิตเก่าคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์. (2554). a+A:
07: โรงเรียนรุ่งอรุณ สถาบันอาศรมศิลป์ และบ้านเอื้ออนธรรม. กรุงเทพฯ: สมาคม
นิสิตเก่าคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า 128.

ชฎานุช วังรุ่งอรุณ. (2532). 2511-2532 สองทศวรรษงานออกแบบอาคารประเทศไทย.
กรุงเทพฯ: ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม แสงอรุณ, หน้า 102.

ชัยวัฒน์ ลิ้มวัฒนานนท์. (2555). บทสัมภาษณ์ ในโครงการวิจัย การสร้างสรรค์
เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่. ตุลาคม 2555.

ยุวดี ศิริ. (2546). เสน่ห์บ้านริมน้ำ. ในยุวดี ศิริ (เรียบเรียง). นอกชานบ้านไทย. กรุงเทพฯ:
วังทองกรุป, หน้า 65.

วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, กอบกุล อินทรวิจิตร, สันติ ชันทิวาสวงศ์ และวีระ อินพันทัง. (2536).
พัฒนาการแนวความคิดและรูปแบบของงานสถาปัตยกรรม: อดีต ปัจจุบัน และ
อนาคต. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์ พรินตติ้งกรุ๊ป, หน้า 129, 302, 312, 422.

สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์. (2549). ผลการประกวดแบบสถาปัตยกรรม
ไทยใหม่อย่างไรดี, มิถุนายน-กรกฎาคม 2549, หน้า 44, 46.

สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์. (2539). ไทยพาณิชย์ปาร์ค พลาซ่า:
กรณีศึกษา. อาษา, พฤษภาคม, หน้า 59, 87.

สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์. (2541). อาคารอับดุลราฮิม. อาษา, 09:41,
หน้า 29.

สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร. (2547). สมุดภาพแห่งกรุงเทพมหานคร 22 ปี. กรุงเทพฯ:
อัมรินทร์พรินตติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, หน้า 151.

Chaichongrak, R., Nil-athi, S., Panin, O. and Posayanonda, S. (2002). *The Thai House: History and Evolution*. Bangkok: River Books, pp. cover, 49.

Howkins, J. (2001). Creative Economy: How People Make Money from Ideas.

London: Penguin Books, cover.

http://amelie-jaaoo.blogspot.com/2011/06/blog-post_08.html

<http://2g.pantip.com/cafe/gallery/topic/G4753030/G4753030.html>

[http://archleague.org/2013/03/horizontal-light-lewerentz-aalto-and-the-nordic-](http://archleague.org/2013/03/horizontal-light-lewerentz-aalto-and-the-nordic-landscape-by-thomas-ryan/)

[landscape-by-thomas-ryan/](http://archleague.org/2013/03/horizontal-light-lewerentz-aalto-and-the-nordic-landscape-by-thomas-ryan/)

<http://controversies.msa.ac.uk/blogs/wangshu/context/about-wang-shu/>

http://en.wikipedia.org/wiki/Guggenheim_Museum_Bilbao

[http://eod.houseplans.com/2011/11/04/iconic-house-design-plus-new-kirei-](http://eod.houseplans.com/2011/11/04/iconic-house-design-plus-new-kirei-wood-paneling/)

[wood-paneling/](http://eod.houseplans.com/2011/11/04/iconic-house-design-plus-new-kirei-wood-paneling/)

<http://i.ytimg.com/vi/p7uiY8h-i3Q/maxresdefault.jpg>

[http://jbulirphsarchitecture.wordpress.com/2014/04/28/detailed-blog-post-ken-](http://jbulirphsarchitecture.wordpress.com/2014/04/28/detailed-blog-post-ken-yeang/)

[yeang/](http://jbulirphsarchitecture.wordpress.com/2014/04/28/detailed-blog-post-ken-yeang/)

<http://schoolzone.momypedia.com/article-8-81/>

<http://sunisa53040523.blogspot.com/2012/11/blog-post.html>

<http://th.thai-tour.com/รูปถ่าย-โรงแรมแมนดาริน-โอเรียนเต็ล-ดาราเทวี>

<http://th.wikipedia.org/wiki/พระที่นั่งอนันตสมาคม>

<http://th.wikipedia.org/wiki/พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท>

<http://th.wikipedia.org/wiki/วัดนิเวศธรรมประวัติราชวรวิหาร>

<http://thailand.kapook.com/place.php?id=4efae8789eb19ff33600003f>

<http://topicstock.pantip.com/blueplanet/topicstock/2009/08/E8268565/E8268565.html>

[5.html](http://topicstock.pantip.com/blueplanet/topicstock/2009/08/E8268565/E8268565.html)

<http://webboard.travel.sanook.com/forum/?topic=3707244>

<http://www.alinearchitect.com/VCArchWork.htm>

<http://www.arcasia.org/awards/arcasia-awards-for-architecture>

<http://www.asa.or.th/th/node/99415>

[http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=morkmek&month=12-](http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=morkmek&month=12-2010&date=02&group=3&gblog=69)

[2010&date=02 &group=3&gblog=69](http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=morkmek&month=12-2010&date=02&group=3&gblog=69)

<http://www.cas-group.com/cas-group/th/contact.php>

<http://www.creativeokmd.com>

- <http://www.dhammakaya.net/วัดพระธรรมกาย/อุโบสถวัดพระธรรมกาย>
- <http://www.emaginfo.com/?p=8651>
- <http://www.eptg-acsc.co.th/-consultant/sd/projectinformation.php>;
- <http://www.fotorelax.com/forum/index.php?topic=19974.0>
- http://www.gotarch-.com/projects/2010/Shanghai_Expo_2010.html)
- <http://www.homedsgn.com/2012/07/10/x2-kui-buri-resort-by-dbalp/x2-16/>
- <http://www.kantanainstitute.ac.th/>
- http://www.mtbtht.bz/article.php?tokenWeb=NDg0Nw==&article_id=16807&detailID=34854
- <http://www.orientalescape.com/thailand/sightseeing/chiangrai/doitung.html>
- <http://www.planalto.gov.br/presidencia/palacios-e-residenciasoficiais/palacio-do-planalto/galeria-de-imagens>
- <http://www.siamsouth.com/smf/index.php?topic=25169.0>
- <http://www.silpathai.net/wpcontent/uploads/2011/07/หอไตรวัดระฆัง.jpg>
- <http://www.sujitwongthes.com> 2011/03/ผู้มีอำนาจ"วัฒนธรรม"-ทำ/
- <http://www.thailandexpo2010.com/th/thailand/index.php>
- <http://www.tourmalaysia.com/2010/12/17/kuala-lumpur-petronas-twin-towers/>
- <http://www.unseentravel.com>
- Ibelings, H. (1998). *Supermodernism: Architecture in the Age of Globalization*. Rotterdam: NAI Publishers, cover.
- Jencks, C. (2005). *Iconic Building*. New York: Rizzoli, cover.
- Tzonis, A and Lefaivre, L. (2012). *Architecture of Regionalism in the Age of Globalization*. London and New York: Routledge, cover.
- Venturi, R. (2002). *Complexity and Contradiction in Architecture*. New York: The Museum of Modern Art, cover.
- Wangrungrun, C. (Editor). (1996). *Siam Commercial Bank Park Plaza*. Bangkok: The Key Publisher, p. 35.

ที่มาภาพที่ 5

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2553). *รัฐสภาแห่งใหม่ (New Parliament)*.

- กรุงเทพฯ: แพลน โมทีฟ, หน้า 102-103.
- สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์. (2547). โครงการบ้านสวนสงบ. *อาษา*, 06:47 – 07:47, หน้า 46.
- สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์. (2539). ไทยพาณิชย์ปาร์ค พลัส: กรณีศึกษา. *อาษา*, พฤษภาคม, หน้า 77.
- สุเมวี ประทุมพันธ์. (2540). ศูนย์ประชุมอเนกประสงค์กาญจนาภิเษก: เอกลักษณะศิลปอีสานในงานสถาปัตยกรรม. *วารสาร ARCH & IDEA*, ปีที่ 5 ฉบับที่ 50, ตุลาคม, หน้า 17.
- <http://exhibition.contestwar.com/taxonomy/term/35>
- <http://portal.edu.chula.ac.th/ben10/blog/view.php?Bid=1245645055227854&pg=1&msite=ben10&upid=1246160853872805>
- <http://travel.mthai.com /blog/39356.html>
- <http://www.archdaily.com/502837/milan-expo-2015-oba-unveils-designs-for-thai-pavilion/>
- <http://www.bangkokdesignfestival.com/artinthecity/>
- <http://www.inthai.co/wp-content/uploads/2014/02/sappaya-sapasathan3.jpg>
- <http://www.panoramio.com/photo/ 8001666>
- <http://www.skyscrapercity.com /showthread.php?t=1384890&page=43>
- <http://www.thaimtb.com/ forum/viewtopic.php?f=56&t=186809&start=60>
- <http://www.9artgallery.com/Architect15.html>

ภาคผนวก

ภาคผนวก 1

รายการอาคารสถานที่ ที่ได้ออกสำรวจงานสถาปัตยกรรม

เชียงใหม่ (วันที่ 9-12 ธันวาคม 2554)

อาคาร	สถาปนิก / ผู้ออกแบบ	ปีที่สร้างเสร็จ / เปิด เป็นทางการ	ที่อยู่
โรงแรมแทมมารีน วิลเลจ (พ.ศ. 2545 ได้รับรางวัล “ส่งเสริมเชียงใหม่งาม” จากสถาปนิกล้านนา 45)	องอาจ สาตรพันธุ์	2544	50/1 ถ. ราชดำเนิน ต. ศรีภูมิ เขตเมืองเก่า จ. เชียงใหม่
โรงแรมราชมรรคา (Winner Best Boutique Hotel Winner Outstanding Culture Winner Award for Architecture จาก Thailand Boutique awards 2010)	องอาจ สาตรพันธุ์	2546	6 ซอย 9 ถ. ราชมรรคา ต. พระสิงห์ เขตเมืองเก่า จ. เชียงใหม่
อาคารโมรูมส์ โฮเต็ล (Mo Rooms)	บริษัท แผลงฤทธิ์ จำกัด	2552	ถนนท่าแพ ต. ข้างคลาน อ. เมือง เขตเมืองเก่า จ. เชียงใหม่
โรงแรมแมนดาริน โอเรียนเต็ล ดาราเทวี	รุ่ง จันทาบุญ	เปิดเป็นทางการ 2547	51/4 หมู่ 1 ถ. เชียงใหม่-สันกำแพง ต. ท่าศาลา จ. เชียงใหม่
อาคารเฉลิมพระเกียรติ 7 รอบ พระชนมพรรษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	รุ่ง จันทาบุญ	เปิดเป็นทางการ 2555	239 ถ. ห้วยแก้ว ต. สุเทพ อ. เมือง จ. เชียงใหม่
หอคำหลวง	รุ่ง จันทาบุญ	2554	ถ. อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ต. แม่- เหียะ อ. เมือง จ. เชียงใหม่
บ้านคุณฤกษ์ฤทธิ์ ตีระวนิช ศิลปินชาว ไทย และคุณแอนเน็ต	อรุณ ภูริทัต	2550	100 /7 ถ. สุเทพ ข. วัดอุโมงค์ 11 จ. เชียงใหม่ (ใกล้มหาวิทยาลัย เชียงใหม่)
หอศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (CMU Art Center)	บริษัท ดันศิลป์ สถาปัตย์ จำกัด	2541	ถ. ห้วยแก้ว ต. สุเทพ อ. เมือง จ. เชียงใหม่
สำนักงานและพิพิธภัณฑ์ธนาคารแห่ง ประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ	บริษัท ดีไซน์ 103 อินเตอร์- เนชั่นแนล จำกัด	2538-2540	ถ. โชตนา ต. ข้างเือก อ. เมือง จ. เชียงใหม่ (ใกล้ศาลาว่าการ เมืองเชียงใหม่)
โรงเรียนปัญญาเด่น	24H (Netherland) เดชา เตียงเกตุ และบริษัท เชียงใหม่ โลฟ คอนสตรัคชั่น	2553	หมู่ 2 อ. หางดง จ. เชียงใหม่ (ห่าง จากสนามบินประมาณ 20 นาที)

บ้านฉายศรี (รางวัลสถาปัตยกรรมดีเด่น 2541 สมาคมสถาปนิกสยามรางวัล HONORABLE MENTION , ARCASIA- AWARD 99)	ประพจน์ วงศ์ขจรศิลป์	2540	หมู่บ้านเชียงใหม่ เลคแลนด์ ถ. เลียบคลองชลประทาน ต. สุเทพ อ. เมือง จ. เชียงใหม่
วิรันดา รีสอร์ท (Veranda Chiangmai TheHigh Resort) (Most Favorite Hotel รางวัลจากนิตยสาร Anywhere)	บริษัท สำนักงานสถาปนิก กรุงเทพ จำกัด (OBA)	2551	192 หมู่ 2 บ้านปาง หางดง จ. เชียงใหม่
โรงแรมศิริปันนา วิลล่า รีสอร์ท แอนด์สปา (Siripanna Villa Resort & Spa)	เทียนศักดิ์ แสงเกลี้ยง	2552	36 ถ. ราษฎร์อุทิศ ต. วัดเกต อ. เมือง เจริญเมือง จ. เชียงใหม่
Northern small and medium enterprise distribution center	บริษัท สถาปนิก 110 จำกัด	อยู่ระหว่างการ ก่อสร้าง	อ. เมือง จ. เชียงใหม่

เชียงราย (วันที่ 9-12 ธันวาคม 2554)

อาคาร	สถาปนิก / ผู้ออกแบบ	ปีที่สร้างเสร็จ / เปิด เป็นทางการ	ที่อยู่
วัดร่องขุน	เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์	เริ่มก่อสร้าง 2540	ต. ป่าอ้อดอนชัย อ. เมือง จ. เชียงราย
บ้าน ถวัลย์ ดัชนี	ถวัลย์ ดัชนี	เริ่มก่อสร้าง 2518	414 หมู่ที่ 13 ต. นางแล อ. เมือง จ. เชียงราย
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง (อาคารเรียนหลัก)	บริษัท เอส.เจ.เอ ทรีดี จำกัด บริษัท สถาปนิก 49 จำกัด และ บริษัท สถาปนิก 110 จำกัด	2546	333 หมู่ 1 ต. ท่าสูด อ. เมือง จ. เชียงราย
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง (อาคารสำนักงานอธิการบดี)	บริษัท เอส.เจ.เอ ทรีดี จำกัด บริษัท สถาปนิก 49 จำกัด และ บริษัท สถาปนิก 110 จำกัด	2546	333 หมู่ 1 ต. ท่าสูด อ. เมือง จ. เชียงราย
วิหารพระเจ้าล้านทองเฉลิมพระเกียรติฯ	รุ่ง จันทร์บุญตา	2550	333 หมู่ 1 ต. ท่าสูด อ. เมือง จ. เชียงราย
หอฝิ่น อุทยานสามเหลี่ยมทองคำ	อาคม เวชกานนท์	2545 / 2548	บ้านสบรวก ต. เวียง อ. เชียงแสน จ. เชียงราย
เกรทเทอร์แม่โขงลอดจ์ Greater Mekong Lodge	อาคม เวชกานนท์	2542-2545	บ้านสบรวก ต. เวียง อ. เชียงแสน จ. เชียงราย
โรงแรมริมกก รีสอร์ท	จามร รักการดี	2533	6 หมู่ 4 ถ. แม่กก อ. แม่กก จ. เชียงราย

ชลบุรี (วันที่ 16 ธันวาคม 2554)

อาคาร	สถาปนิก / ผู้ออกแบบ	ปีที่สร้างเสร็จ / เปิด เป็นทางการ	ที่อยู่
กุฏิสงฆ์ วัดเขาพุทธโคดม รางวัล ชมเชยการประกวด Monk's cell community AR awards for Emerging Architecture 2006	สุริยะ อัมพันศิริรัตน์	2547-2549	42/2 หมู่ 4 ต. สุรศักดิ์ อ. ศรีราชา จ. ชลบุรี
อาคารเรียนพระสงฆ์ วัดเขาพุทธโคดม รางวัลเหรียญทองสถาปัตยกรรมดีเด่น ประเภทอาคารประหยัดพลังงาน และ รักษาสภาพแวดล้อมอาคาร (2009) อาคารเรียนพระสงฆ์ (พระปณณมณ ตานี-บุตรมหาเถระ)	สุริยะ อัมพันศิริรัตน์	2548	42/2 หมู่ 4 ต. สุรศักดิ์ อ. ศรีราชา จ. ชลบุรี
อาคารพิพิธภัณฑ์และอาคารเรียน พระสงฆ์ วัดเขาพุทธโคดม TIDA AWARD 2010 WINNER PRICE 2010 TYPE INSTITUTE (CONTEMPORARY VALUE) judge by Interior Association of Thailand. / WAAWARDS WINNER / 7 th CYCLE 20+10X World Architecture Community, 2010, @USA walled monks cell	สุริยะ อัมพันศิริรัตน์	2551	42/2 หมู่ 4 ต. สุรศักดิ์ อ. ศรีราชา จ. ชลบุรี
กุฏิสงฆ์ เขิงเขาพุทธโคดม AR Awards : Emerging Architecture Awards 2010: Highly Commended [The architectural review] @ United Kingdom walled monks cell	สุริยะ อัมพันศิริรัตน์	2552-2553	42/2 หมู่ 4 ต. สุรศักดิ์ อ. ศรีราชา จ. ชลบุรี
หอไตร วัดป่าวิจิตรบรรพต WA AWARDS WINNER / 6 th CYCLE 20+10X World Architecture Community, March 2010, @ USA	สุริยะ อัมพันศิริรัตน์	2548-2549	57/2 ต. นนทขันธ์ อ. เมือง จ. ชลบุรี

อาคารที่พักกุบาสิกา วัดป่าวชิรบรรพต	สุริยะ อัมพันศิริรัตน์	2550	57/2 ต. หนองข้างคอก อ. เมือง จ. ชลบุรี
กุฎิพระสงฆ์ วัดป่าวชิรบรรพต	สุริยะ อัมพันศิริรัตน์	2550-2551	57/2 ต. หนองข้างคอก อ. เมือง จ. ชลบุรี
อุโบสถ วัดป่าวชิรบรรพต	บริษัท ดีไซน์ 103 อินเตอร์-เนชั่นแนล จำกัด	2528	57/2 ต. หนองข้างคอก อ. เมือง จ. ชลบุรี
Exotica Casa Private House	รุจนะ ประคองวิทยา	2538	บริเวณสนามกอล์ฟ Phoenix อ. บางละมุง จ. ชลบุรี
หอศิลปะและวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา	บริษัท โมวิตา จำกัด (Movida) อนันต์ ตันตาศนี	2547	169 ถ. ลงหาดบางแสน ต. แสน-สุข อ. เมือง จ. ชลบุรี
บ้านบางสะพาน	บริษัท สถาปนิก 49 จำกัด	2548	อ. บางสะพาน จ. ชลบุรี

กรุงเทพฯ-ปทุมธานี (ปริมนทล) (วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2555)

อาคาร	สถาปนิก / ผู้ออกแบบ	ปีที่สร้างเสร็จ / เปิดเป็นทางการ	ที่อยู่
โรงงานกาปลาใหม่	บริษัท สำนักงานสันธยาและคณะ จำกัด	2535-2546	หลักกิโลเมตรที่ 34-35 13/1 หมู่ 2 ถ. พหลโยธิน ต. คลองหนึ่ง อ. คลองหลวง จ. ปทุมธานี 12120
อาคารอนุสรณ์สถานแห่งชาติ	เรืองศักดิ์ กันตะบุตร และคณะ	2526-2533 เปิดเป็นทางการ 2537	บริเวณสามแยกดอนเมือง ช่วง ถ. วิภาวดีรังสิต บรรจบกับ ถ. พหลโยธิน ต. คูคต อ. ลำลูกกา จ. ปทุมธานี
อุโบสถวัดพระธรรมกาย (ผลงานที่สมควรเผยแพร่อย่างยิ่งปี 2541)	ศิริ สุขะวัลลิ	2520-2525	ต. คลองสาม อ. คลองหลวง จ. ปทุมธานี
หอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	เรืออากาศเอกอาวุธ เงินชูกลิ่น (ประธานคณะทำงาน) เกรียงไกร สัมปชลิต รองปลัดกระทรวงวัฒนธรรม (ผู้ออกแบบ)	2535-2551 เปิดเป็นทางการ 2553	ถ. เลียบคลองห้า ต. คลองห้า อ. คลองหลวง จ. ปทุมธานี
หอศิลปศิลป์	กรมศิลปากร	2539-2544	ต. คลองห้า อ. คลองหลวง จ. ปทุมธานี

กรุงเทพฯ (วันที่ 28 มีนาคม 2555)

อาคาร	สถาปนิก / ผู้ออกแบบ	ปีที่สร้างเสร็จ / เปิด เป็นทางการ	ที่อยู่
อาคารศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550	กองออกแบบและก่อสร้าง กระทรวงยุติธรรม	2548-2551	120 หมู่ 3 ถ. แจ้งวัฒนะ แขวงทุ่ง สองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ
อาคารกรมสอบสวนคดีพิเศษ	กองออกแบบและก่อสร้าง กระทรวงยุติธรรม	2550	128 ถ. แจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสอง- ห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ
โรงเรียนนานาชาติ กรุงเทพ (International School Bangkok - ISB)	บริษัท เอส.เจ.เอ ทรีตี จำกัด	2534	39/7 ซ. นิชาดาธานี ถ. สามัคคี ปากเกร็ด จ. นนทบุรี
ธนาคารกสิกรไทย สำนักงานใหญ่ แจ้งวัฒนะ	บริษัท ดีไซน์ 103 อินเตอร์- เนชั่นแนล จำกัด	2550-2552	5/9 แจ้งวัฒนะ ต. คลองเกลือ อ. ปากเกร็ด จ. นนทบุรี
อาคารพุ่มข้าวบิณฑ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (อาคารสัญลักษณ์ของ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช)	วิญญู สุวรรณศิริ (และเผ่า สุวรรณศักดิ์ศรี ร่วมออกแบบ และควบคุมงานก่อสร้าง)	2531-2533	9/9 หมู่ 9 ถ. แจ้งวัฒนะ ต. บางพูด อ. ปากเกร็ด จ. นนทบุรี
อาคารตรีศร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	บริษัท เลอโมทีฟ จำกัด และ บริษัท จีโอเดสิก จำกัด	2536-2537	9/9 หมู่ 9 ถ. แจ้งวัฒนะ ต. บางพูด อ. ปากเกร็ด จ. นนทบุรี
อาคารวิทยนิทัศน์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	บริษัท แพลน อาคิเต็ค จำกัด บริษัท สำนักงานไฟร์เอส จำกัด และบริษัท อินเตอร์ อาคิเต็ค จำกัด	2532	9/9 หมู่ 9 ถ. แจ้งวัฒนะ ต. บางพูด อ. ปากเกร็ด จ. นนทบุรี
อาคารอนกนิทัศน์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	บริษัท โพเกรส แพลนนิ่ง- อาคิเต็ค จำกัด ตกแต่งภายใน : พงษ์ศักดิ์ อารยางกูร	2549	9/9 หมู่ 9 ถ. แจ้งวัฒนะ ต. บางพูด อ. ปากเกร็ด จ. นนทบุรี
อาคารกระทรวงการต่างประเทศ	บริษัท สถาปนิก 49 จำกัด	2542	ถ. ศรีอยุธยา กรุงเทพฯ
อาคารสำนักงานเลขาธิการองคมนตรี (อาคารทำเนียบองคมนตรี)	บริษัท เอส.เจ.เอ ทรีตี จำกัด	2546-2547	ถ. สราญรมย์ เขตพระนคร กรุงเทพฯ

ภาคใต้ (วันที่ 27-30 พฤษภาคม 2555)

อาคาร	สถาปนิก / ผู้ออกแบบ	ปีที่สร้างเสร็จ / เปิด เป็นทางการ	ที่อยู่
Baan Thai Surin Hill	คำรณ สุทธิ	2552	92/5 ถ. ศรีสุนทร ต. เขิงทะเล อ. ถลาง จ. ภูเก็ต
Sala Phuket Resort	บริษัท ดีพาร์ทเมนท์ ออฟ อาร์คิเทคเจอร์ จำกัด	2550	333 หมู่ 3 ไม้ขาว จ. ภูเก็ต
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติถลาง	กรมศิลปากร (อุดม สกุลพานิชย์)	2529	อ. ถลาง จ. ภูเก็ต
Royal Phuket Marina	บริษัท ปาล์มเมอร์ แอนด์ เทอร์- เนอร์ (ประเทศไทย) จำกัด	2010 (เฟสแรกสร้าง เสร็จปี 2007)	68 หมู่ 2 ถ. เทพกระษัตริ ต. เกาะแก้ว อ. เมือง จ. ภูเก็ต
ภาวีสาร์ รีสอร์ท ภูเก็ต	กิตติ ถนัดสร้าง (UKD Company Limited)	2552	49 หมู่ 6 ถนนลาอี-นาคาเล กมลา จ. ภูเก็ต
ประตูเมืองภูเก็ต (Phuket Gateway)	บริษัท สถาปนิกไอดิน จำกัด	2549-2552	ท่าฉัตรไชย จ. ภูเก็ต
โรงแรมอโยธยา	อนุรักษ์ พรหมศรี	2551	112 หมู่ 3 หาดนพรัตน์ธารา อ่าวนาง จ. กระบี่
Phulay Bay A Ritz Carlton	เล็ก บุญนาค	2552	111 หมู่ 3 ต. หนองทะเล อ. เมือง จ. กระบี่
The Tubkaak Krabi Boutique Resort	บริษัท สถาปนิก 49 จำกัด	2545	123 หมู่ 3 ต. หนองทะเล อ. เมือง จ. กระบี่
พระตำหนักประทับแรมเฉลิมพระ- เกียรติ อ.ปากพอง	ปิฎก สุวรรณศรี	2547	หมู่ 5 ต. หูล่อง ปากพอง จ. นครศรีธรรมราช
มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์	บริษัท สำนักงานไฟร์เอส จำกัด (กลุ่มอาคารเรียนรวม มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์)	2535	222 ต. ไทยบุรี อ. ท่าศาลา จ. นครศรีธรรมราช

พระนครศรีอยุธยา (วันที่ 23 พฤศจิกายน 2555)

อาคาร	สถาปนิก / ผู้ออกแบบ	ปีที่สร้างเสร็จ / เปิด เป็นทางการ	ที่อยู่
โรงแรมยูเดีย ออน เดอะ ริเวอร์	พิรส์ พัชรเศวต	2552	11-12 ถ. คูทอง หมู่ 4 ต. ประตูลี้ริมแม่น้ำอยุธยา จ. พระนครศรีอยุธยา
อาคารศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์ อยุธยา	อภิชาติ วงษ์แก้ว และคณะ สถาปนิกของสมาคมสถาปนิก สยามฯ	2529	ถ. ไรจนะ ต. ประตูลี้ อ. พระนครศรีอยุธยา จ. พระนครศรีอยุธยา
ศาลาพระมิ่งขวัญ (ศูนย์ศิลปาชีพบาง ไทร ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ	สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อ เกษตรกรรม	เปิดเป็นทางการ 2527	59 หมู่ 4 ต. ช้างใหญ่ อ. บางไทร จ. พระนครศรีอยุธยา
ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ (องค์การมหาชน)	บริษัท ซี. ซี. ดับบลิว จำกัด	2546	59 หมู่ 4 ต. ช้างใหญ่ อ. บางไทร จ. พระนครศรีอยุธยา
ตลาดน้ำอโยธยา	ธวัช มโนชนันท์	2553	65/12 หมู่ 7 ต. ไผ่ลิง อ. พระนครศรีอยุธยา จ. พระนครศรีอยุธยา

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (วันที่ 25-27 มกราคม 2556)

อาคาร	สถาปนิก / ผู้ออกแบบ	ปีที่สร้างเสร็จ / เปิด เป็นทางการ	ที่อยู่
อาคารคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น	วีรวรรณ ศีตีสาร	2535	123 ถ. มิตรภาพ อ. เมือง จ. ขอนแก่น
อาคารสำนักงาน คณะสถาปัตยกรรม ศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น	วิโรจน์ ศรีสุโร และ ธิติ เสงวีรัมย์	2532	123 ถ. มิตรภาพ อ. เมือง จ. ขอนแก่น
คุ้มสิฐาน มหาวิทยาลัยขอนแก่น	อรรถ ชมาฤกษ์ เบญจวรรณ ทัศนีสลพร มงคล วงศ์กิตติวิมล สิทธิธา กองสาสนะ	เปิดเป็นทางการ 2555	123 ถ. มิตรภาพ อ. เมือง จ. ขอนแก่น
หอศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น	วิโรจน์ ศรีสุโร และ ธิติ เสงวีรัมย์	2542	123 ถ. มิตรภาพ อ. เมือง จ. ขอนแก่น

ศูนย์ประชุมเอนกประสงค์กาญจนา-ภิเษก	เสรี ณะชานันท์ พิศิษฐ์ ใจจน-วานิช ศักดิ์สิน พูนศิริวงศ์ บริษัทไชนีตีเวลลอป จำกัด	2540	บึงสีฐาน มหาวิทยาลัยขอนแก่น อ. เมือง จ. ขอนแก่น
อาคารศาลจังหวัดขอนแก่น 10 บัลลังก์ (เก่า)	สถาปนิก กรมโยธาเทศบาล	2507	ถ. หน้าศูนย์ราชการ อ. เมือง จ. ขอนแก่น
อาคารศาลอุทธรณ์ภาค 4 ศาลจังหวัดขอนแก่น	กองออกแบบ สำนักงานศาลยุติธรรม	2555	ถ. หน้าศูนย์ราชการ อ. เมือง จ. ขอนแก่น
ชีวาทิพย์ สปา	กุลศรี ตั้งสกุล ยิ่งสวัสดิ์ ไชยะกุล	2549	611 รอบบึงแก่นนคร ต. ในเมือง อ. เมืองขอนแก่น จ. ขอนแก่น
ตลาดต้นตาล	กุลศรี ตั้งสกุล ยิ่งสวัสดิ์ ไชยะกุล	2555	ถ. มิตรภาพ จ. ขอนแก่น
อาคารเซ็นทรัลพลาซ่า ขอนแก่น	บริษัท สถาปนิก 49 จำกัด	2552	ถ. มิตรภาพ ต. ในเมือง อ. เมือง จ. ขอนแก่น
โรงแรมพูลแมน ขอนแก่น ราชา ออร์คิด (Pullman Khon Kaen Raja Orchid hotel)	เจตกำจร พรหมโยธี บริษัทอินเตอร์ดีไซน์ จำกัด	2555	9/9 อาคาร ถ. ประชาสำราญ ต. ในเมือง อ. เมืองขอนแก่น จ. ขอนแก่น
อาคารด่านพรมแดนมุกดาหาร (สะพาน มิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 2)	Nippon Koi Co., Ltd.	2550	บ้านสงเปือย ต. บางไพรใหญ่ อ. เมือง จ. มุกดาหาร
อาคารด่านพรมแดนนครพนม (สะพาน มิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 3)	บริษัท เอพซิลอน จำกัด	2554	ต. ในเมือง อ. เมือง จ. นครพนม
หอสมุดแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ นครพนม	วิลเลียม เอ.บริกส์	เปิดเป็นทางการ มิถุนายน 2537	ถ. อภิบาลบัญชา อ. เมือง จ. นครพนม
หอประชุมมหาวิทยาลัยวงกรณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร	สมบัติ ธีระตระกูลชัย	2550	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร 680 ถ. นิตโย ต. ธาตุเชิงชุม อ. เมือง จ. สกลนคร
เจดีย์นิโครธาราม มหาเถรานุสรณ์ วัดป่านิโครธาราม	นิธิ สถาปิตานนท์	2554	วัดป่านิโครธาราม บ้านหนองบึง- บาน ต. หนองบัวบาน อ. หนอง- วัวซอ จ. อุดรธานี
พระบรมธาตุธรรมเจดีย์ วัดโพธิสมภรณ์	พินิจ ณรงค์ศักดิ์	2552	วัดโพธิสมภรณ์ เลขที่ 22 ถ. เพาะ- นิยม ต. หมากร้าง อ. เมือง จ. อุดรธานี

ภาคผนวก 2

รายการการสัมภาษณ์สถาปนิกและนักวิชาการ

การสัมภาษณ์โดยตรง

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์	สถานที่	วัน/เวลา
คุณองอาจ สาตรพันธุ์ 	โรงแรมราชมรรคา จ.เชียงใหม่	10 ธันวาคม พ.ศ. 2554 เวลา 13:30 – 15:30 น.
ศาสตราจารย์ ดร. สุนทร บุญญธิการ 	คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	20 กันยายน พ.ศ. 2555 เวลา 09:40 – 12:30 น.
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิรัช พัชรเศวต 	คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	20 กันยายน พ.ศ. 2555 เวลา 14:00 – 16:30 น.
คุณอมตะ หลูไพบูลย์ คุณทวีชัย วัชรากัย เทพาคำ 	Department of Architecture Co., Ltd. อาคาร Smooth Life ถนนสาทรเหนือ บางรัก กรุงเทพฯ	27 กันยายน พ.ศ. 2555 เวลา 09:45 – 12:15 น.
คุณลิน พงษ์หาญยุทธ์ คุณธีรนทรา ศิริสวัสดิ์ 	บริษัท แพลน อาคิเต็ค จำกัด อาคาร Plan House ถนนสาทร 10	27 กันยายน พ.ศ. 2555 เวลา 14:00 – 16:15 น.
ดร. สุเมธ ชุมสาย ณ อยุธยา 	SJA + 3D Co., Ltd. อาคารเฉลิมวิทย์ คอร์ท สุขุมวิท 53 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ	10 ตุลาคม พ.ศ. 2555 เวลา 10:00 – 12:30 น.
คุณนิติ สถาปิตานนท์ 	บริษัท สถาปนิก 49 จำกัด 81 สุขุมวิท 26 คลองตัน คลองเตย กรุงเทพฯ	10 ตุลาคม พ.ศ. 2555 เวลา 13:50 – 16:00 น.
คุณชาติรี อดาลิตสกุล 	บริษัท ต้นศิลป์สตูดิโอ จำกัด 401/71 ซอยอนามัยงามเจริญ (พระราม 2 33)	16 ตุลาคม พ.ศ. 2555 เวลา 09:30 – 12:45 น.

อาจารย์ ชาติรี ประภิตนทการ		คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ	16 ตุลาคม พ.ศ. 2555 เวลา 14:40 – 16:30 น.
คุณธีรพล นิยม		สถาบันอาศรมศิลป์ 399 ซอยอนนาลัยงามเจริญ 25 บางขุนเทียน	24 ตุลาคม พ.ศ. 2555 เวลา 09:40 – 12:30 น.
คุณชัยวัฒน์ ลิ้มวัฒนานนท์		Design 103 International Ltd. Asoke Tower Office Building	30 ตุลาคม พ.ศ. 2555 เวลา 09:40 – 12:30 น.
รองศาสตราจารย์ ศรีศักร วัลลิโกดม		มูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธ์ ถนนพระสุเมรุ บวรนิเวศ พระนคร	1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2555 เวลา 10:30 – 12:00 น.
อาจารย์ ดร. เขียนศักดิ์ แสงเกลี้ยง		คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	17 มกราคม พ.ศ. 2556 เวลา 15:00 – 17:00 น.
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทงยศ วีระทวีมาศ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สิทธิา กองสาสนะ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วารุณี หวัง อาจารย์ อานติ วัฒนเส็ก นายยง บุญอารีย์		คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น	26 มกราคม พ.ศ. 2556 เวลา 09:30 – 11:00 น.

การสัมภาษณ์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์	สถานที่ทำงาน	วัน/เวลา ที่ตอบกลับ
คุณสุจิตต์ วงษ์เทศ	หนังสือพิมพ์มติชน	30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2555
รองศาสตราจารย์ ดร. ต้นข้าว ปาณินท์	คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร	12 ธันวาคม พ.ศ. 2555

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อภิรดี เกษมสุข		คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร	17 ธันวาคม พ.ศ. 2555
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมชาติ จีงสิริอารักษ์		คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร	26 ธันวาคม พ.ศ. 2555
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ม.ล. ปิยลดา ทวีปรัชนีพร		คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	30 ธันวาคม พ.ศ. 2555

ภาคผนวก 3

สาระสำคัญของคำถามในการสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์โดยตรง

สาระสำคัญของคำถามในการสัมภาษณ์สถาปนิกโดยตรง แบบที่ 1

1. แนวคิดเบื้องหลังงานออกแบบอาคาร/โครงการ แรงบันดาลใจที่นำไปสู่แนวคิดดังกล่าว
2. ท่านในฐานะผู้ออกแบบ มีความพอใจหรือความภูมิใจกับผลงานออกแบบอย่างไร เป็นไปอย่างที่คิดไว้หรือไม่ มีข้อเด่นข้อด้อยประการใด
3. ส่วนที่แสดงถึงลักษณะไทยสมัยใหม่อย่างเด่นชัดตามความเข้าใจของท่าน และมีความเหมาะสมกับบริบทสังคมไทยปัจจุบันอย่างไร
4. โดยสรุปแล้วท่านได้หลักคิดประการใด ที่ชี้นำไปสู่การสร้างสรรค์ เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ซึ่งสามารถนำไปใช้กับงานออกแบบสถาปัตยกรรมในโครงการใหม่ได้ หรือไม่อย่างไร

พร้อมกันนี้อาจมีประเด็นคำถามเกี่ยวกับการสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ตามรายการดังนี้ โดยขึ้นอยู่กับความสอดคล้องกับผลงานออกแบบของผู้ให้สัมภาษณ์

1. เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยเชิงนามธรรมและรูปธรรม ลักษณะความงาม รูปลักษณะเชิงสัญลักษณ์ (various aspects of Thai architectural identity)
2. การวางผังและการสร้างมวล (architectural configuration)
3. ความสำคัญของสัดส่วน และการจัดองค์ประกอบ (architectural scale/proportion and composition)
4. การใช้ส่วนประกอบสถาปัตยกรรม (architecture features: elements/ornaments)
5. การพัฒนาสถาปัตยกรรมเขียว/การพัฒนาที่ยั่งยืน (green architecture and sustainable development)
6. บูรณาการภายใต้อิทธิพลโลกาภิวัตน์และท้องถิ่น (glocalization)

สาระสำคัญของคำถามในการสัมภาษณ์สถาปนิกโดยตรง แบบที่ 2

1. ในฐานะที่ท่านเป็นสถาปนิกอาวุโสที่มีผลงานออกแบบที่มีชื่อเสียงจำนวนมาก ในภาพรวมขอให้ท่านพูดถึงแนวคิดเบื้องหลังงานออกแบบ รวมทั้งแรงบันดาลใจที่นำไปสู่แนวคิดการออกแบบ
2. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมที่แสดงถึงเอกลักษณ์ไทยสมัยใหม่ โปรดยกตัวอย่างงานออกแบบสถาปัตยกรรมของท่านเอง หรือของผู้อื่นที่ท่านคิดว่า เป็นตัวอย่างที่ดีของงานออกแบบที่แสดงถึงเอกลักษณ์ไทยสมัยใหม่

3. หากท่านมีข้อคิดเห็นบางประการที่จะบอกที่มียกในรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับ 1) ลักษณะไทยในภาพรวม 2) การจัดวางผังและการขึ้นรูป (configuration) 3) การจัดองค์ประกอบ (composition) และสัดส่วน (scale/proportion) 4) การใช้ส่วนประกอบสถาปัตยกรรม (architecture features) 5) การพัฒนาสถาปัตยกรรมเขียวและการพัฒนาที่ยั่งยืน และ 6) บูรณาการภายใต้อิทธิพลโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นภิวัตน์ (glocalization) ในการสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์ไทยสมัยใหม่ โปรดัคซ์แจ่งพร้อมยกตัวอย่าง
4. โดยสรุปแล้ว ท่านมีอะไรจะชี้ทางไปสู่การสร้างสรรค์ เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่

สาระสำคัญของคำถามในการสัมภาษณ์นักวิชาการโดยตรง

1. ปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองในอดีต มีส่วนกำหนดรูปแบบ ‘บ้านและเมือง’ อย่างไร และได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างไรในสังคมปัจจุบัน (เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจพื้นฐาน)
2. เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย อาจไม่จำเป็นสำหรับวิถีชีวิตของคนในสังคมสมัยใหม่ แต่หากต้องการแสดงถึงลักษณะประจำชาติ สำหรับอาคารสถานที่สาธารณะบางประเภท จำเป็นต้องสร้างสรรค์เอกลักษณ์ไทยขึ้นมาเป็นการเฉพาะหรือไม่ เพราะไม่อาจนำรูปแบบวัด-วังในอดีตมาใช้ ด้วยมีปัญหามานานรูปที่ต้องสัมพันธ์กับฐานานุกรมที่ดี
3. ขอให้ท่านอาจารย์แสดงความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบต่าง ๆ ที่สถาปนิกปัจจุบันพยายามออกแบบโดยอิงรูปแบบในอดีตทั้งในเชิงรูปธรรมและนามธรรม รูปธรรมเชิงสัญลักษณ์ เช่น การจัดให้มีหลังคาทรงจั่วซ้อนชั้นเฉพาะตรงบริเวณทางเข้าหลักอาคารศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ ฯลฯ หรือลักษณะนามธรรม เช่น การจัดให้มีลักษณะโปร่งเบา ลอยตัว ด้วยระเบียงทางเดินพร้อมเสาของโรงแรมราชวรคา จังหวัดเชียงใหม่ ฯลฯ

การสัมภาษณ์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

สาระสำคัญของคำถามในการสัมภาษณ์สถาปนิกและนักวิชาการผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

1. จากมิติทางประวัติศาสตร์ ที่สังคมไทยได้รับอิทธิพลภายนอกอย่างหลากหลาย ประกอบกับลักษณะพฤติกรรมของคนหลากหลายเผ่าพันธุ์ในพื้นที่ จนกล่าวได้ว่า สังคมไทยเป็นสังคมพหุลักษณะ จึงขอถามว่า มีความจำเป็นต้องสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมทั่วไปให้มีเอกลักษณ์ไทยหรือไม่
2. สำหรับงานสถาปัตยกรรมที่มีความสำคัญระดับชาติ เช่น อาคารรัฐสภา อาคารศูนย์วัฒนธรรมแห่งชาติ อาคารศูนย์การประชุมแห่งชาติ ฯลฯ เหล่านี้ ผู้หลักผู้ใหญ่ในบ้านเมืองมักเห็นว่าจะต้องออกแบบให้มีลักษณะไทย แต่ประเด็นอยู่ที่ว่า อาคารเหล่านี้เป็นอาคารในประเภทที่ไม่เคยมีมาก่อน (ไม่ใช่ประเภทวัด และวัง) แล้วจะมีการออกแบบที่แสดงเอกลักษณ์ไทยในเชิงรูปธรรมได้อย่างไร โดยไม่ไปไขว่คว้าเอา ‘ของสูง’ มาใช้กับอาคารประเภทอื่นที่ไม่ใช่วัดและวัง เพื่อไม่เป็นการขัดต่อความสัมพันธ์ระหว่างฐานานุกรมกับฐานานุกรมที่ดี
3. ที่ผ่านมาโดยเฉพาะในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้มีการนำ “รูปแบบสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์” มาใช้ เป็น

รูปแบบของอาคารที่ทำการต่าง ๆ ทั้งที่เป็นอาคารที่ทำการของกระทรวงต่าง ๆ อาคารศาลากลางและอาคารศาลประจำจังหวัด รวมทั้งอาคารหอประชุมธรรมศาสตร์ และอาคารโรงละครแห่งชาติ **ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับอาคารรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์ ซึ่งปัจจุบันก็ใช้รูปแบบดังกล่าวน้อยลงมากแล้ว**

4. ปัจจุบัน สถาปนิกมักสนใจนำรูปแบบเชิงสัญลักษณ์มาใช้กับอาคารที่ต้องการแสดงออกเอกลักษณ์ไทย โดยนำมาประกอบกับอาคารที่มีรูปลักษณะสมัยใหม่ใน 2 กรณีหลัก ๆ ดังนี้

ในกรณี ก. เป็นการนำรูปแบบเชิงสัญลักษณ์ตามคติไตรภูมิด้วยรูปแบบไทยประเพณีมาใช้กับอาคารรูปแบบสมัยใหม่ เช่น กรณีอาคารรัฐสภาแห่งใหม่ มีส่วนยอดเป็นรูปแบบเจดีย์สีทอง

ในกรณี ข. เป็นการนำรูปแบบเชิงสัญลักษณ์ที่มีการปรับรูปแบบให้ดูทันสมัยมาใช้กับอาคารรูปแบบสมัยใหม่ เช่น กรณีอาคารศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ ที่มีหลังคากระจกทรงจั่วซ้อน 3 ชั้น จัดวางอยู่หน้าอาคารเป็นส่วนหลังคาทางเข้า

ท่านมีความคิดเห็นต่อแนวรูปแบบเชิงสัญลักษณ์ทั้งสองกรณีอย่างไร

5. สถาปนิกหลายท่านได้นำปัจจัยทางภูมิอากาศ โดยเฉพาะสภาพอากาศร้อนชื้นมากำหนดรูปแบบสถาปัตยกรรม โดยไม่นำปัจจัยด้านรูปแบบเฉพาะ (style) ที่มีลักษณะไทย/ท้องถิ่นมาเป็นปัจจัยหลัก **ท่านมีความคิดเห็นต่อรูปแบบสถาปัตยกรรมดังกล่าวอย่างไร**
6. สถาปนิกอีกหลายท่านได้ให้ความสำคัญกับการจัดให้มีพื้นที่สีเขียว ทั้งภายนอกและภายในอาคาร (เป็นลานโล่งตรงกลาง) รวมทั้งการออกแบบอาคารในแนวสถาปัตยกรรมเขียว ในมิติการลดการใช้พลังงาน รวมทั้งการลดการใช้วัสดุก่อสร้างที่ก่อให้เกิดมลพิษต่อสภาวะแวดล้อม ตั้งแต่กระบวนการผลิตไปถึงกระบวนการก่อสร้างและการใช้งาน เพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อสภาพแวดล้อม **ท่านคิดว่าแนวทางต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมา โดยลำพังตามแนวสถาปัตยกรรมเขียว เป็นการเพียงพอต่อการสร้างสรรค์ลักษณะไทย/เอกลักษณ์ไทยหรือไม่ อย่างไร หรือว่ายังจะต้องนำมิติทางด้านรูปแบบ (style) มาพิจารณาประกอบในการออกแบบ**
7. **ท่านคิดว่าปัจจัยดั้งเดิมต่อไปนี้มีความสำคัญต่อการนำมาบูรณาการในงานออกแบบงานสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ ให้มีลักษณะไทย/เอกลักษณ์ไทยหรือไม่ อย่างไร หรือว่าไม่ควรนำมาพิจารณาในงานออกแบบสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมสำหรับสังคมปัจจุบัน**

1. การนำรูปแบบการจัดผังและการจัดรูปอาคาร ในมิติ 'planning & configuration'
2. การนำสัดส่วนหลังคาและอาคาร ในมิติ 'scale & proportion'
3. การนำองค์ประกอบและส่วนประดับ ในมิติ 'components, elements & ornaments' ซึ่งเป็นปัจจัย/รูปแบบดั้งเดิมมาร่วมบูรณาการในการออกแบบอาคารสำหรับสังคมปัจจุบัน เป็นการผสมผสาน 'ของเก่า' กับ 'ของใหม่'

ภาคผนวก 4

1. แบบสอบถามกลุ่มสถาปนิกทั่วไป: สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์

คำถาม: สถาปัตยกรรมในแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นวิวัตน์ สถาปัตยกรรมในแนวคู่ขนานสมัยใหม่กับประเพณี สถาปัตยกรรมที่เป็นการขัดต่อฐานานุลักษณะ สถาปัตยกรรมในแนวรูปแบบไทยสมัยใหม่เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ จำนวน 31 ข้อ

2. แบบสอบถามกลุ่มคนทั่วไป: สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์

คำถาม: สถาปัตยกรรมในแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นวิวัตน์ สถาปัตยกรรมในแนวคู่ขนานสมัยใหม่กับประเพณี สถาปัตยกรรมที่เป็นการขัดต่อฐานานุลักษณะ สถาปัตยกรรมในแนวรูปแบบไทยสมัยใหม่เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ จำนวน 23 ข้อ

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Faculty of Architecture and Planning, Thammasat University

อาคารคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 12121

E-mail: research.mtai@gmail.com

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น

เรียน ท่านผู้ตอบแบบสอบถาม

ทุกวันนี้ ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมอย่างรวดเร็ว ตามกระแสโลกาภิวัตน์ รูปแบบสถาปัตยกรรมที่เหมาะสมกับสังคมไทยในปัจจุบันยังเป็นสิ่งที่ไม่มีความชัดเจน และอยู่ในพรมแดนที่จะต้องมีการค้นคว้าและสร้างสรรค์ด้วยการคิดใหม่ทำใหม่ หรือที่จะต้องมีการยืนยันในแนวทางที่ยึดถือในการแสดงออกซึ่งเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ (Modern Thai Architecture Identity)

งานวิจัยนี้ ซึ่งได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย จึงมุ่งมั่นที่จะหาคำตอบสำหรับโจทย์วิจัยดังกล่าวข้างต้น และด้วยความร่วมมือของท่านในการตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น คาดว่าจะสามารถประมวลแนวความคิดและแนวรูปแบบด้านเอกลักษณ์ไทยสำหรับงานสถาปัตยกรรมในสังคมปัจจุบัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อวงการวิชาชีพและการศึกษาด้านสถาปัตยกรรม และต่อสังคมโดยรวม

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่ได้ร่วมมือในการตอบแบบสอบถามนี้

ด้วยความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร. วิมลสิทธิ์ หรั่งกรู)

หัวหน้าโครงการวิจัย

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมืองมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบ

☐ กลุ่มสถาปนิก

ข้อมูลเฉพาะต่อไปนี้เกี่ยวกับผู้ตอบ เป็นส่วนจำเป็นสำหรับการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ตอบตามเกณฑ์ที่กำหนดสำหรับผู้ตอบแบบสอบถาม คณะผู้วิจัยจะใช้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบเพื่อการนี้เท่านั้น และไม่มีการเผยแพร่เป็นรายบุคคล

1. ชื่อ-สกุล _____

2. อายุ _____ ปี 3. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

4. สถานที่ทำงาน _____

5. การศึกษาระดับปริญญา ☐ ตรี ☐ โท ☐ เอก

☐ อื่น ๆ โปรดระบุ _____

6. ประสบการณ์การทำงานรวม _____ ปี _____ เดือน

7. สาขาวิชาชีพ (ในขณะทำงาน) _____

8. ในกรณีที่ผู้ตอบยินดีให้ติดต่อกลับ:

โทร _____ E-mail: _____

บันทึกของผู้เก็บรวบรวมแบบสอบถาม:

นิยามของคำสำคัญ ๆ

ใจบ้าน : เป็นพื้นที่ศูนย์กลางของชุมชนอยู่อาศัยที่ซึ่งชาวชุมชนพบปะและประกอบกิจกรรมชุมชนร่วมกัน

ชาน/นอกชาน : บริเวณพื้นที่อยู่พ้นนอกชายคาและระเบียงสำหรับใช้ประกอบกิจกรรมต่าง ๆ

ฐานานุศักดิ์ : ศักดิ์ของสถาปัตยกรรมที่แสดงฐานะแตกต่างกันทางสังคมของผู้ใช้อาคาร โดยใช้ลักษณะ/องค์ประกอบบางอย่างเป็นสัญลักษณ์ เช่น อาคารสำหรับพระมหากษัตริย์มีเรือนยอดเดี่ยวแหลม มีการใช้หลังคาจั่วซ้อนชั้น เป็นต้น ซึ่งอาคารสำหรับสาธารณะชนจะใช้แบบเดียวกันนี้ไม่ได้

ไตรภาค : ส่วนประกอบ 3 ส่วนของสถาปัตยกรรมไทย ได้แก่ ฐาน ตัวอาคาร และยอด เช่น เจดีย์ประกอบด้วย ฐาน องค์ระฆัง และปลียอด ขณะที่เรือนไทย ประกอบด้วย เสาลดอย ตัวเรือน และหลังคาจั่ว เป็นต้น

ไตรภูมิ : จักรวาลตามคติพุทธศาสนา ประกอบด้วยภูมิสาม ได้แก่ กามภูมิ รูปภูมิ และอรุภูมิ จักรวาลมีเขาพระสุเมรุเป็นแกนกลาง ล้อมรอบด้วยภูเขา 7 ชั้น เรียกว่า สัตบริภันฑ์ ถัดออกไปเป็นทะเลจนสุดกำแพงจักรวาล ตลอดความสูงของเขาพระสุเมรุเป็นชั้นกามภูมิ ชั้นรูปภูมิและอรุภูมิอยู่เหนือขึ้นไปตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ภูมิทั้งสาม จัดอยู่ในโลกียภูมิซึ่งพุทธศาสนาสอนให้หลุดพ้นไปสู่ภูมิที่สูงกว่าคือ โลกุตระภูมิ หรือ นิพพาน

แนวแกน (axis) : แนวเส้นตรงที่พาดผ่านอาคาร เป็นเสมือนเส้นแกนของอาคาร ใช้เป็นเส้นอ้างอิงในการจัดอาคารที่อยู่ทั้งสองด้านให้มีความสมดุล ทั้งนี้ แนวแกนเป็นเส้นสมมุติที่ไม่ปรากฏในอาคารจริง

บันลม : แผ่นไม้แบนสำหรับปิดทางด้านหัวและท้ายของหลังคาเพื่อป้องกันลมตีกระเบื้องมุงหลังคา

ระเบียง : บริเวณพื้นที่เชื่อมต่อออกไปด้านข้างตัวอาคารและมีหลังคาหรือชายคาคลุม

รูปลักษณะเชิงสัญลักษณ์ : รูปลักษณ์ (image) ที่สื่อความหมายทางสัญลักษณ์ (symbolism)

รูปลักษณ์อาจเป็นไปตามคติความเชื่อต่าง ๆ ความหมายที่ต้องการสื่อ ซึ่งรวมถึงเอกลักษณ์ไทย

ความหมายเฉพาะต่าง ๆ (signification) ซึ่งรวมถึงลำดับศักดิ์ หรือฐานานุศักดิ์เหล่านี้เป็น

ความหมายทางสัญลักษณ์ที่แสดงออกทางรูปลักษณ์

ลาน : บริเวณที่ว่าง หรือสนาม

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น : สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นในแต่ละท้องถิ่นที่มีลักษณะแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อม รูปแบบอาจพัฒนาไปจากรูปแบบเดิม เพื่อให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิต โดยใช้วัสดุก่อสร้างที่หาได้จากท้องถิ่นนั้น ๆ

สมมาตร (symmetry) : ลักษณะสมดุลแบบเท่ากันทั้งสองด้าน เมื่อลากเส้นผ่านกึ่งกลางของอาคาร ส่วนของอาคารทั้งสองด้านจะเหมือนกันทุกประการ

สังคมแบบพหุนิยม : สังคมที่ให้ความสำคัญกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมเกิดการผสมผสานปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ร่วมกับท้องถิ่นวิวัฒน์

สัดส่วน : ความสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสมระหว่างขนาดต่างๆ ขององค์ประกอบหนึ่ง เช่น สัดส่วนของความกว้างต่อความสูง หรือระหว่างองค์ประกอบที่แตกต่างกัน เช่น สัดส่วนของพื้นที่อาคารต่อพื้นที่น้ำ

อัตลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม : เกิดจากบริบท เช่น สภาพภูมิอากาศ สภาพสังคม วัฒนธรรม และสภาพกายภาพของที่ตั้ง ฯลฯ

เอกลักษณ์/อัตลักษณ์ : ในภาพรวมเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมระดับชาติ ย่อมพิจารณาได้จากลักษณะร่วมของอัตลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมของท้องถิ่นในภูมิภาคต่าง ๆ

คำถาม: สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้อิทธิพลโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นภิวัตน์

1/9

คำอธิบาย-ภาพประกอบ	คำถามสำหรับสถาปนิก	ระดับความคิดเห็น
- โดยนัยจึงเกิดสภาพการณ์ที่เรียกว่า 'glocalization' ซึ่งมาจาก 'globalization' + 'localization'	1. ภายใต้อิทธิพลโลกาภิวัตน์ที่โลกกำลังมีการพัฒนาสู่ความคล้ายคลึงกันมากขึ้นตามกระแสอิทธิพลข้ามชาติ จึงมีความจำเป็นต้องนำปัจจัยท้องถิ่นภิวัตน์มารวบรวมบูรณาการกับโลกาภิวัตน์ที่นำไปสู่บูรณาการทางวัฒนธรรม (cultural integration)	น้อย มาก 1 2 3 4 5
- รากฐานทางความคิดแบบตะวันตกบางส่วนหนึ่งมาจากปัจจัยทางพุทธศาสนาที่ฝังรากลึกในวิถีชีวิตของสังคมไทย	2-4. รากฐานทางความคิดแบบตะวันตกยังมีความสำคัญต่อการกำหนดแนวทางการออกแบบงานสถาปัตยกรรมที่สำคัญได้แก่รากฐานทางความคิดใน 3 ประการดังนี้	
- รากฐานทางความคิดทั้ง 3 ประการแตกต่างจากความคิดแบบตะวันตกที่มุ่งเอาชนะธรรมชาติเป็นหลักการยึดถือวัฒนธรรมเดียว (โดยเฉพาะภายใต้แนวคิดทุนนิยม) แทนที่จะเป็นความหลากหลายทางวัฒนธรรม	2. ความอ่อนน้อมต่อธรรมชาติไม่ต่อต้านธรรมชาติ เช่นไม่วางอาคารขวางขวางตะวันตกยกได้สูงให้น้ำและลมผ่านการอยู่ใกล้ชิดธรรมชาติ ฯลฯ	น้อย มาก 1 2 3 4 5
	3. ความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่นำไปสู่การเกิดภูมิปัญญาท้องถิ่นและความยั่งยืนในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีจิตสำนึก	น้อย มาก 1 2 3 4 5
	4. การมีส่วนร่วมของชุมชน/ผู้ใช้ในกระบวนการสร้างสรรค์งานออกแบบที่ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางความคิดและแนวทางบูรณาการทางวัฒนธรรม	น้อย มาก 1 2 3 4 5

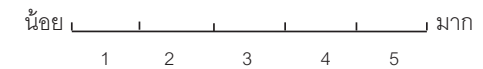
คำอธิบาย-ภาพประกอบ	คำถามสำหรับสถาปนิก	ระดับความคิดเห็น
--------------------	--------------------	------------------

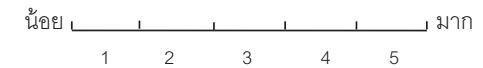
5

5-7. ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์งานสถาปัตยกรรมอาจมีทิศทางของรูปแบบตามปัจจัยดังต่อไปนี้

5. ถูกกระแสโลกาภิวัตน์ครอบงำโดยสิ้นเชิงดังที่ปรากฏอยู่ทั่วไป

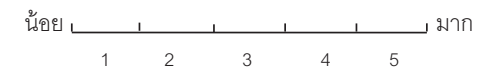

6. เกิดบูรณาการกับรากฐานความคิดแบบตะวันตก (ตามข้อ 2-4)

7

7. เกิดบูรณาการทางวัฒนธรรมที่นำไปสู่งานสถาปัตยกรรมในแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นวิวัตน์ (glocal architecture) เนื่องจากอิทธิพลจากปัจจัยบริบทของถิ่นที่ตั้งประกอบกับรากฐานความคิดแบบตะวันตก (ตามข้อ 6)

คำอธิบาย-ภาพประกอบ	คำถามสำหรับสถาปนิก	ระดับความคิดเห็น
 8	8-9. ปัจจัยที่มาของรูปแบบงานสถาปัตยกรรมในแนว บูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่น (glocal architecture) (ตามข้อ 7) พิจารณาได้จาก 8. การบูรณาการกับรูปแบบสัญลักษณ์ (icon) ดั้งเดิม เพื่อผลทางด้านรับรู้และการยอมรับรูปแบบที่ คุ้นเคยเช่นรูปแบบหอนาฬิกาทรงจั่วจตุรมุขที่ อาคารวิจัยและการศึกษาต่อเนื่องสมเด็จพระเทพ- รัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารีมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตรฯ	น้อย 12345 มาก
 9	9. การนำรูปแบบสัญลักษณ์ท้องถิ่นมาใช้กับอาคาร สมัยใหม่เพื่อแสดงลักษณะสถาปัตยกรรมท้องถิ่น ร่วมสมัยเช่นลายตะแวงบนหน้าจั่วอาคารศูนย์ ประชุมเอนกประสงค์กาญจนาภิเษกมหาวิทยาลัย ขอนแก่น ฯลฯ	น้อย 12345 มาก
 10	10. การใช้วัสดุก่อสร้างที่หาได้ในท้องถิ่นพร้อมวิธีการ ก่อสร้างที่มีการพัฒนาภูมิปัญญาดั้งเดิม (พื้นที่สีเทา) กับวัสดุจากเทคโนโลยีสมัยใหม่ (หลังคาแผ่นใส)	น้อย 12345 มาก

คำอธิบาย-ภาพประกอบ	คำถามสำหรับสถาปนิก	ระดับความคิดเห็น
 11	11-13. ปัจจัยที่มาของรูปแบบงานสถาปัตยกรรมในแนว บูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นภิวัตน์ (glocal architectural) ยังพิจารณาได้จากการนำรูปแบบ สิ่งของเครื่องใช้ท้องถิ่นเพื่อบูรณาการกับรูปแบบ อาคารสมัยใหม่เช่น 11. การนำรูปแบบจักสานของกระติบยักษ์ (ซึ่งอยู่ฝั่ง ตรงข้าม) มาใช้กับอาคารห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัล พลาซ่าขอนแก่นในส่วนที่เป็นผนังกรองรอบนอก	น้อย 1 2 3 4 5 มาก
 12	12. การนำรูปแบบเรือ 'กอแระ' มาเป็นแม่แบบ สัญลักษณ์ของทรงหลังคาจำลองปลายโค้งที่ โรงแรมทับแขกจังหวัดกระบี่	น้อย 1 2 3 4 5 มาก
	13. ทั้งสองกรณีไม่ก่อให้เกิดบูรณาการทางวัฒนธรรม แต่เป็นเพียงการอ้างอิงที่มาของรูปแบบ สถาปัตยกรรมเพื่อเป็นการสร้างความชอบ ธรรมให้กับแนวคิดด้านรูปแบบอาคาร	น้อย 1 2 3 4 5 มาก

คำอธิบาย-ภาพประกอบ	คำถามสำหรับสถาปนิก	ระดับความคิดเห็น
- การจัดผังและการจัดรูปอาคารมีความเป็นนามธรรมมากเช่นการมีแนวแกนทางนอนและทางตั้งจึงมีข้อจำกัดมากต่อรูปแบบการใช้สอยที่มีความซับซ้อนของอาคารสมัยใหม่ - องค์ประกอบและส่วนประติบทย่อมมีความเป็นรูปธรรมมากและเสี่ยงต่อการถูกวิพากษ์วิจารณ์ในการนำมาใช้โดยตรงโดยไม่ได้มีการปรับ/ดัดแปลงรูปแบบ 15 - เป็นมิติที่รับรู้ได้ยากโดยบุคคลทั่วไปเฉพาะผู้ที่มีความถนัดทางด้านสุนทรียศาสตร์และความคุ้นเคยเฉพาะจึงจะสามารถเข้าใจความสัมพันธ์เชิงสัดส่วนขององค์ประกอบอาคารได้	14-16. ในแนวนุกรณาการทางวัฒนธรรมปัจเจกดั้งเดิมที่นำมาบูรณาการในงานออกแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ให้มีอัตลักษณ์/เอกลักษณ์ไทยมีความชัดเจนในมิตินามธรรมรูปธรรมและสุนทรียภาพแตกต่างกันขอให้พิจารณาความเหมาะสมของปัจจัยดั้งเดิมใน 3 ประการดังนี้: 14. รูปแบบการจัดผังและการจัดรูปอาคารในมิติ 'planning & configuration' จากการวางผังที่มีทิศทางแนวแกนลำดับและระดับและการสร้างมวลในการก่อรูปและการจัดกลุ่ม 15. องค์ประกอบและส่วนประติบยในมิติ 'components, elements & ornaments' เป็นการสร้างสรรค์รูปลักษณ์จากองค์ประกอบและส่วนประติบย/ส่วนประติบยสถาปัตยกรรมที่ผ่านการคัดเลือกการจัดรวมทั้งการใช้วัสดุอย่างเหมาะสมเช่นการจัดให้มีซุ้มทางเข้าหรือการจัดให้มีระเบียบ/ชานเชื่อมต้อพื้นที่หลักหรือหลังคามีเครื่องยอดหรือการออกแบบลายพื้นและผนังเป็นต้น 16. สัดส่วนหลังคาและอาคารในมิติ 'scale & proportion' ซึ่งเป็นเรื่องเฉพาะมากที่เชื่อมโยงกับสุนทรียภาพที่เหมาะสมสำหรับการสร้าง 'กลิ่นอาย' ของสถาปัตยกรรมท้องถิ่นเฉพาะ	น้อย 1 2 3 4 5 มาก น้อย 1 2 3 4 5 มาก น้อย 1 2 3 4 5 มาก

คำอธิบาย-ภาพประกอบ	คำถามสำหรับสถาปนิก	ระดับความคิดเห็น
 17.	นอกจากนี้การนำปัจจัยดั้งเดิมมาใช้ย่อมเป็นการพยายามบูรณาการของเดิม' กับ 'ของใหม่' ซึ่งอาจมีความไม่เหมาะสมด้วยเหตุที่ว่าต้องพิจารณาปัจจัยอื่น ๆ ด้วยเช่นกันเช่นด้านการใช้สอยตามประเภทอาคารความต้องการในการสื่อสารที่แสดงถึง 'จุดยืน' ของงานสถาปัตยกรรมความสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นต้นดังเช่นกรณีผืนหลังคาขนาดใหญ่ของอาคารหอประชุมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่เกิดจากการอิงกับรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์	น้อย 1 2 3 4 5 มาก
 18.	ในพื้นที่ที่มีงานสถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์ไทยปรากฏเป็นบริบทเฉพาะอยู่ทั่วไปงานออกแบบอาคารสำหรับสังคมปัจจุบันย่อมจะต้องสะท้อนลักษณะไทยจากบริบทเฉพาะนั้นๆ	น้อย 1 2 3 4 5 มาก
	19. ในสภาพของสังคมไทยที่กำลังกลายเป็นสังคมแบบพหุนิยมมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ จำเป็นต้องสร้างสรรค์ลักษณะไทยแบบผสมผสานจากปัจจัยบริบทสังคมไทย	น้อย 1 2 3 4 5 มาก

คำอธิบาย-ภาพประกอบ	คำถามสำหรับสถาปนิก	ระดับความคิดเห็น
 20	20-22. เทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นปัจจัยขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงสำคัญของยุคโลกาภิวัตน์การสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่จึงมีประเด็นแนวทางที่ต้องพิจารณาดังนี้ 20. การประยุกต์ลักษณะไทย/ภูมิปัญญาไทยกับเทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างผสมผสาน	น้อย 12345 มาก
 21	21. กำหนดให้เทคโนโลยีเป็นปัจจัยหลักโดยไม่ต้องคำนึงถึงอัตลักษณ์/เอกลักษณ์ไทยในอดีตด้วยมุ่งสร้างสรรค์เอกลักษณ์ไทยสมัยใหม่ในมิติเทคโนโลยีอาคาร	น้อย 12345 มาก
 22	22. การนำแต่รูปแบบสัญลักษณ์มาใช้เพื่อสื่อถึงรูปแบบที่มีอัตลักษณ์ท้องถิ่นโดยใช้กับเทคโนโลยีสมัยใหม่โดยเฉพาะวัสดุและโครงสร้างสมัยใหม่เช่นที่หลังคาของอาคารศูนย์การประชุมอเนกประสงค์กาญจนาภิเษกจังหวัดขอนแก่นซึ่งมีรูปทรงที่อิงจาก 'กูบ' ฯลฯ	น้อย 12345 มาก

คำอธิบาย-ภาพประกอบ	คำถามสำหรับสถาปนิก	ระดับความคิดเห็น
 24	23. การปรับปรุงอาคารเก่าสำหรับการใช้สอยใหม่ตามแนวเศรษฐกิจสร้างสรรค์เช่นจากเรือนไทยเป็นโรงแรมหรือนขนาดเล็ก (boutique hotel) จากบ้าน/ร้านค้าไม้ (ที่อำเภอเชียงคาน) เป็นที่พักนักท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ฯ	น้อย 1 2 3 4 5 มาก
	24-25. การออกแบบที่มีการนำรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยมาวางเคียงคู่กับรูปแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่	
 25	24. ในรูปแบบที่เป็นองค์ประกอบที่มีการใช้สอยต่อเนื่องกันเช่นซุ้มทางเข้าหลังคาจั่วซ้อนชั้นหน้าอาคารโรงแรมทันสมัยฯ	น้อย 1 2 3 4 5 มาก
	25. ในรูปแบบที่เป็นซุ้มหรือศาลาแยกต่างหากแต่อยู่ใกล้กันเช่นศาลาไทยทรงจตุรมุขหน้าอาคารศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทยฯ	น้อย 1 2 3 4 5 มาก
 26	26-27. การออกแบบสถาปัตยกรรมในแนวไทยประเพณีที่จัดเป็นการละเมิดฐานานุรักษ์	
	26. การออกแบบที่เป็นการนำรูปแบบสถาปัตยกรรมประเภทวัดมาใช้กับอาคารประเภทโรงแรมเพื่อผลทางธุรกิจ	น้อย 1 2 3 4 5 มาก
	27. การออกแบบที่เป็นการนำรูปแบบสถาปัตยกรรมประเภทวังมาใช้กับอาคารประเภทพักอาศัยทั่วไป	น้อย 1 2 3 4 5 มาก

คำอธิบาย-ภาพประกอบ	คำถามสำหรับสถาปนิก	ระดับความคิดเห็น
 28	28. การออกแบบอาคารทางศาสนาไม่ว่าโบสถ์เจดีย์ที่มีลักษณะเรียบง่ายมากขึ้นจัดเป็นการละเลยฐานานุลักษณะ เช่นอาคารโบสถ์วัดพระธรรมกายฯลฯเมื่อเปรียบเทียบกับรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยประเพณีของอาคารโบสถ์ทั่วไป	น้อย มาก 1 2 3 4 5
 29	29-30. การออกแบบอาคารทางศาสนาที่ใช้รูปแบบอาคารต่างศาสนา 29. อาคารโบสถ์ในพุทธศาสนาแต่มีรูปแบบอาคารคริสต์ศาสนา: ในกรณีอาคารโบสถ์วัดนิเวศธรรมประวัติ	น้อย มาก 1 2 3 4 5
 30	30. อาคารโบสถ์ในคริสต์ศาสนาแต่มีรูปแบบโบสถ์พุทธศาสนาในแนวสถาปัตยกรรมไทยประเพณี: อาคารโบสถ์วัดพระมหาไถ่ 31. โลกในยุคโลกาภิวัตน์มีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่คงจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์จึงเป็นไปได้ว่าลักษณะไทยในงานสถาปัตยกรรมสมัยใหม่น่าจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา งานสถาปัตยกรรมในยุคใหม่	น้อย มาก 1 2 3 4 5

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Faculty of Architecture and Planning, Thammasat University

อาคารคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 12121

E-mail: research.mtai@gmail.com

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่

เรียน ท่านผู้ตอบแบบสอบถาม

ด้วยสภาพสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมปัจจุบัน ภายในกระแสโลกาภิวัตน์ ได้ทำให้สังคมไทยเป็นสังคมพหุ
ลักษณะมากขึ้น มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม รูปแบบสถาปัตยกรรมได้ผันแปรไปจากเดิมมาก จึงเกิดคำถามว่า
เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยยังเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับสังคมไทยสมัยใหม่มากน้อยเพียงใด

ทั้งนี้ จากข้อสังเกตเบื้องต้น พบว่า รากฐานทางวัฒนธรรมทั้งคตินิยมเชื่อ ตลอดจนการสืบทอดทางวัฒนธรรม
ยังคงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการสร้างสรรค์รูปแบบสถาปัตยกรรม และมักมีการโยนหาอัตลักษณ์/เอกลักษณ์ไทย ตาม
ประเภทอาคาร ตามความต้องการลักษณะท้องถิ่น ตลอดจนถึงเอกลักษณ์ไทยในงานสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ ที่เป็นงาน
ระดับชาติ

งานวิจัยนี้ ซึ่งได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย จึงมุ่งมั่นที่จะหาคำตอบ
สำหรับโจทย์วิจัยดังกล่าวข้างต้น ความคิดเห็นอันทรงคุณค่าของท่านในฐานะ 'คนทั่วไป' ย่อมมีความสำคัญต่อการทำให้
งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี และผลงานวิจัยนี้ย่อมจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม ต่อวงการวิชาชีพและการศึกษา
ด้านสถาปัตยกรรม

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่ได้ร่วมมือในการตอบแบบสอบถามนี้

ด้วยความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร. วิมลสิทธิ์ หรั่งกูร)

หัวหน้าโครงการวิจัย

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมืองมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบ

☐ กลุ่มคนทั่วไป

ข้อมูลเฉพาะต่อไปนี้เกี่ยวกับผู้ตอบ เป็นส่วนจำเป็นสำหรับการตรวจสอบคุณสมบัติ
ของผู้ตอบตามเกณฑ์ที่กำหนดสำหรับผู้ตอบแบบสอบถาม คณะผู้วิจัย
จะใช้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบเพื่อการนี้เท่านั้น และไม่มีการเผยแพร่เป็นรายบุคคล

1. ชื่อ-สกุล _____

2. อายุ _____ ปี 3. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

4. สถานที่ทำงาน _____

5. การศึกษาระดับปริญญา ☐ ตี ☐ โท ☐ เอก

☐ อื่น ๆ โปรดระบุ _____

6. ประสบการณ์การทำงานรวม _____ ปี _____ เดือน

7. สาขาวิชาชีพ (ในขณะทำงาน) _____

8. ในกรณีที่ผู้ตอบยินดีให้ติดต่อกลับ:

โทร _____ E-mail: _____

บันทึกของผู้เก็บรวบรวมแบบสอบถาม:

นิยามของคำสำคัญ ๆ

ใจบ้าน : เป็นพื้นที่ศูนย์กลางของชุมชนอยู่อาศัยที่ซึ่งชาวชุมชนพบปะและประกอบกิจกรรมชุมชนร่วมกัน

ชาน/นอกชาน : บริเวณพื้นที่อยู่พ้นนอกชายคาและระเบียงสำหรับใช้ประกอบกิจกรรมต่าง ๆ

ฐานานุศักดิ์ : ศักดิ์ของสถาปัตยกรรมที่แสดงฐานะแตกต่างกันทางสังคมของผู้ใช้อาคาร โดยใช้ลักษณะ/องค์ประกอบบางอย่างเป็นสัญลักษณ์ เช่น อาคารสำหรับพระมหากษัตริย์มีเรือนยอดเดี่ยวแหลม มีการใช้หลังคาจั่วซ้อนชั้น เป็นต้น ซึ่งอาคารสำหรับสาธารณะชนจะใช้แบบเดียวกันนี้ไม่ได้

ไตรภาค : ส่วนประกอบ 3 ส่วนของสถาปัตยกรรมไทย ได้แก่ ฐาน ตัวอาคาร และยอด เช่น เจดีย์ประกอบด้วย ฐาน องค์ระฆัง และปลียอด ขณะที่เรือนไทย ประกอบด้วย เสาลดอย ตัวเรือน และหลังคาจั่ว เป็นต้น

ไตรภูมิ : จักรวาลตามคติพุทธศาสนา ประกอบด้วยภูมิสาม ได้แก่ กามภูมิ รูปภูมิ และอรุภูมิ จักรวาลมีเขาพระสุเมรุเป็นแกนกลาง ล้อมรอบด้วยภูเขา 7 ชั้น เรียกว่า สัตบริภันฑ์ ถัดออกไปเป็นทะเลจนสุดกำแพงจักรวาล ตลอดความสูงของเขาพระสุเมรุเป็นชั้นกามภูมิ ชั้นรูปภูมิและอรุภูมิอยู่เหนือขึ้นไปตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ภูมิทั้งสาม จัดอยู่ในโลกีย์ภูมิซึ่งพุทธศาสนาสอนให้หลุดพ้นไปสู่ภูมิที่สูงกว่าคือ โลกุตระภูมิ หรือ นิพพาน

แนวแกน (axis) : แนวเส้นตรงที่พาดผ่านอาคาร เป็นเสมือนเส้นแกนของอาคาร ใช้เป็นเส้นอ้างอิงในการจัดอาคารที่อยู่ทั้งสองด้านให้มีความสมดุล ทั้งนี้ แนวแกนเป็นเส้นสมมุติที่ไม่ปรากฏในอาคารจริง

บันลม : แผ่นไม้แบนสำหรับปิดทางด้านหัวและท้ายของหลังคาเพื่อป้องกันลมตีกระเบื้องมุงหลังคา

ระเบียง : บริเวณพื้นที่เชื่อมต่อออกไปด้านข้างตัวอาคารและมีหลังคาหรือชายคาคลุม

รูปลักษณะเชิงสัญลักษณ์ : รูปลักษณ์ (image) ที่สื่อความหมายทางสัญลักษณ์ (symbolism)

รูปลักษณ์อาจเป็นไปตามคติความเชื่อต่าง ๆ ความหมายที่ต้องการสื่อ ซึ่งรวมถึงเอกลักษณ์ไทย

ความหมายเฉพาะต่าง ๆ (signification) ซึ่งรวมถึงลำดับศักดิ์ หรือฐานานุศักดิ์เหล่านี้เป็น

ความหมายทางสัญลักษณ์ที่แสดงออกทางรูปลักษณ์

ลาน : บริเวณที่ว่าง หรือสนาม

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น : สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นในแต่ละท้องถิ่นที่มีลักษณะแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อม รูปแบบอาจพัฒนาไปจากรูปแบบเดิม เพื่อให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิต โดยใช้วัสดุก่อสร้างที่หาได้จากท้องถิ่นนั้น ๆ

สมมาตร (symmetry) : ลักษณะสมดุลแบบเท่ากันทั้งสองด้าน เมื่อลากเส้นผ่านกึ่งกลางของอาคาร ส่วนของอาคารทั้งสองด้านจะเหมือนกันทุกประการ

สังคมแบบพหุนิยม : สังคมที่ให้ความสำคัญกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมเกิดการผสมผสานปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ร่วมกับท้องถิ่นวิวัฒน์

สัดส่วน : ความสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสมระหว่างขนาดต่างๆ ขององค์ประกอบหนึ่ง เช่น สัดส่วนของความกว้างต่อความสูง หรือระหว่างองค์ประกอบที่แตกต่างกัน เช่น สัดส่วนของพื้นที่อาคารต่อพื้นที่น้ำ

อัตลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม : เกิดจากบริบท เช่น สภาพภูมิอากาศ สภาพสังคม วัฒนธรรม และสภาพกายภาพของที่ตั้ง ฯลฯ

เอกลักษณ์/อัตลักษณ์ : ในภาพรวมเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมระดับชาติ ย่อมพิจารณาได้จากลักษณะร่วมของอัตลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมของท้องถิ่นในภูมิภาคต่าง ๆ

คำถาม: สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้อิทธิพลโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นวิวัตน์

1/6

คำอธิบาย-ภาพประกอบ	คำถามสำหรับคนทั่วไป	ระดับความคิดเห็น
- โดยนัยจึงเกิดสภาพการณ์ที่เรียกว่า'globalization' ซึ่งมาจาก 'globalization' + 'localization'	1. ภายใต้อิทธิพลโลกาภิวัตน์ที่โลกกำลังมีการพัฒนาสู่ความคล้ายคลึงกันมากขึ้นตามกระแสอิทธิพลข้ามชาติ จึงมีความจำเป็นต้องนำปัจจัยท้องถิ่นวิวัตน์มาร่วมบูรณาการกับโลกาภิวัตน์ ที่นำไปสู่บูรณาการทางวัฒนธรรม (cultural integration)	น้อย มาก 1 2 3 4 5
 2	2. การผสมผสานระหว่างรูปแบบดั้งเดิมในอดีตกับรูปแบบใหม่ในปัจจุบันในงานสถาปัตยกรรมสำหรับสังคมสมัยใหม่ เช่น รูปแบบจัตุรมุขกับรูปแบบหอนาฬิกา ที่อาคารวิจัยและการศึกษาต่อเนื่อง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ฯลฯ เป็นไปในแนวบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นวิวัตน์	น้อย มาก 1 2 3 4 5
 3	3. การนำรูปแบบสัญลักษณ์ท้องถิ่นมาใช้กับอาคารสมัยใหม่ เพื่อแสดงลักษณะสถาปัตยกรรมท้องถิ่นร่วมสมัย เช่น ลายตะเข็บบนหน้าจั่ว อาคารศูนย์ประชุมเอนกประสงค์กาญจนาภิเษก มหาวิทยาลัยขอนแก่น ฯลฯ	น้อย มาก 1 2 3 4 5

คำอธิบาย-ภาพประกอบ	คำถามสำหรับคนทั่วไป	ระดับความคิดเห็น
 4	4-6. การนำรูปแบบสิ่งของเครื่องใช้ท้องถิ่นเพื่อบูรณาการกับรูปแบบอาคารสมัยใหม่เช่น 4. การนำรูปแบบจักสานของกระติบยักษ์ (ซึ่งอยู่ฝั่งตรงข้าม) มาใช้กับอาคารห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลพลาซ่า ขอนแก่น ในส่วนที่เป็นผนังกรองรอบนอก	น้อย 1 2 3 4 5 มาก
	5. การนำรูปแบบเรือ 'กอแระ' มาเป็นแม่แบบสัญลักษณ์ของทรงหลังคาจั่วปลายโค้งที่โรงแรมทับแขก จังหวัดกระบี่	น้อย 1 2 3 4 5 มาก
 5	6. ทั้งสองกรณีไม่ก่อให้เกิดบูรณาการทางวัฒนธรรม แต่เป็นเพียงการอ้างอิงที่มาของรูปแบบสถาปัตยกรรมเพื่อเป็นการสร้างความชอบธรรมให้กับแนวคิดด้านรูปแบบอาคาร	น้อย 1 2 3 4 5 มาก
 7	7. ในพื้นที่ที่มีงานสถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์ไทยปรากฏเป็นบริบทเฉพาะอยู่ทั่วไป งานออกแบบอาคารสำหรับสังคมปัจจุบัน ย่อมจะต้องสะท้อนลักษณะไทยจากบริบทเฉพาะนั้นๆ	น้อย 1 2 3 4 5 มาก
	8. ในสภาพของสังคมไทยที่กำลังกลายเป็นสังคมแบบพหุนิยมมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ จำเป็นต้องสร้างสรรค์ลักษณะไทยแบบผสมผสานจากปัจจัยบริบทสังคมไทย	น้อย 1 2 3 4 5 มาก

คำอธิบาย-ภาพประกอบ	คำถามสำหรับคนทั่วไป	ระดับความคิดเห็น
--------------------	---------------------	------------------

9-11. แนวสถาปัตยกรรมท้องถิ่นร่วมสมัยเกิดขึ้นได้จาก

9-11

9. การมีส่วนร่วมของชุมชน

น้อย มาก
1 2 3 4 5

10. การพิจารณาปัจจัยภูมิวัฒนธรรม/ความเป็นชุมชนดั้งเดิม

น้อย มาก
1 2 3 4 5

11. ทั้งการมีส่วนร่วมของชุมชนและปัจจัยบริบทภูมิวัฒนธรรมพร้อมๆ กับกระแสโลกาภิวัตน์

น้อย มาก
1 2 3 4 5

12-14. เทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นปัจจัยขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงสำคัญของยุคโลกาภิวัตน์การสร้างสรรคเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่จึงมีประเด็นแนวทางที่ต้องพิจารณาดังนี้

12. การประยุกต์ลักษณะไทย/ภูมิปัญญาไทยกับเทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างผสมผสาน

น้อย มาก
1 2 3 4 5

13. กำหนดให้เทคโนโลยีเป็นปัจจัยหลักโดยไม่ต้องคำนึงถึงอัตลักษณ์/เอกลักษณ์ไทยในอดีตด้วยมุ่งสร้างสรรคเอกลักษณ์ไทยสมัยใหม่ในมิติเทคโนโลยีอาคาร

น้อย มาก
1 2 3 4 5

12-13

คำอธิบาย-ภาพประกอบ	คำถามสำหรับคนทั่วไป	ระดับความคิดเห็น
 14.	14. การนำแต่รูปแบบสัญลักษณ์มาใช้เพื่อสื่อถึงรูปแบบที่มีอัตลักษณ์ท้องถิ่นโดยใช้กับเทคโนโลยีสมัยใหม่โดยเฉพาะวัสดุและโครงสร้างสมัยใหม่เช่นที่หลังคาของอาคารศูนย์การประชุมอเนกประสงค์กาญจนาภิเษก จังหวัดขอนแก่นซึ่งมีรูปทรงที่อิงจาก 'ภูบ' ฯลฯ	น้อย 1 2 3 4 5 มาก
 15.	15. การปรับปรุงอาคารเก่าสำหรับการใช้สอยใหม่ตามแนวเศรษฐกิจสร้างสรรค์เช่นจากเรือนไทยเป็นโรงแรมหรูขนาดเล็ก (boutique hotel) จากบ้านร้านค้าไม้ (ที่อำเภอเชียงคาน) เป็นที่พักนักท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ฯลฯ	น้อย 1 2 3 4 5 มาก
 16-17.	16-17. การออกแบบที่มีการนำรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยมาวางเคียงคู่กับรูปแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่	น้อย 1 2 3 4 5 มาก
 16.	16. ในรูปแบบที่เป็นองค์ประกอบที่มีการใช้สอยต่อเนื่องกัน เช่น ชุมทางเข้าหลังคาจั่วซ้อนชั้นหน้าอาคารโรงแรมทันสมัย ฯลฯ	น้อย 1 2 3 4 5 มาก
 17.	17. ในรูปแบบที่เป็นชุมหรือศาลาแยกต่างหากแต่อยู่ใกล้กันเช่นศาลาไทยทรงจตุรมุขหน้าอาคารศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย ฯลฯ	น้อย 1 2 3 4 5 มาก

คำอธิบาย-ภาพประกอบ	คำถามสำหรับคนทั่วไป	ระดับความคิดเห็น
17 18	18-19. การออกแบบสถาปัตยกรรมในแนวไทยประเพณีที่จัดเป็นการละเมียดฐานานุรักษ์ 18. การออกแบบที่เป็นการนำรูปแบบสถาปัตยกรรมประเภทวัดมาใช้กับอาคารประเภทโรงแรมเพื่อผลทางธุรกิจ 19. การออกแบบที่เป็นการนำรูปแบบสถาปัตยกรรมประเภทวังมาใช้กับอาคารประเภทพักอาศัยทั่วไป	น้อย 1 2 3 4 5 มาก น้อย 1 2 3 4 5 มาก
20 	20. การออกแบบอาคารทางศาสนาไม่ว่าโบสถ์เจดีย์ที่มีลักษณะเรียบง่ายมากขึ้นจัดเป็นการละเลียดฐานานุรักษ์ เช่นอาคารโบสถ์วัดพระธรรมกาย ฯลฯ เมื่อเปรียบเทียบกับรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยประเพณีของอาคารโบสถ์ทั่วไป	น้อย 1 2 3 4 5 มาก
	21-22. การออกแบบอาคารทางศาสนาที่ใช้รูปแบบอาคารต่างศาสนา 21. อาคารโบสถ์ในพุทธศาสนาแต่มีรูปแบบอาคารคริสต์ศาสนา: ในกรณีอาคารโบสถ์วัดนิเวศธรรม	น้อย 1 2 3 4 5 มาก

คำอธิบาย-ภาพประกอบ	คำถามสำหรับคนทั่วไป	ระดับความคิดเห็น
--------------------	---------------------	------------------

ประวัติ

21

22

22. อาคารโบสถ์ในศาสนาแต่มีรูปแบบโบสถ์
พุทธศาสนาในแนวสถาปัตยกรรมไทยประเพณี:
อาคารโบสถ์วัดพระมหาไถ่

น้อย 1 2 3 4 5 มาก

23

23. การสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมที่มีการผสมผสานให้เกิด
รูปแบบบูรณาการโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นภูวัตน์ ดังปรากฏ
ในอาคารประภาศุนย์วัฒนธรรม/พิพิธภัณฑ์/หอศิลป์ฯ
เช่น ที่อาคารพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติถลาง เป็นต้น

น้อย 1 2 3 4 5 มาก

ภาคผนวก 5

รายการจัดสัมมนาทางวิชาการเรื่อง “เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ในบริบทสังคมปัจจุบัน”
เพื่อการอภิปรายผลของงานวิจัย

1. ครั้งที่ 1

รายชื่อวิทยากร	สถานที่	วัน/เวลา
รองศาสตราจารย์ ดร. ต้นข้าว ปาณินท์ 	ห้อง 415 อาคารคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	21 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 เวลา 9:00 – 12:30 น.
คุณสุริยะ อัมพันศิริรัตน์ 	ห้อง 415 อาคารคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	21 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 เวลา 9:00 – 12:30 น.

2. ครั้งที่ 2

รายชื่อวิทยากร	สถานที่	วัน/เวลา
คุณวรรณพร พรประภา 	ห้อง 314 อาคารคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	29 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 เวลา 9:00 – 12:30 น.
คุณชาติรี อดาลิตสกุล 	ห้อง 314 อาคารคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	29 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 เวลา 9:00 – 12:30 น.

คำถามสำหรับวิทยากรเกี่ยวกับเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ (15 ข้อ)

1. ความพยายามในการศึกษาและออกแบบงานสถาปัตยกรรมให้มีเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ เพื่อให้มีการสื่อสาร “สิ่งที่คุ้นเคย” ผู้คนรับรู้ได้ เชื่อมโยงกับอดีตในเชิงวัฒนธรรมได้นั้น นับว่ามีเหตุผลหรือความจำเป็นประการใดหรือไม่
2. หากเห็นด้วยกับการสื่อสารด้วย “สิ่งที่คุ้นเคย” ท่านคิดว่าน่าจะเป็นการสื่อสารด้วยแนวคิดเชิงนามธรรม (abstract concept) ก็เป็นการเพียงพอ เช่น ความโปร่งโล่ง ความสงบ ฯลฯ หรือว่าจะต้องสื่อสารด้วยรูปแบบที่มีความชัดเจนเชิงรูปธรรม เช่น รูปแบบกระเบื้องมีเสาลอยรายล้อมลาน เป็นต้น
3. การนำรูปแบบอาคารประเภทวัดในอดีตมาใช้กับอาคารประเภทโรงแรมในปัจจุบัน หรือการนำรูปแบบการจัดผังของเรือนพักอาศัย มาเป็นต้นแบบการจัดผังอาคารสมัยใหม่ เช่น ศูนย์การประชุม เป็นต้น นับได้ว่ามีตรรกะเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด
4. จำเป็นหรือไม่ที่จะออกแบบให้มีการสืบสานอัตลักษณ์ท้องถิ่น เฉพาะในท้องถิ่นนั้น ๆ และมีความเหมาะสมหรือไม่อย่างไร หากมีการนำอัตลักษณ์ของท้องถิ่นหนึ่งไปใช้ในอีกท้องถิ่นหนึ่ง ซึ่งเท่ากับเป็นการแสดงอัตลักษณ์นอกบริบท
5. การนำลักษณะทางกายภาพของงานสถาปัตยกรรมในอดีตมาใช้โดยมีการปรับรูปแบบตามบริบทสมัยใหม่ เพื่อเป็นการสื่อสาร “สิ่งที่คุ้นเคย” ที่จัดเป็นการสืบสานทางวัฒนธรรม มีความเป็นไปได้อย่างไร และมีความเหมาะสมเพียงใด ในกรณีต่อไปนี้ :
 - 5.1 รูปลักษณะในภาพรวม เช่น หลังคาทรงจั่ว ลักษณะไตรภาค ฯลฯ
 - 5.2 การจัดระเบียบ “scale” และ “proportion” ที่อิงกับรูปแบบเดิม
 - 5.3 การใช้องค์ประกอบ ส่วนประกอบ หรือส่วนประดับตกแต่ง เช่น ค้ำยัน ชุ่มประตูลวดลาย ช่องเปิด ฯลฯ
6. การจัดพื้นที่ใช้สอยที่สะท้อนลักษณะการจัดพื้นที่ใช้สอยของงานสถาปัตยกรรมในอดีตมีความเป็นไปได้หรือไม่ อย่างไร และมีความเหมาะสมเพียงใดสำหรับงานสถาปัตยกรรมปัจจุบัน
 - 6.1 ลักษณะลาน ลาน การรายล้อม การเชื่อมต่อพื้นที่
 - 6.2 ลักษณะการจัดที่มีลำดับการเข้าถึง
 - 6.3 ลักษณะการจัดเป็นกลุ่มอาคารขนาดเล็กในทำนองเดียวกับเรือนไทย
7. ถ้าวัสดุและเทคโนโลยีการก่อสร้างในสังคมปัจจุบันได้มีการพัฒนาไปมาก การยังยึดติดกับวัสดุก่อสร้าง โครงสร้าง และการก่อสร้างที่เคยเป็นมาในอดีตมีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร และควรพิจารณาในมิติของ “สัจจะ” ด้วยหรือไม่
 - 7.1 วัสดุ เช่น วัสดุมุงหลังคาโดยมีการเสริมวัสดุกันการรั่วซึม

- 7.2 โครงสร้าง เช่น การใช้โครงสร้างเหล็ก แต่แสดงออกคล้ายคลึงกับโครงสร้างไม้
- 7.3 การก่อสร้าง เช่น การหุ้มเสาคอนกรีตเสริมเหล็กสี่เหลี่ยมด้วยไม้รอบเสาให้ดูเป็นเสาไม้กลม
8. การสร้างสภาวะสบายทางอุณหภูมิ (Thermal Comfort Zone)
 - 8.1 ด้วยการปิดกั้นสภาวะภายนอกออกจากสภาวะภายใน เป็นรูปแบบที่มักเรียกกันว่า **“แบบตู้เย็น”** มีความเหมาะสมอย่างไรในสภาพการณ์ปัจจุบันและจะนำไปสู่การสร้างสรรค์เอกลักษณ์ไทยสมัยใหม่ได้หรือไม่
 - 8.2 ด้วยการออกแบบอาคารให้มีลักษณะโปร่ง/พูน เพื่อให้มีการระบายความร้อน เพื่อลดความเป็น **“กระดิกน้ำร้อน”** ซึ่งจะช่วยลดการใช้พลังงานในระบบปรับอากาศที่ใช้กับพื้นที่ใช้งานหลัก ในลักษณะเช่นนี้เป็นการส่งเสริมการสร้างสรรค์เอกลักษณ์ไทยหรือไม่
9. การสร้างสภาวะสบายทางสายตา โดยการจัดให้มีลำดับจากความสว่างสู่ความสลัวและความมืด เช่นที่ปรากฏในเรื่องไทย จากความสว่างในพื้นที่ชาน สู่ความสลัวในพื้นที่ระเบียง และความมืดในพื้นที่ภายในตัวเรือน จัดเป็น**ภูมิปัญญาที่ควรจะได้มีการสืบสานต่อ** เพื่อแสดงเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่หรือไม่ อย่างไร
10. ในลักษณะความสัมพันธ์กับธรรมชาติ เพื่อแสดงออกเอกลักษณ์ไทย
 - 10.1 ควรเป็นไปในลักษณะ**เอาชนะธรรมชาติ** หรือ**อยู่ร่วมกับธรรมชาติ**
 - 10.2 หากเป็นการ**เอาชนะธรรมชาติ** ควรมีรูปแบบการจัดอย่างไร
 - ก. ธรรมชาติที่เป็นต้นไม้
 - ข. ธรรมชาติที่เป็นน้ำ
 - 10.3 หากเป็นการ**อยู่ร่วมกับธรรมชาติ** ควรมีรูปแบบการจัดอย่างไร
 - ก. ธรรมชาติที่เป็นต้นไม้
 - ข. ธรรมชาติที่เป็นน้ำ
11. กระแสโลกาภิวัตน์พร้อมกับการพัฒนาสู่ความทันสมัย ตามความเห็นของท่านคิดว่าทำให้เกิด
 - 11.1 การเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์**มากขึ้นตามลำดับ** อย่างไร
 - 11.2 ความตื่นตัวในกระแสท้องถิ่นภิวัตน์ ทำให้เกิดการ**ผสมผสานแนวคิดโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นภิวัตน์** ได้หรือไม่อย่างไร
12. ด้วยอิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีมากขึ้น ๆ อาจมีผลกระทบต่อการสลายตัวของคติความเชื่อและประเพณีต่างๆ ท่านคิดว่าในอนาคต**รากทางวัฒนธรรมจะเลือนรางไปจนไม่เป็นเงื่อนไขที่ทำให้ต้องสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยอีกต่อไป** หรือว่า**รากทางวัฒนธรรมจะคงอยู่กับคนไทย**
13. สังคมไทยยังคงมีเรื่องของ**“ที่ต่ำที่สูง”** ควบคู่กับความเป็นไทย ถ้าเช่นนั้น**ความสัมพันธ์ระหว่างฐานานุรูปกับฐานานุศักดิ์** ยังเป็นเงื่อนไขที่ต้องนำมาพิจารณาในการสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรม โดยมีข้อยกเว้น

หรือไม่ ในกรณีที่ต้องแสดงเอกลักษณ์ไทยในงานสถาปัตยกรรมสำหรับอาคารประเภทที่มีความสำคัญระดับชาติในสังคมปัจจุบัน แต่เป็นประเภทที่ไม่มีในอดีต จึงจำเป็นต้องนำลักษณะ “ของสูง” จากสถาปัตยกรรมประเพณีวัดและวังมาใช้ ท่านเห็นด้วยหรือไม่เพียงเพื่อการสื่อสาร “สิ่งที่คุ้นเคย”

14. แม้ว่าสังคมมีการพัฒนาสู่ความทันสมัยมากยิ่งขึ้น แต่การคงลักษณะพื้นถิ่น/ท้องถิ่นร่วมสมัยยังคงเป็น **เงื่อนไข** เพื่อการอนุรักษ์ภูมิวัฒนธรรม ในกรณีเช่นนี้ อาจจำเป็นต้องละทิ้ง ตรรกะ หรือสัจจะในงานออกแบบสถาปัตยกรรม ท่านเห็นด้วยหรือไม่
15. หากทิศทางของสถาปัตยกรรมเขียว และการพัฒนาอย่างยั่งยืน มีความสอดคล้องกับลักษณะที่เกิดจากภูมิปัญญาไทย (การพึ่งพา การอยู่ร่วมกันและการใช้ศักยภาพของธรรมชาติ) การออกแบบสถาปัตยกรรมตามเกณฑ์/มาตรฐานสากลเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมเขียว และการพัฒนาอย่างยั่งยืนย่อมนำไปสู่การส่งเสริมเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ท่านเห็นด้วยหรือไม่ และจำเป็นหรือไม่ที่จะต้องกำหนดเกณฑ์หรือมาตรฐานเฉพาะ หรือแนวทางอื่นใด เพื่อให้ได้ **สถาปัตยกรรมเขียวลักษณะไทย**

รายละเอียดการจัดทำโครงการวิจัย

1. ทุนวิจัย: “องค์ความรู้ใหม่ที่เป็นพื้นฐานต่อการพัฒนา” จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
ระยะเวลา: 30 มิถุนายน พ.ศ. 2554 ถึง 29 มิถุนายน พ.ศ. 2557
2. โครงการวิจัยหลัก:
การสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ (The Creation of Modern Thai Architectural Identity)
3. โครงการวิจัยหลักประกอบด้วย 6 โครงการวิจัย:
 1. พื้นฐานเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย (Fundamentals of Thai Architectural Identity)
 2. การก่อรูปทางสถาปัตยกรรม (Architectural Configuration)
 3. การจัดองค์ประกอบ รูปทรง และสัดส่วนทางสถาปัตยกรรม (Architectural Composition, Form and Scale/Proportion)
 4. ส่วนประกอบและส่วนประณีตสถาปัตยกรรม (Architectural Features and Refinement)
 5. สถาปัตยกรรมเขียวและการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Green Architecture and Sustainable Development)
 6. สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์ (Modern Thai Architecture under Globalization and Localization)
4. **หัวหน้าโครงการวิจัย** วิมลสิทธิ์ หรยางกูร
คณะผู้วิจัย: วีระ อินพันทัง
สันติรักษ์ ประเสริฐสุข
อภิรักษ์ พงศ์เมธากุล
รุ่งรัตน์ เต็งแก้วประเสริฐ
บุษกร เสริฐวรกิจ
วิญญู อาจรรักษา
ชุติมา ขจรณรงค์วิณิช

คณะผู้ช่วยวิจัย:
วิภาวี เลิศวงศ์คณากุล ชวพัฒน์ สัมพันธ์รัตน์
ศศิชา ศักดาวัฒนานนท์ ขจิตา วุฒิการโกศล
ธรรฐ ศรีพิพัฒน์กุล
เวดี ประสานการ ปวีณา ภูทอง
ประวีณา ปานทอง
5. ประวัติคณะผู้วิจัยโครงการ “สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์” :

วิญญู อาจารย์รักษา

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต

สำเร็จการศึกษาสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ 2) จากมหาวิทยาลัยศิลปากร ในปี พ.ศ. 2543 จากนั้นได้รับทุนจากรัฐบาลเนเธอร์แลนด์ เพื่อการศึกษาต่อในระดับปริญญาโทด้านการออกแบบชุมชนเมืองที่ Delft University of Technology และได้รับทุนรัฐบาลไทย เพื่อการศึกษาต่อระดับปริญญาเอกด้านประวัติศาสตร์และทฤษฎีทางสถาปัตยกรรมที่ Architectural Association School of Architecture ประเทศอังกฤษ ปัจจุบันเป็นอาจารย์ประจำคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สาขาสถาปัตยกรรม รวมทั้งดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโครงการหลักสูตรการออกแบบพัฒนาชุมชนเมือง (หลักสูตรนานาชาติ)

อาจารย์ ดร. วิญญู อาจารย์รักษา มีความเชี่ยวชาญด้านทฤษฎีการออกแบบสถาปัตยกรรมและเมือง โดยได้รับรางวัลการประกวดแนวความคิดการออกแบบจากหน่วยงานต่าง ๆ หลายรางวัล และผลงานวิทยานิพนธ์ Research and Design of Space of Consumption and Consumption of Space in Siam Square ได้รับเกียรติบัตรจาก Delft University of Technology นอกจากนี้มีความสนใจถึงมิติทางสังคมและการเมืองซึ่งเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ โดยบทความจากงานวิจัย 'Stranger' / 'Home-Land': Muslim Practice and Spatial Negotiation in Contemporary Bangkok และบทความ 'Mount Sumeru' and the New Thai Parliament House: The 'State of Exception' as a Paradigm of Architectural Practices ได้รับการเผยแพร่ในงานประชุมวิชาการระดับนานาชาติ

วิมลสิทธิ์ หรยางกูร

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต

ผู้ก่อตั้งและอดีตคณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปัจจุบันเป็นประธานคณะกรรมการหลักสูตรสหวิทยาการดุสิตบัณฑิต และประธานคณะกรรมการผู้อำนวยการโครงการหลักสูตรการออกแบบพัฒนาชุมชนเมืองบัณฑิต/มหาบัณฑิต (หลักสูตรนานาชาติ) รวมทั้งเป็นกิตติยาจารย์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้รับรางวัลนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ พ.ศ. 2540 และได้รับการเลือกตั้งเป็นกรรมการสภาสถาปนิก 3 สมัย

ศาสตราจารย์ ดร. วิมลสิทธิ์ หรยางกูร ได้รับทุนฟูลไบรท์ และทุนมูลนิธิฟอร์ดเพื่อการศึกษาต่อระดับปริญญาโท และปริญญาเอกที่ Massachusetts Institute of Technology และ Princeton University ตามลำดับ ภายหลังการสำเร็จการศึกษาสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยม) จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2507 มีความสนใจทางวิชาการหลากหลายด้าน ได้เขียนบทความทางวิชาการว่า ร้อยบทความ ตำรา และงานวิจัย ซึ่งส่วนหนึ่งเกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ และการสร้างสรรค์ชุมชนเมืองน่าอยู่อาศัยที่ได้มีการเผยแพร่สู่เวทีสากล

บุษกร เสธสุวรรณกิจ

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต

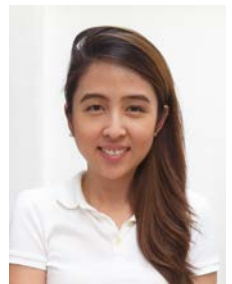

สำเร็จการศึกษาศาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (สถ.ม.) จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในปี พ.ศ. 2552 ปัจจุบันเป็นอาจารย์ประจำคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สาขาวิชาบัณฑิตกรรมการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ รวมทั้งเป็นอาสาสมัครประจำหอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร ในโครงการศิลปะสำหรับเด็ก BACC Kids Pilot Project 2010: Multi Learning Multi Arts

งานวิจัย “แนวทางการออกแบบสภาพแวดล้อมกายภาพสำหรับสถานศึกษาปฐมวัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้บนพื้นฐานทฤษฎีปัญหา” ได้รับคัดเลือกเป็นตัวแทนสาขาส่งประกวดวิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตดีเด่น ประจำปี 2552 ภายหลังจากสำเร็จการศึกษา ได้เป็นผู้ช่วยวิจัยให้กับ ศ. ดร. วิมลสิทธิ์ ทรายงกูร และได้ร่วมเขียนตำรา “จิตวิทยาสภาพแวดล้อม: มूलฐานการสร้างสรรค์และจัดการสภาพแวดล้อมน่าอยู่อาศัย (Environmental Psychology: A Basis for Creation and Management of Livable Environment)” และเป็นนักวิจัยร่วมในงานวิจัย ทั้งที่เกี่ยวข้องกับอสังหาริมทรัพย์ รวมไปถึงเรื่องเกี่ยวกับการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ในมิติสถาปัตยกรรมเขียวและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ชุติมา ขจรณรงค์วิช

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต

สำเร็จการศึกษาศาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (สถ.ม.) (เกียรตินิยม) จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในปี พ.ศ. 2552 ปัจจุบันทำงานด้านอสังหาริมทรัพย์ โดยเป็นผู้จัดการ ของบริษัท A-List Development จำกัดและบริษัท Realist Solution จำกัด

งานวิจัย “แนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมสัญลักษณ์สำหรับกรุงเทพฯ” ได้รับทุนสนับสนุนจาก มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีสำหรับนิสิตนักศึกษาเพื่อใช้ในการค้นคว้าวิจัย และทุนสนับสนุนงานวิจัย ประเภททุนวิจัยทั่วไปสำหรับ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา กองทุนวิจัยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และได้เข้าร่วมกับการประชุมวิชาการนานาชาติทางสถาปัตยกรรม และวัฒนธรรมแห่งดินแดนสุวรรณภูมิ ครั้งที่ 4 ภายหลังจากสำเร็จการศึกษา ได้เป็นผู้ช่วยวิจัยให้กับ ศ. ดร. วิมลสิทธิ์ ทรายงกูร และทำงานร่วมในวิจัย การสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่